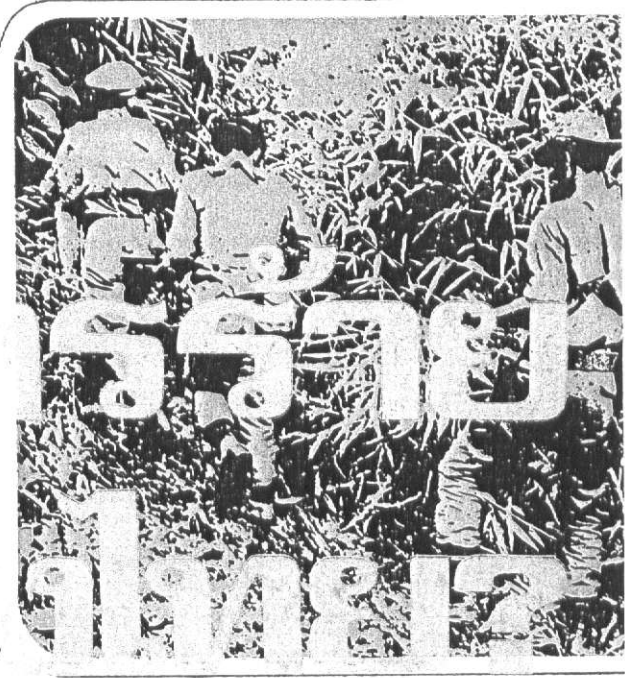
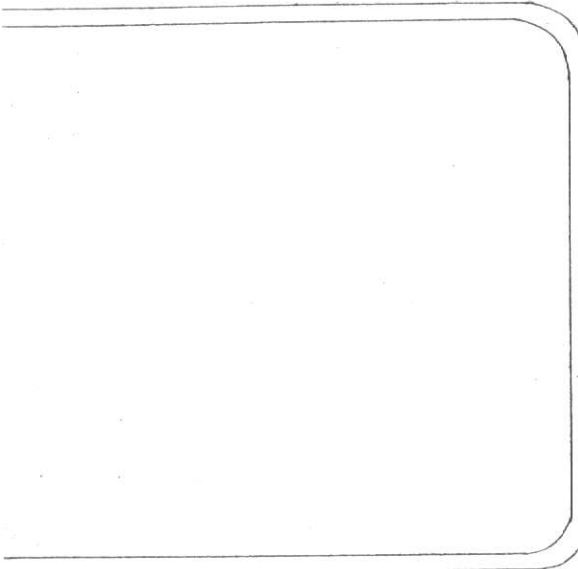

มกราคม ๒๕๑๕

๙๑๐๑๙๓๑ ๕

สังคมศาสตร์ปริทัศน์

๕/

หนังสือทางสังคมศาสตร์เกือบทุกแขนง

สั่งซื้อ หรือติดต่อขอรายชื่อหนังสือไทยละเอียดยุติ

สำนักพิมพ์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย

จุฬาฯ ซอย ๒ ถนนพญาไท กรุงเทพฯ ๕ โทร. ๕๗๖๒๒

สังคมศาสตร์ปริทัศน์

รายเดือน ฉบับที่ ๑ ปีที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๑๕

	๔	ในเล่ม
	๖	จดหมายถึงบรรณาธิการ
	๘	บทนำ
บทความจากปก		
	๑๒	ไม่มีผู้ก่อการร้ายในเมืองไทย?
	๑๓	กองโจรเงินที่เบตง
พทยา สายหู อรุณ อภาภิรม	๑๖	สภาพวิทัศน์/คนชั้นกลางของไทย
ลิขิต อีรเวดิน จักรพิทย นาดสภ	๒๖	การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทางยุทธศาสตร์ในเอเชีย
พันศักดิ์ วิญญูรัตน์	๓๔	โลกที่สาม/สงครามลูกบอมบี้ในอินโดจีน
ชาญวิทย์ เกษตรศิริ	๓๖	บังกลาเทศ
วิษวกร เข้มงกล	๔๒	คนกับละคร/ชาตรีในฐานะนักเขียนบทละคร
สมาธิ สวัสดิ์ศรี	๕๐	สังคมนิยมกับโจร
ชลวิจ เบอรรนาร์ต ชลวิ	๕๖	วรรณกรรมวิจารณ์/ชีวิตภูธรของ มนต์ จรรงค์
เฉลิม อยู่เวียงชัย		
จุมพล อภิสข	๕๘	ร้อยกรอง/นาเคียด
ศรีสุโร, วิโรจน์	๗๑	ร้อยกรอง/สมองพะเย
วลาดีมีร์ มายาก็อฟสกี	๗๘	กวีต่างแดน/๑ นาฬิกา
คำรณ ศุภะคิลก	๘๕	บทเพลงกะเหรี่ยง
ลิขิต อีรเวดิน	๖๖	กัมแพงลม/สวรรค์มัว
สมทบ บัณฑิต	๗๒	คนกับสิ่งแวดล้อม/สภาวะของสัตว์ป่าในปัจจุบัน
		ปฏิฉันทา
รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์	๗๘	บทบาทของรัฐกับค่าบริการอุดมศึกษา
	๘๐	วิจารณ์หนังสือ
	๑๐๒	ข่าวในวงการหนังสือ
	๑๐๔	บรรณาธิการ
ผู้วิจารณ์หนังสือ		นรนติ เศรษฐบุตว ทองโรจน์ อ่อนจันทร์ นิธิ วิทยุระนันท์ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ธนศักดิ์ จริยะโสภิต

ข้อคิดเห็นใด ๆ ในหนังสือนี้ บ่อเป็นของผู้เขียน มิใช่เป็นทัศนะของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ส่วนลิขสิทธิ์ของทุกบทความ เป็นของ "สังคมศาสตร์ปริทัศน์" การตีพิมพ์ซ้ำ ต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบก่อน "สังคมศาสตร์ปริทัศน์" ออกปีที่ ๑๒ ฉบับ จำหน่ายปลีกตามร้านทั่วไป เล่มละ ๕ บาท (กระดาษปอนด์) ๕ บาท (กระดาษปรู๊ฟ) สมาชิก ค่าบำรุงปีละ ๕๐ บาท โดย ส่งขนาดเค้ไค้ในนาม นายชวลิต บุญญาภิรักษ์ ผู้จัดการ (ส่งจ่ายไปรษณีย์รอมเมือง)

สังคมศาสตร์ปริทัศน์

รายเดือน

เจ้าของ : นายป๋วย อึ๊งภากรณ์
 แทนสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
 ประธานคณะกรรมการ : นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์
 คณะบรรณาธิการ : นายฉัตรทิพย์ นาถสุภา นาย
 นรมิต เศรษฐบุตร นายวรินทร์ วงศ์หาญเชาว์
 นายวิบุตธ วิเชียรโชติ นายขจรยุทธ ชูทรงสวัสดิ์
 บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา : นายสุชาติ สวัสดิ์ศรี

สำนักงาน : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย สมาคม
 สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ถนนพญาไท
 กรุงเทพฯ ซอย ๒ พระนคร โทร. ๕๖๖๒๒

คณะผู้จัดทำ

“สังคมศาสตร์ปริทัศน์” รายเดือน

นายสุชาติ สวัสดิ์ศรี	บรรณาธิการและเลขา นุกรคณะบรรณาธิการ
นายชวลิต บัญญาลักษณ์	ผู้จัดการ
นายวีรประวัติ วงศ์พัวพันธ์	ผู้ช่วยฝ่ายบรรณาธิการ
นายสันติ เล็กสุขุม	ผู้ช่วยฝ่ายศิลป์
นายพิภพ ธงไชย	ผู้ช่วยฝ่ายเลขานุการ

แม่จ๋าหนูหัวขาว

สังคมศาสตร์ปริทัศน์

ฉบับ กุมภาพันธ์

เด็ก ๆ ธรรมดาเหล่านี้ มีชีวิตอยู่ไม่ห่างไกล
 จากบ้านของท่าน แม้จะไม่ใช่ญาติพี่น้องของท่าน
 พวกเขาที่อยู่ร่วมโลกเดียวกับท่าน พวกเขาทั้งหลาย
 เป็นส่วนหนึ่งของประชากรผู้ยากไร้ ในดินแดน
 แห่งความหิวโหย ที่กระจัดกระจายอยู่ทั่วไป ทั้งใน
 เอเชีย แอฟริกา และละตินอเมริกา

ฉบับหน้าของเรา จะมองปัญหาในส่วนที่เรียก
 ว่า ประเทศด้อยพัฒนา โดยส่วนหนึ่งได้ให้นักศึกษา
 จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จัดเรื่องมาร่วมในฐานะ
 บรรณาธิการร่วม

สำนักพิมพ์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย

กรุงเทพฯ ซอย ๒ ถนนพญาไท กรุงเทพฯ ๕ โทร. ๕๖๖๒๒

เริ่มเปิดบริการท่านผู้อ่านอีกครั้งหนึ่งแล้ว

วันธรรมดา ๘.๓๐ น. ถึง ๑๑.๐๐ น.

วันเสาร์ ๘.๓๐ น. ถึง ๑๒.๐๐ น.

วันอาทิตย์ และ วันหยุดราชการปิด

ขณะนี้กำลังเตรียมจัดพิมพ์หนังสือใหม่ และหนังสือเก่าที่ขาดตลาดไปแล้ว

ขอเชิญท่านติดต่อขอรายการหนังสือ หรือแวะชมได้ทุกเวลาที่เปิดทำการ

ตามลัด เซ็กไปรษณีย์ ที่ส่งชื่อหนังสือของสำนักพิมพ์และสมัครเป็นสมาชิก สังคมศาสตร์ปริทัศน์

โปรดส่งจ่าย ในนาม ผู้จัดการสำนักพิมพ์สังคมศาสตร์ ๓ ป.ท. รongเมือง

ใบปลิว

ใบปลิวที่เราให้ชื่อ “ไม่มีผู้ก่อการร้ายในเมืองไทย” ครั้งแรกได้โฆษณาขึ้นเล่มไว้เมื่อฉบับก่อน ว่าจะมี สัมภาษณ์ พลโท สายหยุด เกิดผล ผู้บังคับการศูนย์ประสานงาน กองอำนวยการปราบปรามคอมมิวนิสต์ เพื่อขอข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับ “ผู้ก่อการร้ายในเมืองไทย” อันจะเป็นประโยชน์ต่อความเข้าใจอันดีของประชาชนทั่วไปนั้น เราไม่อาจนำบทสัมภาษณ์มาลงพิมพ์ในฉบับนี้ได้ทันตามกำหนด แม้ว่าจะได้ขอร้องเป็นปกไว้ก่อนแล้วก็ตาม แต่ภายในเล่มนี้ เราก็ได้ลงเรื่องเกี่ยวกับ กองโจรจีนที่เบตง และวิจารณ์หนังสือ เมฆวิภุต ๓ สถานการณ์ภาคใต้ ไว้ด้วยแล้ว ซึ่งเนื้อหาจะประกอบเป็นเรื่องอันสืบเนื่องจากปกได้ ส่วนบทสัมภาษณ์ พลโท สายหยุด เกิดผล นั้น เราจะนำเสนอต่อท่านในโอกาสอันควรต่อไป เรื่องที่เรานำมาแทนบทสัมภาษณ์คราวนี้คือ สนทนา สภาปริทัศน์ เรื่อง คนชั้นกลางไทย ซึ่งจะแบ่งลงเป็น ๒ ตอนจบ และทั้งลงในเล่มนี้เป็นตอนแรก

พันศักดิ์ วิญญูรัตน์ ผู้สอข่าวของเราหมั้นเขียนเรื่องส่งมาประจำคราวนี้ได้ส่ง การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทางยุทธศาสตร์ ในอาเซียน มาเข้ากับจังหวัดสุราษฎร์ธานีแห่งอำนาจในอาเซียนกำลังจะเปลี่ยนมือ เพราะการถอนตัวออกของทหารสหรัฐ ฯ ในขณะเดียวกันชาวเบงกาลีก็ได้ประกาศตั้ง “สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ” ขึ้นภายหลังการรบนองเลือดระหว่างอินเดียและปากีสถานตะวันตก เราจึงได้นำปัญหาบังกลาเทศมาลงไว้ในฉบับนี้ให้ทันเหตุการณ์ด้วย

สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับฉบับที่ ๑๐ นี้ คุณออกจะมีเรื่องของวรรณกรรมมากอยู่สักหน่อย คือ ชีวิตภรรยาของ มนัส จรรย์ศ โดย เจลิม ฮุยเวียงชัย และ สังคมนิยมกับโจร อันเป็นต้นฉบับส่วนหนึ่งที่เพิ่งค้นพบของ ยอร์ช เบอเรนาร์ด ชอว์ นอกจากการศึกษา การเมือง การเศรษฐกิจ การสาธารณสุข ที่เราลงอยู่เป็นประจำแล้วสิ่งที่เราไม่เคยละเลย ก็คือศิลปะและวัฒนธรรม เรื่องทำนองนี้เราจะสรรมาเสนอให้มากขึ้นตามโอกาส ©

ฝากเงิน
อัญมณีและของมีค่า
200 บาท
ปลอดภาษีตลอดปี
ที่ตู้ นิรภัย

“ธนาคารแห่งความนิยม
ของปวงชน”

ธนาคาร
กรุงศรีอยุธยา
จำกัด

เพลินจิต พระนคร โทร 58011

จ.ม.บ.ก.

จดหมายเปิดผนึก

ผมตั้งใจ *สังคมนาสาตร์ปริทัศน์* ฉบับเดือน ธันวาคม ออกมาจนได้ นึกว่าโดนปิดเสียแล้ว อ่านจดหมายเปิดผนึกของคุณถึงคณะปฏิวัติแล้ว รู้สึกว่าเขียนได้ดีมาก

ปริญญา สุเจริญ
เทเวศร์ พระนคร

บทนำ

ผมไม่เข้าใจว่าทำไม บทนำ ในฉบับเดือนธันวาคมที่ผ่านมาจึงมีลักษณะแปลกประหลาดเช่นนั้น เมื่อเป็นแบบนั้นทำให้ผมเข้าใจไม่ได้หลายประการ ประการแรกอาจเป็นเพราะว่าคงจะเริ่มแหงตามหนังสือพิมพ์อื่นๆ ในท้องตลาด ที่พูดเช่นนั้นไว้หมายความว่า จะให้คณะบรรณาธิการ หรือตัวคุณเบ็ดเตล็ดทะเลาะกับคณะปฏิวัติ แต่อย่างน้อยผมก็อยากให้อ่าน *สังคมนาสาตร์ปริทัศน์* เป็นปฏิกริยาแทนตัวผู้อ่าน ผมขอเรียนให้ทราบตรงๆ ว่า ในภาวะเช่นปัจจุบัน บทนำ ของหนังสือนี้ ควรจะคงไว้ซึ่งความเป็นจริง และควรจะเป็นกระจกสะท้อนให้คณะปฏิวัติมองอีกด้านหนึ่งบ้าง

ผมไม่ค่อยสบายใจที่อ่านพบข้อความอย่างนั้นก็หนึ่งแห่งในหนังสือ เป็นทำนองว่า *สังคมนาสาตร์ปริทัศน์* จะต้องหมดอายุลงเพราะเหตุใดไม่แจ้ง ซึ่งถ้าเป็นไปเพราะเหตุผลทางการเมืองแล้ว ผมก็แสดงความเสียใจมายังเจ้าหน้าที่บ้านเมืองในโอกาสอันด้วยเกี่ยวข้องกับเรื่องบทนำ ในประการที่สองผมเข้าใจเองว่าเป็นเพราะเนื่องจากต้องการไว้ทุกข์ หรือบรรณาธิการต้องเซ็นเซอร์ตัวเอง เพราะบทนำรุนแรงเกินไป ถ้าเป็นเช่นนั้นผมก็เห็นใจ เพราะทุกๆ ฝ่ายก็ต้องการเสถียรภาพทั้งนั้น แต่ก็เป็นไปดังกล่าวก่อนคือทางคุณก็ควรจะมีความเป็นเอกลักษณ์อยู่บ้าง

อนันต์ จิระเวษนกรกิจ
บางกอกน้อย ธนบุรี

ติชม

ผมอ่าน *สังคมนาสาตร์ปริทัศน์* ฉบับ "เมืองไทยในรอบ ๒๕ ปี" แล้ว ขอติอยู่น้อยว่า น่าจะพูดถึงสภาพในชนบทของเราด้วย โดยเฉพาะช่องว่างอันเกิดจากเมืองกับชนบท ปัญหาข้าราชการกับชาวบ้าน ปัญหาอันเนื่องมาจากสภาพขาดแคลนต่างๆ ที่เป็นสภาพส่วนใหญ่ในประเทศ ไม่ใช่เฉพาะแค่ในเมืองหลวง กอธัมน์ กัมแพงลม กับ โลกที่สาม อยากให้มีประจำ ที่ขอชมคือ หนังสือของคุณมีชีวิตชีวา มากขึ้นกว่าเดิม บางทีอาจเป็นเพราะคุณเพิ่งเริ่มต้นก็ได้

ไพจิตร อิศานพาสณ์
ดุสิต พระนคร

สงสัย

สังคมนาสาตร์ปริทัศน์ ฉบับ "เมืองไทยกำลังเสื่อม?" เรื่องภายในเล่มเห็นมีเกี่ยวข้องกับศาลาหัวมหาพรหมอยู่บ้าง ผมว่าคนไปกราบไหว้เพื่อร้องทุกข์หรือเพื่อเป็นที่พึ่งทางใจนั้นคงมีสักครึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมด ที่เหลือคงจะไปขอให้มัลลิกา เพราะผมเคยได้ข่าวมีผู้ถูกศาลากินแบ่งไปแก้กับกันหลายราย และตามที่สัมภาษณ์จากคนหมอล้วนว่าคนพึ่งหลวงหรืออาจารย์ต่างๆ นั้นคงไม่ใช่ความยุ่งยากใจที่เกิดจากการต่อต้านระหว่างความเจริญทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของเราที่ค่อยเป็นค่อยไปเสียทั้งหมดเป็นแน่ ผมว่าภาวะทางการครองชีพไม่ค่อยจะราบรื่น คงเป็นสาเหตุด้วย

อีกประการหนึ่ง ที่ บ.ก. ว่า "*สังคมนาสาตร์ปริทัศน์*" รายเดือนของเรา (ถ้า) จะมีชีวิตอยู่ต่อไป ผมสงสัยว่ามีอะไรที่กลับซับซ้อนอยู่เบื้องหลังหรือครับ อยากให้ท่าน บ.ก. กรุณาบอกบ้าง

ธวัชชัย สลลสุนทร
อ. เมือง ชัยนาท

ก็ยังไม่มีอะไรหรอกครับ ผมเขียนเดาใจคนเล่นไปอย่างนั้นเอง ตอนเขารัฐประหารกันใหม่ ๆ หนังสือกำลังจะออก ก็เลยตื่นตื่นไปกับเขา ความทวนหัวมันก็เลยเกิดขึ้น อย่างนี้อลาเลยครับ

บ.ก.

กรมไปรษณีย์

ผมใคร่ขอแสดงความคิดเห็นว่า การส่งหนังสือไปให้สมาชิกนั้น ควรจัดใส่ซองที่กระต๊วดี เห็นว่าแน่นสักหน่อย เพราะปรากฏว่าหนังสือแต่ละฉบับที่ถึงมือ สันและปก ขาดวันแทบทุกฉบับ เห็นแล้วไม่อยากจะอ่านถึงจะเพิ่มอัตราค่าส่ง ก็อยากไม่คิดว่า การบริการจะดีขึ้น หากเป็นเช่นนั้นเลย ทุกอย่างยังคงสภาพเดิม ที่ไม่คงสภาพเดิมก็เห็นจะได้แก่เงินซึ่งเข้ากระเป๋าค่าไรมาอีก

บทนำ และ “ทำไมข้าพเจ้าจึงไม่ร่วมสังฆกรรมกับการตัดสินรางวัลทางวรรณกรรมของ ส.ป.อ.” ของ ส. สิวรัทษ์ ใน สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับปฐมฤกษ์ อ่านแล้วสะท้อนความรู้สึกมาก เห็นด้วยที่ว่า สังคมทุกวันนี้ส่งเสริมสัญชาตญาณแห่งความเห็นแก่ตัว ไร้ความยุติธรรม สังคมปล้นปล้อน เอารัดเอาเปรียบ เห็นพวกเห็นพ้อง เห็นญาติพี่น้องเป็นสำคัญ แม้เด็กมันก็รู้ คงเข้มการจัดนัทรสการการเลือกคงที่ ร.ร. สวนกุหลาบ

แต่ผลแห่งการกระทำเหล่านั้น ผู้ใหญ่คนโตบ้างเห็นความสำคัญ จนกระทั่งกลับไปบ้านแล้วส่องกระจก เพื่อสำรวจตัวเอง

ครับ... ค. กล้วย เข้านา
การศึกษาจงมุกหรือจูงใจ

ภาค กล่าวน้อย
โรงเรียนโชติรวี นครสวรรค์

อธิบดีกรมไปรษณีย์ครับ สมาชิกของผมเขาบอกว่า
มาอีกแล้ว

บ.ก.

สมาคมสังคมศาสตร์แห่งเอเชียอาคเนย์

เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ศกนี้ ได้มีนักสังคมศาสตร์ ๓๖ คน จาก ๗ ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เวียดนามใต้ ชองกง และไทย ไปร่วมประชุมกันที่ Chinese University of Hong Kong เพื่อจัดตั้งสมาคมสังคมศาสตร์แห่งเอเชียอาคเนย์ (South-East Asian Social Science Association) ที่ประชุมได้มีมติรับกฎบัตรของสมาคม

สมาคมมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาวิชาสังคมศาสตร์ในเอเชียอาคเนย์ โดยการจัดประชุมทางวิชาการแลกเปลี่ยนนักสังคมศาสตร์ ในการบรรยาย และเป็นศูนย์การติดต่อระหว่างนักสังคมศาสตร์และสมาคมสังคมศาสตร์ในภูมิภาคนี้ ในระยะแรกสมาคมจะยังไม่มีส่วนนักเลขาธิการแน่นอน การติดต่อจะกระทำผ่านผู้แทนจากนักสังคมศาสตร์แต่ละประเทศ ซึ่งประจำในคณะกรรมการ (Council) ของสมาคม สำหรับประเทศไทยผู้แทน ๒ ท่าน ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. เกษม สุวรรณกุล อาจารย์ ดร. ระดม เศรษฐวร และศาสตราจารย์ ดร. เกษม สุวรรณกุล ได้รับเลือกเป็นอุปนายกสมาคมด้วย ส่วนนายกสมาคมสมัยแรกนี้ ได้แก่ศาสตราจารย์ S. S. Hsueh คณบดีคณะพาณิชยศาสตร์และสังคมศาสตร์แห่ง Chinese University of Hong Kong จึงขอแจ้งข่าวผ่านท่านบรรณาธิการ เพื่อผู้ที่สนใจจะสมัครเป็นสมาชิกได้ทราบ

จักรทิพย์ นวดอุภา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับที่แล้ว หน้า ๔ บรรทัดที่ ๓ จากล่าง ที่ยกคำกล่าวของ เทียนวรรณ มาอ้างไว้ แล้ววงเล็บหลังคำเขียนวรรณไว้ว่า ก.ศ.ร. กุหลาบ นั้นเป็นความผิดพลาดทางฝ่ายบรรณาธิการ ที่ต้องขออภัยแก่ท่านผู้อ่านด้วย เพราะที่แท้จริง เทียนวรรณนักคิดสำคัญในสมัยรัชกาลที่ ๕ นั้น มีนามจริงว่า ต.ส. วิธเนาโก ไม่ใช่ก.ศ.ร. กุหลาบ ซึ่งเป็นเพื่อนนักคิดนักเขียน นักทำหนังสือ อยู่ร่วมยุคเดียวกับเทียนวรรณ ซึ่งต่อมาชื่อพยางค์แรกของ ก.ศ.ร. กุหลาบ คือคำว่า ก นั้น ได้ถูกนำมาใช้ในภาษาไทย หมายถึง การพูดหรือทำเรื่องที่ไม่จริง เช่น กข่าว

ขอขมาเรากำลังให้ผู้เขียนของเราคนหนึ่งเขียนถึงบุคคลทั้งสองในทำนอง คนกับความคิด มาเสนอท่านในไม่ช้า

บ.ก.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓

ตั้งที่ทุกคนทราบดีว่า รัฐบาลได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๓ เมื่อ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๔ นั้น แผนพัฒนาดังนั้นจะเรียกว่าเป็นฉบับที่ตกที่สุดก็ได้ ความผิดพลาดของแผนพัฒนาดังนั้น ๒ นั้น สอนให้แก่วางแผนระดับจังหวัดมากขึ้น การปฏิบัติที่นิยมกัน เช่นการกะประมาณ โดยอาศัยประสบการณ์ที่แล้ว ๆ มา ก็บอกว่า เขตเศรษฐกิจจะมีอัตราเพิ่มขึ้นเท่ากันเท่ากันเปอร์เซ็นต์ เขตเศรษฐกิจนั้นจะมีอัตราเพิ่มขึ้นเท่ากันเท่ากันเปอร์เซ็นต์ มันบ่งชี้หรือบอก เพราะว่าอัตราเพิ่มขึ้น มันข้างกับอัตราลดเสียนี้กระไร เช่นในระยะแรกของแผนพัฒนาดังนั้น ๒ รายได้ประชากรที่มีอัตราเพิ่มร้อยละ ๘ แต่สองปีภายหลังจากใช้แผนพัฒนาดังนั้น ๒ อัตราเพิ่มขึ้นกลับลดลงเหลือร้อยละ ๖ นอกจากนั้นปัญหาอื่น ๆ ที่คาดไม่ถึงของแผนพัฒนาดังนั้น ๒ ก็ยังมีอีกมาก ยกตัวอย่างเช่น ในระยะสองปีหลังของแผน กนสำรวจระหว่างประเทศของเราได้ลดลงถึง ๕,๐๐๐ ล้านบาท ก่อนหน้านั้นเพิ่มประมาณปีละ ๗๐๐ ล้านบาท อัตราการเพิ่มรายได้ของรัฐก็ลดลง จากร้อยละ ๑๓.๕ มาเป็นเพียงร้อยละ ๓.๗ เท่านั้น การลงทุนต่างประเทศก็ลดลงจากปีละ ๑,๑๕๒ ล้านบาท มาเป็น ๕๕๕ ล้านบาทต่อปี นำเสว้แท้ ๆ ไปแล้วการวางแผนผิดพลาดมากมายนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นแก่ประเทศไทยประเทศเดียว ประเทศอื่น ๆ เช่นประเทศพม่าก็เคยวางแผนผิดพลาดมากมายมาก คือพลาดจากเป้าหมายตั้งร้อยละ ๒๐ แผนที่ว่านี้ได้เริ่มวางกันเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยมีความช่วยเหลือของหน่วยงานเอไอดี (AID) ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นหน่วยงานเหมือนยูเอมไอในเมืองไทย หน่วยงานนี้ดูสำห้ไปจ้างบริษัทวางแผนเช่น Knappens Tippetts Abbott; Pierce management, Roberts R. Nathan Associates ดู ๆ ไปแล้ว ข้างเหมือนกับเมืองไทยอะไรเช่นนั้น เพราะแผนของเราที่อาศัยความช่วยเหลือจากยูเอมไอ และก็ได้ผู้เชี่ยวชาญฝรั่งมาเป็นคนวาง แต่ก็ดีเหมือนกัน เพราะเมื่อแผนพลาดจากเป้าหมาย เราก็ไม่ค่อยรู้สึกเดือดร้อนเท่าไรนัก เพราะว่าไปแล้วมันก็เป็นงานของฝรั่งนั่นเอง หันมาดูการวางแผนพัฒนาดังนั้น ๓ ของเรา เราก็อยากจะทราบว่า แผนนี้มาจากกำลังสมองและน้ำมือของนักวางแผนของไทยสักเท่าไร หรือว่าต้องอาศัยสมองของฝรั่งกันแบบฉบับก่อน ๆ ที่น้ำเจ็บใจที่สุดก็คือ นักวางแผนคนไทยนั้นน่าจะได้รับความไว้วางใจมากกว่านี้ โดยจะต้องเป็นผู้นำในการวางแผน ไม่ใช่เป็นเสมียนหรือลูกสมุนของฝรั่งที่เราจ้างมาด้วยภาษาของเราแต่ด้วยราคาแพงๆ ข้อเสียของระบบการวางแผนน้อยมีอยู่สามประการ คือ (๑) พวกคนไทยที่หากินกับสภาพพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการวางแผนนั้นไม่อาจสร้างความสามารถทางวิชาการของตน และก็ไม่สามารถมีโอกาสรที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ตนเองได้ถ้าให้เดาแผนพัฒนาดังนั้น ๔ ต่อไปอีก ผู้วางแผนก็คงเป็นฝรั่งอีกนั่นแหละ เกิดเป็นไทยอยู่ได้เขาเป็นอะไรไป (๒) เนื่องจากแผนนี้ไม่ใช่คนไทยเป็นคนคิดในการวาง เวลาได้เมื่อแผนผิดพลาดจึงมีน้อยมาก เพราะผู้เชี่ยวชาญมาแล้วก็ไป จะไปต่อว่าเขาก็ไม่ได้ ครั้นจะมาตักตักคนไทย ก็ลำบาก เพราะรู้ข้อบกพร่องแล้วว่าเขาไทยก็ไม่ได้ทำอะไรมาก การวางแผนน่าจะเป็นงานสนุก ถ้าทำไปแล้วไม่ต้องรับผิดชอบก็ได้ ดูแล้วก็เหมือนกับกาเดินเข้าห้องสุขานั่นแหละ (๓) ข้อมูลที่ใช้กับการวางแผนนั้น บางทีก็เป็นข้อมูลที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและความปลอดภัยของประเทศชาติอย่างมาก แต่ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ก็ไม่อาจจะเก็บไว้เป็นความลับได้

เพราะไม่มีใครจะรับรองได้ว่าสิ่งที่มาวางแผนให้มัน ได้ทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประโยชน์ของคุณกลับไป ด้วยหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแผนที่ ๓ นี้ เป้าหมายอันดับแรกของเราคือ “รักษาความมั่นคงของชาติ” ข้อมูลที่ถือว่าเป็นความลับ ที่จำเป็นต้องใช้ในกรวางแผนให้บรรลุเป้าหมายนั้นคงมีอยู่ไม่น้อยแน่ แล้วใครเล่า จะประกันได้ว่าข้อมูลเหล่านั้นจะไม่รั่วไหล

ทุกถ้าวมาข้างต้นนี้เป็นเพียงปัญหาส่วนย่อยของการวางแผน ถ้าจะพูดถึงปัญหาเกี่ยวกับการวางแผนของ ไทยทั้งหมดนั้น มันมีมากจนน่าปวดหัว จึงขอให้นำพิจารณาแผนพัฒนาฉบับที่ ๓ ของเราก่อน วัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาฉบับที่ ๓ มีอยู่ ๘ ประการคือ (๑) รักษาความมั่นคงแห่งชาติ (๒) แก้ปัญหาเศรษฐกิจ วิกฤตตัว (๓) แก้เรื่องคลังการชำระเงิน (๔) รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (๕) ยกระดับรายได้และการครองชีพของประชาชนในส่วนภูมิภาค (๖) ขยายกิจการสาธารณะ (๗) ลดอัตราเพิ่มของประชากร และ (๘) ยกระดับการมีงานทำ จากวัตถุประสงค์ที่ยกมานี้ จะเห็นได้ว่า แผนพัฒนาฉบับที่ ๓ นี้ไม่ได้ เป็นเรื่องการเพิ่มรายได้โดยทั่วไปอย่างรวดเร็ว แต่เป็นแผนที่มุ่งจะรักษาเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศไม่ ให้ทรุดลง เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้อำนาจก้าวหน้าต่อไปในภายข้างหน้า

สิ่งที่ได้รับการเน้นในแผนพัฒนาฉบับที่ ๓ อย่างมาก เห็นจะได้แก่การรักษาความมั่นคงแห่งชาติ แต่ความ มั่นคงแห่งชาตินี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเรามีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ประชาชนทุกคนมีงานทำ มีการกระจาย รายได้ที่ดี คือ ความแตกต่างในทางรายได้ของคนเมืองหลวงและคนบ้านนอกควรมีน้อยกว่าปัจจุบัน พร้อมกัน นั้น ประชาชนทุกคนควรจะได้รับบริการจากรัฐเท่าเทียมกัน นอกจากนี้อัตราเพิ่มของประชากรก็ควรสอดคล้องกับขีดความสามารถทางเศรษฐกิจและสังคมของเมืองไทยด้วย ถ้าไม่เช่นนั้นความมั่นคงของชาติก็จะได้รับอันตราย เพราะความไม่พอใจของประชาชนย่อมจะมีมาก ถ้ารัฐบาลมิได้เป็นรัฐบาลที่เห็นอกเห็นใจประชาชนเท่าที่ควร การก่อการร้ายที่รุนแรงย่อมจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เป็นสิ่งที่ดีที่รัฐบาลให้ความสนใจเรื่องเกี่ยวกับประชาชนมากขึ้น โดยกำหนดประเด็นสำคัญเหล่านั้นลงในแผนพัฒนาฉบับที่ ๓ และถ้าทำการ ให้บรรลุเป้าหมายได้จริงๆแล้ว ประเทศไทยก็คงจะมีความสงบสุขมากกว่านี้

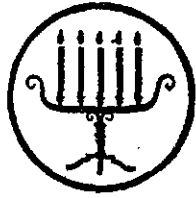
แต่ความวุ่นวายในเมืองไทยส่วนมากนั้น มิได้เกิดขึ้นเพราะไทยมีปัญหาคลังการชำระเงิน หรือปัญหาทาง เศรษฐกิจที่เราต้องประสบอยู่ในปัจจุบัน ปัญหาส่วนมากของเรานั้นเกิดขึ้นจาก ความเน่าทางสังคม (Social pollution) เช่น เรือคอร์ปชั่น การมีกำแพงขวางกั้นความก้าวหน้าของบุคคลที่ไม่มีเส้นสายในชนชั้นนำของ สังคม ความยุติธรรมที่ราษฎรไม่ได้รับจากเจ้าหน้าที่บางคน ฯลฯ เป็นต้นเสียดยที่แผนพัฒนาฉบับที่ ๓ นี้มุ่ง จะพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย แต่มิได้กำหนดมาตรการปราบคอร์ปชั่นเอาไว้ และก็ไม่ได้มีการตั้งเป็นเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน ถ้าหากระบบสังคมนี้ยังมีคอร์ปชั่นอยู่ วิถีพัฒนาโดยให้เอกชนมีส่วนร่วมอย่างมาก ตาม แผนพัฒนาฉบับที่ ๓ ก็ย่อมไม่ประสบผล เพราะเอกชนจะอ้างสิทธิและหน้าที่ของตนตามแผนที่ ๓ และนักการเมืองหรือผู้มีอำนาจทางการเมืองก็จะคะยั้นคะยอขยันทันทีให้ ทำไมหรือ ก็เพื่อประเทศชาติอีกนั่นแหละ แต่คุณเอ๊ยที่พูดมาน่าจะจริงถ้าหากผู้มีอำนาจทางการเมืองกับนักธุรกิจเอกชนนั้นสามารถจะแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด เพราะฉะนั้นการพูดว่า ๆ ว่าเราต้องมีการปฏิรูปการธุรกิจที่เป็นเสรี แท้จริงก็เป็นเสรีเหมือนกัน แต่ เป็นเสรีเฉพาะบุคคลวงกลุ่มเท่านั้น ซึ่งแผนพัฒนาฉบับที่ ๓ คงต้องดำเนินการภายใต้รัฐบาลปฏิวัติ การหาข่าว สารอย่างแท้จริงจึงคงเป็นไปอย่างค่อนข้างลำบาก ถึงแม้รัฐบาลปฏิวัติจะไม่ถือสาอะไรก็ตาม แต่ทุกคนย่อมอยู่ในอาณาจักรแห่งความกลัว ทั้งๆที่ความจริงอาจจะไม่มีก็ได้ แต่คนมันกลัวไปเอง เมื่อคนกลัวแล้ว ถ้าเขาเห็นคอร์ปชั่นเกิดขึ้นก็ไม่กล้าที่จะทักท้วง เพราะเกรงว่าอาจจะไปเหยียบเอาเส้นสายของใครเขา ในเมื่อคนไม่มีหลักประกัน ทุกคนก็เอาตัวรอด เมืองไทยจะเป็นที่รักของมวลชนชาวไทยได้อย่างไร แม้เหตุการณ์เฉพาะ

หน้าจะทำให้คณะปฏิวัติจำเป็นต้องบีบอำนาจเพื่อปรับปรุงประเทศ สาธารณชนย่อมแซ่ซ้องสรรเสริญ หลายสิ่งที่รัฐบาล
ทำไป เช่นการปราบอาชญากรรมและการทำให้บ้านเมืองสะอาดนั้น ทำให้ความเชื่อมั่นของประชาชนในรัฐบาล
มีมาก แต่ถ้ามติคณะปฏิวัติจะดำเนินการจำกัดโรคร้ายทางสังคมเช่นคอร์รัปชันได้อีก อย่างน้อยที่สุดก็ให้ลดลงถึง
ขนาดพอทนได้ การปฏิวัติครั้งนี้จะรุ่งโรจน์ยิ่งขึ้น เราหวังอย่างสูงในความจริงจังของรัฐบาลที่จะสร้าง
ประโยชน์ให้แก่ชาติ และหวังอย่างยิ่งว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๓ นี้จะไม่ล้มเหลว
เหมือนแผนพัฒนาฉบับที่ ๒ ซึ่งดำเนินตามกลไกในระบบประชาธิปไตยมาตลอด ก็ยังพัง

สิ่งที่ดียิ่งสำหรับแผนพัฒนาฉบับที่ ๓ อีกประการหนึ่ง คือแผนที่ ๓ เป็นแผนที่ให้ความสนใจพวกชาวไร่ชาวนา
มากจน จะเห็นได้ชัดจากเป้าหมายที่ลงไว้ในแผน คือคาดกันว่าภารกิจกรมจะเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ ๔.๖
ในแผนที่ ๓ แทนที่จะเป็น ๒.๗ ดังในแผนที่ ๒ การเพิ่มขึ้นนี้ตามองกันเฉพาะภารกิจกรมอย่างเดียวอาจจะ
เห็นว่าเพิ่มขึ้นมากพอสมควร แต่ถ้าเรามองถึงเขตอื่น ๆ ซึ่งอัตราร้อยละนี้ได้ลดลง จะเห็นว่า ทั่วๆไปพอสมควร
กว่านั้น น่าจะบอกว่ามากกว่าได้ยิ่งนัก เพราะการประมงในแผนที่ ๓ จะมีอัตราเพิ่มลดลงเป็นร้อยละ ๑๐ คือปี
การปฏิวัติไม่ลดลงจากร้อยละ ๖.๕ ในระยะแผน ๒ มาเป็น ๓.๕ การเหมืองแร่ก็ลดลงร้อยละ ๔.๑ มาเป็นร้อยละ
๖.๐ การอุตสาหกรรมขั้นต้นลดลงจากร้อยละ ๕.๑ เป็นร้อยละ ๔.๘ การอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ลดจากร้อยละ ๑๑.๔
เป็น ๘.๒ การก่อสร้างลดลงจากร้อยละ ๘.๔ เป็น ๖.๕ การคมนาคมลดลงจากร้อยละ ๗.๕ เป็น ๖.๐ การค้าลดลง
ร้อยละ ๗.๗ เป็น ๗.๐ มีอยู่เพียงกิจกรรมเดียวที่อยู่นอกเหนือจากการกิจกรรม ที่อัตราเพิ่มขึ้น คือการธนาคาร
และการประกันภัย ซึ่งเพิ่มจาก ๑๔.๔ ในแผนที่ ๒ มาเป็น ๑๕.๐ ในแผนที่ ๓ การที่กิจกรรมจะได้เปรียบมากขึ้น
ในแผนที่ ๓ นั้นนับเป็นข้อดี เพราะว่าถ้าภารกิจกรมมีรายได้เพิ่มขึ้น ก็ย่อมทำให้การแจกแจงรายได้ดีขึ้น
บ้างเป็นธรรมดา แต่ก็มีข้อแม้ว่าเราต้องสามารถลดจำนวนประชากรในเขตเกษตรกรรมไม่ให้มีอัตราเพิ่มสูงเกินไป
ไปด้วย ที่จริงแล้วถ้าจะกำจัดความวุ่นวายโดยเฉพาะการก่อการร้ายแล้ว การยกระดับรายได้ของเกษตรกรยังไม่
สำคัญเท่ากับความยุติธรรมและความสะดวกที่เกษตรกรจะได้รับจากข้าราชการหัวเมือง รวมทั้งความสามารถของ
ข้าราชการหัวเมืองที่จะช่วยปกป้องสิทธิของเกษตรกร นำเสียดายเหมือนกันที่แผนพัฒนาฉบับที่ ๓ มิได้บ่งลง
ไปอย่างชัดเจน ว่ารัฐบาลจะพยายามหยิบยื่นความยุติธรรมและความเป็นผู้รับใช้ประชาชนให้แก่ชาวเกษตรกรและ
ผู้ที่อยู่ในชนบทมากน้อยแค่ไหน

อีกเรื่องหนึ่งที่ไม่ได้รับการเน้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๓ ซึ่งควรพิจารณาอย่างมาก
ก็คือความแตกต่างระหว่างรายได้ของคนในเมืองหลวงเอง ความแตกต่างนี้จะมีอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศ
ชาติอย่างยิ่ง เพราะพวกนี้เสียเปรียบอย่างมากทางสังคม โดยเห็นความเสียเปรียบของตนต่ำตาอยู่ทุกเมื่อ
เชียววัน พวกนี้คงมีความน้อยใจ และอาจคิดไปเลยก็ได้ว่า คนไม่มีส่วนในสังคมระบบนี้ ตนจึงไม่จำเป็นต้อง
รับผิดชอบก็ได้ การลักเล็กขโมยน้อยในสายตาของพวกนี้จึงเป็นสิ่งที่ไม่ผิดคุณธรรม นอกจากนั้นพวกนี้อาจถูก
ชักจูงได้ง่าย โดยอาจจะเป็นผู้ทำงานใต้ดินได้ผลดียิ่ง เราขอยอมรับกันตั้งอยู่แล้วว่า ทหารบ้านนั้นถ้าไม่มีหน่วย
งานใต้ดินตามนครต่าง ๆ ย่อมไม่อาจเป็นทหารบ้านที่มีอิทธิฤทธิ์ได้ รัฐบาลปฏิวัติถ้าจะรักษาอำนาจของตนไว้จึง
จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสนใจปัญหาความแตกต่างทางรายได้ของคนเมืองหลวงหรือคนในนครใหญ่ๆ ให้มากเข้า
ไว้ด้วย

นับเป็นสิ่งที่น่าเสียดายมากที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๓ นั้นเจตนาดี แต่ก็เห็นเพียงการ
แสดงเจตนาเท่านั้น วิธีการและมาตรการที่จะให้บรรลุเจตนาเหล่านั้น ยังมีควมบกพร่องอยู่มาก ไหน ๆ เราก็ต้อง
มาหยุดพักกันแล้ว เหตุใดเราจึงไม่พยายามกำจัดสาเหตุแห่งการที่มาพักพิงนั้นให้หมดไปด้วยเล่า ๑

สำนักพิมพ์ สมาคมสังคมนิยมแห่งประเทศไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท พระนคร ๕ โทร. ๕๗๖๒๒

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย ทรวมตำราและหนังสือ
อ่านประกอบ ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ในแขนง
สังคมนิยม ทุกสาขา

ประเภทประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์อีสาน เล่ม ๒
เทิม วิชาภัยพจนกิจ ๓๐-๔๕ บาท

ประวัติศาสตร์อเมริกา
ณรงค์ เกตุทัต แปล ๒๐ บาท

ประวัติศาสตร์จีน
ส. ศิวรักษ์ แปล ๓๕ บาท

ประวัติศาสตร์เยอรมัน
นิธิ เอียวศรีวงศ์ แปล ๓๐ บาท

ออสเตรเลีย
วิทยา ชุพันธ์ และรัตนากุญชร แปล ๒๐ บาท

ประเภทศาสนา — ปรัชญา

ปรัชญาธรรมไทย
พุทธทาสภิกขุ ๔๕ บาท

ใครจะกมระดาาเข็ย
พุทธศาสนาหรือลัทธิคอมมิวนิสต์
จันทร์ ทงประเสริฐ แปล ๓๐-๔๕ บาท

อิสลามสมัยแรก
นิธิ เอียวศรีวงศ์ ๓๕ บาท

ประเภทประเพณี — วัฒนธรรม
บันทึกเรื่องความรู้ต่าง ๆ ๕ เล่ม
สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ๒๕๐ บาท

ประเพณีไทย ๔ เล่ม
พระยาอนุมานราชธน ๑๕๐ บาท

ชุมชนนิพนธ์
กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ๓๐ บาท

ถึงหญิงใหญ่
สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ ๒๕ บาท

หนังสือสั้น
ส. ศิวรักษ์ รวบรวม ๓๐ บาท

อุบายธรรมตะวันออก ๔ เล่ม
เขียน ธีระวิทย์ อำนวยการแปล ๑๒๐ บาท

การศึกษาเกี่ยวกับมนุษย์

เทพกมล เทวกุล และวิทยา เวชชาชีวะ แปล ๒๕ บาท

หมอตอมคลัส
อาภรณ์ ชากิบรูษ แปล ๑๕ บาท

ประเภทวรรณกรรม

คนนอก ของ อัลแบร์ กามู
อำพรพรณ โสทรกุล แปล ๑๕ บาท

โมนงญโลก ของ อแลง ฟูนิเย่
วรรณิ จันทราทิพย์ แปล ๒๐ บาท

เอมิล ซอคนักส์บ ของ แอริค เกสทเนอร์
บันลือ ถิ่นพงงา แปล ๑๕ บาท

ประเภทภาษาอังกฤษ

Essay on Thai Folklore
by Phya Anuman Rajadhon 120/-

Wisdom Gone Beyond
Preface by H.H. Prince Dhani 60/-

Aspects of Siam Kingship In The
Seventeenth Century
by Jermy Kemp 45/-

Patimokkha
Translated by Nanamoli Thera 100/-

Notes on The Customs of Cambodia
by Chou Ta-Kuan 45/-

Teaching Dhamma by Pictures
by Bhikkhu Buddhadasa 100/-

Opening of The Wisdom Eye
by The Dalai Lama 60/-

หนังสือที่กาลจดพิมพ์ใหม่

แผ่นดินพระนั่งเกล้าฯ ๔๐ บาท
ของ วอลเทอร์ เวลดา พ.อ. นิจ ทองโสภิต แปล

แรงงานไทยกับอุตสาหกรรม
นิคม จันทรวาทู เรียบเรียง

ท่างัดจังหวัดสงขลาได้ทางไปรษณีย์ โดยส่งรษณาคติใน
นามผู้จัดการสำนักพิมพ์ฯ ส่งจ่าย ณ ป.ณ. รงเมื่อง

หมายเลขประกอบตามลำดับ

๑. สุพรรณบุรี
๒. ปรังจันบุรี
๓. กาญจนบุรี
๔. ราชบุรี
๕. เพชรบุรี
๖. ประจวบคีรีขันธ์
๗. เลย์
๘. หนองคาย
๙. อุดรธานี
๑๐. สกลนคร
๑๑. นครพนม
๑๒. กาฬสินธุ์
๑๓. อุบลราชธานี
๑๔. บุรีรัมย์
๑๕. นครราชสีมา
๑๖. ชัยภูมิ
๑๗. ขอนแก่น
๑๘. มหาสารคาม
๑๙. ร้อยเอ็ด
๒๐. ศรีสะเกษ
๒๑. ตาก
๒๒. น่าน
๒๓. เชียงราย
๒๔. อุดรดิตถ์
๒๕. เพชรบูรณ์
๒๖. พิษณุโลก
๒๗. สุราษฎร์ธานี
๒๘. นครศรีธรรมราช
๒๙. ตรัง
๓๐. พัทลุง
๓๑. สงขลา
๓๒. ยะลา
๓๓. ปัตตานี
๓๔. นราธิวาส
๓๕. สตูล

กองโจรจีนที่เบตง

เบตงอำเภอสุดชายแดนทางภาคใต้ของประเทศไทย เป็นเขตหนึ่งซึ่งเป็นแหล่งซ่อนตัวของกองโจรจีน ซึ่งจีนเบ่งหัวหน้าพรรคคอมมิวนิสต์มาลาयाได้ข้ามเขตจากมาลาयाมาตั้งฐานปฏิบัติการในไทย ตั้งแต่อีกทหารจักรภพจับได้มาเมื่อราวปี ๒๔๕๘

ลักษณะของตัวอำเภอเบตงเหมือนกับเกาะซึ่งอยู่กลางทะเลของคอมมิวนิสต์ ทางเหนือขึ้นไปจากเบตงสองไมล์เป็นเขตซึ่งมีผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์แทรกซึมยึดครองอยู่ ถึงแม้ว่าคอมมิวนิสต์จะประกาศออกมาอย่างแจ่มชัดว่าพวกเขาไม่ได้มีเรื่องกับคนไทย แต่ก็ไม่น่าสงสัยเลยว่าพวกเขามีกำลังที่มีประสิทธิภาพอยู่ในเขตนั้น

ในภาคนี้เป็นเขตที่มีชาวจีนอยู่มาก ที่เบตงมีคนจีนอยู่ประมาณ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ และก็เหมือนกับเมืองอื่นๆ ในแถบนี้ ก็มีคนจีนเป็นเจ้าของและดำเนินกิจการร้านค้าเกือบทั้งหมด จนแม้กระทั่งบ้านร้านค้าก็ไม่มีใครคิดจะเขียนเป็นภาษาไทย โรงเรียนประถมศึกษา ซุง ผัว ซึ่งตั้งอยู่นอกเมืองเป็นโรงเรียนที่นักเรียนลูกจีนกว่า ๑,๐๐๐ คน ซึ่งนับว่าเป็นโรงเรียนที่ใหญ่มาก

ธุรกิจการค้าที่นั่นยังคงอยู่ ถึงแม้ว่าราคายางจะตก แต่เจ้าของร้านค้าทั้งหลายก็ฉลาดพอที่จะเสีย "ภาษี" ให้แก่พวกคอมมิวนิสต์ เพราะเจ้าของร้านค้าที่ไม่ยอมจ่ายเงิน ในไม่ช้าจะพบว่าร้านของตนถูกบอยคอต รถคันหนึ่งของบริษัทเดินรถที่ไม่ยอมจ่ายเงิน

ค่าภาษี ถูกขยับบนถนนสายยะลา และถูกบังคับให้ เลิกดำเนินกร

สิ่งหนึ่งซึ่งเผชิญหน้าพวกคอมมิวนิสต์อยู่ก็คือ ค่ายตำรวจ ประกอบด้วยกำลังตำรวจของมาเลเซีย และตำรวจตระเวนชายแดนไทย ซึ่งออกลาดตระเวน ร่วมกัน ทางฝ่ายประเทศไทยได้เพิ่มความพยายาม ที่จะกวาดล้างพวกคอมมิวนิสต์มากขึ้น เมื่อเดือน ตุลาคมก่อน ได้เกิดมีการโจมตีค่ายใหญ่ของคอมมิวนิสต์ ซึ่งอยู่ห่างออกไปทางตะวันออกเฉียงเหนือ ๓๐ ไมล์ อย่างรุนแรง โดยใช้ทั้งปืนใหญ่และการทิ้งระเบิดจากเครื่องบิน ค่ายแห่งนี้พอจะมีคนรู้จักมาก่อนอยู่บ้าง แต่ครั้งหลังสุด นักบินเฮลิคอปเตอร์ได้ แลเห็นผ้าพลาสติกสีเข้ขาว ที่พวกกองโจรใช้คลุมค่าย เวลานอน

จากการตรวจสอบค่ายได้พบสิ่งที่น่าสนใจให้ เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนได้บังคับเงินเปง ค่ายนี้ประกอบด้วยคลินิกสามแห่งมีเครื่องมือเครื่อง มืออย่างดี เช่นห้องแลปทำฟันซึ่งสามารถหล่อฟันปลอมได้ และค่ายแห่งนี้ ก็ยังเป็นแบบอย่างของการ ประสานงาน เบ้าขึงบนขนาดเล็ก ๒ อัน อันหนึ่งอยู่ ได้ดินแดนแสดงให้เห็นว่าเป็นศูนย์ฝัก ฝ่ายสืบทอดการ ลับของไทยกล่าวว่ามี คน ๒๐๐ คน ที่อยู่ในค่ายส่วน หนึ่งเป็นคนไทย ไทยมุสลิม คนมาเลย์ และคนจีน ที่ข้ามแดนมาจากมาเลเซีย

กระแสไฟฟ้าที่ใช้ได้จากเครื่องกำเนิดไฟฟ้าขนาด ๔ แรงม้า และน้ำประปาซึ่งได้มาจากน้ำตกใกล้ ๆ ใช้ ระบบแจกจ่ายโดยท่อกระบอกไม้ไผ่ พวกกองโจร ปลุกและเก็บเกี่ยวพืชผักด้วยตนเอง ซึ่งมีแม้กระทั่ง เล้าหมูที่เจ้าของเดิมได้ละทิ้งไว้ นอกจากนี้ก็ยังมึ สนามบาสเกตบอล ซึ่งใช้สำหรับออกกำลังกาย

คาดกันว่าค่ายแห่งนี้ได้สร้างมาประมาณ ๕ ปี แล้ว การเดินทางไปยังค่ายต้องใช้เวลาเดิน ๔ วัน บุคเข้าไปในป่าจากถนนสายเบดง - ยะลา พื้นที่แถบ นี้จะมีแค่พวกคนตัดไม้เท่านั้นที่เคยพบ แต่ก็ยัง หลบซ่อนอยู่ได้ เพราะฝ่ายตำรวจได้รู้แต่ข่าวที่ไม่แน่นอนเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของพวกคอมมิวนิสต์

ปัญหาอันสำคัญซึ่งรัฐบาลกำลังเผชิญอยู่ ก็คือการ หาผู้สืบทอดการลับที่มีความสามารถและจากหลาย ๆ แหล่ง เพราะข้อมูลทางฝ่ายมาเลเซียได้รับถูกต้อง กว่า ในระยะเวลา ๕ เดือนที่ผ่านมา ฝ่ายไทยต้อง สูญสายลับในหมู่บ้านไป ๓ คน เพราะว่าถูกจับได้ว่า เข้ามาสืบทอดการลับ ©

รายงานข่าวจาก หนังสือพิมพ์ The Asian ออกในฮ่องกง ฉบับวันที่ ๕ - ๑๑ ธันวาคม ๑๙๗๑

เริ่มแต่ 2475
ผลิตกันเข้เปี่ยมด้วยคุณภาพ
อย่างงเช่น

ลัทธิ	ชนโลด
ไลฟ์บอย	บรีส
รินไซ	กิบส์
ซันซิล	รอยเก้

 บริษัทในประเทศไทย โดย บริษัท ซีเมนต์ซีเมนต์ (ประเทศไทย) จำกัด

สำนักพิมพ์

สมาคมสังคมนาตร์แห่งประเทศไทย

จุฬาซอย ๒ ถนนพญาไท กรุงเทพฯ ๙

โทร ๕๗๖๒๒

ขอเสนอหนังสือที่มีคุณค่าอย่างเอกอุ

ของ

พระยาอนุนานราชธน

ชุดประเพณีไทย ๕ เล่ม

(“เกิด — ตาย” “ปลูกเรือน — แต่งงาน”

“ตบ — สารท” และ “ประเพณีแก้เคล็ด”)

สังคมนาตร์ปริทัศน์ ฉบับพิเศษ

พระยาอนุนานราชธนในทัศนะของชนรู้จัก

(ข้อเขียนของบุคคลสำคัญ ๆ ที่กล่าวถึง)

Essay on Thai Folklore

(ข้อเขียนภาษาอังกฤษทางวัฒนธรรม ประเพณีไทย
และภาษาศาสตร์)

สภาปริทัศน์ จัดโดยฝ่ายปฎิคม
สมาคมสังคมศาสตร์ แห่งประ
เทศไทย ที่คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ
วันศุกร์ที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๑๔

คน ชั้นกลาง ไทย

ผู้ร่วมสนทนา พัทยา สายหู รองศาสตราจารย์ประจำแผนกวิชาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ลิขิต ธีรเวคิน นักศึกษาปริญญาเอกทางรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยบราวน์
อนุป อาภาภิรม บรรณาธิการ นิตยสารชัยพฤกษ์
ฉัตรทิพย์ นาถสุภา อาจารย์ประจำแผนกวิชาเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และปฎิคมสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย

ฉัตรทิพย์ ผมอยากตั้งประเด็นการสนทนาในวันนี้ไว้ ๒ ประเด็นด้วยกัน คือ ๑. คนชั้นกลางไทย คือใคร และ ๒. คนชั้นกลางไทยมีบทบาทอย่างไรในสังคมไทยในทางการเมืองและเศรษฐกิจ ทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต ผมขอเริ่มประเด็นแรกก่อน ขอถามว่าคนชั้นกลางไทยคือใคร

พัทยา โดยปรกติขั้นนี้เรากำหนดกันด้วยฐานะเศรษฐกิจ คือไม่ได้กำหนดกันอย่างที่สมัยก่อนเราเรียกว่าฐานันดรหรือวรรณะ และถ้าเอาเกณฑ์เศรษฐกิจกำหนด ผมว่าพูดยากมากกว่าเมืองไทยมีคนชั้นกลาง ถ้าเป็นสมัยก่อน พวกข้าราชการเห็นจะอยู่ในกลุ่มพวกขุนนางและเจ้านาย พวกข้าราชการชั้นเล็กชั้นน้อยต่าง ๆ ก็คงถือว่าอยู่ในกลุ่มพวกขุนนาง พวกเจ้านายและขุนนางนี้ในแง่หนึ่งก็ไม่ใช้ชั้น ตามความหมายทางเศรษฐกิจ

ที่เราเข้าใจกันในสมัยนั้น พวกนั้นเป็นคนชั้นสูง เพราะอำนาจหน้าที่ทางการปกครอง ด้วยเหตุนี้พวกข้าราชการที่แล้วมาจึงมีฐานะเป็นคนชั้นสูง ในสมัยก่อนผมว่าบ้านเรามีอยู่ ๒ ชั้นเท่านั้น คือคนชั้นสูงและคนชั้นต่ำ ได้แก่พวกเจ้านายกับพวกไพร่ ถ้าไม่นับพวกทาส ในสมัยใหม่ที่เราเรียกว่าข้าราชการสมัยใหม่ จริงๆอยู่อำนาจหน้าที่ก็ยังมียู่ แต่ถ้าจะกำหนดกันด้วยเศรษฐกิจแล้ว พวกข้าราชการจำนวนมากทีเดียวเช่นข้าราชการชั้นผู้น้อย จะจัดเข้าชั้นกลางทางเศรษฐกิจไม่ได้เลย เพราะฉะนั้นในแง่ของคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจพอจะอยู่ในระดับกลางๆ ส่วนใหญ่จึงเป็นพวกพ่อค้าหรือพวกซึ่งมีอาชีพจากวิชาชีพ พ่อค้าส่วนใหญ่เป็นคนต่างด้าว พวกประกอบอาชีพส่วนหนึ่งอาจจะเป็นคนไทย แต่ก็เป็นกลุ่มน้อยมาก เช่นพวกหมอนายความ วิศวกร พวกนี้โดยรายได้ของเขาจัดอยู่ในระดับกลางได้ แต่จำนวนจริงๆ มีน้อยเหลือเกิน เพราะฉะนั้นคนชั้นกลางส่วนใหญ่ของเราตามเกณฑ์เศรษฐกิจยังจะต้องเป็นคนต่างด้าวอยู่ ปัญหาที่ว่าคนต่างด้าวนั้นเราจะนับว่าเป็นคนชั้นหนึ่งในระบบสังคมไทยหรือเปล่า เขาอยู่ในเขตประเทศไทย เขาทำมาหากินในเมืองไทย เขามีความสัมพันธ์ติดต่ออะไรต่างๆ กับคนไทย แต่เขาอยู่ในระบบสังคมแท้ๆ ของเราหรือเปล่านั้น ถ้าเขาอยู่ คนชั้นกลางก็คือเขาเหล่านั้น

พิทยา " -คนชั้นกลางของเราตามเกณฑ์เศรษฐกิจยังจะถือเป็นคนต่างด้าวอยู่ ปัญหาที่ว่าคนต่างด้าวนั้น เราจะนับว่าเป็นคนชั้นหนึ่งในระบบสังคมไทยหรือเปล่า -ถามว่าอยู่ คนชั้นกลางก็คือ เขาเหล่านี้ -"

ลิขิต ผมมีความเห็นว่าการแบ่งสังคมเป็นชั้นๆ อาจจะใช้มาตรฐานมากกว่ารายได้ อย่างที่คุณพิทยาว่ามา มีนักปราชญ์ท่านหนึ่งผมจำไม่ได้ว่าเป็นเวบเบอร์หรือใคร บอกว่าอาจจะแบ่งโดยมาตรฐาน ๓ อัน อันหนึ่งได้แก่อำนาจ คือมีอำนาจในการปกครอง มีอำนาจในการวางนโยบายต่างๆ อันที่สองคือรายได้ ในสมัยก่อนก็อาจเป็นพวกขุนนางที่มีที่นา มีไพร่มีคนใช้ มีทรัพย์สินและทรัพย์สินคงการต่างๆ หลักเกณฑ์ที่สามคือศักดิ์ศรี หรืออาจจะเรียกว่าฐานันดรก็

ได้ ซึ่งผมว่าอาจเอามาปรับเข้ากับสภาพปัจจุบัน
ได้ในแง่ที่ว่าเรายังมีชนชั้นซึ่งมีอำนาจ ได้แก่
พวกทหาร หรือพวกซึ่งมีรายได้พอสมควรคือพวก
พ่อค้า ส่วนอันสุดท้ายคือศักดิ์ศรีนั้นก็มีความที่ได้
รับการศึกษาสูง เพราะฉะนั้นหลักเกณฑ์ต่างๆ
เหล่านี้อาจทำให้เกิดชนชั้นต่างๆ ได้ ถ้าจะเอา
หลักเกณฑ์แบบที่คุณพัทธยาว่ามา คือเอารายได้
อย่างเดียวเท่านั้น ก็อาจมีปัญหา คือคนที่จบ
ปริญญาตรีแต่มีรายได้สมมุติว่าเพียง ๑,๐๐๐ บาท
แต่ถ้ามีความคิดหรือแม้กระทั่งความเป็นอยู่แบบ
แผนชีวิต (life style) ซึ่งอาจจะเป็นคนชั้นกลาง
ก็ได้ ปัญหาที่ว่าเราจะเอาหลักเกณฑ์ไหนมาตัด
สินว่าใครเป็นคนชั้นกลาง ผมอยากจะใช้หลัก
เกณฑ์หลายอันร่วมกัน คือใช้รายได้ด้วย ใช้
การศึกษาด้วย สำหรับคนที่ใช้อำนาจอย่างเช่น
พวกข้าราชการที่มีอำนาจนั้น คุณพัทธยาบอกว่า
ข้าราชการชั้นผู้น้อยอาจจะไม่ใช่ แต่ถ้าสมมุติว่า
เป็นข้าราชการชั้นเอกอย่างนี้เราก็ไม่รู้ว่าจะเรียก
ว่าคนชั้นกลางได้หรือไม่ ผมคิดว่าได้ โดยม
ีการซ้อนกัน คือเป็นทั้งคนชั้นกลางและเป็นคน
ชั้นปกครองด้วย ข้อหนึ่งซึ่งผมเห็นด้วยกับคุณ
พัทธยา เต็มที่ ก็คือเมืองไทยเราตั้งแต่โบราณมี
แค่ ๒ ชั้น ชั้นหนึ่งคือชั้นปกครองประกอบด้วย
ข้าราชการ ขุนนาง อีกชั้นหนึ่งคือพวกไพร่
และทาสซึ่งเป็นสมบัติของพวกชนชั้นปกครอง
หรือขุนนาง ความแตกต่างของสมัยโน้นและสมัย

นี้ที่เห็นได้ชัด ก็คือข้าราชการสมัยนั้นนอกจาก
จะเป็นชนชั้นปกครองแล้ว ยังมีอำนาจทาง
เศรษฐกิจอยู่ด้วย ซึ่งปัจจุบันนี้กำลังเปลี่ยนไป
ในแง่ที่ว่าราชการอาจมีอำนาจ แต่เงินอาจจะน้อย
ซึ่งไม่เหมือนสมัยโน้น ที่ถือว่ามิชานันต์ศักดิ์ก็
ต้องมีนาเท่านั้นเท่านั้นไว้ มีทาสอะไรต่ออะไร
เป็นสมบัติของตน สำหรับในปัจจุบัน ผมอยาก
จะพูดว่าพ่อค้าเป็นจำนวนไม่น้อยทีเดียวที่อาจ
จัดได้ว่าเป็นคนชั้นกลางของประเทศ แต่ที่นี้ก็
มีปัญหาว่าเราจะนับเป็น คนชั้นกลางซึ่งอยู่ในระ
บบสังคมของเราหรือไม่ นั่นเป็นพวกหนึ่ง พวก
ที่สองคือพวกข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งมีทั้งอำนาจ
ทางการเมืองและมีรายได้ดีด้วย พวกที่สามได้
แก่ข้าราชการชั้นกลาง อาจจะเป็นข้าราชการ
แค่ชั้นโท ชั้นตรี แต่เป็นคนที่มีการศึกษา ก็
อาจทำให้มีความรู้สึคนึกคิดต่างๆ เป็นคนชั้น
กลาง มองโน่นแ่งต่างๆ ที่กล่าวมานี้เราก็อาจ
จะมีคน ๓ ประเภทที่จัดได้ว่าเป็นคนชั้นกลาง

อนุช ผมเห็นด้วย ความจริงก็คล้ายๆ กันคือ
การจัดคนชั้นกลางต้องมีหลายมาตรฐาน เมือง
ไทยเรามีของที่รู้สึกว่าจะผสมผสานกันจนแทบจะ
แยกกันไม่ออก คนมีเงินก็มักจะมีอำนาจทาง
การเมือง คนมีอำนาจทางการเมืองก็มักมีเงิน ใน
สมัยก่อนถ้าเราจะพิจารณาว่ามีคนชั้นกลางหรือ
ไม่ก็ต้องกลับมาสู่ปัญหาของคุณพัทธยา ที่ว่าเรา
จะยอมรับคนต่างชาติว่าเป็นคนชั้นกลางหรือไม่

ผมคิดว่าเราจำเป็นต้องรับ เพราะว่าไม่ว่าเขาจะมาทางไหน สังคมก็จำเป็นต้องสร้างคนประเภทนั้นมา จะเป็นคนชาติเดียวกันหรือเป็นคนต่างชาติก็ได้ เราจำเป็นต้องสร้างขึ้นมา ที่นี้เรากลับมาพิจารณาคำว่าคนชั้นกลาง ผมเอาสถานที่เป็นสำคัญ ผมคิดว่าที่อยู่ของคนชั้นกลางต้องอยู่ในเมืองโดยมาก เมืองเล็กหรือเมืองใหญ่ก็ได้ อย่างสมัยก่อนคนที่อยู่ในเมืองที่เป็นคนชั้นกลาง หมายถึงพวกพ่อค้าวาณิชต่างชาติโดยมาก ไม่ใช่พวกที่อยู่ในวังในวังแคบ ๆ หรือพวกขุนนางชั้นผู้ใหญ่ซึ่งเป็นคนชั้นสูง ข้าราชการชั้นผู้น้อย เช่นพวกหัวหม่อมพวกที่เกี่ยวหญ้าให้ช้างกิน ผมคิดว่าต้องถือว่าอยู่พวกเดียวกับพวกไพร่ หรือพวกทาส ระบบการปกครองของไทยโบราณเป็นระบบที่กตปราชาชนมากระบบหนึ่งเท่าที่มนุษย์คิดออก คือมันมีพร้อมหมดเลยทั้งสองอย่าง อย่างในกรุงโรมเขามีระบบเดียวคือระบบทาส แต่ของเรามีทั้งระบบทาสและระบบไพร่พร้อม ๆ กัน คนชั้นกลางที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจของไทยจึงมักจะเป็นคนต่างชาติอย่างที่เคลอซิคิดว่า สำหรับคนไทยแท้ ๆ เราอาจจะแบ่งได้กว้าง ๆ ว่ามีชนชั้นปกครองกับพวกทาส พวกไพร่ แต่คนชั้นกลางผมว่ามันเป็นสิ่งประดิษฐ์อันหนึ่งของชนชั้นปกครอง นี่หมายถึงสมัยโบราณนะครับ การดำเนินการทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมทุกสังคม ในเมื่อประชาชนถูกกดขี่ คือถ้าไม่เป็นไพร่ก็ต้องเป็น

ลือท... คนชั้นกลางของเรา
จะ... ไทยหรือยุโรป...
...คนชั้นสูง...
...คนชั้น...
...คนชั้น...
...คนชั้น...

ทาส ที่เหลืออยู่จึงเป็นพ่อค้าแม่ค้าเล็ก ๆ น้อย ๆ พวกนี้เป็นคนชั้นกลางเหมือนกัน แต่ว่าอันที่ สุด คราวนี้ผมจะพูดถึงไพร่กับทาสก่อน ทาสเป็นการกดกันระหว่างประชาชนต่อประชาชน คือว่าคนหนึ่งเอาอีกคนหนึ่งเป็นทาส ทาสเป็นในลักษณะส่วนบุคคล ไพร่เป็นการกระทำของระบบการปกครอง คือหมายความว่าถึง ๖ เดือนก็ต้องเกณฑ์คนมาทำงาน ทำนายอยู่กับครอบครัวได้เพียง ๖ เดือนก็มารับใช้เป็นไพร่หลวง แล้วก็สักเลขแจกไปตามเจ้าขุนมูลนายต่าง ๆ ในเมื่อประจ... ถูกกดมากขนาดนี้... ความ

คิดริเริ่มต่าง ๆ จึงปรากฏว่าไม่มี เพราะคนไม่กล้าทำอะไร ถ้าทำอะไรเก่งเขารู้เขาก็เกณฑ์เอาไปไม่ปล่อยกลับ ลูกเมียก็ไม่ได้พบ ถือว่าถูกเกณฑ์แรงงานตลอดชีวิต เพราะฉะนั้นทุกคนจึงไม่พยายามทำตัวให้เก่ง มีสมบัติก็เอาไปซ่อนไว้ คนชั้นกลางของเราที่เป็นคนพื้นเมืองจึงมีน้อย แต่ว่าระบบของสังคมมันต้องมีคนที่ทำการค้าเป็นคนไหลเลื่อนระหว่างคนชั้นปกครองกับพวกที่ถูกปกครอง สิ่งประดิษฐ์อันหนึ่งก็คือการเอาตัวคนต่างด้าวมาทำหน้าที่ ในสมัยก่อนเราจึงมีหอการค้าเช่นหอการค้าของปอร์ตุเกส ของจีน ของแขก เคียงไว้เราก็มีหอการค้าของอเมริกัน ของญี่ปุ่น เป็นต้น ค่อนข้างกันมาตั้งแต่สมัยโบราณคนไทยเองเลยไม่ชินต่อการค้าขาย

พทย์ฯ ผมคิดใจที่ว่า เป็นสิ่งประดิษฐ์ของนักสังคมวิทยาและนักวิชาการเท่านั้น ของจริง ๆ คือสิ่งที่เป็นอยู่ ส่วนแบบความคิดที่เรียกว่าชนชั้น ผมว่าเป็นสิ่งประดิษฐ์ของนักวิชาการ เพราะฉะนั้นที่คุณอนุชบอกว่าอาจจะเป็นสิ่งประดิษฐ์ของพวกชนชั้นปกครอง ผมยังไม่ปลงใจนัก

อนุช ที่ผมคิดอย่างนั้นเพราะลักษณะที่เรียกว่าคนชั้นกลางไทยนี้เป็นคนพิเศษ คนชั้นกลางที่อื่นเช่นในยุโรปมักเป็นคนพื้นเมือง แต่เมื่อของเราเป็นคนต่างชาติ ผมจึงว่ามันต้องมีอะไรเป็นพิเศษ ผมเลยเรียกว่าสิ่งประดิษฐ์

พทย์ฯ คุณอนุชคงหมายความว่าที่คนชั้นกลางของเราเป็นคนต่างด้าวเพราะโอกาสทางเศรษฐกิจและการปกครองเปิดให้ แต่คงไม่ใช่ เพราะว่าผู้ปกครองตั้งใจประดิษฐ์ขึ้น

อนุช ผมคิดว่าตั้งใจประดิษฐ์ เช่นมีกฎหมายห้ามขุนนางผู้ใหญ่ไปมาหาสู่กัน จะพบกันได้เฉพาะเมื่อมีงาน จะไปมาหาสู่ต้องขออนุญาต เพราะฉะนั้นข้อจำกัดจึงมีทั้งส่วนบนและส่วนล่าง

ฉัตรทิพย์ ผมเห็นด้วยว่าคนชั้นกลางในอดีตของเรามีน้อยมากแน่ ๆ ในอดีตคนไทยมีเพียง ๒ ชนชั้นคือผู้ปกครองและชาวนา แต่มาเดี๋ยวนี้ผมว่าพอจะมีคนชั้นกลาง และไม่ได้มีเฉพาะผู้ที่มีเชื้อสายต่างด้าวอย่างเดียว ผู้ที่ได้รับการศึกษาอย่างที่คุณเลขาธิ์ว่าก็มีมาก อาจเป็นลูกจ้างของรัฐบาลหรือลูกจ้างของบริษัทต่าง ๆ จากการสำรวจแรงงานของกรมแรงงานเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ ปรากฏว่า แรงงานที่ทำงานในเขตเทศบาลนครกรุงเทพและธนบุรีมีคนทำงานที่จบมหาวิทยาลัยและอาชีวะชั้นสูง ซึ่งผมถือว่าเป็นคนชั้นกลางตั้งเกือบ ๑ แสนคน ในต่างจังหวัดก็ต้องมีอีก คนพวกนี้มีครอบครัวด้วย เพราะฉะนั้นรวมแล้วคนชั้นกลางเมืองไทยอาจมีตั้งแต่ ๑-๓ แสนครอบครัวในครอบครัวทั้งหมดประมาณ ๖ ล้านครอบครัว หรือประมาณ ๒-๕% ของครอบครัวทั้งหมด หรือถ้าจะยกค่าเฉลี่ยการสำรวจการใช้จ่ายของครอบครัว พ.ศ. ๒๕๐๖ ก็ปรากฏว่ามีครอบครัว

ครัวที่มีรายได้ตั้งแต่เดือนละ ๒,๐๐๐ บาทขึ้นไป ประมาณ ๓% ผมว่าคนชั้นกลางไทยเราก็มีบ้าง และสำคัญมากเหมือนกัน โดยเฉพาะถ้าคิดว่า คนเหล่านี้ทำงานในหน้าที่สำคัญ ๆ ในสังคม ทำ งานที่มีความรับผิดชอบสูงด้วยกันทั้งนั้น

พทย์ฯ ผมขอกลับไปที่คุณลิขิตเริ่มไว้ คือคุณลิขิต ได้เสนอว่าหมายกำหนดชนชั้นจะเอาเกณฑ์เดียว หรือหลายเกณฑ์ ถ้าหากหลายเกณฑ์เราก็จะได้ กลุ่มต่าง ๆ มากขึ้น คุณอนุชัก็พูดถึงแบบอย่าง ชีวิตความเป็นอยู่ของคนต่าง ๆ กลุ่มซึ่งไม่เหมือนกัน ถึงตอนนี้เกิดปัญหาทางเทคนิคขึ้นมา คือ เรื่องแบบอย่างต่าง ๆ ของชีวิตซึ่งมีอยู่แล้วในสังคมของเรา แต่ประเด็นมีอยู่ว่า แบบอย่างชีวิตนี้ จะกำหนดแน่นอนให้เป็นชั้นได้หรือยัง ถ้าเรา จะใช้ความหมายของชั้นให้กระชับ เราก็ต้องตกลงกันในเกณฑ์อะไรบางอย่างให้แน่นอน ถ้าเอา เกณฑ์แบบอย่างชีวิตต่าง ๆ กำหนด เราก็อาจ เจอปัญหาว่าชั้นอาจจะมีก็ได้ มีแต่กลุ่มซึ่งมี ความคิดเพี้ยน ๆ กันไป จึงเป็นปัญหาซึ่งผมอยาก เสนอให้คิดว่าสังคมไทยเรามาดึงจุดซึ่งมีชั้นแล้ว หรือ เมื่อผมเสนอเกณฑ์ทางเศรษฐกิจนั้นมิได้ ถือว่าเกณฑ์นั้น เป็นเกณฑ์ถูกต้องเกณฑ์เดียว เพียงแต่ว่าใช้อย่างที่ส่วนใหญ่เขารู้สึกว่ามันจับได้ มันหน้อย ที่นี้เกิดปัญหาอย่างในสังคมของเรา ศักดิ์ศรีทางสังคมก็ตี พื้นฐานทางสังคมก็ตี อะไร ต่าง ๆ นี้กับเรื่องทางเศรษฐกิจมันยังไม่สอดคล้อง

อนุชัฯ" --ระบบการปกครองของ ไทยโบราณเป็นระบบที่กษัตริย์ราช ชนมาก ระบบหนึ่งเท่าที่มนุษย์คิด ออก ก็ยังมีพร อมหมด เลยทั้ง สองอย่าง อย่างในกรุงโรมเขา มีระบบเดียวคือระบบทาส แต่ ของเราทั้งระบบทาสและระบบ โพรลเอดมี ชั้นชั้นกลางที่มี อาณาทาง เศรษฐกิจของไทย จึงมักจะเป็นคนตรงชาติ --"

กันสนิท ถ้ามาถึงจุดหนึ่งก็อาจจะลงร้องเดียวกัน ได้ คือคนมีการศึกษาสูงก็มักจะอยู่ในระดับรายได้ที่สูง มีชีวิตความเป็นอยู่ดี ที่นี้สังคมไทย ขณะนี้ยังไม่ถึงตรงนั้น แต่กำลังเป็นระยะที่ผม เคยใช้คำว่าระยะ "เปลี่ยนผ่าน" เพราะฉะนั้น ตอนนี้ถึงเกิดความสับสน คุณลิขิตบอกว่าแต่ก่อน นี้ผู้มีอำนาจทางการปกครองอาจจะ มีฐานะทาง เศรษฐกิจดีด้วย ผมบอกว่าไม่ใช่ "อาจจะ"

หรือก แต่มันเป็นอย่างนั้นจริงๆ ด้วย ครั้นมาถึงระยะการคำพาณิชย์เฟื่อง ซึ่งผมไม่อยากจะกลับไปถึงสมัยอยุธยา เอาแค่สมัยรัชกาลที่ ๕ ตรงนี้เป็นระยะที่สังคมไทยมีการค้าขึ้นมาอย่างจริงจังๆ แล้วเป็นการค้าซึ่งบ่งหลัก ในสมัยกรุงศรีอยุธยาเราอาจจะเปรียบเทียบได้ว่าพวกนั้นเป็นแต่ไปมาค้าขาย หมุนเวียนกัน แต่พอมาหลังสมัยรัชกาลที่ ๕ พวกนี้บ่งหลัก ที่นี้เมื่อบ่งหลักก็เกิดปัญหาว่าบางกลุ่มบ่งหลักเป็นส่วนพาณิชย์แล้วก็เป็นส่วนหนึ่งซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่สอดคล้องกับฐานะทางการปกครอง พวกนี้ฐานะทางเศรษฐกิจสูงแต่อำนาจทางการปกครองไม่มี ในขณะที่ข้าราชการของเราซึ่งแต่ก่อนอำนาจทางการปกครองควบกับฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะหลังฐานะทางเศรษฐกิจตกเหลือแต่อำนาจทางการปกครองอันเดียว นี่เป็นสถานการณ์ซึ่งถ้าจะเปรียบกับปัจจุบันก็อย่างเดียวกับในมาเลเซีย คือคนซึ่งคุมอำนาจทางการปกครองกับคุมอำนาจทางเศรษฐกิจเป็นคนละคน ปัญหาที่ตามมาคือคนสองคนนี้อยู่ในระบบสังคมเดียวกันหรือเปล่านั้น ถ้าหากยังยึดว่าพวกนี้ทำหน้าที่มาช่วยทางเศรษฐกิจเท่านั้น โดยหวังว่าวันหนึ่งเราจะทำเสียเองเราก็ถือว่ากลุ่มนี้เป็นกลุ่มเปลี่ยนผ่าน อาจจะกินเวลานานหน่อยแต่สุดท้ายก็ต้องเปลี่ยนผ่าน หรือเราจะมาถึงจุดที่มาเลเซียเขาเรียกว่ากลุ่มนี้เป็นส่วนของสังคมหลายพวก (plural society) ไม่ใช่กลุ่มเปลี่ยนผ่าน เขาอยู่ที่นี้ เขาอยู่อย่างเขา

แต่เขาต้องเป็นส่วนประกอบส่วนหนึ่งของสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปัญหาที่ผมถามก็คือของเรานั้นกลุ่มค่างตัวที่มีอำนาจทางการพาณิชย์ไม่ได้เป็นกลุ่มพิเศษตายตัวตลอดไปแต่เป็นกลุ่มที่กำลังเปลี่ยนกำลังกลายเป็นกลุ่มนั้นผมถือว่ากำลังอยู่ในระยะเปลี่ยนผ่าน เพราะในไม่ช้าไม่นานถ้าการผสมกลมกลืน (assimilation) เป็นไปได้เต็มที่ไทยเราแทรกเข้าไปมากขึ้น ลูกหลานของคนค่างตัวกลายเป็นไทยมากขึ้น อีกหน่อยกลุ่มเศรษฐกิจนี้ก็อาจจะเรียกว่าเป็นกลุ่มในระบบสังคมไทยแท้ๆ แล้วไปตั้งตอนนั้นเรื่องชั้นจะชัดขึ้น

ฉัตรทิพย์ แต่เมืองไทยนี้มีคนหลายชั้นแน่นอน อย่างน้อยถ้าดูตามการแจกจ่ายรายได้ก็มีชวาและกรรมกรที่มีรายได้น้อย ส่วนผู้ที่ร่ำรวยก็เห็นได้ชัด เพราะฉะนั้นย่อมจะมีความแตกต่างระหว่างกลุ่มแน่

พัทธยา มีแน่ครับ

ฉัตรทิพย์ แล้วคนชั้นกลางก็มีแน่ คือพวกพ่อค้า ข้าราชการ และลูกจ้างบางส่วน

พัทธยา พิจารณาโดยรายได้ใช้ไหม

ฉัตรทิพย์ ครับ พิจารณาโดยรายได้ หรือทรัพย์สิน หรือโดยการศึกษา

ลิขิต ผมว่าอาจจะมีปัญหาถ้าใช้หลักเกณฑ์ทรัพย์สินเป็นหลัก อันนี้เป็นปัญหาทางเทคนิคซึ่งคุณ

พ็ทว่าวามา คือคนชั้นกลางของเราถ้าจะจัดโดย
ทรัพย์สินหรือรายได้อย่างเดียว ผมว่ามันไม่พอ
มันมีลักษณะเฉพาะของมันเองด้วย แม้กระทั่ง
ความคิดของตัวเอง สมมุติว่าชาวนาคนหนึ่งแก่
ไม่เรียนหนังสือแต่แกมีที่นา ๕๐ ไร่ แล้วขายได้
เงินตั้ง ๕-๔ ล้าน ผมว่ามันไม่น่าจะทำให้
แก่เป็นคนชั้นกลางได้ทันที เพราะว่าการรับ
ต่าง ๆ แม้กระทั่งการอ่านข่าวหนังสือพิมพ์แกก็
ไม่เคยทำเลย คนชั้นกลางจึงมีค่านิยมของเขาเอง
อยู่ด้วย

ฉัตรทิพย์ ทรัพย์สินจะมีส่วนช่วยการเปลี่ยนแปลงค่านิยม

ลิขิต อันนั้นผมเห็นด้วย คือสมมุติว่าเมื่อรายได้
ดีขึ้น แบบแผนของชีวิตหรือว่าการเข้าสังคมก็
เปลี่ยนไป แต่ว่าถ้าเราจะถือเคร่งครัดเช่นนั้น
เห็นจะลำบาก เมื่ออีกคุณพ็ทยาพูดว่าคนชั้นกลาง
ซึ่งอยู่ในเมืองไทยมีอำนาจเศรษฐกิจ แต่ไม่มี
อำนาจทางการปกครอง ผมคิดว่าเหตุผลใหญ่
คือเราไม่มีการปกครองประชาธิปไตยในลักษณะ
ที่คนชั้นกลางจะมีอำนาจทางการเมือง

ฉัตรทิพย์ มาถึงตรงนี้รู้สึกที่เรากำลังจะเข้าไป
ในประเด็นที่สอง เพราะฉะนั้นผมขอสรุป
ประเด็นแรกเสียเลย ผมรู้สึกว่าเราเห็นด้วยกัน
ว่าในอดีตนั้นสังคมไทยมีเพียง ๒ ชั้นชั้น คือ
ชนชั้นปกครองกับพวกไพร่และทาส ซึ่งถ้าไม่ทำ

ฉัตรทิพย์ - คนชั้นกลางในอดีต
ของเรามีพอมากเป็นไปอดีตคน
ไทยมีเพียงชนชั้น คือชนชั้นปกครอง
และชาวบ้าน เกือบทุกคน
พอจะมีคนชั้นกลาง และไปโลก
เราจะต้องมีสื่อหลายทางกว่า
อย่างเคย

นาก็ถูกเกณฑ์มาใช้แรงงาน ส่วนในปัจจุบันเรา
ทุกคนยอมรับว่ามีคนชั้นกลาง แต่จะมีมากเท่า
ไหนขึ้นอยู่กับการใช้มาตรฐานใดกำหนด ถ้า
ใช้รายได้อย่างเดียวก็อาจมีไม่มากนักและส่วน
ใหญ่จะเป็นผู้ที่ทำการค้าซึ่งสืบเชื้อสายมาจากต่าง
ต่าง แต่ส่วนใหญ่ของผู้ร่วมสนทนาในที่นี้เห็น
ว่าควรใช้หลายมาตรฐาน ควรพิจารณาถึงผู้ที่มี
อำนาจในการปกครอง ผู้ที่ได้รับการศึกษา และ
ผู้ที่มีทรัพย์สินตกทอดมาแต่เดิมด้วย และไม่คว

แยกผู้ที่มีเชื้อสายต่างตัวออกจากระบบสังคมไทย ฉะนั้นกล่าวได้ว่าคนชั้นกลางไทยมีจำนวนพอสมควร ประกอบด้วย พ่อค้า ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ผู้ที่มีการศึกษา และ ผู้ที่มีทรัพย์สินสืบทอดมา คราวนี้ผมขอถามประเด็นที่สอง คนชั้นกลางไทย มีสภาพอย่างไร ในสังคมไทยในอดีตและปัจจุบัน และควรมีสภาพอย่างไรในอนาคต

ลิขิต ผมคิดว่าคนชั้นกลางของเราคงแตกต่างกับคนชั้นกลางในสังคมอุตสาหกรรม คนชั้นกลางในสังคมอุตสาหกรรมมีรายได้มีการศึกษาถึงระดับหนึ่ง ขณะเดียวกันก็มีความรู้สึกทางการเมืองมากกว่าของเรา ของเราต่างกัน เพราะว่าเรามีมาตรฐานของคนชั้นกลางต่าง ๆ กัน มีภูมิหลังทางการศึกษาบ้าง เป็นพ่อค้าบ้าง เป็นชาวนาที่มีทรัพย์สินบ้าง เพราะฉะนั้นอาจพูดได้ว่าในสังคมเมืองไทยนี้ จะไม่มีคนชั้นกลางที่มีลักษณะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จนกว่าจะมีการพัฒนาถึงขั้น ๆ หนึ่ง คนชั้นกลางในสังคมตะวันตก

อนุช ผมอยากพิจารณาจากประวัติศาสตร์ หลังสมัยรัชกาลที่ ๕ มา ข้าราชการเริ่มรับเงินเดือน เดิมไม่มีเงินเดือนจึงให้ไปเก็บภาษีเอาเอง พอ

มาสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้มีการปรับระบบการปกครองให้เป็นประชาธิปไตยแบบคนชั้นกลางมากขึ้น คราวนี้ผลที่ติดตามมาคือรัฐบาลต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก เพราะว่าข้าราชการเงินเดือนสูง พอใช้ไปใช้ไป ๒ รัชกาลเงินหมด พวกขุนนางจึงเดือดร้อน ในสมัยรัชกาลที่ ๗ เลยเกิดการปฏิวัติของพวกขุนนาง เอาจริง ๆ แล้วคนชั้นกลางถ้ามีจริง ก็มีบทบาทน้อยตั้งแต่เริ่มต้นมา แม้แต่การปฏิวัติ ๒๔๗๕ ผมว่าเป็นการปฏิวัติของขุนนางไม่ใช่การปฏิวัติของคนชั้นกลาง ไม่เหมือนปฏิวัติ ๑๙๘๘ ของฝรั่งเศส ซึ่งเขาเปลี่ยนเป็นระบอบทุนนิยมเต็มที เมืองไทยตอนนี้เป็นกึ่งทุนนิยมกึ่งศักดินา ซึ่งตรงกับที่คุณแพทย์ว่าเป็นสังคมเปลี่ยนผ่าน มันเป็นกึ่ง ๆ กันไปหมด จึงไม่คิดว่าในอนาคตบทบาทของคนชั้นกลางจะมีมากขึ้นนัก ในประวัติศาสตร์คนชั้นกลางก็ไม่มีบทบาทอะไร

ฉัตรทิพย์ คุณอนุชคงหมายถึงในประวัติศาสตร์ไทยโดยเฉพาะ ไม่ใช่ประวัติศาสตร์ต่างประเทศ ใต้ใหม่

(อ่านต่อฉบับหน้า)

คนชั้นกลางไทย ฉบับหน้า เราจะเสนอประเด็นสืบทอดที่ว่า คนชั้นกลางไทยมีจิตสำนึกในทางชนชั้นหรือไม่ ถ้ามี จะทำให้ประเทศไทยกลายเป็นประชาธิปไตยขึ้นมาหรือไม่ จุดมุ่งหมายในชีวิตของคนชั้นกลางไทย ขณะนี้ ถ้อยผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว หรือว่า ต้องการจะเข้าไปมีบทบาทในทางการเมืองด้วย เมืองไทยจะเปลี่ยนแปลงเพราะดุลยภาพของสังคมทำให้เปลี่ยน หรือชนชั้นปกครองต้องการเปลี่ยน ขอเชิญท่านติดตาม ....

ม.ก.

หนังสือออกใหม่

“พระองค์ (สมเด็จพระนางเจ้าฯ) ได้เคยทรงรักใคร่ชอบพอชาวอังกฤษ เป็นอย่างมาก แต่ในระยะเวลา ๒-๓ ปีหลังนี้ พระองค์ได้ทรงแสดงความเป็นศัตรู ต่อชาวต่างประเทศอย่างหนัก พอๆ กับที่เคยทรงเป็นมิตร ข้าพเจ้าเชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงทั้งนี้ เนื่องมาจากความประพฤตินเลวทรามของพ่อค้าอังกฤษสำคัญ คนหนึ่ง ที่อยู่ในกรุงเทพฯ.....”

“ในตอนต้นรัชสมัยสมเด็จพระนางเจ้าฯ นั้น ปรากฏว่า ทั้งกลันตันและ ตรังกานูมีฐานะที่ดัดเทียมกัน ครั้นพอถึงปี พ.ศ. ๒๓๙๔ เหตุการณ์ก็ปรากฏชัดเจน ว่ากลันตันยังคงขึ้นกับทางกรุงเทพฯ มากกว่าตรังกานู การเปลี่ยนแปลงทั้งนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ฝ่ายไทยได้เข้าเกี่ยวข้องกับและไกล่เกลี่ยความแตกร้าวทางการเมือง ในกลันตัน อย่างไม่มีปัญหา”

จาก
แผ่นดินพระนางเจ้าฯ ของ วอลเตอร์ เอฟ เวลลา

“...เด็กที่ไม่ได้เรียนต่อ จะออกทำงานนอกบ้านในลักษณะต่างๆ มาก ขึ้นด้วย...เด็กเหล่านี้ดิ้นรนออกทำงานเลี้ยงชีพโดยลำพัง ควรที่จะได้รับการช่วย ใ้แนวทางการปฏิบัติงาน อาชีพที่เหมาะสมให้ หรืออย่างน้อยก็ทำให้เด็กเห็นว่า รัฐสนใจช่วยเหลือเขาในเรื่องอาชีพ มิฉะนั้นก็เป็นการยากที่จะเรียกร้องให้เด็กเหล่านี้มี ความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคม เมื่อเขาเป็นผู้ใหญ่ขึ้นในอนาคต”

จาก
แรงงานไทยกับอุตสาหกรรม ของ นิคม จันทรวิทุร

สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย

จุฬา ซอย ๒ ถนนพญาไท กรุงเทพฯ ๕ โทร ๕๗๖๒๒

.....การจัดโครงสร้างของกองทัพไทย
รวมทั้งลักษณะอาวุธยุทธภัณฑ์ที่เรา
มีอยู่ในขณะนี้ ส่อให้เห็นว่า เราไม่
ได้เตรียมกำลังรบในลักษณะสงคราม
นอกแบบเลย สหรัฐอเมริกาเป็นประ
เทศที่ให้ความช่วยเหลือทางการ
ทหารแก่ไทยมากที่สุด แต่อาวุธยุทธ
ภัณฑ์สหรัฐฯ ให้แก่ไทยนั้น ส่วน
มากเป็นของเหลือใช้มาจากสงคราม
โลกครั้งที่ ๒.....

การลงคะแนนเสียงครั้งสำคัญในนิวออร์ค
เมื่อเดือนพฤศจิกายนนี้ มีผลกระทบกระเทือน
อย่างใหญ่หลวงแก่ประเทศทุกประเทศในโลกนี้
รวมทั้งประเทศไทย จะว่าไปแล้วการลงคะแนน
เสียงดังกล่าวเป็นเพียงแต่การย้ำความจริงทาง
การเมือง ให้เป็นความจริงทางกฎหมายระหว่าง
ประเทศเท่านั้นเอง

ประเทศไทยซึ่งมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับ
การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญนี้ในองค์การสหประ

การเปลี่ยนแปลง ของสถานการณ์ ทางยุทธศาสตร์ ในอาเซียน

พันศักดิ์ วิญญรัตน์

ชาชาติ ได้มีปฏิกริยาตั้งได้คาดหมายไว้ คือ ประเทศไทยยังไม่มียนโยบายต่างประเทศที่จะรับความจริงทางกฎหมายระหว่างประเทศ^๑ ในกรณีที่ยกการสหประชาชาติยอมรับว่า รัฐบาลปักกิ่งเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมายระหว่างประเทศ และเป็นรัฐบาลที่เป็นผู้แทนของชาวจีนซึ่งอาศัยอยู่ในผืนแผ่นดินส่วนหนึ่งของโลกที่เราเรียกว่าประเทศจีน ถึงเวลาที่เขียนนี้ ผู้เขียนก็ยังไม่แน่ใจว่า รัฐบาลไทยมีทางเลือก หรือมีนโยบายต่างประเทศ ที่เป็นหลักฐานพอที่จะดำเนินต่อไปหรือไม่

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตได้ว่า รัฐบาลไทยได้ทำตามคำเรียกร้องของรัฐบาลอเมริกันโดย

ยอมรับเป็นผู้สนับสนุนอดีตของอเมริกันที่จะให้รัฐบาลจีน ๒ รัฐบาล เข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติ แต่รัฐบาลไทย (หรือรัฐมนตรีต่างประเทศ) ได้ตัดสินใจไม่ออกเสียงในญัตติของอัลบาเนียที่จะไล่ได้หัวนอกและยอมรับรัฐบาลปักกิ่ง เป็นที่คาดกันแต่ต้นว่า รัฐบาลไทยคงจะไม่เพียงแต่ออกเสียงให้ญัตติรัฐบาลอเมริกันเท่านั้น แต่คงจะคัดค้านมติของอัลบาเนียด้วย การไม่ลงเสียงของไทยจึงทำให้เราคาดคะเนว่า เหตุที่ไทยไม่ทำตามคำเรียกร้องของรัฐบาลอเมริกันทั้งหมดนั้น อาจเป็นเพราะ ๑) รัฐบาลไทยไม่ต้องการแสดงออกว่าตนเป็นลูกคู่ของพี่ใหญ่อเมริกันเสมอไป ๒) รัฐบาลไทยไม่ต้องการที่จะแสดงตัวให้เป็นที่บาดหมางกับรัฐบาลปักกิ่งอีกต่อไป

^๑ จากรายงานข่าวหนังสือพิมพ์ The Nation ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม คณะรัฐมนตรีประชุมด่วน พิจารณามัญญาจีนแดง

ทั้งนี้ก็จะหายไปเสียแล้วสำหรับรัฐบาลไทยที่จะเปลี่ยนแปลงท่าทีของตนในขณะนี้ ถ้าจะเปลี่ยนแล้ว เหตุการณ์ของโลกก็โต้ตอบหน้าประเทศไทยอย่างแรง จนเราต้องสะดุ้งตื่นมารับความจริง

เราได้เดินตามนโยบายต่างประเทศของนายจอห์น ฟอสเตอร์ ดัลเลส มาเป็นเวลานาน ถึงแม้ว่าสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศจะได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นลำดับ เราก็หาได้ดำเนินการแก้ไขนโยบายไม่ ทั้งนี้จะเห็นได้จากเสียงคัดค้านทั้งในวงการหนังสือพิมพ์และวงการทหาร ที่เมื่อใดมีการเสนอให้ปรับความเข้าใจกับกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ ก็มักมีเสียงเสนอให้ “กำจัดนักการเมืองฝ่ายซ้าย” “เราไว้วางใจคอมมิวนิสต์ไม่ได้” “เราไม่ควรค้ากับเขาเพราะเขาคิดจะฆ่าเรา” ความเห็นเช่นนี้กระมังที่ทำให้เราก็มหันหน้าก้มตาผันหวานอยู่ได้ตลอดมาจนปัจจุบัน

เมื่อนายนิคสันเริ่มเคาะประตูกำแพงเมืองจีนนั้น เราก็กล่าวหาอเมริกันว่า ทั้งพันธมิตรเอาตัวรอด รัฐบาลไทยตอบโต้สถานการณ์โดยใช้นโยบาย “รอดูไปก่อน” ทางฝ่ายทหารบางฝ่ายเสนอว่า “เราต้องรีบเร่งปราบปรามผู้ก่อการร้ายอย่างเด็ดขาด”

ผลก็คือ งบประมาณแผ่นดินปี ๒๕๑๕ ทางกลาโหมขอเงินเพิ่มจากยอดเงินที่เสนอเข้ารัฐ

สภา และเป็นไปตามคาดหมายว่ากลาโหมจะได้เงินเพิ่มขึ้น แม้ว่าโครงการพัฒนาประเทศบางโครงการต้องถูกระงับหรือหยุดชั่วคราว เพราะวงการเชื่อว่าการปราบปรามผู้ก่อการร้ายด้วยระเบิดและกระสุนปืนเป็นสิ่งสำคัญกว่าการปราบปรามโดยการพัฒนาหรือให้โอกาสทางเศรษฐกิจและการเมืองแก่เขาเหล่านั้น

มาครั้งนี้ ฝ่ายโตของคณะทหารหลังการรัฐประหาร ๑๙ พฤศจิกายน จะเป็นฝ่ายกำหนดนโยบายใหม่ของไทยต่อสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศปัจจุบัน เป็นเรื่องน่าคิดอย่างยิ่ง ถ้าหากคิดจะคงนโยบายเดิมของตนอยู่ ควรจะรู้ให้แน่ว่าความช่วยเหลือที่ตนเคยได้นั้นจะมาในลักษณะใด และยังคงเดิมอยู่หรือเปล่า ลักษณะของนโยบายทางยุทธศาสตร์ของจีน อเมริกา และรัสเซีย จะมาในรูปใดในเมื่อดุลย์ทางการเมืองระหว่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว

เราจะต้องแหกตาของเราด้วยความจริงว่าการที่สหรัฐอเมริกาเปลี่ยนนโยบายทางการเมืองของตนต่อจีนแดงนั้น หาได้เกิดจากความสำนึกผิดว่าตนได้ดำเนินนโยบายผิดพลาดก็ไม่ หากแต่เกิดจากความจริงทางการเมืองภายในสหรัฐฯเอง เพราะประชาชนส่วนใหญ่ของเขาเริ่มให้ความสนใจกับปัญหาคนส่วนน้อย ปัญหาสิ่งแวดล้อมอันสกปรกโสโครก และปัญหาสังคมเมืองใหญ่ภายในประเทศ นอกจากนั้น สหรัฐอเมริกา

กำลังเผชิญปัญหาตุลย์แห่งอำนาจทางนิวเคลีย กับ สหภาพโซเวียต เช่นข่าวที่ว่าขณะนี้รัสเซียมีฐาน ทักษิณาวุธนิวเคลียทางบกมากกว่าสหรัฐฯ เสีย อีก สหรัฐฯจะเหนือกว่ารัสเซียอยู่ที่ตรงประสิทธิภาพของเรือดำน้ำแบบPolaris ซึ่งทางรัสเซียหา ทางทำลายลำบาก ในขณะที่เดียวกันทางรัสเซียก็ กำลังเร่งสร้างเรือดำน้ำที่มีประสิทธิภาพเท่ากัน ขึ้นแข่งกับสหรัฐฯ ด้วย

สหรัฐฯเกรงสถานการณ์เช่นนี้มาก เพราะ รัสเซียอาจจะขยายอำนาจทางการเมืองของตนใน ยุโรปตะวันตก เอเชียตะวันออกเฉียง และอาจ จะรวมทั้งเอเชียใต้ เพื่อตัดอำนาจทางการเมือง และทางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ดังนั้นการที่สหรัฐ อเมิการุกเข้าหาจีนแดง จึงเป็นก้าวถ่วงอำนาจ ทางยุทธศาสตร์และการเมืองของรัสเซีย ทำให้รัส

เซียไม่สามารถใช้อำนาจดังกล่าวเพื่อการขยายอำนาจทางการเมืองของตนได้อย่างเต็มที่ ๒ การ เล่นการเมืองของสหรัฐฯเช่นนี้ หากเป็นผลแล้ว สหรัฐฯสามารถตัดค่าใช้จ่ายทหารทหารประเภท Tactical ลงได้ โดยการทำความเข้าใจกับจีนแดงถึงปัญหาทางเอเชีย และในขณะเดียวกันก็ มุ่งใช้งบประมาณการทหารไปผลิตกำลังรบทาง ยุทธศาสตร์ หากรัฐบาลไทยจะเชิญฝูงข่าวทาง ทหารที่หลังไหลออกมาจากอวกซิงตัน ก็น่าจะสรุป ได้ว่าสหรัฐฯ นั้นได้วางนโยบายทางยุทธศาสตร์ ของตนตอบโต้อำนาจทางยุทธศาสตร์ของรัสเซียที่ เพิ่มขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง ยกตัวอย่างเช่น ในไม่ช้า นักองทัพอากาศสหรัฐฯจะยกเลิกการใช้เครื่องบิน B-๕๒ เป็นกำลังทางยุทธศาสตร์ ขณะนี้รัฐบาล บาลสั่งซื้อเครื่องบินทิ้งระเบิดนิวเคลีย B-๑ ซึ่ง

๒ ดู Christian Science Monitor, 20 กันยายน 1971

คาดว่าบินได้เร็วกว่า B-๕๒ มาก เครื่องบินยุทธศาสตร์เช่นนี้ไม่เหมาะต่อการใช้กับสงครามนอกแบบ ในขณะที่เดียวกันกองทัพเรือสหรัฐฯ ก็ได้วางแผนในระยะ ๑๐ ปีข้างหน้าที่จะค่อยๆ ยกเลิกการใช้เรือบรรทุกเครื่องบิน ทั้งนี้เพราะงบประมาณไม่พอ อีกทั้งหน้าที่ของกองทัพเรือในอนาคตจะเป็นไปในเชิงตอบโต้กำลังรบของกองทัพเรือรัสเซีย ซึ่งมีแต่เรือที่สร้างหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เกือบทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีเรือดำน้ำมากที่สุดในโลก^๓ เรือที่ทางกองทัพเรือสหรัฐฯ วางแผนเพื่อใช้ ในระยะ ๑๐ ปีข้างหน้า เป็นเรือเร็วขนาดปานกลาง แต่มีเครื่องอิเล็กทรอนิกส์มากมาย เพื่อใช้ความหนาเรือดำน้ำ และบังคับจรวดต่อต้านเรือพิฆาตและเรือดำน้ำ

กลับมาดูลักษณะนโยบายยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ในเอเชียอาคเนย์ ซึ่งสัมพันธ์กับไทย รัฐบาลไทยนั้นต้องพึ่งพลังของกองทัพเรือที่ ๗ ของสหรัฐฯ ในนโยบาย (ถ้ามี) ทางยุทธศาสตร์ของเรา ต่อจีนแผ่นดินใหญ่ เราหวังพึ่งพลังทางอาวุธนิวเคลียร์ของกองทัพเรือนี้ รวมทั้งเราหวังพึ่งประสิทธิภาพทางการยกพลขึ้นบกของกองทัพเรือที่ ๗ ซึ่งมีเรือประเภท *Attack Carriers* เป็นหัวใจในการปฏิบัติการดังกล่าว อย่างไรก็ตามเป็นที่รู้กันว่า *Attack Carriers* นั้นเหมือนที่บศพลอยน้ำหากฝ่ายตรงข้ามจะโจมตีจริง ๆ แล้ว *Attack*

Carriers ของกองทัพเรือเป็นเป้าหมายแรกที่จะถูกยิงจมลงอย่างรวดเร็ว กองทัพเรือสหรัฐฯ จึงต้องค่อย ๆ ปลดประจำการเรือชนิดดังกล่าวซึ่งเท่ากับพลังทางการยกพลขึ้นบกของสหรัฐฯ จะลดน้อยลง แต่พลังทางต่อต้านเรือดำน้ำจะเพิ่มขึ้นตามนโยบายที่ได้กล่าวข้างต้น ความหมายของนโยบายเช่นนี้ต่อไทยก็คือ รัฐบาลไทยในระยะ ๑๐ ปีข้างหน้า จะหวังพึ่งกำลังทหารสหรัฐฯ ในการรบสงครามนอกแบบไม่ได้ นอกเสียจากว่ากำลังทหารดังกล่าวจะอยู่น้อยในประเทศไทยอยู่แล้ว

กลยุทธ์ทางการทหารที่สหรัฐฯ มีอยู่ในภูมิภาคนี้ของโลกจะต้องเปลี่ยนไปในลักษณะนี้ ซึ่งพวกนายพลในกองทัพไทยน่าจะรู้ดีอยู่แล้ว

ทางการให้ความช่วยเหลือทางการทหารและเศรษฐกิจนั้นแล้ว จากการออกเสียงของรัฐสภาสหรัฐฯ เมื่อเดือนตุลาคมนี้ ก็น่าจะเป็นบทเวียนแก่เราอย่างดีว่า ความโหนมน้ำวทางนโยบายให้ความช่วยเหลือต่างประเทศของสหรัฐฯ นั้น อยู่ในลักษณะไหน อีกทั้งยังขอเสริมอีกว่าการขึ้นภาษีขาเข้า ๑๐% รวด และการตั้งโควตาสินค้าเข้าเช่นสินค้าเครื่องนุ่งห่มนั้น เป็นการช่วยพันธมิตรแล้วหรือ

เราน่าจะรู้ว่า ไม่ว่าเจ้าหน้าที่สหรัฐฯ จะข่มหวานดั่งแมวพันธุ์เซซเซียร์ ทำให้เรายิ้มตอบด้วย

๓ ดู Military Balance, London 1971-1972

หยุดเรือของเรา
ไปสเตรียประท้วง
สงครามเวียดนาม

ไปรคสนับสนุนกะลาสี
เรือ ผู้ไม่ต้องการกลับไป
ยังเวียดนาม....

ถ้าท่านช่วยเราได้
กรุณาโทร. ๕๓๑-๘๐๘๐

ความหวังอันล้นเหลือต่อความเป็นมิตรในฐานะ
“ผู้ให้” ของสหรัฐฯ ๓ เราก็จงสังวรไว้ว่าสหรัฐฯ ๓
อเมริกาไม่ใช่ประเทศไทย รัฐบาลของเขาไม่
สามารถผลักดันงบประมาณทหารให้ผ่านรัฐสภา
โดยอำนาจทหารได้

นโยบายทางยุทธศาสตร์และการทูตของเรา
นั้นจะต้องปรับตัว หรือเริ่มมีนโยบายที่ยอมรับ
ความจริงในปัจจุบันให้มากขึ้น และความจริงที่
กำลังประตาค้นหน้ากันมาในอนาคต การยอมรับ

ที่แท้จริงในระดับแรกก็คือ การยอมรับความจริง
ของสมรรถภาพของตัวเองก่อนอื่น สมรรถภาพ
ทางการทหารของเรานั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่า เรา
มีจำนวนทหารเกือบ ๒ แสนคน และงบประมาณ
เพื่อการทหาร (ไม่รวมงบราชการลับ) เกือบ
หกพันล้านบาท หรือเกือบ ๑๖๐ บาทต่อคนต่อ
ปี (ชาวนาไทยบางคนไม่เคยเห็นเงินจำนวนนี้)
แต่ขึ้นอยู่กับว่าประสิทธิภาพของทหารแต่ละคน
เป็นอย่างไร และเราใช้กำลังทหารดังกล่าวเพื่อ

ป้องกันประเทศชาติอย่างแท้จริงหรือไม่ นอก
จากนั้นเราจะต้องคาดการณ์ว่า ลักษณะสงครามที่เรา
จะเผชิญนั้นจะเป็นลักษณะไหน จริงอยู่ ขณะ
นี้ประเทศไทยมีกองทหารบางกองที่ได้รับการฝึก
และออกปฏิบัติการประเภทการรบนอกแบบ แต่
กระนั้นก็ตาม การจัดโครงสร้างของกองทัพไทย
รวมทั้งลักษณะอาวุธยุทโธปกรณ์ที่เรามีอยู่ขณะนี้
สื่อให้เห็นว่า เราไม่ได้เตรียมกำลังรบในลักษณะ
สงครามนอกแบบเลย^๔ สหรัฐอเมริกาเป็นประ
เทศที่ให้ความช่วยเหลือทางการทหารมากที่สุด
แต่ยุทธโศปกรณ์ที่สหรัฐให้แก่ไทยนั้นส่วนมาก
เป็นของเหลือจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ (ผู้เขียน
ขั้วรบผ่านอุ้งสูสารเรือสงครามโลกครั้งที่ ๒ ของ
สหรัฐในคาลิฟอร์เนีย คำนวณคร่าว ๆ ว่าคุณ
สหรัฐ ฯ ยังมีเรือรบให้ฟรีกับประเทศไทยอย่าง
น้อย ๒๐๐ ลำ) และเป็นอาวุธเพื่อใช้ทำสงคราม
ในแบบเกือบทั้งนั้น ประสิทธิภาพของเรือคง
กล่าวเป็นที่รู้จักดีของกองทัพเรือไทยว่าเลวขนาด
ไหน

นอกจากสมรรถภาพของกองทัพไทยจะถูกจำ
กัจากลักษณะของอาวุธยุทโธปกรณ์แล้ว^๕ เรา
ทำนย้อมรู้คืออยู่แล้วว่า การใช้จ่ายกำลังทหารดุร้าย
นาจทางการเมืองในประเทศ เป็นอีกส่วนหนึ่งซึ่ง
จำกัดสมรรถภาพของกองทัพไทยในการป้องกัน
ประเทศ ความจริงอันนี้ทำลายประสิทธิภาพของ
กองทัพไทยหรือเปล่า และงบประมาณป้องกันประ
เทศเป็นจำนวนเท่าใดที่ต้องใช้ไปในกาครั้งนี้ ถึง
เวลาแล้วหรือยังที่เราจะกลบปัญหาบางอย่างเปิดเผย

เป็นไปได้หรือไม่ว่า ประเทศไทยวางนโยบาย
ทางยุทธศาสตร์ของตน เพราะความไม่เข้าใจ
ลักษณะของนโยบายยุทธศาสตร์ของจีนแผ่นดิน
ใหญ่ เป็นไปได้หรือไม่ว่าเราไม่เคยมองจีนแผ่นดิน
ใหญ่ตามความเป็นจริงของประวัติศาสตร์^๖

หากเราจะเริ่มรับความจริงทางประวัติศาสตร์
ของจีน และการเปลี่ยนแปลงทางความคิดเห็น
ทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐตั้งได้กล่าวไว้ข้างต้น
บางทีในอนาคตการจัดกองทัพไทย การรับความ
ช่วยเหลือและการใช้กองทัพไทยจะมีเหตุผลมาก
กว่าปัจจุบัน^๗

๔ ดู *Military Balance London* หน้า ๕๑ 1971-1972,

๕ อปรกรณ์ รอดัง เฮลิคอปเตอร์ ฯลฯ ซึ่งเราจะต้องซื้อในอนาคตเป็นอีกปัญหาหนึ่ง

๖ ดูบทความของ เขียน ธีระวิทย์ “จีนคอมมิวนิสต์ สหรัฐอเมริกาและอาเซียน” สังคมศาสตร์ปริทัศน์
พฤศจิกายน ๒๕๑๕

๗ รายงานข่าวว่า กองทัพเรือไทยวางแผนยุทธศาสตร์ทางทะเล เพื่อต่อต้านกำลังรบทางยุทธศาสตร์ของรัฐเซีย
ในน่านน้ำแถบมหาสมุทรอินเดีย โดยยกตัวอย่างเรือเร็วติดจรวดของฝรั่งเศสซึ่งมาเลเซียสั่งซื้อ เป็นการ
แสดงให้เห็นว่าเรายังมองไม่ออกกว่าอะไรคือสมรรถภาพที่แท้จริงของเรา เรามีสมรรถภาพพอที่จะถ่วงถ่วง
พิพาททางทะเลกับโซเวียตรัสเซียหรือ รัสเซียจะโง่ถึงกับก่อกรณีพิพาททางทะเลกับกองทัพเรือไทยหรือ
รัสเซียต้องการพันธมิตรในแถบนี้ เพื่อตัดกำลังจีนแดง หากกรณีพิพาทเรื่องดินแดนและลัทธิกับจีนแดงมี
ความรุนแรงยิ่งขึ้น การแสดงแสนยานุภาพทางทะเลของรัสเซียในแถบนี้ ไม่ได้หมายความว่ารัสเซียจะแสดง
แสนยานุภาพกับประเทศเช่นเรา ๆ แต่ต่อจีนมากกว่าชาติอื่น

ทางด้านนโยบายการต่างประเทศนั้นแล้ว เราจะต้องยอมรับความจริงของการเปลี่ยนแปลงทางยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศเบื้องต้น การยอมรับเท่านั้นไม่เพียงพอ เราจะต้องเริ่มปรับตัวเราเพื่อการต่อรองทางการเมืองอีกด้วย

ปัจจุบันโดยการยอมให้สหรัฐตั้งฐานทัพเพื่อการรบในอินโดจีน ได้ทำให้ประเทศไทยเป็นเป้าหมายของการกล่าวหาต่างๆ นานา อีกทั้งยังทำให้เราเป็นปรปักษ์กับประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย จริงอยู่ หากการยอมรับการตั้งฐานทัพดังกล่าวก่อบังเกิดผลว่าเรานั้นได้ผลประโยชน์ตอบแทนมากมาย ถึงแม้สงครามอินโดจีนจะจบสิ้นลง ความเสียหายทางความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านของเรานั้นน้อยกว่าผลประโยชน์ทางยุทธศาสตร์และการเมืองแก่ประเทศ เหตุผลย่อมพอฟังขึ้น แต่เราลี้มเหตุผลในทางศีลธรรมไป

ในระยะ ๑๕ ปีของการสมยอมทางการทูตของเรา ผลก็คือความช่วยเหลือทางการทหารที่ไม่มิประโยชน์อย่างแท้จริงต่อสถานการณ์ของเรา พันธมิตรผู้ให้ความหวังและยั้มหวาน ปลีกตัวและทำความเข้าใจกับชาติที่เขาให้เราถือว่าเป็นศัตรูเพื่อผลประโยชน์ของเขาแต่ผู้เดียว จนถึงเวลาเขียนนี้ เรายังยอมให้เขาใช้ดินแดนของเราเป็นจุดเริ่มต้นของการทิ้งระเบิดทำลายเพื่อนบ้านของเรา มันไม่ถึงเวลาแล้วหรือที่เราจะเอาตัวรอดเช่น

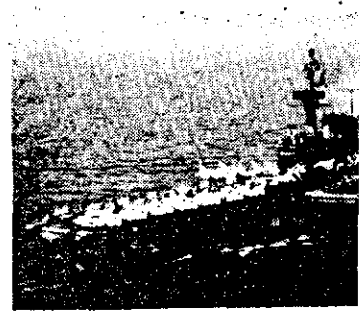
กัน โดยการยกเลิกการให้ความสะดวกดังกล่าวแก่เขา เพื่อเมื่อเราจะเจรจากับจีนแผ่นดินใหญ่และเวียดนามเหนือ เราจะได้สามารถชี้ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงฐานะของเราที่แท้จริง จีนจะสนใจทำไมตรีกกับเราก็คงที่ว่าเรายอมรับความเป็นชาติอิสระของเขา โดยการออกเสียงในสหประชาชาติ เราพลาดโอกาสนั้น ปัจจุบันการต่อรองของเราขึ้นอยู่กับว่า เรายังเป็นดินแดนซึ่งมหาอำนาจที่เป็นปรปักษ์กับจีนแดงใช้เป็นฐานทัพคุกคามอธิปไตยของเขาหรือไม่

จีนนั้นมีความจำเป็นเช่นกันที่จะหาทางทำให้ดินแดนนี้มีความเป็นมิตรกับตน เพราะจีนเองหัวนักรงอำนาจของรัสเซียและญี่ปุ่นอยู่ ภายในปีนี้เองจีนได้ย้ายกำลังทหารของตนอย่างน้อย ๒ กองพลจากแถบทางใต้ของจีนไปประจำการทางพรมแดนทางเหนือติร์สเซีย ถึงแม้ว่าสงครามอินโดจีนยังไม่จบสิ้นลง และศัตรูสำคัญยังบ้วนเบียนอยู่ทางตอนใต้ของพรมแดนของตนก็ตาม

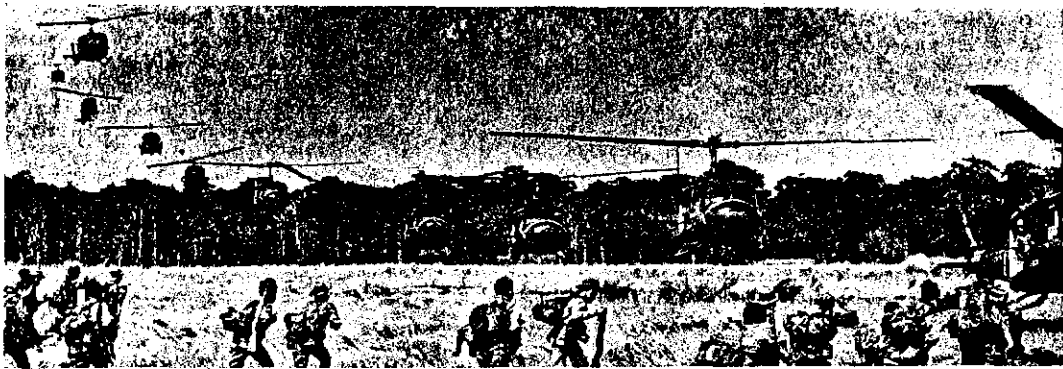
การยอมยี่นมือข้ามมหาสมุทรของจีนต่อเมริกานั้น ไม่เพียงเกิดจากความหัวนักรงรัสเซียเท่านั้น แต่ศัตรูเก่าของจีน คือญี่ปุ่นก็กำลังแผ่อำนาจทางการเมืองของตนมาทางใต้ของจีน นายโจวเอนไหลเองได้แสดงความคิดเห็นเช่นนี้อย่างแจ่มชัดกับนายเวสตันในการให้สัมภาษณ์กับ *มิวฮาร์ป ไทม์*

ดังนั้น การทำความเข้าใจเพื่อการอยู่อย่างสันติระหว่างไทยกับจีนนั้น ไม่เพียงแต่ขึ้นอยู่กับว่าเรามีความบริสุทธิ์ใจต่อเขาเท่านั้น แต่ที่ขึ้นอยู่กับกลยุทธ์ของอำนาจทางการเมืองของญี่ปุ่น รัสเซียและสหรัฐอเมริกาในแถบนี้ของเอเชียในอนาคตจะมีในระดับสูงเพียงใด การทูตของไทยจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยดังกล่าว แน่หนอนว่าสถานการณ์เช่นนี้จะไม่ขาวไม่ดำเหมือน ๑๐ หรือ ๒๐ ปีที่แล้วมา

การเดินทางการเดินแต่มีการเมืองระหว่างประเทศ จะลำบากกว่าเดิม แต่

สถานการณ์ก็เปิดโอกาสให้เราเริ่มทบทวนความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน เพื่อสันติภาพของเราเองแล้ว นอกเสียจากว่า เรายังมัวนอนฝันหวานอยู่เท่านั้น ๑

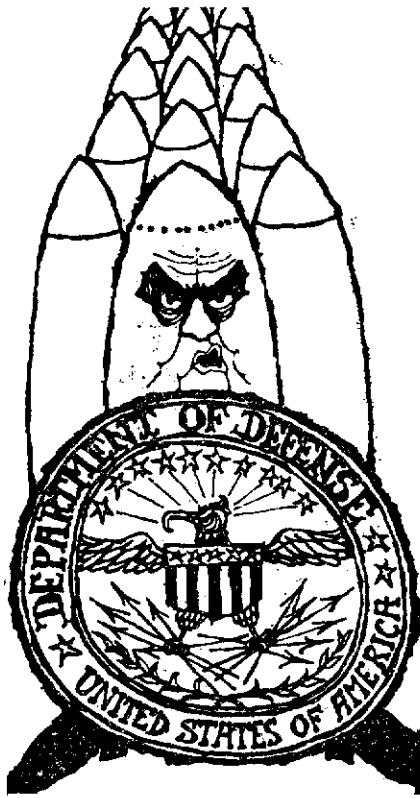

โลกที่สาม

สงครามลูกขอมบี้ในอินโดจีน

คนส่วนมากมีความรู้สึกว่สงครามเวียดนาม-เขมร - ลาวกำลังจะลดลงทุกวัน การรบเพลาลงอเมริกาถอนทหารออกจากอินโดจีนทีละน้อย ๆ สันปี ๒๕๑๔ นี้ อเมริกาจะมีทหารเหลืออยู่ไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ คน ซึ่งลดลงมากกว่าครึ่งเสียอีก ตอนสงครามรุนแรงมาก ๆ เมื่อสองสามปี

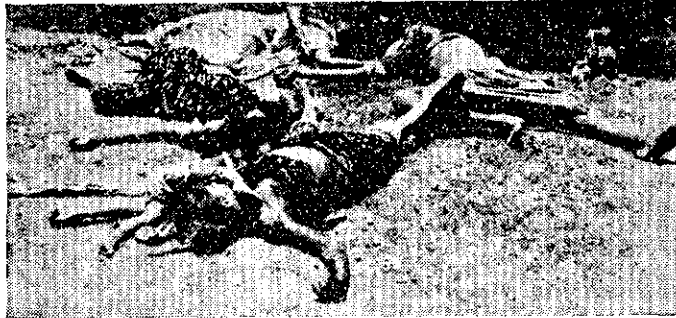
ก่อนมีทหารอเมริกันในเวียดนามถึง ๕๐๐,๐๐๐ คน นอกจากนั้นกะกันว่าในกลางปี ๒๕๑๕ อเมริกาจะมีทหารเหลือเพียงประมาณ ๕๐,๐๐๐ คนเท่านั้น ทั้งนี้ประธานาธิบดีนิกสันจะใช้เป็นข้ออ้างในการเลือกตั้งประธานาธิบดีครั้งใหม่ด้วย (จำนวนหัวหมื่นคนนี้ไม่รวมถึงจำนวนทหาร ๓๒,๐๐๐ คนที่อยู่ในฐานทัพไทย และอีก ๓๒,๐๐๐ คนในกองทัพเรือที่เจ็ดก็ไม่รวมอยู่ในจำนวนนั้นด้วย) สรุปแล้วคนเชื่อกันว่าสงครามจะซาลงและเลิกไปในที่สุด

อย่างไรก็ตามมีคนเชื่อเหมือนกันว่า การลดกำลังทหารอเมริกันไม่ได้หมายความว่าสงครามจะสิ้นสุดลง ในขณะที่จำนวนทหารลด อเมริกาก็หันไปเพิ่มการรบทางอากาศ ทั้งนี้โดยการใช้เครื่องบินทิ้งลูกระเบิดหนักขึ้น เข่าว่ากันว่า ลูกระเบิดที่ทิ้งในอินโดจีนทั้งหมดมีจำนวนมากกว่าลูกระเบิดที่ทิ้งในสงครามโลกครั้งที่สองและสงครามเกาหลีรวมกันเสียอีก อเมริกาทิ้งลูกระเบิดลงในอินโดจีนมากกว่า ๖ ล้านตันแล้ว ในสงครามโลกครั้งที่สองเขาทิ้งระเบิดกันเพียง ๒ ล้านตันและในสงครามเกาหลีก็ทิ้งเพียง ๑ ล้านตันรวมความแล้วเวียดนาม - เขมร - ลาวเป็นดินแดนที่ถูกระเบิดมากที่สุดในโลก

ผลของสงครามลูกระเบิดนี้ทำให้คนเวียดนาม เขมร-ลาวตายไปประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ คน พิกัดประมาณ ๑ ล้านคนและในเวียดนามใต้มีคนพลัดถิ่นฐานบ้านเรือนประมาณ ๖ ล้านคน พุดง่าย ๆ คือ คนแถวหนึ่งคนในทุก ๆ จำนวนสามคนกลายเป็นคนไร้บ้านเรือนเพราะถูกระเบิด

อเมริกาคาดหวังว่า การใช้ลูกระเบิดจำนวนมากมหาศาลนี้จะตัดกำลังฝ่ายฮานอย-เวียดกง-เขมรแดง - ประเทศลาวใต้ ฝ่ายตรงข้ามจะต้องยอมเจรจาสงบศึก และยังเป็นผลให้พวกแอนตี้สงครามในอเมริกาหยุดการแอนตี้ เพราะทหารอเมริกันไม่ตายมาก ๆ เหมือนแต่ก่อน มีคนพูดกันว่าถ้าหากคนตายในสงครามเปลี่ยนจากคนผิวขาวมาเป็นคนผิวเหลืองแทนละก็อ ขบวนการแอนตี้สงครามจะซบเซาไป แต่ก็มีคนเชื่ออีกเหมือนกันว่า การใช้ลูกระเบิดอย่างหนักนั้นเป็นผลมาจากความล้มเหลวของการรบทางภาคพื้นดินของอเมริกา และการใช้ลูกระเบิดนี้จะทำให้ฝ่ายตรงข้ามมีขวัญดียิ่งขึ้น ยิ่งทั้งหนักเท่าไรฝ่ายตรงข้ามก็ยังมีกำลังใจฮึดสู้มากขึ้นเท่านั้น ฮานอยและเวียดกงไม่มีทางยอมจำนน การหย่อนลูกระเบิดจากอากาศไม่มีผลทางทหารเท่าไร ผู้เสียหายที่แท้จริงกลับกลายเป็นชาวบ้านธรรมดาๆ สงครามลูกระเบิดอาจเป็นประโยชน์ต่อฮานอย และเวียดกงเหมือนกับอังกฤษ ในสงครามโลกครั้งที่สองอังกฤษถูกเยอรมันถล่มเกาะ ด้วยลูกระเบิดอย่างหนัก แต่อังกฤษกลับขวัญดีขึ้นและฮึดสู้จนชนะ ©
ชาญวิทย์ เกษตรศิริ

“ ถ้าเขาหันฉี้ออกเป็นชั้น ๆ
ทั่วฉี้อทั้งหมด เนื้อทุกก้อน เลือดทุกหยด
ก็ยังคงเป็นบังกลา
ความรักและความเจ็บปวดทั้งหมดในดวงใจของฉี้อ
ความเศร้า และความสข
ก็ยังคงเป็นเบงกาลี

นือาหมัด โยเซิน
กวีเบงกอล

บังกลาเทศ

วิหธากร เชียงดูล

เดือนมิถุนาคม ๒๕๑๔ ชาวเบงกอลตะวันออก
ไม่ว่าเด็ก ผู้หญิง คนแก่ ชาวบ้านหรือปัญญาชน
ดุกทรมาน ช้มชืน และฆ่าตายไปมากกว่าหนึ่งล้าน
คน โดยทหารปากีสถานตะวันตก ชาวบัญญัติจาบ
และปาราน อีกหลายล้านคนเตลิดหนีเข้าไปลี้ภัย
อยู่ในอินเตียอย่างขวิญเสีย เด็กอีกหลายหมื่นคน
ต้องตายไปเพราะโรคขาดอาหารและโรคอื่น ๆ

วิกฤติกาลครั้งนี้แม้จะเกิดขึ้นฉับไวและรุนแรง
แรงอย่างไม่คาดฝัน แต่มันก็ไม่ใช่อุบัติเหตุ (เช่น
เดียวกับเวียตนาม ไปอัฟฟรา และที่อื่น ๆ ที่
มนุษย์ยังพร้อมที่จะฆ่าล้างโคตรกันอยู่) ความยุ่ง
ยากมีพื้นฐานมาตั้งแต่คราวที่ชาวมุสลิมแยกตัว
ออกจากชมพูทวีปมาตั้งเป็นประเทศปากีสถานซึ่ง

ประกอบไปด้วยชนเผ่า ที่แตกต่างกันทั้งเชื้อชาติ ภาษาและวัฒนธรรมเมื่อปี ๑๙๗๔ โน่นแล้วเนื่องจากสิ่งที่เชื่อมโยงชาวบูดูจาบ ชาวปาธานและชาวอื่น ๆ แห่งปากีสถานตะวันตก และชาวเบงกอล แห่งปากีสถานตะวันออกมีอยู่เพียงอย่างเดียวคือ “ศรัทธา” ในศาสนาอิสลาม เมื่อความตื่นตัวในการสถาปนารัฐอิสลามที่เป็นอิสระจากการครอบงำของชาวฮินดูเริ่มจางหาย และอำนาจการปกครองซึ่งเคยเฉลี่ยกันตามทำนองคลองธรรมของประชาธิปไตยค่อย ๆ หลุดไปอยู่ในกำมือของกลุ่มทหารชาวปากีสถานตะวันตกแต่เพียงฝ่ายเดียว ชาวปากีสถานตะวันออกจึงพบว่าความเป็นชาวมุสลิมด้วยกันไม่ได้เป็นเหตุผลที่เพียงพอสำหรับการที่คนเราจะรวมอยู่ในประเทศเดียวกัน

ปากีสถานตะวันออกมีพลเมืองราว ๗๕ - ๘๐ ล้านคน หรือราว ๖๐% ของพลเมืองทั้งประเทศ

เป็นฝ่ายหาเงินตราต่างประเทศโดยเฉพาะจากปอ และซาประมาณครึ่งหนึ่งหรือมากกว่านั้น แต่กลับมีส่วนในรายได้ประชาชาติเพียง ๓๐.๖% เนื่องจากรัฐบาลกลางเอาเงินที่หามาด้วยกันไปบำรุงอุตสาหกรรมและสิ่งสินค้าเข้าให้ภาคตะวันตกเสียเป็นส่วนใหญ่ ขณะที่ภาคตะวันออกถูกทอดทิ้งให้เป็นเขตลึกรรรมล้าหลัง นอกจากนี้แล้วชาวปากีสถานตะวันออกยังได้รับบรรจุกู้เป็นข้าราชการไม่ถึง ๑๕% เป็นทหารไม่ถึง ๑๐% (โดยมีตำแหน่งสูงอย่างมากแค่พันเอก) กล่าวโดยสรุปก็คือชาวเบงกอลตะวันออกอยู่ในฐานะเสียเปรียบตลอดเวลาและถูกปฏิบัติต่อไม่ผิดอะไรกับประเทศอาณานิคมของปากีสถานตะวันตก

ความยุ่งยากครั้งหลังสุดได้ก่อตัวนับตั้งแต่ซีค มุจิบู ราห์มาน ผู้นำพรรค สันนิบาตอวามี แห่งปากีสถานตะวันออก ซึ่งเป็นพรรคเสียงข้าง

มากในสภา (๑๖๗ ที่นั่งในจำนวน ๓๑๓) จากการเลือกตั้งซึ่งเพิ่งจัดให้มีขึ้นเมื่อปลายปีที่แล้วได้ตั้งชื่อเรียกร้องให้รัฐบาลของนายพลยัทยิว ช่วนยอมให้ปากีสถานตะวันออกมีอิสระในการปกครองตนเอง โดยรัฐบาลกลางดูแลเฉพาะด้านการป้องกันประเทศและการต่างประเทศก็พอแล้ว แต่ผู้นำทางทหารและนักการเมืองภาคตะวันตกได้พากันคัดค้านอย่างแข็งขัน ยัทยิว ช่วน ได้ประกาศเลื่อนการเปิดประชุมรัฐสภาเพื่อจัดตั้งรัฐบาลใหม่ไปอย่างไม่มีกำหนด ทำให้ฝ่ายตะวันออกประท้วงด้วยการนัดหยุดงาน และไม่ให้ความร่วมมือกัน เจ้าหน้าที่รัฐบาลซึ่งถูกส่งมาจากตะวันตก ปากีสถานตะวันตก ได้ส่งทหารเข้าควบคุมสถานการณืแบบสายฟ้าแลบ โดยหวังว่าจะยุติความยุ่งยากได้ในฉับพลันด้วยพลังกำลังที่เหนือกว่าของตน แต่การปราบปรามได้เป็นไปอย่างรุนแรงและโหดร้าย ก่อให้เกิดปฏิกิริยาตอบโต้อย่างดุเดือด ชีค มูจิบู ราห์มาน ถูกคุมตัวไปปากีสถานตะวันตก ในข้อหาทรยศต่อชาติ แต่ผู้นำคนอื่น ๆ ได้รวบรวมกำลังจัดตั้งรัฐบาลและกองทัพปลดแอกของตัวขึ้นประกาศเอกราชโดยใช้ชื่อประเทศว่า “บังกลาเทศ” (ดินแดนของชาวเบงกอล) และเขาทำสงครามกองโจรต่อต้านรัฐบาลกลางโดยได้รับความช่วยเหลือจากประชาชนอินเดียเขตใกล้เคียง (ซึ่งแม้จะถือศาสนาฮินดูแต่ก็เป็น ชาวเบงกอลซึ่งมีลักษณะทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมคล้ายกัน)

และรัฐบาลอินเดียซึ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับพรรคสันติบาตความีมากกว่าปากีสถานตะวันตก

การปราบปรามขบวนการแบ่งแยกดินแดนอย่างรุนแรงเกินกว่าเหตุส่งผลกระทบไปถึงอินเดียคือ ชาวเบงกอลตะวันออกทั้งฮินดูและมุสลิมได้หลั่งไหลอพยพเข้าไปลี้ภัยอยู่ในอินเดียจำนวนถึง ๑๐ ล้านคน ทำให้รัฐบาลอินเดียต้องรับภาระหนักในการเลี้ยงดูเพื่อให้ผู้ลี้ภัยเหล่านี้มีชีวิตรอดต่อไปได้ ประมาณว่าเมื่อถึงสิ้นปีงบประมาณในเดือนมีนาคมหน้านี้ จะต้องใช้เงินเป็นจำนวน ๘๓๐ ล้านเหรียญสหรัฐ ๖ ด้วยกัน เงินจำนวนนี้มากกว่าความช่วยเหลือที่อินเดีย ได้รับจากประเทศต่าง ๆ ในรอบปีนี้เสียอีก (เงินที่สหประชาชาติส่งมาช่วยผู้ลี้ภัย มีไม่ถึง ๒๐๐ ล้านเหรียญ) จึงมีผลกระทบกระเทือนต่อฐานะทางเศรษฐกิจของอินเดียค่อนข้างมาก โครงการพัฒนาหลายอย่างต้องหยุดชะงักลง ประชาชนถูกเก็บภาษีมากขึ้น ได้รับการบริการจากรัฐน้อยลง และยังจะถูกแย่งงานทำอีก ทำให้เกิดความไม่พอใจขึ้นทั่วไป นอกจากนั้นอินเดียก็ยังไม่วางจะต้องเลี้ยงดูผู้ลี้ภัยเหล่านี้ต่อไปอีกนานเท่าไรถ้าสถานการณ์ในปากีสถานตะวันออกยังไม่สงบพอที่ผู้ลี้ภัยจะกลับกลับไป (ผู้ลี้ภัยซึ่งเป็นชาวฮินดูเสีย ๘๐% ยังแสดงท่าทีว่าไม่ค่อยอยาก จะกลับไปเสียด้วย) ทั้งกองทัพปลดแอก “มุดติ บายินี” ของเบงกอลตะวันออกซึ่งบัดนี้มีกำลังถึงประมาณ ๑ แสนคนก็กำลังโตวันโตคืนและหันไปนิยมซ้ายมากขึ้น ทำให้อิน

เตี้ยต้องตัดสินใจแก้ปัญหาก่อนที่มันจะยุ่งเหยิงจนเกินไป ด้วยการช่วยปากีสถาน ศัตรูคู่แค้นมาตั้งแต่สงครามแคชเมียร์ ให้เปิดฉากทำสงครามกัน เพราะอินเดียมีพลังทางทหารมากกว่าปากีสถาน ทั้งเท่าตัวและพอเชื่อได้ว่ามหาอำนาจคงไม่พร้อมที่จะเข้ามาแทรกแซง (เพราะหิมะในฤดูหนาวช่วยปิดกั้นชายแดนด้านที่ติดกับจีนไว้ สหรัฐฯ ก็ชอบเข้ามาจากสงครามเวียดนาม และโซเวียตก็เป็นพันธมิตรที่แข็งแกร่ง) จึงมุ่งหวังที่จะใช้ชัยชนะทางทหารบีบบังคับปากีสถานยอมรับเงื่อนไขของตัว คือปล่อยให้ปากีสถานตะวันออกเป็นประเทศอิสระเสียตั้งแต่ฝ่ายบังกลาเทศยังไม่เข้มแข็งพอที่จะเห็นเสียนหนามต่ออินเดีย และเพื่อที่ตัวจะได้หมดพันธะที่จะต้องมาเสียค่าใช้จ่ายเลี้ยงดูผู้ลี้ภัยซึ่งคิดเป็นเงินมาก เสียค่าใช้จ่ายในสงครามแคชเมียร์เมื่อปี ๑๙๖๕ ตั้งสี่ปีสามเท่า นอกจากนั้นการที่จะให้มีประเทศบังกลาเทศซึ่งมีนโยบายเป็นมิตรต่ออินเดีย และเป็นศัตรูต่อปากีสถานตะวันตกก็ยังเป็นผลดีต่ออินเดียที่มองเห็นได้อีกคือ จะเป็นการ

ตัดกำลังปากีสถาน ซึ่งเป็นศัตรูคู่แค้นในภูมิภาคนี้ประการหนึ่ง และจะได้เป็นตลาดสำหรับระบายสินค้าอุตสาหกรรมของอินเดียเองอีกประการหนึ่ง

ฝ่ายปากีสถานตะวันตกนั้นถึงแม้จะรู้ตัวว่ามีกำลังสู้อินเดียไม่ได้ และปากีสถานตะวันออกก็อยู่ห่างไกลจากรัฐบาลกลางต้องใช้ระยะทางอ้อมอินเดียถึง ๓,๐๐๐ ไมล์ ยากแก่การที่จะส่งกำลังบำรุงป้องกันได้ แต่ความที่ไม่อยากปล่อยให้ปากีสถานตะวันออกซึ่งเป็นอู่ข้าวอู่น้ำและตลาดขายสินค้าอุตสาหกรรมแยกตัวออกไปเป็นปฏิปักษ์ อันอาจจะเป็นตัวอย่างให้ชนเผ่าอื่น ๆ อยากแยกบังก ปากีสถานตะวันตก ซึ่งเสียงส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับทหารและกลุ่มนายทุนผู้มีอิทธิพล ๒๒ ครอบครัวยิ่งได้ตัดสินใจทำสงคราม โดยอาจคาดหวังว่าจะได้รับความสนับสนุนจากจีน (ซึ่งเป็นไม้เบื่อไม้เมากับอินเดียเรื่องปัญหาพรมแดน และหันมาคบค้ากับปากีสถานในระยะหลัง ๆ) หรือไม่ก็มหาอำนาจชาติอื่น ๆ หรือสหประชาชาติอาจจะเข้ามาแทรกแซงยุติสงครามได้ทัน เพราะถึงอย่างไร ๆ

กองทัพมุคตี บาฮินี
แห่งบังกลาเทศ

การเข้าร่วมสงครามแล้วเจรจากันทีหลังก็ยังคง
“เสียหน้า” น้อยกว่าที่จะยอมปล่อยปากีสถาน
ไปเฉย ๆ ตามคำเรียกร้องของอินเดีย

บังกลาเทศอยู่ระหว่างกลางขัดแย้งและผลประโยชน์ของรัฐที่มีกำลังมากกว่าทั้งสองนั้นเล่าก็ไม่
มีทางเลือกอย่างอื่นเหมือนกัน นอกจากจะ
ร่วมมือกับอินเดียเพื่อขับไล่ปากีสถานตะวันออกออกไปเสียก่อน แล้วจึงจะหันมาสร้างเสริมตนเองให้

เข้มพอที่จะไม่ให้อินเดียครอบงำในภายหลัง

ถึงแม้ว่าสงครามคราวนี้จะ ได้ ยุติลง แล้ว ก็
ตาม แต่ก็ยังมีปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกไม่น้อย
ปัญหาหนักที่สุดก็คือ เศรษฐกิจของทั้งสามฝ่าย
ก็คงจะต้องย่อยยับไปไม่น้อย และความสัมพันธ์
ของประชาชนซึ่งครึ่งหนึ่งเคยรวมกันอยู่ในประเทศ
เดียวกัน ก็คงจะไม่มีทางสมานกันได้เลยภายใน
ชั่วอายุคนรุ่นสองรุ่นถัดไปนี้ ๐

ลำดับเหตุการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดีย ปากีสถาน

๑๕๔๗ อังกฤษให้อินเดียและปากีสถานเป็น
ประเทศในเครือจักรภพ ท่ามกลางความขัดแย้งและ
การต่อสู้ระหว่างชาวฮินดูกับชาวมุสลิม โดยเฉพาะ
ต่อกรณีแคชเมียร์ซึ่งมีประชาชนเป็นชาวฮินดูแต่
พลเมืองส่วนใหญ่เป็นมุสลิม แคชเมียร์ยังคงรวมอยู่
กับอินเดีย ขณะที่บังกลาเทศตะวันออกซึ่งอยู่อีกฟาก
หนึ่งของอินเดียรวมกับปากีสถานเพราะเป็นชาว
มุสลิมด้วยกัน

๑๕๔๘ สหประชาชาติตกลงให้มีการ
หยุดยิงในแคชเมียร์

๑๕๕๘ จอมพลอาบูชานบีตอำนาจ
ขึ้นเป็นประธานาธิบดีปากีสถาน

๑๕๖๒ อินเดียปะทะกับจีนเรื่อง
ปัญหาพรมแดน

ปากีสถานเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศ
จากการสนับสนุนตะวันตกมาเป็น
กลางโดยไม่มีการประกาศและเริ่มติดต่อกับจีนเพราะ
ตะวันตกส่งอาวุธช่วยอินเดียเป็นจำนวนมาก

๑๕๖๕ อินเดียกับปากีสถานรบกันอีกในเขต
แคชเมียร์

๑๕๖๖ โขเว็คเป็นผู้ไกล่เกลี่ยอินเดียกับปากีสถาน
ให้ยุติการสู้รบได้ แต่ปัญหาแคชเมียร์ยังคงติด
ถ่วงกันไม่ได้

บังกลาเทศ

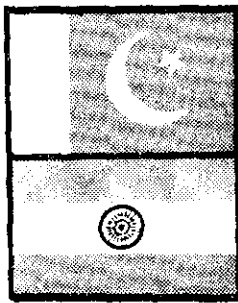
๑๕๖๘ ชาวปากีสถานทั้งตะวันตก ตะวันออก
ก่อจลาจล บังคับให้ประธานาธิบดีอาบูชานบีตลาออก
นายพลยาห์ยา ข่าน ผู้บัญชาการทหารสูงสุดขึ้นมา
เป็นประธานาธิบดีแทน

๑๕๗๐ การเลือกตั้งทั่วไปในปากีสถาน พรรค
สันนิบาตอวามี แห่งปากีสถานตะวันออกได้เสียง
ข้างมากในสภาแห่งชาติ หัวหน้าพรรคได้ยื่นข้อเสนอ

ให้ปากีสถานมีสิทธิปกครองตนเอง แต่
รัฐบาลกลางไม่ยินยอม

๓๐ มกราคม ๑๕๗๑ ชาวมุสลิมใน
แคชเมียร์สองคน ได้ซื้อเครื่องบิน
ของอินเดียให้ไปลงที่ลาฮอร์ ในปากีสถาน
ตะวันตก และระเบิดทิ้งเสียใน ๓ วันต่อมา
ท่ามกลางการสังหารเชิงเชอร์รี่ของทหาร และ
ประชาชนชาวปากีสถาน อินเดียเรียกร้อง
ค่าเสียหาย แต่ได้รับการปฏิเสธ อินเดียจึงห้าม
เครื่องบินปากีสถานที่เคยบินติดต่อฝั่งตะวันตกกับฝั่ง
ตะวันออกบินผ่านอินเดีย

๒ มีนาคม ยาห์ยา ข่าน ประกาศเลื่อนการเปิด
ประชุมรัฐสภาโดยไม่มีกำหนด ชาวปากีสถานตะวันออก
ออกเดินขบวนคัดค้านอย่างรุนแรง

๗-๘ มีนาคม มุจิบุ ราห์มาน ผู้นำพรรคสันนิบาตอาหรับ เรียกร้องให้ปากีสถานตะวันออกนัดหยุดงานและไม่ให้ความร่วมมือกับรัฐบาล

๑๕ มีนาคม ขาห์ยา ข่าน เดินทางมาเจรจากับราห์มานที่ปากีสถานตะวันออก

๒๕ มีนาคม ขาห์ยา ข่าน เดินทางกลับอย่างกะทันหันหลังจากที่การเจรจาต้องแตกหักลง ทหารปากีสถานตะวันออกเคลื่อนกำลังเข้ายึดเกาะเมืองหลวงของปากีสถานตะวันออก การเข้าพื้นที่ได้เริ่มขึ้นวันที่ ๓๐ มีนาคม ราห์มาน ถูกจับตัวไปปากีสถานตะวันตกในข้อหาทรยศต่อชาติ

๓๑ มีนาคม รัฐบาลอินเดียผ่านมติให้ความสนับสนุนชาวเบงกอลตะวันออกในการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งการมีชีวิตรอยู่ตามระบอบประชาธิปไตย

๑๗ เมษายน ชาวเบงกอลตะวันออกประกาศตั้งรัฐบาล "บังกลาเทศ" ผู้ลี้ภัยหลังไหลเข้าไปในอินเดีย

๑๕ พฤศจิกายน ฮุตัน เรียกร้องให้ประเทศทั่วโลกช่วยเหลือผู้ลี้ภัยชาวเบงกอลตะวันออกในอินเดีย

มิดนายน รัฐมนตรีต่างประเทศอินเดียกลับจากวอชิงตันพร้อมด้วยคำมั่นสัญญาจากนักสันนิบาตอาหรับว่าจะไม่ส่งอาวุธให้ปากีสถานเพิ่มขึ้น แต่กลับพบว่าสหรัฐฯ ทำตรงข้าม

๕ สิงหาคม อินเดียเซ็นสัญญาความร่วมมือทางทหารกับโซเวียต

ประชาชนอินเดียเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยบังกลาเทศ

๑ ตุลาคม ปากีสถานระดมทหารไปประจำชายแดนทั้งด้านตะวันตกและตะวันออก อินเดียทำอย่างเดียวกัน

๑๒ พฤศจิกายน อินทิวา กานธี นายกรัฐมนตรีอินเดียกลับจากการเดินทางไปเยือนยุโรปและสหรัฐฯ เพื่อขู่ว่าจะลงมติของอินเดียและปากีสถานตะวันออก

การปะทะกันทางชายแดนเริ่มมีมากขึ้น เพราะฝ่ายบังกลาเทศใช้ดินแดนของอินเดียเป็นที่กำบังภัย หลังจากการประชุมโจมตีปากีสถานตะวันตก

นายอาลี อิบดุลโตะ นักการเมืองคนสำคัญของปากีสถานตะวันตกไปเยือนจีน จีนยืนยันว่าจะสนับสนุนปากีสถานถ้าถูกอินเดียรุกราน

๒๒ พฤศจิกายน ปากีสถานกล่าวหาว่าอินเดียทำสงครามโดยไม่เปิดเผยมากับปากีสถาน

๒๗ พฤศจิกายน อินเดียยอมรับว่าทหารอินเดียข้ามเข้าไปในปากีสถานตะวันออกเพื่อ "ป้องกันตัวเอง" และเพื่อหยุดยั้งการระดมยิงด้วยปืนใหญ่จากปากีสถาน

๓๐ พฤศจิกายน อินเดียเรียกร้องให้ปากีสถานถอนทหารออกไปจากเบงกอลตะวันออก เพื่อแสดงว่าพร้อมที่จะหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิถีทางการเมือง

๑ ธันวาคม ปากีสถานประกาศว่าถูกทหารอินเดียรุกรานทางบกอีก ๒ ครั้ง

๓ ธันวาคม ปากีสถานส่งเครื่องบินไปทิ้งระเบิดสนามบินของอินเดีย ๘ แห่ง อินทิวาประกาศทำสงครามเต็มขั้น สงครามที่ไม่ได้ประกาศระหว่างประเทศทั้งสอง โดยมีทหารบังกลาเทศในปากีสถานตะวันออกอยู่ข้างอินเดียได้เริ่มขึ้น

๑๓๗

คนกับละคร

ชาตร์เมือหนุ่ม

ถ้ามองลัทธิคอมมิวนิสต์ในแง่ว่า ถ้าคุณเกลียดนาย ก. ซึ่งเป็นคนเกลียดนาย ข. นั่นหมายความว่า คุณต้องรัก นาย ข. มองในแง่นี้แล้ว ละครของชาตร์จะกลายเป็นตราของพวกนิยมคอมมิวนิสต์ไปทันที -----

การเอ่ยถึงชาตร์ในฐานะนักเขียนบทละคร จะล้าสมัยไปแล้ว ในยุคของละครล้ำยุคใน ยุโรป ชาตร์เขียนบทละครไว้ ๑๑ เรื่องและได้ เลิกเขียนไปเหมือนกับที่เขาเลิกเขียนนวนิยาย และเรื่องสั้น ความนิยมชาตร์เกี่ยวกับงานวรรณกรรมของเขา มีอยู่ในช่วง ค.ศ. ๑๙๔๐ หลังจาก ที่ได้เขียนงานทุกประเภท ทั้งในฐานะเด่นของผู้ นำลัทธิปรัชญาเอกซิสเตนเซียลลิสม์ ผู้ก่อตั้ง และบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายเดือน *Les Temps Modernes* และผู้ปฏิเสธรางวัลโนเบล ซึ่งมาในช่วงหลังของชาตร์ นอกจากบทความ การเมืองและบทหน้าที่เขียนให้กับหนังสือของ เพื่อนฝูงแล้ว เขาได้หันมาทำกิจกรรมประท้วง สังคม เช่น ให้สัมภาษณ์ หรือไม่ก็ร่วมมือออก

หนังสือพิมพ์ใต้ดินกับนักศึกษาในปารีสมากกว่า อย่างอื่น ชาตร์ไม่ยอมเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ แต่เขาก็ให้ความเห็นนอกเหนือใจการต่อสู้ ของพวกฝ่ายซ้ายทั่วโลก ยิ่งกว่านั้นเขายังประ กาศตัวเองผูกพันเด็ดขาดกับพันธมิตรที่เขาว่า เห็น ว่า คือหน้าที่ของปัญญาชนฝ่ายซ้าย

ในฐานะของนักปรัชญาที่หันมาเขียนบท ละคร ก่อน ค.ศ. ๑๙๔๓ ชาตร์ได้ทำให้บทละคร ของเขาคือคำจำกัดความส่วนหนึ่งของปรัชญาเอกซิสเตนเซียลลิสม์ ละครเรื่องแรกของเขา คือ *Les Mouches* (หนี) เขียนขึ้นในปี ๑๙๔๓ ซึ่งเป็นปีสุดท้ายที่เยอรมันยึดครองฝรั่งเศสระหว่าง สงครามโลกครั้งที่สอง ในปีต่อมาเขาเขียน เรื่อง *Huis Clos* (ไม่มีทางออก) บทละคร

ชาตรี ในฐานะนักเขียน

บทละคร

สุชาติ สวัสดิ์ศรี

สองเรื่องนี้ทำให้ชาตรีอยู่ในฐานะที่น่าลึกลับ
ใหม่ที่เรียกว่า *The theatre of Idea* เข้ามาใช้
สืบต่อจากการเขียนบทละครในเชิงเดียวกันของ
ฌอง จีราโด (Jean Giraudoux) และฌอง อังนูยส์
(Jean Anouilh) ซึ่งทำมาก่อนหน้า และร่วม
อยู่ในทัศนะเดียวกับงานเขียนบทละครของกามู
ด้วย เพียงแต่ว่า กามู ยอมรับความเหลวไหล
ไร้สาระ (Absurd) ว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่
ตัวละครของเขาแสดงออก แต่ชาตรีเห็นว่านอก
จากความเหลวไหลไร้สาระดังกล่าวแล้ว มนุษย์
จะต้องเป็นนายเหนือตัวเองให้ได้ด้วย โดยต้อง
มีพันธะผูกพันกับอะไรสักอย่างหนึ่งที่เขาได้เลือก
และลงมือกระทำ เมื่อเปรียบเทียบแล้วทั้งงาน
ของชาตรีและกามูมีสิ่งที่คล้ายคลึงกัน คือยอมรับ

ความปวตร้าว เพราะมนุษย์ต้องรับผิดชอบตัวเอง
โดยปราศจากพระเจ้า และความปวตร้าวนี้คือ
ความกลัวที่ว่าเราอาจจะล้มเหลวลงเมื่อใดก็ได้
ในมติของชาตรี เขาถือว่าไม่มีสิ่งที่เรียกว่า *ธรรมชาติของมนุษย์* ไม่มีรูปแบบของปัจเจกบุคคล
ตามคติแบบเพลโตนิค มนุษย์แต่ละคนเป็นเพียง
กระดาษว่างเปล่า ที่รอคอยให้เจตนารมณ์ การ
กระทำ และการตัดสินใจของแต่ละคนนั่นเอง
เป็นผู้เขียน หรือขีดร่างสัญลักษณ์ต่าง ๆ ลง
ไปเพื่อพิสูจน์ความเป็นตัวตนของเขาในโลกนี้
ในบทละครของชาตรี เราจึงได้ความคิดในเชิง
ปรัชญาเอกซิสเตนเชียลลิสม์ของเขาไปในตัว โดย
มติดีถือว่า สำหรับความเป็นมนุษย์แล้ว ไร้อะไร
existence ของเขาจะต้องมาก่อน essence ความ

มือของผู้คนมนุษย์ คือ ขบวนการของการมีชีวิตอยู่
ตั้งที่ชาติร์มักให้บุคลิกในตัวละครของเขาแสดง
ออกมาเสมอทำนองว่า “มนุษย์จะไม่มีอะไรเลย
นอกจากสิ่งที่เขาจะทำให้ตัวเองมีขึ้นมา”

ละครเรื่อง *Les Mouches* ของชาตร์เป็น
การเอาตำนานในเรื่อง *อเลียดและโอดิสซีย์* ของ
โฮเมอร์มาเล่าใหม่ ไอเรสเตส ตัวละครในเรื่อง
ย่อมเป็นที่รู้จักแก่ใจของผู้ดูของชาวฝรั่งเศสมา
ก่อนเช่นเดียวกับชาวกรีกในสมัยของโฮเมอร์
อย่างน้อยก็เป็นตัวเอกที่ติดอยู่ในใจของผู้อ่าน
วรรณคดีคลาสสิกของกรีกและโรมัน เทคนิคนี้
บทละครฝรั่งเศสได้อิทธิพลมามาก นักเขียนบท
ละครรุ่นก่อน อย่าง ราซิน โบลเตอแลร์ หรือ
จิราโต ก็มักนำตัวเอกในวรรณคดีเก่ามาสร้าง
เหตุการณ์ขึ้นมาใหม่บนเวทีละคร ท้องเรื่องของ
Les Mouches ชาตร์ดำเนินเรื่องให้ไอเรสเตส
กลับจากสงครามมายังเมืองโครีนธ์และพบว่าใคร
เทมเนสตรา แม่ของเขาได้สมคบกับเอเจทัส ผู้
เป็นซุ้ฆ่าพ่อของเขาและขึ้นครองเมืองกดซีประชา
ชน เมื่อไอเรสเตสกลับมา เขาจึงวางแผนฆ่า
เอเจทัสและแม่ของเขาเสีย ขณะที่เขาฆ่าแม่ ไอ
เรสเตสเชื่อว่าเขาทำไปด้วยเจตนาอันเป็นอิสระ
แก่ตนเอง และยินดีที่จะรับผิดชอบต่อเคราะห์
กรรมอันพึงบังเกิดอย่างเต็มที่ จุดสำคัญของบท
ละคร ชาตร์ตั้งใจให้เป็นการโต้ตอบระหว่างไอ
เรสเตสกับ ซีอุส หรือถ้าจะกล่าวตามตำนาน

กรีก ก็คือการโต้ตอบระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า
นั่นเอง ตอนหนึ่งของบทสนทนา ไอเรสเตส
กล่าวปฏิเสธความเชื่อในเรื่องพระเจ้ากับซีอุสว่า

“แปลกหน้าต่อตัวฉันเอง ฉันรู้ การอยู่
นอกเหนือธรรมชาติ ชัดแย้งกับธรรมชาติ
ภายใต้การเยียวยาโดยไม่ต้องขอโทษขอโพย
คือการเยียวยาในสิ่งที่ฉันได้ค้นพบภายใน
ตัวเอง ฉันไม่อาจกลับไปอยู่ภายใต้กฎหมาย
ของท่านได้ ฉันอาจจะกลับไปสู่ธรรมชาติ
ในวิสัยที่ท่านพบคุณงามความดี ตามวิถีทาง
ที่ท่านชักพาไป แต่ฉันจะขอเส้นทางชีวิต
ของตนเองเพราะฉันเป็นคน และคนทุกคน
จะต้องค้นหาวิถีทางของตัวเอง———”

ชาตร์ได้กล่าวแสดงถึงความขัดแย้งทาง
ความคิดของศาสนาครีสต์ไว้เด่นชัด โดยบอกว่า
มนุษย์มีธรรมชาติของเขาเอง ด้วยเจตนาอันยู่
ยากสับสน คนทุกคนจะต้องสร้างภาวะใหม่ให้
แก่ตัวของเขาเอง เขาจะต้องเลือกทำ แม้จะเนร
เทศตัวเองออกมาอยู่โดดเดี่ยวกี่ตาม เพราะการ
กระทำนั้นเป็นการเนรเทศเพื่ออิสระ ในกรณีนี้
บทละครเรื่อง *Les Mouches* ดูเหมือนจะจงใจ
เขียนเพื่อจะปลุกให้คนฝรั่งเศสปลดแอกตัวเอง
จากการยึดครองฝรั่งเศสของพวกนาซีเยอรมัน
นั่นเอง

สำหรับบทละครเรื่อง *Huis Clos* ของชาตร์
เป็นเรื่องที่มีโครงสร้างสับสนมากกว่าเรื่องแรก

เป็นการพูดถึงชีวิตภายหลังความตาย เสนอชีวิต
ของคน ๓ คน ที่เพิ่งตายลงและเดินทางมาถึง
นรก อาณาจักรที่ชาตรีเสนอขึ้นบนเวทีละคร
นรกของเขาก็คือห้องสี่เหลี่ยมที่เต็มไปด้วยกระจก
ส่องบาปและไม่มีทางออก ตัวละครทั้ง ๓ เป็น
หญิง ๒ ชาย ๑ อีเนสเป็นหญิงเลสเบียนที่
ชอบเอสเตลซึ่งเป็นหญิงสาวด้วยกัน เอสเตลก็
เป็นหญิงคณิกาใจดี เพื่อนปรารถนาที่จะได้ร่วมหลับ
นอนกับการ์เซีย ซึ่งเป็นชายเพียงคนเดียวใน
ห้องที่สมมุติว่าเป็นนรก สิ่งที่ชาตรีแสดงออกเป็น
ข้อสรุปจากละครของเขา คือการรอคอยคนที่จะ
มาลงโทษ ซึ่งคอยอยู่นานจนละครจบก็ยังไม่
มีใครมา ขณะที่รอคอย ตัวละครทั้ง ๓ ได้สนทนา
และพยายามบอกคนดูว่าตัวเองเป็นคนประเภท
ใด การ์เซียเป็นนักหนังสือพิมพ์นิยมสันติภาพ
ที่พยายามจะหนีทหารเพราะมีความรู้สึกไม่เห็น
ด้วย อีเนส หญิงลูกจ้างทำงานไปรษณีย์ มีโทษ
คือกระทำชำเราเมียของลูกพี่ลูกน้อง และหาวิธี
ฆ่าตัวให้ตายด้วยอุบัติเหตุ เอสเตล หญิงที่แต่ง
งานเพราะเห็นแก่เงินมีโทษฐานฆ่าลูกของตัวเอง
และลักลอบเล่นชู้กับผัวของคนอื่น คนทั้งสาม
ต่างพยายามโต้เถียงหาเหตุผลให้แก่การกระทำ
ของตนเอง การ์เซียได้ตั้งปัญหาขึ้นตัดสินชีวิตทั้ง
หมด ที่กระทำออกมา ว่าช้าลาด โดยกล่าวว่า
“มนุษย์นั้นคือสิ่งที่จะต้องเป็นไปด้วยตัวของเขา
เอง” อีเนส ก็ได้ตอบว่า “มนุษย์คนหนึ่งถ้า

ไม่เร็วเกินไป ก็ช้าเกินไป ถึงกระนั้นชีวิตทั้ง
หมดของเขาก็เป็นสิ่งสมบูรณ์ในช่วงขณะนั้น ๆ
แล้ว เขามีชีวิตของเขา แล้วก็ไม่มีอะไร
อีก——” ในฉากเมื่อใกล้จบ อีเนส หันมา
แสดงความพิศวาสกับเอสเตล การ์เซียจึงหัวเราะ
ออกมาและพูดประโยคหนึ่ง ซึ่งเป็นข้อสรุปใน
แนวความคิดของชาตรีซึ่งยังถูกยกขึ้นมาอ้างอิงอยู่
เสมอ คือ “นรกของมนุษย์ที่ไม่มีทางออกนั้น อยู่
ที่มนุษย์คนอื่น” (Hell is other people)”

ตัวละครทั้ง ๓ ในเรื่องนี้ถือว่าพวกเขาตก
นรกแห่งความล้มเหลวของตัวเอง โดยไม่สามารถ
จะไปถึงยังที่ใดที่หนึ่งได้ นอกจาก *รอคอย* ละคร
ของชาตรีเรื่องนี้ บรรยายภาคจึงเป็นเช่นเดียวกับ
คนจรจัด ๒ คน ในเรื่อง *Waiting for Godot*
ของ ซามูเอล เบคเกต ที่ไม่รู้ว่าคนจะเดินทาง
ต่อไปยังที่ใด และสรุปออกมาว่า ชีวิตคือการ
รอคอยอันไม่มีที่สิ้นสุด

บทละครเรื่องที่ ๓ ของชาตรี คือ *La Putain
respectueuse* (โสเภณีที่น่านับถือ) เป็น
เรื่องที่ไม่ได้รับความสำเร็จมากนัก ชาตรีเสนอ
ชีวิตของหญิงโสเภณีคนหนึ่ง ที่ปฏิเสธที่จะเป็น
พยานเท็จให้กับลูกชายนักการเมืองอเมริกัน ซึ่ง
พยายามจะโยนความผิดฐานฆาตกรรมไปให้แก่
นิโกร การเลือกเอาโสเภณีมาเป็นตัวแทนของ
บุคลิกอันชัดเจน มีนักวิจารณ์กล่าวว่าวิจารณ์ว่าเป็น
การให้อารมณ์ในทางที่เกินเลยมากเกินไป (me-

Iodrama) บทละครอีก ๒ เรื่องต่อมาของชาตร์ ใช้โครงเรื่องเกี่ยวกับชีวิตในระหว่างการต่อต้านของหน่วยใต้ดินฝรั่งเศส เรื่อง *Morts sans Sepulture* (คนไม่มีเงา) เขียนและออกแสดงใน ค.ศ. ๑๙๔๖ เป็นเรื่องเกี่ยวกับหน่วยใต้ดินที่ถูกจับและถูกทรมาน อีกเรื่องหนึ่งคือ *Les Mains Sales* (พิศวาสมาตกรรม) เขียนขึ้นใน ค.ศ. ๑๙๔๘ ชาตร์ใช้บทละครเรื่องนี้วิจารณ์ท่าทีของเขาที่มีต่อลัทธิคอมมิวนิสต์ในยุคของสงครามเย็น เนื้อเรื่องเกี่ยวกับหน่วยต่อต้านใต้ดินคนหนึ่งซึ่งถูกจับและถูกนำมาไต่สวนในศาลว่าเขาคือฆาตกรรมฆาตที่ฆ่าเมีย หรือเป็นนักโทษการเมืองที่ลอบฆ่าบุคคลสำคัญ แต่ทำไม่สำเร็จ ท่องเรื่องชาตร์ใช้เทคนิคให้ตัวละครเล่าย้อนกลับไปหาความเป็นมาเมื่อครั้งอดีต เนื้อเรื่องได้เปลี่ยนไปในตอนจบ เมื่อผู้พิพากษาได้พิจารณาออกมาว่า ฆางตัวเอกไม่จำเป็นต้องได้รับโทษประหาร เนื่องจากบัดนี้ นโยบายการเมืองระหว่างประเทศได้เปลี่ยนไปแล้ว และบุคคลที่เป็นเหยื่อสังหารของฆาง ก็ได้กลายเป็นวีรบุรุษทางการเมืองไปแล้ว การมีโทษของฆางานเป็นผู้ลอบฆ่า ศาลจึงพิพากษาขอแต่เพียงให้เขาเปลี่ยนชื่อเสียใหม่และหุบปากให้สนิทไม่รู้พื้นเรื่องราวในอดีตขึ้นมาอีก หรือว่าจะรับโทษยิงเป้า ในเทอมของเอกซิสเตนเชียลลิสม์ที่ชาตร์นำมาใช้กับบทละครเรื่องนี้ ก็คือฆางตัวเอก *ปฏิเสธ*

ที่จะรับคำพิพากษาดังกล่าว เพราะ 'การเป็นคน' ของเขาทำให้ยอมไม่ได้ ถ้าเขาปฏิเสธการกระทำของเขา (ในอดีต) เขาก็ยอมจะปฏิเสธตัวเอง (ในปัจจุบัน) ดังนั้น เขาจึงเลือกคำพิพากษาให้ศาลยิงเป้าเขาเสีย เพราะเขาต้องการจะเป็น *คน* ที่เขาปรารถนาจะเป็นมากกว่าการเป็นอย่างอื่น

บทละครดังกล่าว ชาตร์เขียนภายในระยะเวลา ๕ ปี อีกประมาณ ๑๐ ปีต่อมาเขาได้เขียนบทละครอีก ๓ เรื่อง และไม่ค่อยได้รับความนิยมสักเท่าไหร่สัก

บทละครเรื่องที่ ๖ ของชาตร์ คือ *Le Diable et le Bon Dieu* (ซาตานกับพระเจ้า) เขียนขึ้นในปี ๑๙๕๑ เป็นเรื่องแสดงการต่อสู้ระหว่างอำนาจฝ่ายต่ำกับฝ่ายสูง ระหว่างความดีของพระเจ้าและความชั่วของซาตาน ชาตร์ให้ตัวละครคือขุนนางผู้ดีในศตวรรษที่ ๑๖ อันได้มาจากตัวเอกในบทละครยุคแรกของเกอเต้ การต่อสู้ระหว่างความดีกับความชั่วของตัวละครไม่มีฝ่ายใดได้รับผลสำเร็จ ความดีความชั่วเป็นข้อเรื่องที่น่าเขียนบทละครทุกยุคทุกสมัย ได้นำมาไต่เตียงเป็นเรื่องราวอย่างไม่มีที่สิ้นสุด เพราะเป็นสากลและมีอิทธิพลยิ่งในฐานะที่เป็น *ภวาคิต* เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ ชาตร์พยายามมองความดีชั่วจากละครเรื่องนี้ในแง่ของการหาพันธะ (commitment) แต่นักวิจารณ์บอกว่าชาตร์มีอคติ เมื่อละครเรื่องนี้

เปิดแสดงครั้งแรก จึงไม่เกี่ยวข้องกับของใหม่
อะไรมากนัก

อีก ๕ ปีต่อมา ชาตร์ เขียนบทละครเรื่อง *Nekrassov* (ค.ศ. ๑๙๕๖) ซึ่งแสดงท่าทีของ ชาตร์ต่อการต่อต้านคอมมิวนิสต์โซเวียต เมื่อเขียนละครเรื่อง *Les Mains Sales* ชาตร์ไม่ได้ประนามลัทธิคอมมิวนิสต์เสียทีเดียวนัก เมื่อเขาทราบว่าละครเรื่องนี้ พวกฝ่ายขวาจะนำออกแสดงที่กรุงเวียนนา (ค.ศ. ๑๙๕๒) ในฐานะที่เป็นเครื่องมือชวนเชื่อ ชาตร์ก็ได้ปฏิเสธไม่ให้ นำออกแสดง ในการประชุมนานาชาติทุกครั้งที่มีขึ้น ชาตร์เองก็มักจะอยู่ในฝ่ายผู้ที่เห็นอกเห็นใจคอมมิวนิสต์ตลอดมา ชาตร์เคยให้ความเห็นเมื่อ ค.ศ. ๑๙๔๙ ทำนองว่าลัทธิสังคมนิยมนั้นไม่มีทางที่จะขึ้นเป็นพลังทางการเมืองในฝรั่งเศสได้สำเร็จ เพราะลัทธิคอมมิวนิสต์ต่างหากที่จะเป็นพลังในการเปลี่ยนแปลง และนำมาซึ่งผลสำเร็จ แต่ชาตร์เองก็ไม่ยอมเข้าเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศส ด้วยเหตุผลว่าพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศส เป็นพวกที่เข้ากับฝ่ายนิยมเคอโกลด์ตลอดเวลาที่เคอโกลด์ครองอำนาจ ชาตร์ปฏิเสธไม่ยอมที่จะ ออกอากาศให้กับสถานีวิทยุในฝรั่งเศสเลย

บทละครเรื่อง *Nekrassov* ชาตร์เขียนขึ้นเพื่อโจมตีฝ่ายคอมมิวนิสต์โซเวียต และการเอา

วัดเอาเปรียบของฝ่ายต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ ที่มองลัทธิเฉพาะในแง่ของนักการเมืองและนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายตะวันตก แต่ถ้ามองลัทธิคอมมิวนิสต์ในแง่ว่า ถ้าคุณเกลียด นาย ก. ซึ่งเป็นคนเกลียด นาย ข. นั้นหมายความว่า คุณต้องรักนาย ข. มองในแง่นี้ละครเรื่อง *Nekrassov* ของชาตร์จะกลายเป็นตราของพวกนิยมคอมมิวนิสต์ไปทันที ชาตร์เองก็มีความขัดแย้งในบางเรื่องอยู่เหมือนกัน ประการแรกขณะที่ชาตร์เน้นในการคัดค้านใจเลือกโดยอิสระของปัจเจกบุคคล เขาก็เชื่อในการปฏิบัติตามแนวคิดของมาร์กซิสม์ ประการที่สอง ขณะที่หลักของ *Marxist Determinism* ถือว่ามนุษย์ถูกหล่อหลอมโดยพลังทางวัตถุ และพลังทางเศรษฐกิจ แต่เอกซิสเตนเชียลลิสม์ของชาตร์กลับถือว่าต้องเป็น *อิสระ* จากการควบคุมใด ๆ ทั้งสิ้น ดังใน ค.ศ. ๑๙๖๐ ชาตร์ได้เขียนบทความเรื่อง *Critique de la raison dialectique* พยายามมองหาสัมพันธภาพของสังคมในมวลชนใหม่ โดยนำเอาหลักของ เอกซิสเตนเชียลลิสม์มาประยุกต์เข้ากับทฤษฎีของมาร์กซิสม์ เป็นต้น

ในปี ค.ศ. ๑๙๕๙ ชาตร์เขียนบทละครเรื่อง *Les Sequestrés d'Altona* (คำสาปแห่งแห่งอัลโทนา) ออกมาเป็นเรื่องสุดท้าย และไม่ปรากฏว่าเขาเขียนงานทางบทละครออกมาอีก* เนื้อ

* มีบทละครอีก ๒ เรื่องที่ชาตร์เขียน คือ *The Trojan Woman* และ *Kean* เรื่องแรกเอาความกิดมาจากบทละครของยูริบีดีส เรื่องหลังเอามาจากอเล็กซานเดอร์ ดumas โดยเปลี่ยนบทสนทนาให้เป็นสมัยใหม่

เรื่องชาตรีใช้ปัญหาความรู้สึกในทางมนุษยธรรม ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ของเยอรมันเข้ามา เกี่ยวข้องกล่าวคือ เศรษฐีสงคราม ฟอน เกอเลาท์ เป็นเจ้าของโรงงานเกี่ยวกับเหล็กกล้าในสมัยสงคราม แต่เขากำลังจะตายด้วยมะเร็งที่ลำคอ จึงพยายามจะมอบให้ลูกชายคนสุดท้ายรับมอบงานแทน ฟรานซ์ลูกชายของเขาเป็นทหาร กลับบ้านหลังจากสงครามเลิก เขามีได้อาการทางประสาท กล้ายคนที่สำนึกผิด เมื่อสงครามเกิดเขาได้เนรเทศตัวเองออกแนวหน้า เพื่อเสาะหาความตาย แต่ความทารุณของสงครามกลับทำให้เขากลายเป็นวีรบุรุษขึ้นมาแทน เมื่อสงครามสงบ เขาจึงขังตัวเองอยู่บนห้องเพดานคนเดียว ไม่ยอมพบปะใคร และรู้สึกเกลียดพ่อของเขามาก ผู้เป็นพ่อรู้สึกวาทันต้องรับผิดชอบเรื่องนี้ ลูกชายก็รู้สึกผิดเต็มที ภายหลังเมื่อปรับความเข้าใจกันได้ เรื่องจึงจบลงด้วยการฆ่าตัวตายของทั้งพ่อและลูก

บทละครของชาตรีมักจะถูกใจมืดเสมอในระนาณะที่มองชีวิตแง่ร้าย และใช้เทคนิคที่ก่อให้เกิดอารมณ์เกินเลยมากไป เฉพาะที่ชาตรีเลิกเขียนบทละคร ก็อาจเป็นเพราะเขาคิดว่าเขาสามารถสื่อความหมายในทางอื่นได้ผลมากกว่า แม้ว่าลักษณะร่วมสมัยของ *The Theatre of Idea* จะหมดยุคไปแล้วเมื่อนำไปเทียบกับบทละครล้ำยุคสมัยใหม่ เช่น *Living Theatre* ของจูเลียน เบค หรือ *Rock Opera* ที่กำลังเกรียวกราวอยู่ในอเมริกาขณะนี้ บทละครของชาตรีก็ถือเป็นการบุกเบิกการละครสมัยใหม่ในยุโรปสืบต่อมา หลัง ค.ศ. ๑๙๔๐ โดยรวบรวมเอาลักษณะทางปรัชญา เอกซิสเตนเซียลลิสม์ มาสร้างเป็นด้อยคำในบทสนทนาเพื่อพิสูจน์ตามคติที่เขากล่าวมาตั้งแต่เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองยุติลงใหม่ๆ ว่า “...มนุษย์ถูกตัดสินประหารเพื่อที่จะเป็นอิสระ...” ๑

รับซื้อ ขาย สังคมศาสตร์ปริทัศน์

ผู้ใดมี สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับแนะนำสาธาณรัฐประชาชนจีน ที่ยังอยู่ในสภาพเรียบร้อย หากต้องการขาย โปรดแจ้งราคาที่ยินดีจะขายให้กองจัดการ สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ทราบด่วน

ส่วนผู้ที่ต้องการซื้อฉบับดังกล่าว แต่ยังมีได้ส่งจองไว้ โปรดติดต่อแสดงความประสงค์ด่วน

อนึ่ง สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับการศึกษา ก็ขาดตลาดลงแล้วเช่นเดียวกัน

กาน้ำ บนเตาไฟ ร้องบอก ให้ฉันรู้ว่า มันจะเดือดพอรัน
ไฟในเตา ยังลุกไหม้ ร้อนแรง

ยังไม่ถึงเวลา ฉันคิด

รอให้มันเดือดก่อน ฉันคิด

“น้ำเดือดหรือยัง” แม่ฉันถาม

ฉันไม่ตอบ แต่คิด “เคี้ยวก็เดือด”

นกบินเข้ามาในครัวตัวหนึ่ง

ฉันไล่มันออกไป

มันจะมากินข้าวที่ฉันตากไว้

ลมพัดเข้ามาทางหน้าต่าง วูบหนึ่ง และหายไป

ไฟในเตา ยังคงร้อน แรง

“น้ำเดือดหรือยัง” แม่ฉันถามอีก

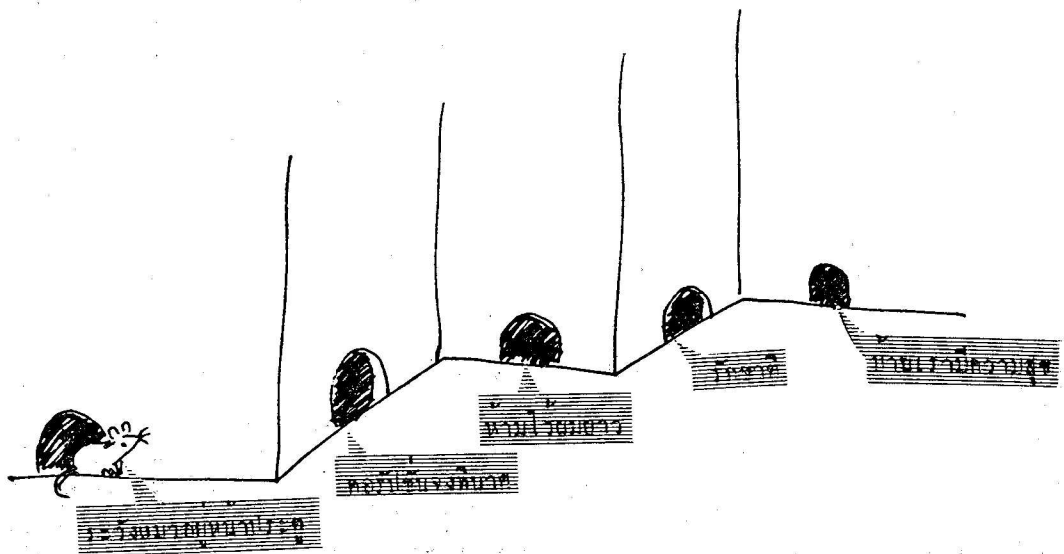
“เคี้ยวก็เดือด” ฉันตอบแม่ ด้วยเสียงคัง

คนปัจจุบัน กำลังจะเดือด

น้ำเดือด
จุมพล อภิสุข

เส้นสิริก

หนู ๆ คุยกันในช่องมืด

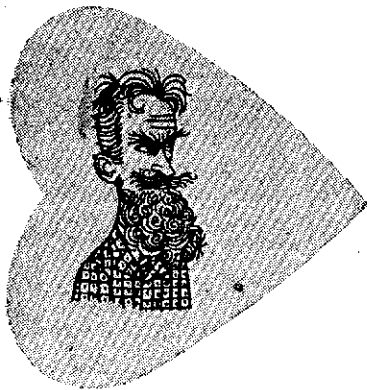

งานที่เพิ่งค้นพบ ของ ยอร์ช เบอนาร์ด ชอว์

“สังคมนิยมกับใจร”

จะเรียกใจรอย่างไร

ใจรก็ยังคงความเป็นใจรอยู่

ชอว์จ เบอ์นาร์ค ชอว์ (George Bernard Shaw) เกิดในครอบครัวโปรเตสแตนท์ ที่เมืองดับบลิน เมื่อปี ๑๘๕๖ เขาย้ายเข้ามาอยู่ในลอนดอนและฮาร์ทฟอร์ดเชียร์ เมื่อ ค.ศ. ๑๘๗๖ ภายหลังจากล้มเหลว การเขียนงานด้านนวนิยาย ชอว์ได้หันมาเป็นนักวิจารณ์ เกี่ยวกับหนังสือ ภาพเขียน ดนตรี และละครในหน้า หนังสือพิมพ์แทน ขณะเดียวกันก็เริ่มเผยแพร่ลัทธิ สังคมนิยมในปี ๑๘๘๐ และได้กลายเป็นผู้นำคนหนึ่ง ของสังคมนิยม (Fabian Society) ซึ่งเป็นแนว คิดทางสังคมนิยมแบบอังกฤษ ร่วมกับ บีไพรซ์ รวบีย์ และ เฮช. จี. เวลส์

ชอว์ไม่ได้มีชื่อเสียงเฉพาะจากการเป็นนักเขียน และ นักพูดเท่านั้น เขายังเป็นนักเศรษฐศาสตร์และนักปรัชญาอีกด้วย นอกจากนั้นยังเป็นมังสะวิรัตที่เคร่งครัดมาก ในปี ๑๘๘๒ ชอว์ได้ก้าวมาสู่วิถีใหม่ด้วยการ เป็นนักเขียนบทละคร ซึ่งภายหลังจากนั้นอีก ๑๒ ปี ต่อมา ใคร ๆ ที่เคยคัดค้านเขา ก็ต้องยอมรับว่า เขา เป็นพลังอันใหม่ทางการละคร และเป็นตัวแทน ทางความคิดของชาวไอริช ซึ่งมีชื่อเสียงบนเวทีละคร เนื่องจากได้รับรางวัลโนเบล เช่นเดียวกับงานบท ละครของ ดับบลิว. บี. เยตส์ (W.B. Yeats) เรา เคยมีงานแปลของชอว์ เรื่อง *คำรัลพระเจ้าแมกนัส* (King Magnus Long Speech) ลงใน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* (ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒) มาก่อน งานที่คัดทอน นำมาแปลบางส่วนในเล่มนี้ เป็นงานของชอว์เรื่อง *Our Lost Honesty* ซึ่งต้นฉบับเพิ่งค้นพบใหม่ และได้้นำตีพิมพ์ในนิตยสาร Harper ฉบับเดือนตุลาคม ๑๙๗๑ ©

ปัญหาซึ่งข้าพเจ้าปรารถนาจะถกเถียงกับท่าน ก็คือ ขบวนการทางสังคมนิยมนั้นเป็นการประกาศถึงการสูญเสียความซื่อสัตย์ของพวกเราแน่ละ มันคงจะทำให้พวกท่านบางคนสะอึกสะอื้น คำว่า “ซื่อสัตย์” อย่างประหลาดใจ ข้าพเจ้ากล้าที่จะพูดว่า “ความซื่อสัตย์” นี้ มิใช่เรื่องที่อาจเข้าใจได้โดยง่ายตายนัก หากแต่ต้องอาศัยสภาพการณ์ในชีวิตทางสังคมเท่านั้น จึงจะให้เรื่องราวอธิบายได้อย่างแท้จริง ดังนั้นจึงหมายความว่า เมื่อคน ๆ หนึ่งทำงานเพื่อคนอื่นหนึ่งชั่วโมง คนอื่นก็จะต้องทำงานเพื่อเขาไม่ต่ำกว่าหนึ่งชั่วโมงเช่นกัน ท่ามกลางบุคคลต่าง ๆ แต่ละคนต่างทำงานเพื่อตัวเอง ผลผลิตในสิ่งที่ตนปรารถนา ปัญหาในเรื่องความซื่อสัตย์ก็ไม่บังเกิดขึ้นอย่างใด แต่สภาพเช่นว่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็แต่กับโรบินสัน ครูโซ ซึ่ง

แยกจากสังคม ออกไปอยู่คนเดียวเท่านั้น เพราะมันออกจะเป็นการตระเตรียมที่สูญเปล่ามากพอๆ ผู้ชายคนหนึ่งยอมตัดต้นไม้ได้ดีกว่าหญิงอีกคนหนึ่งอย่างแน่นอน และผู้หญิงคนนั้นก็ยอมถักดองเท้าได้ดีกว่าผู้ชายคนนั้นเช่นเดียวกัน คราวนี้ สมมติว่าผู้ชายคนนั้นสามารถตัดต้นไม้ได้ ๒ ต้น ในขณะที่ผู้หญิงตัดได้เพียงต้นเดียว แต่ผู้หญิงคนนั้นสามารถจะถักดองเท้าได้สองคู่ในขณะที่ผู้ชายคนนั้นถักได้เพียงคู่เดียว ถ้าสมมติต่อไปอีกว่า ผู้ชายใช้เวลาหนึ่งชั่วโมงในการตัดต้นไม้ลง ขณะที่ผู้หญิงถักดองเท้าได้สองคู่ โดยแต่ละคนมุ่งที่จะผลิตสิ่งต่าง ๆ เพื่อตัวเองเท่านั้น เราก็คงเห็นว่าเมื่อผู้หญิงต้องการต้นไม้หนึ่งต้นมาเป็นพื้น และดองเท้าหนึ่งคู่สำหรับสวม หล่อนก็จะต้องใช้เวลาหนึ่งชั่วโมงในการตัดต้นไม้ลงหนึ่งต้น และอีกครึ่งชั่วโมงเพื่อที่จะถักดองเท้าหนึ่งคู่ รวมเป็นเวลาชั่วโมงครึ่ง ส่วนผู้ชายในภาวะจำเป็นอันเดียวกัน เขาก็จะต้องใช้เวลาครึ่งชั่วโมงตัดต้นไม้ และอีกหนึ่งชั่วโมงถักดองเท้าหนึ่งคู่ โดยใช้เวลาทั้งสิ้นชั่วโมงครึ่งเช่นเดียวกัน ฉะนั้น ถ้าเราก็คงเวลาเป็นต้นทุนชนิดหนึ่ง เราก็คงต้องใช้เวลาดังสามชั่วโมงสำหรับผู้หญิงและผู้ชายสองคน เพื่อให้ได้มาซึ่งพื้นและดองเท้าสำหรับตนเอง ซึ่งจะเห็นได้ว่า เขาอาจจะประหยัดเวลาลงได้ตั้งหนึ่งชั่วโมงหากเขาเลือกทำงานที่ถนัด แล้วแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ผู้ชายโค่นต้นไม้สองต้น และผู้หญิงถักดองเท้าสองคู่ในเวลาสองชั่วโมง เขาต่าง

ก็จะได้รับสิ่งที่ต้องประสงค์ โดยทำงานคนละ
หนึ่งชั่วโมง ได้เวลาพักผ่อนครึ่งชั่วโมง และ
ไม่มีใครได้เปรียบใคร ผู้หญิงทำงานให้ผู้ชาย
ครึ่งชั่วโมง ผู้ชายก็ทำงานให้ผู้หญิงครึ่งชั่วโมง
เช่นเดียวกัน สิ่งนี้ต่างหากเล่าที่ขบวนการทาง
สังคมนิยมพยายามจะสร้างขึ้น

สังคมนิยมไม่ใช่องค์การแรงงานซึ่งจัดโดย
รัฐ ไม่ใช่การเสียด การแข่งขัน ไม่ใช่การแบ่ง
ความมั่งคั่งที่มีอยู่ให้เป็นหน่วยที่เท่าเทียมกัน
ไม่ใช่การบ่าวประกาศว่า คนหนึ่งดีเท่ากับอีก
คนหนึ่ง ไม่ใช่ที่พิพากษาตัดสินว่าของใครดีกว่า
ไม่ใช่ความแตกต่างกันในเรื่องภาษีเงินได้ หรือ
การขัดขวางการต่อสู้กันบนท้องถนน อย่างที่
หลาย ๆ คนเข้าใจ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่นำไปสู่
สังคมนิยม หรือไม่ก็เป็นผลที่หลีกเลี่ยงไม่ได้
ของมันหรือไม่ก็เหตุบังเอิญ ตลอดจนจนเป็นเพียง
การสมาคมกันด้วยความคิดที่จะเปลี่ยนระบบใน
สังคม แท้จริงหลักการที่สำคัญของสังคมนิยม
อยู่ที่ว่า คนเราจะต้องทำงานอย่าง ซื่อสัตย์ต่อ
ผู้อื่น ซึ่งเป็นการปฏิบัติเพื่อตัวเขาเอง แต่ละคน
จะสร้างสิ่งที่เขาบริโภคเพื่อไปแทนกัน ไม่มี
ใครได้เปรียบใคร แต่ทุกคนจะได้ประโยชน์
เหมือนกัน โดยการแบ่งงานกันทางเศรษฐกิจ
ดังกรณีของดุงเท้าและไม้พื้นที่กล่าวแล้วข้างต้น

ถ้าหากในกรณีดังกล่าว มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
บีบบังคับให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องทำงานมากกว่าอัตรา

ส่วนที่เขาจำเป็นจะต้องทำ เมื่อนั้นสังคมนิยมก็
จะเข้ามามีบทบาทในการต่อต้านข้อสัดส่วนที่อยู่
ธรรม และก็จะเข้ามาแก้ปัญหาล่าช้าเสียใหม่
อีกด้วย มาถึงตอนนี้สังคมนิยมก็จะกลายเป็นสิ่ง
ที่จะรักษาความยุติธรรมได้ เพราะจะเห็นว่าสัด
ส่วนของคนสองส่วนได้ปรากฏขึ้นมาอย่างเด่นชัด
ในขณะที่คนจำพวกหนึ่ง ดำรงตนอยู่อย่างเกียจ
คร้าน แต่พุ่มเฟือย คนอีกจำพวกหนึ่งกลับต้อง
ทำงานหนัก แต่แร้นแค้น ปรากฏการณ์เช่น
ว่านี้ย่อมจะแสดงให้เห็นว่า คนบางส่วนนั้นมิได้
สร้างสิ่งอื่นขึ้นทดแทนในสิ่งที่ตนได้บริโภคไปจาก
สังคม หรือเราอาจพูดได้ว่า คน ๆ หนึ่งได้ก่อ
ร้างสร้างตัวขึ้นมา แล้วมีคนอื่นมาเอาทรัพย์สิน
ของเขาไปโดยไม่มีอะไรตอบแทนให้เลย ก็นำ
จะได้

เรามักจะใช้คำว่า “ซื่อสัตย์” เพื่อเรียกชาย
ซึ่งพูดความจริง และหญิงสาวที่พรหมจารียัง
บริสุทธิ์ผุดผ่อง แต่ในทางตรงข้ามเราไม่มักเรียก
ชายที่โกหกพกลม หรือหญิงที่มีราคีควา ว่าเป็น
คนไม่ซื่อสัตย์ หากแต่เวลาเราพูดว่าใครไม่ซื่อ
สัตย์ (ไม่ว่าจะหญิงหรือชายก็ตามที) เราก็มัก
จะเข้าใจว่า คนเหล่านี้ย่อมหมายถึงพวกโจร
มิฉนั้น ซึ่งต่อคำถามที่ว่า “โจรคือใคร” เรา
ก็มักจะได้คำตอบเสมอว่า โจรก็คือคนที่เอาทรัพย์สิน
ของคนอื่นไปเปล่า ๆ โดยไม่มีผลตอบแทนแต่
อย่างใดทั้งสิ้น แต่แท้จริงแล้ว ย่อมอาจขยาย

ความต่อไปอีกได้ว่า ไม่ทุกคนเสมอไปที่เอาของ
 คนอื่นโดยเปล่า ๆ จะเป็นโจรมิจฉาชีพ เพราะ
 หากท่านเกิดให้ไปด้วยความใจบุญสุนทานเพื่อ
 การกุศล โดยแสวงเพื่อจะอวดโอ่หรือโดยความ
 สนิหหา ซึ่งท่านจัดการไปโดยความยินยอมส่วน
 ตัวทั้งสิ้น กรณีเหล่านี้ก็ย่อมจะอยู่ในข่ายที่ควร
 ยกเว้นไปได้ แต่ถ้าหากทรัพย์สินของท่านได้ถูก
 เอาไปโดยขี้ต้อเจตเจ้านางของท่าน เช่นนี้ย่อม
 กล่าวได้ว่าท่านถูกปล้นโดยโจรมิจฉาชีพ ดังที่
 ข้าพเจ้าได้กล่าวแก่ท่านแล้วว่า โจรคือคนที่เอา
 ทรัพย์สินของท่านไปโดยไม่มีอะไรตอบแทนต่อ

ท่าน แต่ถ้าเราพิจารณาคุณอีกที ก็จะเป็นว่า
 คำกล่าวเช่นนั้น ย่อมหมายรวมไปถึงบุคคลที่
 สมนาคุณในสิ่งที่มีมูลค่าต่ำกว่าสิ่งที่เขาเอาไป หรือ
 บางทีก็สมนาคุณต่อท่านในสิ่งที่ท่านไม่ปรารถนา
 เลยอีกด้วยเช่นกัน ตัวอย่างที่พอจะมองเห็น ๆ กัน
 อยู่ก็อย่างเช่น พวกนักโจรกรรมบนทางหลวงตาม
 แบบฉบับของนายคล็อด ดูวาล^๑ ซึ่งตอบแทน
 ต่อเงินในกระเป๋าของท่านก็คือบทพิทวัสที่จะยึด
 ชีวิตอันแสนจะจี๊ดจ๊าดของท่าน เขาเป็นคู่สนทนา
 และนักขับม้าชนิดที่ท่านจะต้องชื่นชอบที่สุด รส
 นิยมที่สูงส่งในการสนทนาจะปรับปรุงอากัปกิริยา
 ของท่าน และให้โอกาสที่จะได้เรียนรู้ถึงความ
 สง่างามของบุคคลผู้สวมใส่อาภรณ์อันเก๋รูปไป
 ด้วยรสนิยมอีกด้วย ทั้งหมดที่ว่ามาหากบังเอิญ
 เป็นสิ่งที่ท่านปรารถนาแล้ว ก็ย่อมจะมีคุณค่า
 พอเพียงแก่ทรัพย์สินไม่ก็อัฐิพลของท่าน เช่น
 เดียวกับนายทอม โจนส์ ตัวละครชื่อดังของ
 นายฟีลดิ้ง^๒ กอบโกยเอาบรรดาเพชรพลอยของ

๑ คล็อด ดูวาล (Claude Duval) เกิดที่นอร์ม็องดี ปี ๑๖๔๓ เข้ามาเป็นราชบริพารของคิงแห่ง รัชมอนด์ ต่อมา
 ได้กลายเป็นพวกปล้นนามกระเดื่อง ในฐานะที่เป็นนักปล้น และเป็นชายที่หญิงใฝ่ฝันถึง แต่ในตอนท้ายถูก
 จับได้ในลอนดอน และจบชีวิตลงเพราะถูกแขวนคอ เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ค.ศ. ๑๖๗๐ หินสลักบนหลุม
 ศพของเขาได้สลักเอาไว้ว่า

“นี่คือ ดูวาล นามอุโฆษ หากท่านเป็นชาย โปรดระวังกระเป๋าของท่าน แต่หากเป็นหญิง ก็จงระวังหัวใจของ
 ท่านให้ดี”

๒ คือนวนิยายเรื่อง *Tom Jones* ของ Henry Fielding นักแต่งนวนิยายชาวอังกฤษ

นางสาวเวสเทอร์นไป โดยที่หล่อนกลัวรู้สึกนิยมชมชื่นเสียด้วยซ้ำ เพราะสำหรับเธอแล้วความงามสง่าของนายทอม โจนส์ นั้นออกจะมีต่อเธอเหนือกว่าบรรดาเพชรพลอยของเธอ ซึ่งก็นับว่าเป็นการตอบแทนที่เทียบกันอยู่ แต่อย่างไรก็ดีสำหรับคนอื่น ๆ ที่ไม่เคยพิศวาสต่อพ่อเจ้าประคุณพวกนี้ ทั้งยังไม่เห็นคุณค่าของการปรับปรุงระบอบนิยมของคนโดยวิธีนี้ สิ่งที่เขาประสบก็คือบทโจกรกรรม ซึ่งหากมันปรากฏในภาพสวารพัตตีของนิตยสารรายบ็อกซ์ ก็คงจะน่าดูอยู่ หากแต่นี้มันกลายเป็นเรื่องจริงที่เขาจะต้องรู้เห็นโดยลำพังคนเดียวในคืนเดือนมืด มันก็เลยออกจะเหลือทนอยู่สักหน่อย เพราะสิ่งที่เขาได้รับไม่ใช่สิ่งที่เขาปรารถนา ขัดต่อเจตจำนง อย่างนี้ย่อมจะเรียกได้ว่า พวกนี้เป็นโจรมิจนาศีฟิโดยแท้ ข้าพเจ้าจะต้องวิงวอนต่อท่านเสียก่อนว่า อย่าด่วนสรุปลงโดยง่าย ๆ ถึงตัวอย่างของนายดูวาลว่าเป็นสิ่งที่ไม่มีจริงในสังคมปัจจุบัน แต่ตรงกันข้าม สิ่งเหล่านี้ยังคงมีอยู่จริง พอที่จะทำให้คำกล่าวของคนกลุ่มซึ่งมิได้รับผลตอบแทนอันชอบธรรมในสังคม (โดยการฉ้อฉลของบุคคลบางชนชั้น) เป็นสิ่งที่ถูกต้องได้ และวิธีการของพวกโจกรกรรมบนทางหลวงดังกล่าว ก็ย่อมจะมีค่าควรแก่การพิจารณาในแง่ที่เป็นอย่างมากทีเดียวด้วย

ดังตัวอย่างที่กล่าวแล้ว เราจะเห็นว่าอาชีพของพวกโจกรกรรมเกี่ยวข้องกับรายจ่ายที่จะช่วยให้

คนยากจนหลายคนมีงานทำได้ เพราะนอกเหนือไปจากความต้องการอันจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์โดยปกติแล้ว เขายังต้องการมาและอาวุธดี ๆ อีกด้วย ดังนั้นผลก็คือจะต้องมีคนเลี้ยงสัตว์ มีคนขายม้า คนปลูกข้าวโพด เกษตรกร เจ้าของโรงเตี๊ยม คนทำอานม้า ช่างหลอมเหล็ก ช่างตีเหล็ก คนงานในเมือง คนตัดไม้ คนเผาถ่าน คนไม้แป้ง ตำรวจ ผู้คุม ผู้พิพากษา ลูกขุน นาย และเพชรฆาต คนทั้งหมดเหล่านี้จะต้องว่างงานแน่ ๆ ถ้าขาดบรรดานักโจกรกรรม สำหรับเราแล้ว การลงโทษคนประเภทดังกล่าวนี้ย่อมเป็นการขาดความเมตตาปรานีและทำโดยอำเภอใจต่อคนที่มิได้ประโชยชนต่อสังคมโดยแท้ทีเดียว แต่พวกเรากลับพากันปกครองบรรดานายทุนทั้งหลายของพวกเราเอาไว้โดยเหตุที่ว่าเรามีอำนาจในการจ้างคนไว้เป็นจำนวนมาก หรือจะพูดอีกที เราต่างเชิดชูคนซึ่งสร้างความลำบากอย่างแสนสาหัสให้แก่คนอื่น ๆ และยิ่งเราสร้างความลำบากให้มากเพียงใด เรายิ่งยกย่องเชิดชูเขามากเพียงนั้น เมื่อเราจ้างคนเป็นจำนวนมากเอาไว้ทำงานตั้งแต่เช้าจรดเย็น ซึ่งแน่ละเขาย่อมจะไม่สามารถสร้างสิ่งทดแทนสิ่งที่เขาบริโภคเข้าไปแม้จะเป็นเพียงหนึ่งในพันเท่านั้นได้เลย ดังนั้นเขาจึงย่อมจะได้ชื่อว่าเป็นโจรที่กระทำกรโดยเปิดเผยและไร้อาย แทนที่เราจะตอบแทนเขาในฐานะเป็นพวกก่อความสงบสุขต่อประชาชน เรากลับส่งเขา

เข้าไปนั่งในรัฐสภาเพื่อออกกฎหมายเกี่ยวกับโจร และการโจรกรรมต่อไป ทั้งที่เราพร้อมจะกล่าวว่าเขาเหล่านั้นเป็นผู้ละเมิดค่านิยมของสังคม แต่เราก็ต้องไม่ลืมว่า คนที่มีความสามารถในการว่าจ้าง ก็ย่อมจะได้รับความภาคภูมิใจเป็นธรรมดา สิ่งชั่วร้ายเช่นนี้จึงดูชัฏกันอยู่ และเป็นสิ่งที่ทำให้รัฐแบบทาส นี้ยังคงดำรงอยู่ได้ ไม่มีใครดอกที่จะยอมทนลำบากในการปกครองพวกทาสอยู่ เดี๋ยวนี้เสียแต่เขาจะได้รับผลประโยชน์จากแรงงานของทาสเหล่านั้น ทาสไร้ประโยชน์สำหรับเขา เขาก็จะเอาพวกทาสเหล่านั้นออกขาย ให้แก่ผู้ที่ปรารถนาจะได้รับบริการจากคนพวกนี้ แต่ถ้าหากไม่มีใครต้องประสงค์ พวกทาสก็จะต้อง

ถูกปล่อยให้ตายเพราะความอดอยาก ดังนั้นพวกทาสจึงตกอยู่ในฐานะที่จะแสวงหานาย และเมื่อมีจำนวนมากเกินไปพวกเขาก็จะกลายเป็นสิ่งเหลือใช้และถูกขายทอดตลาดในเวลาต่อไป แต่ถ้าเขาโชคดีก็จะได้รับการช่วยให้รอดจากการอดตายโดยมีนายคนใหม่ และนี่เองคือรากเง่าของความเชื่อในบรรดาฝูงชนที่กล่าวกันว่า ยิ่งคนมีอำนาจในการจ้างมากเพียงใด เขาก็ยิ่งแสวงทำตัวเป็นผู้บำเพ็ญประโยชน์ในสังคมมากขึ้นเท่านั้น....๑

ทรงศักดิ์ นวพงษ์
แปลบางส่วนจาก
George Bernard Shaw
"Our Lost Honesty"
Harper's Magazine
October, 1971

ธนาคารทหารไทย จำกัด

สำนักงานใหญ่

๕๖ อาคาร ๒ ราชดำเนิน พระนคร

โทร. ๒๒ — ๓๑๓๑

สุขุม นวพันธ์ กรรมการผู้จัดการ

สาขาในพระนคร : ราชประสงค์, ท่าอากาศยาน, หัวหมาก, คลองเตย

ตราชอกจันทร์, ราชตฤณรังษี, เตาปูน

สาขาต่างจังหวัด : สมุทรปราการ, ชลบุรี, สัตหีบ, นครราชสีมา

สาขาที่จะตั้งขึ้นใหม่ : ลพบุรี, อุบลราชธานี

ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ทุกประเภท

วรรณกรรมวิจารณ์

เฉลิม อยู่เวียงชัย

มนต์ จรรยางค์ เขียนแบบให้ระบบ
ชีวิตใกล้สูญขาดคุณาความรัก ความ
ใคร่ ลัทธิเจ้าถิ่นรื่องโจร และเหลี่ยม
เล่ห์นักเลง แต่เขามีได้หมายถึงแคน
มิลล์ญูญี่ หรืออนาธิปไตยเพราะยังมี
ประเพณีตั้งชื่อ....

มนต์ จรรยางค์ เป็นชาวเมืองเพชรโดยกำเนิด อันเป็นเมืองมีภูมิประเทศส่วนหนึ่งชิดชายทะเล หรือเป็นเมืองน้ำเค็มหรือลุ่มน้ำเค็ม แดนนั้นชาวเมืองเรียกกันว่า บ้านแหลม มีวัดเขาตะเครว เป็นสำนักพระอาจารย์เวทมนต์ชล้งมาแต่ครั้งนั้น นอกจากนั้น เมืองน้ำเค็มยังมีทางด้านหาดเจ้าสำราญ ที่เดิมเรียกว่าบางทะเล กับ มฤคทายวัน ที่ตำบลห้วยทรายเหนือ อำเภอชะอำ เพชรบุรีหรือเมือง ทรินพรี ในเสภาเรื่อง ขุนช้าง

ชีวิตภูธร ของ มนัส จรรย์รงค์

ขุนแผน อันเป็นแหล่งกำเนิดแห่ง “พิศหมอก
มัว” ของนางพิมพิลาสัย เป็นแดนตาลโตนด
พันธุ์หวานเลิศ ท่งหญ้า นาข้าว ป่าไร่ ขุนเขา
กับมะฮ็อกแกนีตามแนวถนน ที่สมเด็จพระปิยะ
มหาราชเจ้าโปรดเกล้าฯ ให้ปลูกขึ้นไว้แต่ครั้ง
ทรงสร้าง วัดบ้านขึ้น

ครั้งกระโน้น ดูเหมือนว่า วงการพนัน
และเจ้าถิ่นเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของ
ชาวเมือง เจ้าถิ่นและซ่องโจรก่อให้เกิดการกระ
ทบกระหังปะทะกันในบางคราว หรือบางทีก็ใน
งานวัดท้องถิ่น ธรรมชาติชีวิตแวดล้อมแต่ยาว
วัยเหล่านั้น มีอิทธิพลประทับใจ มนัส จรรย์รงค์
ยังให้เกิดจินตนาการทางสร้างบรรยากาศกับทิว
ทัศน์ ใช้ประกอบเรื่องที่เขียนขึ้นได้แนบเนียน

เฉลิม อยู่เวียงชัย นักวิจารณ์วรรณกรรม เคย
เขียนบทความเรื่อง อิทธิพลของวรรณกรรมตะวันตกใน
วรรณกรรมไทย ให้กับ สังคมศาสตร์ปริทัศน์ เมื่อ
หลายปีก่อน นอกจากนั้น ยังแปลงานเรื่องสั้นชุดไว้
หลายเรื่อง กับแปลนวนิยายเรื่อง *Manon Lescant*
ของ *Abbé Prévost* เสร็จเรียบร้อยแล้วแต่ยังไม่ได้
พิมพ์ออกเป็นเล่ม ปัจจุบันเป็นข้าราชการประจำกรม
ศึกษานานาชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

เช่น “ท่งเกาะโน้นเกาะนี้ล้วนรายรอบไปด้วยหมู่
ไม้และกอไผ่ นอกจากเกาะละเมาะไม้สี่เหลี่ยม
จะหาต้นไม้ในนั้นน้อยนัก แต่เต็มไปด้วยเหิน
อันแลละลิวสุดสยดสา และต้นตาลยืนตะคุ่ม
กันอยู่เป็นกลุ่ม ๆ เสียงโบริกคาลแห่งหล่นลงจากคอก
ตาลดังเปรี้ยงปร่าัง เพราะลมทุ่งจัด” ในเรื่องสั้น
เพื่อนน้ำมิตร หรือสิ่งแวดล้อมที่ประสบในชีวิต
เผชิญโชค ก็ให้ผลทำนองเดียวกัน ดังที่บรรยาย
ถึงอำเภอยามู จังหวัดปัตตานี ในเรื่องสั้น *ขว
เกี้ยว* ตอนหนึ่งว่า “ที่สี่แยกเป็นย่านชุมนุมชน
มีตลาดเล็ก ๆ มีโรงยาผืนเล็ก ๆ และมีโรงเหล้า
ที่โรงเซจวนจะสลักหักพัง นอกจากนั้นก็ม็วร้าน
กาแปดต้นตาด กลิ่นยวงพาราเหม็นอู” ล้วนแต่
เป็นบรรยากาศสมจริง อันจินตนาการกลมกล่อ
สร้างขึ้นจากความเป็นจริง

มนัส จรรย์รงค์ เป็นนักเขียนเรื่องสั้นกับ
นวนิยายแบบ *ชีวิตภูธร* นักเขียนช็อคคิดเชิงสาร
คดีทั่วไป เขาเกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐ ที่อำเภอมือง
จังหวัดเพชรบุรี ตายเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ ในการ

ดำเนินชีวิต ท่องเที่ยวเชิงผจญภัยตระเวนไปแทบ
ทั่วแดนไทย ขึ้นบ่กษเหนื่อ ล่องบ่กษใต้ ล่อง
ทะเล ท่องเกาะ และผจญชีวิตเมืองหลวงอย่างอง
อาจ บางครั้งถึงชั้นอุกอาจ ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๖๓
- ๒๔๗๐ มนต์ จรรย์รงค์ ศึกษาเล่าเรียนที่โรง
เรียนบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จังหวัดธนบุรี โดยที่
บิดาเป็นทนายความหรือหมอกฎหมาย
คงได้อ่านได้ศึกษาดารววิชากฎหมายพอสมควร
อาจจะเพื่อเจริญรอยตามบิดา หรือเพื่อความก้าวหน้า
หน้าของตนเอง ดังแสดงออกทางตัวละครในเรื่อง
สั้น *ไปตรวจ ในฉบับ สิ้นในเลือด ชุต รุ่งเพชร*
คือ “ทนายหนูไม่รู้หนังสือเลย อธิบายวิชา
กฎหมาย” เผ่าหนูอ่านหนังสือไม่ออกเขียนหนังสือ
ไม่ได้ แต่สามารถรู้เหลี่ยมรู้หลักกฎหมายเกี่ยวกับ
ชั้นเชิงในการปรักปรำจำเลย การกลับคำให้
การขึ้นศาล และการยกประโยชน์ความสงสัย
ให้แก่จำเลย อิทธิพลภาษากฎหมายอาจมีส่วน
ช่วยภาษาเขียนเรื่องของมนต์ จรรย์รงค์ เนียน
และกระต๋ัดขึ้นกว่าปกติ โดยลักษณะนิสัยมนต์
จรรย์รงค์ รักศิลปดนตรี และสนักดนตรีไทย
ขนาดสอนผู้อื่นได้หลายอย่าง ศิลปดนตรีมีอิทธิ
พลต่อความรู้สึกนึกคิดต่อจินตนาการทางประพันธ์
ของเขาไม่น้อยเลย ดังที่แสดงออกไว้ในเรื่องสั้น
จอมดนตรี ห่อนแขนนางรำ กับ ศิลปินวัยดี รวมทั้ง
ทั้งเรื่องเชิงสารคดี *วิพากษ์สมัยคุณปู่* เป็นต้น และ
ด้วยความสามารถทางศิลปดนตรีนี้ จึงได้เป็นหัว

หน้าวงดนตรีในท้องถิ่นแห่งตน มนต์ จรรย์รงค์
พบคู่ครองคู่ครองทุกข์ คือ คุณอ้อม บุณนาค
เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดนามปากกาว่า
อ. มนต์วีร์ ในตอนต้นชีวิตการประพันธ์ และ
ในปีเดียวกันนั้น มนต์ จรรย์รงค์ เขียนเรื่องสั้น
เรื่องแรก คือ *คู่ทุกข์คู่ยาก* ตั้งแต่บัดนั้น ก็เข้า
สู่วงการประพันธ์กับวงการหนังสือพิมพ์ของไทย
และใช้นามปากกา *มนต์ จรรย์รงค์* สลับกับ *ฤดี
จรรย์รงค์* ในต่อมา

ในระหว่างชีวิตการประพันธ์สามสิบห้าปี
นั้น มนต์ จรรย์รงค์ เขียนเรื่องสั้น นวนิยาย กับ
เรื่องเชิงสารคดี จำนวนเท่าที่ค้นพบในเวลา
นี้ ไม่น้อยกว่า ๓๕๐ เรื่อง ส่วนที่เป็นเรื่องเชิง
สารคดีมีน้อย ดังเห็นได้ในชุด *ข้าพเจ้าเป็นบ้าไป
๓๕ ชั่วโมง อันประกอบด้วยเรื่อง วิพากษ์สมัย
คุณปู่ ตลกอ้วนผอมของไทย หอม ณ สงขลา
ลูกข้างเข็นรถคนไข้ของเจ้าพ่อศิริราช ข้าพเจ้า
เป็นบ้าไป ๓๖ ชั่วโมง ม้าเจ้าชีวิต เขาตาย
ไปแล้วแต่บอกพลัดให้นักเขียนได้ การล่า
สัตว์ที่ต้นแม่น้ำเพชร เขากู้เงินกันอย่างไรใน
เวลานี้ คนเล่นพิเรนเหยียดทรวงแข่งขันกินแมลง
วันหิวเขี้ยว ส่วนที่เป็นนวนิยายเท่าที่ทราบใน
ปัจจุบันนี้ มีสี่เรื่อง คือ *มือเสือ* (ขนาดยาว
๘ บท) *ทาสมนุษย์ชน* (ขนาดยาว ๑๐ บท)
เทพธิดามืด (ขนาดยาว ๑๒ บท) กับ *เหยื่อ
โลกีย์* (ขนาดยาว ๒๑ บท) งานส่วนใหญ่*

เป็นเรื่องสั้นจำนวนกว่าสามร้อยเรื่อง ที่ยอมรับกันโดยหมู่ผู้อ่าน และนักเขียนว่าเป็นเรื่องดีเด่น นำนิยม มีอยู่หลายเรื่องด้วยกัน เช่น *จับตาย* *ซาเก๊ะ* *ท่อนแขนนางรำ* *แคนหัก* *หมอนนาง* *เชื่อง* *กากมนุษย์ธรรม* *ต่างข้าว* *จอมดนตรี* *ติดขวาก* *ซึ่งมีรอยรด* *กลิ้งตาโดย* *ค่างโหม* *ประสบการณ์มืด* *ใกล้อวสานดี* แต่โดยที่เรื่องสั้นของ มนต์ จรรยาพงศ์ มีมากแบบหลายรส ก็น่าจะมีเรื่องสั้นอื่น ที่ผู้อ่านนักเขียนมีรสนิยมอุดมการณ์ และ ชัย อรรถมะ ต่างกัน ถือว่าเป็นเรื่องดีเด่นผิดแผกกันไป

นักเขียนแต่ละคนมีเทคนิคหรือกลวิธีเสนอเรื่อง (Presentation technique) ต่างกันตามลักษณะนิสัย ประสบการณ์ วิวัฒนาการแห่งจินตนาการ รสนิยม ความถนัดจัดเจน กับเจตนาารมณ์ ข้อเหล่านี้อาจเป็นเครื่องวัดวิวัฒนาการแห่งวรรณกรรมของนักเขียนได้ไม่น้อย อยุ่อย่างไรก็ตาม นักเขียนย่อมหลีกเลี่ยง *เบญจรงค์* หรือองค์ห้าแห่งวรรณศิลป์ คือ ฉาก หรือบรรยากาศ (Setting) โครงสร้างเรื่อง (Plot) การให้ตัวละคร (Characterisation) บทสนทนา (Dialogue) ทศคติ (Attitude) หรือทัศนคติฝากให้คิด (Message) มนต์ จรรยาพงศ์ ก็เวียนว่ายอยู่ในวิภวสังสารแห่งวรรณศิลป์นี้เช่นเดียวกัน

มนต์ จรรยาพงศ์ นิยมสร้างฉากหรือบรรยากาศไว้ตอนต้นเรื่องเป็นส่วนมาก ที่แทรกไว้ตาม

ตอนต้องการก็มีบ้างแต่น้อยเรื่อง ดูเหมือนจะใช้บุลาตพื้นฐานรองรับเรื่องราว และนำแนวความรู้สึกของผู้อ่านให้โน้มเอียงเข้าหาความสมจริง (Realism) ที่ตั้งใจให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง (Realities) ของประสบการณ์ หรือของกาลเทศะกับชุมชน แต่มีข้อน่าสังเกตอย่างหนึ่งว่าพรรณนาโวหารที่ใช้บรรยายฉากหรือสร้างบรรยากาศนั้น ๆ สั้นกระชับรัดไม่ฟุ่มเฟือย อาจจะเนื่องด้วย ลักษณะนิสัยของ มนต์ จรรยาพงศ์ หรือด้วยอิทธิพลภาษากฎหมายที่มีความรู้ อยู่ ซึ่งก็มีอิทธิพลต่อไปถึงลีลาการเขียนของมนต์ จรรยาพงศ์ *ชั่วชีวิตการประพันธ์* เป็นต้นว่า ตอนต้นเรื่องสั้น *จับตาย* บรรยายบรรยากาศความเป็นอยู่ของนักโทษจรรจรจำว่า “ถึงอย่างไร พวกเราทั้งหลายก็ไม่ย่อท้อต่อการที่จะโค่นต้นไม้เหล่านั้น ลงตามหน้าที่ของเขา พวกเรามีอยู่ด้วยกันราว ๑๔๐ คน เขายู่กันตามไหล่เขา ปลูกเป็นกระท่อมเล็ก ๆ หลังคามุงด้วยใบหวาย ต้นไม้เหล่านั้นใหญ่บ้างเล็กบ้าง บางต้นใหญ่จนเมื่อเขาโค่นมันลงมาแล้ว มันล้มเสียงดังราวกับฟ้าผ่า พวกเราจะออกไปทำงานได้วันละ ๕๐ คนบ้าง ๖๐ คนบ้าง เหลือนอกนั้นสู้ด้วยพิษไข้จับสั่น มาเลเรียนะหรือ เขาเป็นกันทั้ง ๑๔๐ คนนั่นแหละ” หรือที่แทรกตามตอนต้องการ ในเรื่องสั้น *ซาเก๊ะ* บรรยายบรรยากาศสนามชนวัวยามูว่า “เสียงวัวชนที่เขานำมาเปรียบ ร้องคำรามอยู่ลั่นสนาม วัวผูก

ไว้กับหลักเป็นทิวแถว ตั้งแต่ทางเข้าไปจนถึงรอบ ๆ สนามชน มันโค้งคอร่องบ้าง ใช้เท้าหน้าตะกุกดินบ้าง เป็นภาพที่น่าดูที่สุด ทั้งร้านข้าวร้านขายเนื้อแน่น กลิ่นไก่อ่างลอยเตะจมูก ทั้งหญิงชายไหลมา เข้าไปอย่างคับคั่ง” หรือตอนค้นเรื่องสั้น *วัฒนธรรมแห่งชีวิตวิวาท* ที่ยั่วความพิศวงไว้ว่า “เป็นเรื่องฆ่ากันตาย แต่ไม่ใช่พิศวาสมาตกรรม หรือพยาบาลมาตกรรม หรือแม้แต่ฆาตกรรมเฉย ๆ มันทำให้เสียเวลาหวานชื่นไปหลายวันที่เดียว”

มนัส จรรย์รงค์ ใช้วิธีบรรยายเรื่องสั้นหลายวิธีด้วยกัน มีทั้งแบบเล่านิทานธรรมดา ไม่ยอมนักย้ายถ่ายเทเล่ห์ทล ทำนองเดียวกับเรื่อง *สนุกมิก* ของกรมหลวงพิชิตปรีชากร อันเป็นวิธีแบบธรรมเนียม เช่น เรื่อง *สัญญาณไพร* กับ *ติดขวาก* และแบบบุรุษที่ ๑ คือ ฉัน เช่นเรื่อง *จับตาย* กับ *ชาเก๊าะ* หรือ *ข้าพเจ้า* เช่นเรื่อง *กากมนุษย์ธรรม* และแบบบุรุษที่ ๓ คือ เขา เช่นเรื่อง *จาลี* นอกจากนี้ บางเรื่องบางตอนได้กลวิธีแบบย้อนบรรยายเหตุการณ์หันหลัง เชื่อมเข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบันในเรื่อง ทำนองเดียวกับเรื่อง *จำปูน* ของ *เทพ มหาเปารยะ* กับ *สัญญาณมิต* ของ *อ. อุตากร* อันเป็นกลวิธีอุปกรรม อุ่มชูลีลาการเขียนอีกประการหนึ่ง พิจารณาเปรียบเทียบโดยทั่วไปแล้ว จะเห็นว่าวิธีบรรยายแบบบุรุษที่ ๑ กับแบบบุรุษที่ ๓ นั้น มนัส จรรย์รงค์

ใช้ได้ดัดจัดเจนกว่าอีกสองแบบ ศาสตราจารย์อาร์เธอร์ มิสเซ็นเนอร์ แห่งมหาวิทยาลัยคอร์เนลล์ สหรัฐอเมริกา เรียกวรรณกรรมเรื่องสั้นว่า *วรรณกรรมจินตนาการ* (“Imaginative literature”) และเรียกการเขียนเรื่องสั้นว่าการใช้จินตนาการ (“The Uses of imagination”) แต่การใช้จินตนาการเช่นว่านั้น จะบรรลุความบรรลุบริบูรณ์ทางวรรณคดีย่อมต้องอาศัยเทคนิคการแสดงออก (Expression techniques) กับความดัดจัดเจนเชิงวจนา ด้วยเหตุนี้เอง นักเขียนจึงมีลักษณะลีลาการเขียนแตกต่างกันไป เช่น เฮมิงเวย์ใช้บทสนทนาสร้างบรรยากาศค่อยคืบคืบขึ้นในเรื่องสั้นชิ้นเยี่ยม *The Killers* แทนพรรณนาโวหารอย่างที่นักเขียนอื่นนิยม และใช้ความดัดจัดเจนเชิงวจนาด้วยการประหยัดถ้อยคำ (ดังที่ ฌวง-ปอล ซาตร์ เปรียบเทียบลีลาการเขียนของ *กามูส* กับของ *เฮมิงเวย์* ไว้ว่า “The same short sentences”) ส่วนมนัส จรรย์รงค์ใช้พรรณนาโวหารสร้างบรรยากาศอย่างในเรื่องสั้น *สองอาจารย์ ชีวิตที่ ๑๓* กับ *ศิลป์นวิบัติ* แต่ก็ประหยัดถ้อยคำจักเขียนให้กระชับรัด ไม่รุงรังเอ้อเรื้อ *ลาว คำหอม* มีลีลาการเขียนคล้ายคลึงกับของมนัส จรรย์รงค์ และลักษณะพรรณนาโวหารสร้างบรรยากาศใกล้เคียงกันมาก ดังจะเห็นได้จากเรื่องสั้นชุด *ฟ้าขุ่น* เช่นเรื่อง *เขียดขาคำ* มีตอนหนึ่ง “แดดกล้าแรงแรง เหมือนงจใจจะแผดเผาทุกชีวิตบนทุ่งกว้าง

ให้ไหม้มอดจนสิ้นซาก สะแบงหลวงกับพยอม
ยืนโดดเด่น ทั้งโบแกสี่เหลี่ยมคล้ายร่อนลงดินเป็น
ครั้งคราว ” แต่ปฏิกริยาต่อประสบการณ์ในชีวิต
และเจตนาารมณ์ของสองนักเขียน อาจแตกต่าง
กันก็เป็นได้ เรื่อง นายฝรั่ง ของ มนต์ จรร
ยงค์ และ คนพันทู ของ ลาว คำหอม พอจะเป็น
รอยให้แกะทางเข้าไปสู่ความกระจ่างในเรื่องนี้ได้
บ้าง นายฝรั่ง เพียงแสดงความแตกต่างระหว่าง
กตเวทีไทยกับกตเวทีฝรั่ง ฌมยาหรือทอมใช้กต
เวทีไทยแก้มิสเตอร์แจ็กสัน จึงประสบผลร้าย
ส่วน คนพันทู แสดงความเข้าใจไม่ถึงกันระหว่าง
ความเจริญแผนใหม่อันซับซ้อนสับสน กับความ
เจริญแผนเก่าอันเป็นอยู่อย่างสงบ

มนต์ จรรยงค์ ใช้บุรุษที่ ๑ คือ ฉัน และ
ข้าพเจ้า ได้แนบเนียน เท่ากับบุรุษที่ ๓ มีผล
ชวนให้ผู้อ่านเห็นคล้อยตามความรู้สึกนึกคิดของ
ตัวละคร กับเหตุการณ์ในท้องเรื่อง และให้ผู้อ่าน
เกิดความรู้สึกใกล้ชิดกับตัวละครผู้เล่า ด้วยความ
เห็นอกเห็นใจ ส่วนแบบบุรุษที่ ๓ นั้น ยังให้
ความรู้สึกห่างไกลกับตัวละครผู้เล่าอยู่มากกว่า
แบบแรกในเรื่องสั้น จับตาย ฉันผู้เล่าเรื่อง คือ
สกลผู้คุมนักโทษวัย ๓๘ รู้จักนิสัยใจคอนักโทษ
ฉกรรจ์แห่ง “ตองหญ้าคา” ดีทั้ง ๑๔๐ คน
โดยเฉพาะนักโทษพรชาวม่าย่องสอนที่คอยรับใช้
ด้วยภักดี และตระหนักอยู่ว่า “ฉันได้เข้าไปอยู่
กับนิยาย ๑๔๐ เรื่อง” ต่อมา พร ดีประสิทธิ์

ด้วยพานท้ายปืน เหตุเพราะชิงรักหักสวาทหวน
สาวงามลูกผสมจีนแห่งวังไซ แล้วฉกปืนหนีเข้า
ป่าไป จึงถูกสังจับตายตามข้อบังคับของเรือนจำ
สกลจำต้องออกจับตามหน้าที่ แต่ตั้งใจจะจับเป็น
และจะไม่ยิงพรนอกจากบ้องกันตัว เพราะครั้งจับ
ตาย เสือยบ “ฉันจำได้ติดตาทีเดียว ตามันแจ้ว
อยู่บนมันขาดใจตาย” เพราะพรเป็น “เสือคน”
และเป็น “เสือที่มันตีต่อฉันเหมือนแมว” สกล
ติดตามพรอยู่เดือนเศษ ระหว่างทางจากธรวโร
กลับมายังวังไซตอนกลางคืน คนนำทางส่องไฟ
เห็น “ดวงตาสองดวง แดงแจ้ตรวจกับดวงไฟ
ผิดกับนัยน์ตาสัตว์ป่าทั้งปวง” สกลยังเป็นเล็ง
ตรงระหว่างดวงตาคู่นั้น กระสุนต้องที่หมาย
สกลเข้าใจว่าตนยิ่งถูกหนีควาย และเห็นรอยเลือด
หยดคามพุ่มไม้กับพื้นดินแต่มิได้ตามรอยเลือดไป
รีบกลับที่พัก ตั้งใจจะกลับมาดูในวันรุ่งขึ้น เผอิญ
ล้มป่วยด้วยไข้จับสั่นอยู่ที่วังไซเสียเจ็ดวัน แล้วจึง
ออกค้นหาพรต่อไป แต่พบเป็นศพเนาพะอยู่ใน
พุ่มไม้ใกล้บริเวณที่ตนยิ่งต้องหนีควาย โดยจิตได้
สำนึกสกลยังฝังใจเชื่อว่า “เขาตายด้วยไข้ป่าและ
ความอดอยาก” มนุษยธรรมและหน้าที่ที่ยังยืนสู้
กันต่อไประหว่างบุคคลต่อบุคคล ระหว่างเอกชน
กับสังคมนระหว่างมนุษยชาติ ทั้งเวลาสงครามและ
ยามสงบและระหว่างมโนธรรมกับตนเองไปตลอด
ชีวิตของสกล ในกรณีนี้ การใช้บุรุษที่ ๑ คือ
ฉัน ช่วยให้นักเขียนระบายความรู้สึกนึกคิดจิตใจ

ของสกลได้แยกย่อย จนพอให้ผู้อ่านเล็งเห็นว่าการจับเป็นกลายเป็นการจับตายโดยมิได้เจตนาเป็นการทำลายชีวิตที่ตนรักสงสาร ที่ภักดีต่อตนโดยอุบัติเหตุ นักโทษพรตายแล้ว เรื่องจบแล้ว แต่จินตนาการยังสืบชีวิตเกาะกินใจถึงกันบึง หากใช้บุรุษที่ ๓ คือเขาหรือสกลแล้ว นักเขียนจะสื่อความรู้สึกนึกคิดของตนให้เข้าถึงจิตใจผู้อ่านได้ลำบากมาก เพราะล่อแหลมต่อการบรรยายกำเกินถึงความนึกคิดจิตใจของตัวละครกว่าที่ควร และต่อการเกาถวนปฏิภริยาจากคตติของผู้อ่าน ด้วยว่าไม่เหลืออะไรไว้ให้แก่จินตนาการ หรือเหลือไว้ให้น้อยเกินไป รสแห่งเรื่องจะปร่าแปร่ง มนัส จรรยางค์ เลือกใช้ได้เหมาะสม แต่เรื่อง *จับตาย* นี้มีข้อน่าติงอยู่อย่างหนึ่ง คือบทสนทนาต้อยความเข้ม อาจเป็นไปได้ว่า นักเขียนปรารถนาให้ธารแห่งอารมณ์ใสสะอาด ไหลรินเยือกเย็นอย่างกระแสพุทธธรรม ดังที่สกลตักเตือนให้นักโทษพรมีสติ ว่า “ควรคิดแต่ว่าไม่ก่อเวร การได้หรือเสียเป็นเรื่องของลูกผู้ชาย ถ้าเราไม่ได้เราก็เสีย ถ้ามนุษย์คิดแต่ได้ถ่ายเดียว ใครเล่าจะยอมเสีย” อย่างใดก็ตาม *จับตาย* เป็นเรื่องสั้นที่รู้จักกันแพร่หลาย จนสมาคมนักประพันธ์ออสเตรเลีย ณ แคนเบอร์ราเลือกไปแปลเป็นภาษาอังกฤษ ตีพิมพ์ในวารสารวรรณกรรม *SPAN* แต่สืบยังไม่ทราบชื่อผู้แปล และสาวยังไม่ถึงว่าผู้ใดมีคำแปลไว้บ้าง ดูเหมือนแปลชื่อเรื่องเป็น

ว่า “*Shoot To Kill*” (ถ้าเขียนลักษณะการเขียนกับลักษณะนิสัยของมนัส จรรยางค์ น่าจะแปลให้สอดคล้องกัน เป็นว่า *Wanted Dead* ซึ่งจะเข้าลีลาแนวเซนเกรย์ได้สนิท)

มนัส จรรยางค์ มีลีลาการเขียนปราดเปรียวแบบเซนเกรย์ และแจ็ก เชฟเฟอร์แห่งวรรณกรรม “เวสเทิร์น” ซึ่งประหยดตัดอรรถาธิบายผู้อ่านบางคนรู้สึกว่ามีวัน ลักษณะใกล้เคียงกับที่ศาสตราจารย์วิลลาร์ด ซอร์ป แห่งมหาวิทยาลัยปรีนสตันกล่าวถึงเฮมิงเวย์ว่า เขียนร้อยแก้วเนียนและมริยัสต์ ซึ่งละความไว้มากกว่าที่เขียนลงไป ในเรื่อง *สันภากมมนุษย์ธรรม* ชัยนักโทษรอรับการปลดปล่อยในวันสองวัน ไปแหวกฝาร้านจำหน่ายสิ่งของแก่นักโทษ จะล้างหน้าตาลทรายจากกระสอบตอติก ด้วยเกรงใจไม่เรียกปลุกไฟศาลผู้คุมผู้รับผิดชอบ ไฟศาลจ้วเจียขึ้นมายังมือขโมยเลือกสาดไป ออกตามรอยเลือดไปพบชัยที่กระท่อมเพื่อนักโทษ ชัยขอร้องว่า “นายยิงผมที่นี้เดอะครับ อย่าจับผมไปเลย” แล้วไฟศาลให้อภัยและออกอุบายช่วยเป็นว่าชัยทำปิ่นลับที่เรือนไฟศาล เมื่อพ้นโทษไปแล้ว ชัยมีจดหมายถึงผู้คุมไฟศาล ความตอนหนึ่งว่า “ถ้าผมตายก็ขอให้ตายอย่างนักโทษฆ่าคนตายเถิด อย่าให้ตายอย่างนักโทษลักทรัพย์เลย” คำขอร้องของนักโทษชัยไม่มีการอธิบายเหตุผล พุดสั้น ๆ เพียงเท่านั้นและผู้เล่าเรื่อง (narrator) คือไฟศาลก็มีได้

กล่าวถึงความรู้สึกนึกคิดของช้อย่างใด แต่คำขอ
ร้องสั้น ๆ นั้นอาจสะกิดใจจินตนาการผู้อ่าน ให้
นึกต่อไปว่าเหตุใดชายเพียงพยายามลบน้ำตาล จึง
ถึงกับขอให้จับตายแทนจับเป็น ระย่อต่อการ
เลียบขาดแห่งกฎเกณฑ์ควบคุมนักโทษ ละอวย
ต่อความอภัยจากที่ตนละเมิดโจรกรรมแห่งนัก
โทษอุกฤษฏ์ ก็เป็นนักโทษอุกฉกรรจ์ แต่ลัก
เล็กขโมยน้อย ส่วนข้อความจดหมายเป็นคำยืนยัน
ยืนยันการยึดมั่นในธรรมะอย่างนั้นโดยเด็ดเดี่ยว
ตลอดไป ต่างกับโจรฉ้อไร้ธรรมะหลงละโมภ
โฉบฉวยลักไม่เลือก และสิ้นนัยงายยืนค้ำหัวเจ้า
หูกช้อยู่กลางบ้านเมือง ในมนุษยโลกทุกวันนี้

มนัส จรรย์รงค์ ไม่นิยมบรรยายความรู้สึกนึก
คิดของตัวละคร แต่นิยมให้ตัวละครประสมเหตุ
การณ์ สถานการณ์ในท้องเรื่อง แล้วแสดงปฏิ
กิริยาถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด โดยทาง
คำพูด โดยทางการกระทำหรือพฤติกรรม เป็น
ส่วนใหญ่ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ตัวละครของ มนัส
จรรย์รงค์ เป็นประเภทเลือกอันมีชีวิตจิตใจกลม
จริง (หรือที่เรียกว่า “round characters” ไม่
ใช่ประเภทเลือกชาเย็นอย่างที่เรียกว่า “flat
characters”) อีกประการหนึ่ง มนัส จรรย์รงค์
เขียนเรื่องในลักษณะพฤติกรรมกับพฤติกรรม
และปล่อยให้พฤติกรรมกับพฤติกรรมหรือเหตุ
การณ์นั้น ๆ สะเทือนอารมณ์เร้าใจผู้อ่านเอง ไม่
บังคับกับแก่นอารมณ์สะเทือนใจจากผู้อ่าน ด้วย

พรรณนาโวหาร ข้อคิดคำนึง หรือคำแถลงใจโดย
ตรง ในเรื่องสั้น *ท่อนแขนนางรำ* อ้ายโหงดผู้
อาภัพอัปลักษณ์เป็นลูกโตนของครุคนตรีบีพาทย์
มีฝีมือเอกทางตีกลองทัด หลงรักภาน้องบุญธรรม
ที่เป็นนางรำประจำวง อย่างสุดใจเสมอเหมือน
กับอ้ายหมี (พะกรุ) หลงรักภรณ์ยานี (อลิปริ
ยา) ในเรื่อง *อดิรูป* (ที่แสงทองแปลจาก *Bubble
of the Foam* ของ F.W. Bain) แต่ภกา
ผูกสมัครรักอยู่กับเพื่อนนายวงพิณพาทย์อีกวงหนึ่ง
และปฏิเสธรักของอ้ายโหงด เมื่อทำกลองใหม่จึง
ขึ้นหน้ากลองด้วยหนังวัวตายพราย พอถามว่าจะ
ประจุกลองด้วยกระดูกใคร อ้ายโหงดตอบเพียง
ว่า “ก็ความรักของผม—ความรัก” ผลภายหลัง
เป็นความรักหวงแหนสุดที่รักไว้ด้วยความตาย
อ้ายโหงดออกปากกับภกาว่า “ขอแขนที่ใส่กำไล
ให้พี่เกิด....” ภกาดกลงให้ อ้ายโหงดฟันแขนซ้าย
สวมกำไลของภกาชาติสะบันงาแค่ข้อศอกด้วยดาบ
“พอภการู้สึกก็ล้มฟุบสิ้นครวญคราง เลือดออก
นองพื้นดิน...ภกาที่น่าสงสารชาติใจตายอยู่ที่นั่น
เอง” (ภกาไม่ได้แสดงความเจ็บปวดใดมากกว่า
ร้อง “ครวญคราง” หรือตัดพ้อเรื่องความนับถือ
ฉันทน์พี่น้องหรือความไวใจ อ้ายโหงดไม่ได้คุก
เข่าลงประคองร่างภการำพันรักหรือขออภัย) อ้าย
โหงดเก็บแขนขาไปอย่างโง่งนใหม่เกรียม นำ
ไปประจุกลองสูง และประจุกลองต่ำด้วยสะโบ
ของภกา เมื่อลองกลองหัดคู่ใหม่ ก็ปรากฏว่าเสียง
ดังตีประหลาด “ฟังดูแล้วก็ทำให้เศร้า ๆ และ

เต็มไปด้วยความรักความอาลัย” ครั้นพ่อเล่าชมว่า ยังไม่ได้ประจักษ์ถึงเพียงนี้ ประจักษ์แล้วจะยิ่งดีขึ้นเพียงไหน อ้ายโหงดก็แจ้วว่าประจักษ์เรียบร้อยแล้ว “ฉันเฝ้าความรักประจักษ์ไว้....” (แม้อ้ายโหงดจะมี “จิตทรมาน” ก็มีเคยพรรณนาความรักหรือพล้ำถึงความล้มเหลว) อ้ายโหงดเพียง “ยิ้มด้วยความภาคภูมิใจ เอามือเคาะกลองลงเล่นอยู่ตลอดเวลา” การไม่พรรณนาความรู้สึกนึกคิดของตัวละครและไม่แทรกข้อคิดคำนึงนี้ อาจมองได้สองแง่คือเป็นการผละจากแนวเขียนเล่าเรื่องแบบนิทานเดิม เข้าสู่แนวเรื่องสั้นแบบทันสมัยและเป็นการเคารพภูมิปัญญาทางวิจักษ์กับจินตนาการของผู้อ่าน ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้อ่านรับความบันเทิงหลายทางต่าง ๆ กัน ตามประสบการณ์รสนิยม อุดมการณ์กับปรัชญาชีวิต

การปรุงแต่งรสเข้มของเรื่องด้วยพฤติกรรมของตัวละครกับพฤติกรรมและด้วยกลชมวดเกลียวเหตุการณ์ตอนท้ายเรื่อง เป็นเทคนิคลีลาการเขียนของ มนต์ จรรยาพงศ์ อีกประการหนึ่ง ที่น่าสนใจศึกษาให้ละเอียด โดยที่จากเรื่องของ มนต์ จรรยาพงศ์ เป็นชีวิตภูธรหรืออย่างที่เรียกว่า *rustic life* ระบบชีวิตใกล้สัญชาตญาณ ความรักความใคร่ ตรงไปตรงมา ความเสียสละเงี้ยว กตเวทิต์ บริสุทธิ์ ลัทธิเจ้าถิ่นช่องโจร เหลี่ยมเล่ห์หนักเลง ความแค้นล้างด้วยความแค้น ความเหี้ยมท้าวแห่งอารมณ์ และอื่น ๆ เป็นเครื่องปรุงรสเหมือนผัก

ชี้ยี่หว่าล่อเรลพริกเหลืองอีสานพริกใหญ่บางซ้าง แต่มิได้หมายถึงแดนมิคสัญญี หรืออนาธิปไตย เพราะยังมีประเพณีสู่ขอ เช่น พ่อแม่เจ้าฤทธิมาสู่ขอบุญมั่นบุตรสาวผู้ใหญ่อินในเรื่อง *กลิ้งตาโกย* ยังมีกฎหมาย เจ้าหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามกฎหมาย กับศาลยุติธรรม เช่น หมูวัน หมูผาดตามจับตายเสือผึ่ง ต่างหวังจะได้ม้าชิงชัย แสนรู้พาหนะของเสือผึ่งในเรื่อง *พ่อเจ้ากู* หรือเผ่าหนูกลับคำให้การชั้นศาล แล้วถูกจับฐานแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานในเรื่อง *ไปตะรวาง* และก็มีเจ้าพนักงานใช้อำนาจหน้าที่ข่มขู่ราษฎร เช่น นายคาบตำรวจปกครองยิงคนไม่มีความผิดตาย บ้ายความผิดแก่ป่าล่อคดีเทพ เพื่อหาความดีเป็นนายร้อยตรี ในเรื่องยาว *เหยื่อโลกีย์มนต์ จรรยาพงศ์* แสดงถึงกตเวทิต์บริสุทธิ์ไว้ในเรื่อง *สั้นนางเชื่อง* คือเปรี๊ยะอาศัยน้ำนมนางเชื่องวัวใจดีต่างน้ำนมแม่มาแต่เล็กแต่น้อย ด้วยถูกพรากจากแม่บังเกิดเกล้า เมื่อนางเชื่องแก่ตาย เปรี๊ยะจึงตั้งเมรุเครื่องสวดทำศพคล้ายศพคน ส่วนความท้าวความเหี้ยมแห่งอารมณ์ปรากฏอยู่ในหลายเรื่อง เช่น *แคนหัก ดิดชวาก* เป็นต้น ในเรื่องสั้น *ดิดชวาก* สิ่งที่มีดวงลูกสาวผู้ใหญ่ตัวน เป็นสมุนเสือเดช และถูกขับไล่จากบางแก้วบ้านภรรยา เพราะพ่อตาชิงชัง เสือเดชนำพวกออกปล้นบ้านโพธิ์ แล้วจะไปปล้นบางแก้วในคืนเดียวกัน สิ่งที่ถูกยิงที่โหล่ในการปล้นครั้งแรก ระหว่างล่าถอยจะไปปล้นครั้งหลัง สิ่งรักเป็นห่วงดวงกับลูก

น้อย จึงไล่ตลอดลวงหน้าไปดึงบางแก้วก่อนเพื่อ
แจ้งเหตุให้ชาวบางแก้วทราบ แต่พอโศคเข้า
บริเวณบ้านภรรยา ก็คิดขวากสามดอกเคลื่อน
ไหวแทบไม่ได้ ผู้ใหญ่ถ้วนพ่อตาไม่ฟังแม้คำว่า
“ฉันทัด” ลงมือฟันร่างอ้ายสิงห์เอง “แผล
แล้วแผลเล่า แก่ฟันไม่นับ พลอยให้ลูกน้องลง
มือตาม แท้จริงอ้ายสิงห์ตายไปนานแล้ว แต่เขา
ก็ยังดีมันอยู่ด้วยความพยายาม” เรื่องสั้นชาว
เกาะแสดงความนิยมทรหดแห่งสัตยชาติญาณแท้
ได้ดี ด้วยพฤติกรรมของชาเกาะครั้งสุดท้าย ฮะยี
ชะเจ้าของชาเกาะวางกลทางการพนัน ทรมาณ
ชาเกาะจะให้แพ้วชนต่างถิ่น หวังรวยมากถึงกับ
ขายสวนยางมาเล่นพนันครั้งใหญ่ พอวัลลงสนาม
ปะทะกัน ดูระวีว้ออำเภอบันนังสะตาชีวิตขาหน้า
ขวาของชาเกาะจมเขา แต่เมื่อ “ดูระวีก้าว
พลาดเสียคอและให้ข้าง มันเลยเข้าไปเต็มเหนี่ยว
ร่างใหญ่หมิ่นของดูระวีพลิก มันซ้ำอีก...ซ้ำ...
ซ้ำ... ซ้ำจนดูระวีร้องออกไปด้วยความตกใจ
แล้วมันก็หนี...หนีโดยไม่หันเข้าสู่ชาเกาะ”
ขณะปรับภักแล้ว “สักครู่ ชาเกาะก็พลิกตัวลง
นอน เหมือนแมวที่นอนตากแดด มันตายเสีย

แล้ว” ส่วนที่เกี่ยวกับกลขมวดเกลียวตอนท้าย
เรื่องของ มนต์ จรรย์รงค์ นั้น ฟังเห็นได้ในเรื่อง
สั้น *สองทุ่ง คนโบสถ์เดียว กุดหัว หมอง บัว
เปลี่ยว ที่หมายมรณะ จอมคนตรี* เป็นต้น
เฉพาะ *จอมคนตรี* เรื่องมีว่า ชัยจอมคนตรีทาง
ซิมกับซอฝรั่ง จำต้องแตกจากวงดนตรีผู้ใหญ่พรม
ไปอยู่วงอื่น เหตุเพราะรักกับเจ้าสายหยุดลูกสาว
นายวง ดนตรีสองวงนั้นจะประชันกันในงานสัง
ลูกนิมิต ผู้ใหญ่พรมเกรงจะแพ้วเจ้าชัย จึงจ้าง
ครูสวาทข้าราชการหนุ่มรูปงามมีฝีมือเอกทางตี
ซิมมาจากกรุงเทพฯ ความสนิหะหว่างครูสวาท
กับเจ้าสายหยุดคนขับร้อง ทำให้คนทั้งหลายลง
ความเห็นว่าเป็นเจ้าชัยจะต้องชวรรักแน่ ผู้ใหญ่พรม
ชนะประชันคนตรี รุ่งเช้าครูสวาทกลับกรุงเทพฯ
แต่เจ้าสายหยุดก็หายไปจากบ้านเหมือนกัน สอง
วันต่อมา นายอำเภอลัดอำเภอลัด และตำรวจถึง
สถานี ที่ร่วมวงดนตรีกับเจ้าชัย เป็นผู้ใหญ่มาก
ขอชมกับผู้ใหญ่พรมและแม่หยาดภรรยา ปรา
กฏว่าเจ้าสายหยุดหนีตามเจ้าชัยซู้รักไปและอยู่ใน
ย่านบ้านน้อยลัดเพลงนั่นเอง ๑

ชาวบ้าน

นิคยสารรายเดือน วิเคราะห์ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม สำหรับคนสามัญ
ฉบับแรกออกขายปลายเดือนธันวาคมนี้

มีเรื่อง *วิจารณ์แผนพัฒนาฉบับใหม่* โดยไพเราะ ไพโรจน์ดี พิพากษาอดัม สมิต นัก
เศรษฐศาสตร์เสรีนิยม โดย วารินทร์ วงศ์กาญจนาวัฒน์ และ วิทยากร เชียงกุล นอกจากนี้
ก็มีเรื่องการค้ากับจีนคอมมิวนิสต์ ทำไมญี่ปุ่นจึงเจริญ เรื่องสั้น และคอลมน์ต่าง ๆ

ราคา ๓.๕๐ บาท

กำแพงลม

สวรรค์คว่ำ

กรุงศรีอยุธยายังไม่สิ้นคนดี

อาจจะจริง

แต่กรุงศรีอยุธยาก็กแตก

จนไม่มีชนดี เหลือแต่ปาก

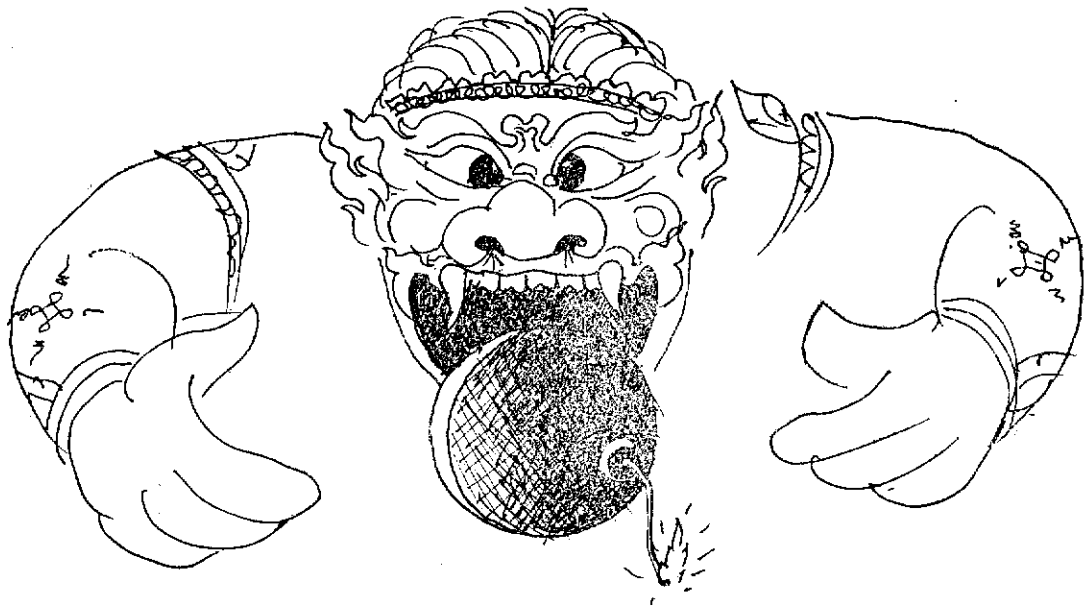
วิถีทางเดินของมนุษย์ในจักรวาล ประกอบด้วย กาลและ ความคิด เช่นเมื่อปี ค.ศ. ๑๗๘๙ (เวลา) ได้เกิดการปฏิวัติ (ความคิด) ในการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองสังคม ณ ประเทศฝรั่งเศส (สถานที่) ถ้าหากจะมองอย่างละเอียดถี่ถ้วน จะเห็นว่าเวลาและสถานที่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ โดยสภาพที่เป็นตัวนิ่ง (constant) ส่วนเวลานั้นเคลื่อนไปอย่างสม่ำเสมอโดยปกติวิสัยตามการหมุนรอบตัวเองของโลก เวลาย่อมต่างกับกาลสมัย ซึ่งมนุษย์เป็นผู้ก่อสร้าง โดยความคิดหรือปรัชญา ประกอบกับการกระทำ เช่นมียุคฟื้นฟูศิลปวิทยา ยุคแห่งปัญญา ยุคแห่งอุดมการณ์ เป็นต้น

ในแต่ละยุคแต่ละสมัย มนุษย์ที่มีปรัชญาความคิดเป็นสรณะแห่งชีวิต เพื่ออธิบายความเป็นมา สภาวะปัจจุบัน และจุดมุ่งหมายในอนาคต เพื่อให้ชีวิตมีความหมายและมีแนวทางในช่วงเวลาสองจุด คือจุดเริ่มต้นและจุดดับ บนพื้นที่ผืนหนึ่งของพื้นพิภพ ความหมายของชีวิตอาจถูกขยายไปนอกพื้นที่บนพื้นพิภพ คือมีเวลาและ

สถานที่ที่แตกต่างไปจากสิ่งที่มนุษย์พบเห็นในชีวิต เวลาและสถานที่อันใหม่นี้ บางคนเรียกว่าสวรรค์ ชาติน้ำ บางปรัชญาถือว่าเวลาและสถานที่อันใหม่นี้เป็นเส้นตรง ไม่กลับมาสู่สภาพเดิม บางปรัชญาถือว่าเป็นวัฏจักร จะอยู่ชั่วคราวและวกกลับมาในสถานที่และเวลาของระบบพื้นพิภพใหม่ คือการเกิดใหม่

พอจะอนุมานได้ว่า มนุษย์ต้องมีจุดมุ่งหมายในชีวิต และเข้าใจความหมายว่าทำไมตนจึงอยู่ ณ สถานที่และเวลานี้ มีที่มาอย่างไร แน่แน่นอน ไม่มีใครบอกได้ว่า คำอธิบายอันไหนและของใครถูกต้องกว่า แต่คำอธิบายและจุดมุ่งหมายเหล่านี้ทำให้มนุษย์มีความคิดและความเข้าใจถึงชีวิตได้พอสมควรที่กำลังมุ่งหน้าไปในแนวใด

นอกเหนือจากจุดมุ่งหมายในโลกของวิญญาณ ซึ่งไกลกว่ากาลและเทศะบนพื้นพิภพ มนุษย์ยังต้องต่อสู้อย่างหนักเพื่อค้นหาหรือเพื่อจุดมุ่งหมายบนพื้นพิภพในทางวัตถุ (secular) ได้บรรลุผล แม้จะมีปรัชญาหลายปรัชญาที่กล่าวถึงวิธี (means)

ที่ต่างกัน แต่จุดจบปลายทาง (end) นั้น ดูเหมือนจะมีแนวเดียวกัน คือความสุขของชีวิต สวัสดิการ และความมีศักดิ์ศรี

ปัจจุบันนี้มีสำนักปรัชญาใหม่ ๆ อยู่สองสำนัก คือ สำนักที่ถือเอาประชาธิปไตยเป็นวิถี และสำนักที่ถือเอาคอมมิวนิสต์เป็นวิถี จุดจบปลายทางของทั้งสองสำนักนั้น อาจกล่าวได้ว่าเหมือนกัน คือสังคมในอุดมคติที่มีความยุติธรรม ปราศจากความอดอยาก โรคภัยไข้เจ็บ ความทารุณจากธรรมชาติ การมีวิถีที่ยากเข็ญ การกดขี่ และทรมาน ความแตกต่างในวิถีก็อยู่ที่ว่า ประชาธิปไตยถือการประนีประนอม เสี่ยงส่วนใหญ่ การรักษาสถาปัตยกรรมของชนกลุ่ม และการใช้ระบบเสรีนิยมในทางเศรษฐกิจ ความมีสิทธิในทางการเมือง ความเสมอภาคในกฎหมายและสิทธิ ฯลฯ ส่วนคอมมิวนิสต์นั้นถือว่า การมีเผด็จการชั่วคราวของพรรคอันประกอบด้วยชนชั้นกรรมกรและชาวนา เป็นจุดแรกที่จะปฏิรูปสังคม เพื่อให้ถึงสังคมในความมุ่งหมาย สังคม

ซึ่งปราศจากชนชั้นที่จะแผ่ขยายไปทั่วพื้นพิภพ โดยการแตกสลายของระบบนายทุน นิยมและขั้วเจ้าของปัจจัยการผลิตผู้กดขี่ออกไป สังคมคอมมิวนิสต์นั้นเป็นข้อสรุป (synthesis) ขั้นสุดท้ายที่จะไม่เป็นข้อเสนอนิรันดร์ (thesis) และไม่มีข้อขัดแย้ง (antithesis) เกิดขึ้น

เป็นกฎธรรมชาติของวิชาฟิสิกส์ที่สสารใหญ่จะมีแรงดึงดูดมากกว่าสสารเล็ก ในโลกปัจจุบันของสองค่ายมหาอำนาจซึ่งประกอบด้วยประเทศผู้นำ (protagonists) ของโลกเสรีและคอมมิวนิสต์ ประเทศเล็กอันเปรียบได้เช่นดาวดวงเล็ก ก็ย่อมที่จะตกเป็นดาวบริวาร ถ้าไม่ใช่ทางความผูกพันทางเศรษฐกิจ ทางทหาร ก็ในทางปรัชญาทางการเมืองและค่านิยม ในยุโรปตะวันออกซึ่งมีสหภาพโซเวียตเป็นหัวหน้า ก็มีบริวารเล็กๆ ในเครือของตน ส่วนในเอเชียก็มีจีนคอมมิวนิสต์และบริวาร หรือประเทศในเขตอิทธิพล ในโลกเสรีก็มีอเมริกาและยุโรปตะวันตก

สำหรับประเทศไทยนั้น วิถีการเมืองของเราไม่สู้จะแน่นอนคงที่ เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานอันเดียวคือการอยู่รอด เริ่มจากการถอยร่นจากทางใต้ของจีน มารบราเช่นฆ่าชาวแหลมสุวรรณภูมิจนตั้งเมืองขึ้น และรบกับพม่ามาจนเหลือแต่คำกล่าวที่ว่า “กรุงศรีอยุธยายังไม่สิ้นคนดี” พอเริ่มสมัยจีนเสื่อมอำนาจ ก็ต้องพบกับกาแผล่อทธิพลของมหาอำนาจตะวันตก เจ้าลัทธินักล่าอาณานิคมเพื่อปลดภาระของคนผิวขาวในการที่จะนำเอาอารยธรรมตะวันตกมาสร้างความสำเร็จให้ชนผู้ล่าหลัง เมื่อมหาอำนาจตะวันตกเริ่มจะเสื่อมกำลัง มหาอำนาจตะวันออก (ญี่ปุ่น) ก็เริ่มเข้ามาบีบบทบาทไทยก็เริ่มเปลี่ยนแปลงอีก จนหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ก็เข้ากับฝ่ายตะวันตกเรื่อยมาจนตราบถึงปัจจุบัน

การรักษาตัวรอดของไทยจัดได้ว่าเป็นความสำเร็จอย่างหนึ่ง แต่สิ่งที่ตามมาและหลีกเลี่ยงไม่ได้ คือการเปลี่ยนแปลงทั้งทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ ความคิด และปรัชญา ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะเห็นได้จากพฤติกรรมต่าง ๆ ในประวัติศาสตร์ เช่น การปฏิวัติในปี ๒๔๗๕ การเลิกประเพณีเก่าบางอย่าง การรับอารยธรรมตะวันตกมาใช้ การเปลี่ยนแปลงของภาษาพูดและภาษาคิด (concepts) ฯ ล ฯ

การเปลี่ยนแปลงอันใดก็ตาม ย่อมทำให้สังคมเสียดุลยภาพ แต่เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง ระบบสังคมจะปรับตัว เพราะทุกสังคมย่อมมีหลักการป้องกัน ที่จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพเพื่อรักษาดุลยภาพไว้ แต่ดุลยภาพที่เกิดขึ้นใหม่ อาจเป็นดุลยภาพที่สมบูรณ์ โดยเฉพาะในยุคหัวเลี้ยวหัวต่อ ประชาชนอาจสับสน และมองภาพอนาคตไม่แจ่มชัด เพราะคุณค่านิยมอันใหม่อาจเป็นสิ่งที่เข้าใจยาก หรืออาจมีทัศนคติทั้งรักทั้งชัง (ambivalent)

ในสังคมไทย เรามีระบบการปกครองและระบบสังคม ซึ่งตั้งบนพื้นฐานของปรัชญาแบบเก่า (traditional) คือการจัดหมู่มนุษย์แบบชนชั้น (hierarchy) ความสัมพันธ์ทางอำนาจแบบผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง เป็นความสัมพันธ์และโครงสร้างในรูปปิรามิด ไม่ใช่แบบพื้นฐาน สถาบันและโครงสร้างตั้งอยู่บนพื้นฐานของจิตใจ (mentality) ที่มองโลกในรูปความเหลื่อมล้ำต่ำสูงกันในอำนาจวาสนา ซึ่งห้ามปราม (sanction) โดยระบบคุณค่านิยมทั้งทางศาสนา ทางสังคม และการเรียนรู้ (socialization) ทั้งในครอบครัวและสถาบันอื่น

เมื่อสังคมเริ่มจำต้องมีการเปลี่ยนแปลง เพราะดุลยภาพถูกความคิดและปรัชญาจากภายนอกเข้ามาแผล่อทธิพลและรบกวน ก็เกิดการพยายามปรับตัวขึ้น ตั้งแต่วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ เรื่อย

มาจนกระทั่งปัจจุบัน สภาพของระบบการเมือง อยู่ในลักษณะล้มลุกคลุกคลาน จนหาคุณภาพที่ยาวนานไม่ได้ การปฏิวัติยึดอำนาจเกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่า จนผู้สังเกตการณ์ หรือนักวิชาการเองก็มักจะมีความโน้มเอียงในทางที่เชื่อว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่เหมาะสมกับปรัชญาและระบบการเมืองต่างชาติที่เราพยายามนำมาใช้

ถ้าหากว่าความเห็นเช่นนั้นยุติได้ดังกล่าวเบื้องต้น ก็อาจสรุปได้โดยหลักตรรกวิทยาว่า ไทยควรกลับไปสู่การปกครองระบบเดิม แต่การดังกล่าวเป็นเช่นนั้นไม่ เมื่อสังคมเจริญขึ้น ความสับสนก็มีเพิ่มขึ้น ปัญหามีมากขึ้น เช่น ปัญหาการแจกแจงรายได้ ให้เป็นธรรมกว่าเดิม ปัญหาการจัดสถานะทางสังคมแบบใหม่ ปัญหาความสัมพันธ์ทางอำนาจ ปัญหาตัวบุคคลผู้มีอำนาจบริหาร ปัญหาการรักษาผลประโยชน์ของชนกลุ่ม ฯลฯ ในสังคมแบบใหม่นี้ ระบบการปกครองแบบเก่าหรือการปกครองแบบใช้คนกลุ่มเดียวตัดสินใจนโยบายในส่วนกลาง ย่อมใช้ไม่ได้ผล จำต้องอาศัยสถาบันอื่นเป็นหูตาให้ เช่น สื่อมวลชน พรรคการเมือง สหภาพแรงงาน ฯลฯ เป็นสื่อกลางระหว่างมวลชนและรัฐบาล

ปัญหาสำคัญที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ คือ การขาดโครงสร้างรากฐานในการปกครองระบบใหม่ (political infra-structure) นอกจากนี้ ผู้ยุบเนยอดปรียามิต รวมทั้งผู้กำลังปั่นป่วนขึ้นไป

ก็ค่อนข้างจะสับสน เจอปัญหาที่ยากจะตัดสินใจ คือความไม่มั่นใจว่าจะหันไปทางไหนดี จะเอาแบบระบอบใหม่ก็ขาดพื้นฐาน จะเอาระบบเดิมก็ล้าสมัย จึงหันมาแก้ปัญหาง่าย ๆ โดยการดัดแปลงระบอบใหม่ และเรียกเสียใหม่ว่า ประชาธิปไตยแบบไทย ๆ ซึ่งเวลานี้ก็เป็นที่น่าสงสัยว่าจะดำเนินไปช้านานแค่ไหน และจะแก้ปัญหาดัง ๆ ของสังคมได้หรือไม่

สิ่งที่น่าวิตกก็คือการมองไม่เห็นภาพที่ชัดเจนกว่านี้ มองไปข้างหน้ามีแต่ปัญหาที่เราแย้งแก้ไม่ได้ 1 ปัญหาการเพิ่มอย่างรวดเร็วของพลเมือง (๒.๖๖%) 2 ปัญหาช่องว่างระหว่างชนบทและนคร 3 ปัญหาคนว่างงาน 4 ปัญหาคุณค่านิยม 5 ปัญหาความเคืองแค้นในจุดมุ่งหมายของชีวิตและอนาคต 6 ปัญหาการไม่สุจริตและความล่าช้าในวงราชการ 7 ปัญหาทิศทางนโยบายต่างประเทศ 8 ปัญหาความอึดแอของการจราจรและที่พักอาศัยของนครหลวง 9 ปัญหาความลุ่มหลงในวัตถุนิยม และปัญหาความไม่สมดุล ของรายได้ข้าราชการและค่าครองชีพ ฯลฯ

ปัญหาใหญ่ที่สุดที่น่าวิตกมากคือ ปัญหาความสับสนในคุณค่านิยมและไร้จุดหมายของอนาคต ประชาชนผู้หาเช้ากินค่ำ อาจมีชีวิตอยู่ไปวันหนึ่ง ๆ โดยอาศัยสลากกินแบ่งของรัฐบาลเป็นความหวัง หรือการแก้ปัญหาลเฉพาะหน้า ผู้ใช้ปัญญาที่ไม่ยอมเข้ากับระบบ ก็เกิดความรู้สึกผิด

แยกแตกต่าง (alienation) ออกไปจากระบบ และสังคม เพราะจักรกลของโครงสร้างสังคมใหญ่เกินกว่าที่คนในฐานะบุคคลเดียวจะแก้ไขได้ จึงเกิดระบอบความผิดหวังมาในรูปแยกหยันและปลีกตัวออกห่างในฐานะผู้สังเกตการณ์ มองดูละครในเวทีการเมืองอย่างแยกหยัน

ผู้ใช้ปัญญากลุ่มที่อยู่ในระบบก็เข้ากับระบบ เพื่อหาความรุ่งเรืองส่วนตัว พวกที่อยากจะแก้ไข ปรับปรุงสังคมก็พยายามทำภายในระบบ แต่ก็คงพบอุปสรรคมากมาย และอาจเลิกล้มความพยายามในบั้นปลาย หรืออาจอยู่คู่ต่อไปโดยหวังว่าคงช่วยปรับปรุงได้บ้าง

ในวงการเมืองระหว่างประเทศและนโยบายต่างประเทศ เราก็อยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ เพราะทิศทางลมกำลังพัดเบนไป อาจกล่าวได้ว่ายังไม่มีแนวนโยบายอะไรที่แน่แนอนนัก

ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อและความสับสนในคุณค่านี้ ระเบียบของสังคมย่อมเปลี่ยนไปบ้าง ประชาชนก็อาจจะอยู่อย่างสับสน ผู้ใช้ปัญญา ก็อาจจะสับสนและตีตัวออกห่าง ระบบการเมือง ก็อยู่ในช่วงของความไม่เข้ารูปเข้ารอย ในระยะเวลาแห่ง "สววรรค์มั่ว" นี้ เราจะแก้ไขอย่างไร ใช้การเมืองการปกครองระบบใด ในทิศทางใด จึงจะก้าวไปสู่ "สววรรค์ใส" เราจะแก้ปัญหาก็จะเกิดขึ้นใน ๒๐ ปีข้างหน้า ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์

และประชากรศาสตร์ พอจะฉายภาพให้เห็นได้ อย่างไร

"กรุงศรีอยุธยายังไม่สิ้นคนดี" อาจจะเป็นจริง แต่กรุงศรีอยุธยาก็ก็น่าจะไม่มีชั้นดีเหลือแต่ทราวาท
กรุงเทพฯ อาจจะมีคนดีเกิดใหม่ แต่ก็ต้องเป็นคนดีที่เกิดเข้ากลุ่มรวมกันเป็นขบวนการ มีหลักการ มีอุดมการณ์ มีความเสียสละ มีความเข้าใจ เจมชัดในจุดมุ่งหมาย สรรหากระบวนการเมือง และการปกครองที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย
กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มผู้นำทางการเมือง แต่ขณะเดียวกันก็ต้องอาศัยสถาบันอื่น เช่น สื่อมวลชน สหภาพกรรมกร กลุ่มชาวนา เพื่อช่วยผลักดัน
ปกครองบริหารประเทศ สรรปก็คือต้องเป็นกลุ่มคนที่มีความเสียสละอย่างแรงกล้า มีความรักชาติ
อย่างมีเหตุผล พัฒนาและบริหารประเทศเพื่อสร้างรากฐานของระบบการเมืองที่น่าเชื่อถือ และนำมาซึ่งความเจริญของประเทศและสังคม
คนดีมีชาลกลุ่มนี้ เราจะหาได้ที่ไหน และเวลาใด

ในจักรวาลแห่งเวลา สถานที่ และความ คิดตั้งกล่าวมานี้ เวลาคอยเราไม่ได้ ☉

ลิขิต ชีวเวทิน

ผู้เขียน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จากมหาวิทยาลัยทัฟส์ ปัจจุบันกำลังเขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก ณ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยบราวน์ สหรัฐอเมริกา

สมองเฟะ

สมองลั่นตลาคกลาดเกลื่อน

สมองปราชญ์บ้านาลาย

สมองนอกวางเลหลัง

เหมาะกับประเทศด้อยพัฒนา

สมองนั้นจะไปนิพพาน

เลยหลงสนุกกับอุปโลก

สมองไพร่พ้าน้ำตาไหล

กายอริย์ขุกวิปโยค

บางวันประชุมสมองเฟื่อง

อภิปรายน้ำลายหก

กะฉุมพื้ก็มีสมอง

ศัพท์ปัญญาผู้แจ้ง

ลวันสมองระดับชาติ

สมองปัญญาชนละลาย

สมองเทวดานักแข่งลิ

รับทานไม้เล็อกแม้อาจม

สมองมนุษย์น้สุดแก้

ชี้ใส่แทนไว้ก่อน

สมองเถื่อนก็มีขาย

ต่อรองได้หลายราคา

ขายยังกะเทน้ำเทท่า

ควรรีบซื้อหาใส่กะโหลก

แต่อุปทานยังข้องโลกย์

อนิจาโลกย์หนอโลกย์

ประชาไทถูกสับโขก

เล่นเพลงโสกตลอดศก

แก้ปัญหारेองเพื่อผก

หมดหลายยกน้ำลายแห้ง

ทั้งจองหองและก้นเหง

กินตำแหน่งมากมาย

ใครมีอำนาจก็ฟาดได้

ลงเบ้าหายตามสังคม

เหนือเมฆทุกทีไม่เคยล้ม

สังคม همینและเฟะฟอน

จับแต่กะโหลกควักก้อน-

แล้วส่งสมองกลใช้แทนคนเอย ฯ ๑๙๙๙

ศรีสุโร, วิโรจน์

พบกับสิ่งแวดล้อม

สถานะของสัตว์ป่าในปัจจุบัน

.....เนื้อสมัน ซึ่งเป็นพันธุ์กวางที่สวยงาม มีเฉพาะในที่ราบลุ่มภาคกลางของเราบัดนี้ ได้ถูกตามล่าจนสูญพันธุ์ไปจากโลกแล้ว ด้วยฝีมือของคนไทยเราเอง.....

ในบรรดาทรัพยากรต่าง ๆ ที่ธรรมชาติสร้างสรรค์ขึ้นไว้บนพิภพนี้ หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่บังเกิดขึ้นโดยธรรมชาติบันดาล และเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ ซึ่งอาจรวมเข้าเป็นหมวดหมู่ได้ เช่น พันธุ์ดิน แร่ธาตุ ป่าไม้ และสัตว์ป่าสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ บางอย่างมีความจำเป็นในด้านการดำรงชีพ บางอย่างให้ประโยชน์ในการอุปโภค บางประเภทเป็นทรัพยากรที่สร้างพลังงาน ความอุดมสมบูรณ์

และความเพลิดเพลินแก่มนุษย์ ในที่นี้จะขอกล่าวถึงสัตว์ป่าซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่ง และเป็นสิ่งที่ผูกพันกับคนเรามาแต่โบราณกาล สัตว์ป่ามีความสำคัญต่อมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวโดยทั่วไปแล้ว คนเราใช้สัตว์ป่าเป็น ประโยชน์ในการดำรงชีพมาแต่ดึกดำบรรพ์สมัยหิน ครั้งมนุษย์ยังต้องอาศัยอยู่ตามป่า ตามด้า และมีความจำเป็นต้องล่าสัตว์ป่ามาเป็นอาหาร โดยใช้หนังสัตว์มาทำเครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัย กระดูกสัตว์ ก็เอามาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือเครื่องใช้และอาวุธ

เมื่อโลกวิวัฒนาการขึ้นมา ทั้งในด้านอารยธรรมและวัตถุ สัตว์ป่าก็ยังคงมีบทบาทอยู่มาก

ประชาชนในประเทศที่มีอากาศหนาว ยังต้องการขนสัตว์จากสัตว์ป่าหลาย ๆ ชนิดมาประดิษฐ์เป็นเครื่องนุ่งห่ม วัตถุเทียมขนสัตว์ที่ประดิษฐ์คิดทำขึ้นนั้น คุณภาพ ยังไม่ทัดเทียมของที่ได้จากธรรมชาติ ทั้งในเรื่องความนิยมนิยมและมูลค่า อีกทั้งประชากรหลาย ๆ ประเทศในโลกนี้ ยังคงใช้อาหารจากเนื้อสัตว์ป่าเพื่อการดำรงชีพ อาศัยหนังสัตว์ เขาสัตว์ ทำเครื่องมือเครื่องใช้ หรือนำไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินตรา มูลของนกทะเลที่สะสมกันอยู่ตามริมฝั่งทะเลในประเทศอเมริกาใต้ ได้ถูกขุดนำไปขายเป็นปุ๋ยทั่วภาคพื้นยุโรป ทำรายได้จำนวนมหาศาลเข้าประเทศ เมื่อศตวรรษที่แล้วมาก็ยังคงมีการนำมาใช้อยู่ ในปัจจุบันนี้รังนกนางแอ่นยังคงเป็นอุตสาหกรรมจากผลพลอยได้ของนก โดยใช้เป็นสินค้าออกของหลายประเทศทางภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งประเทศไทยด้วย ประเทศเล็ก ๆ ในอาฟริกาหลาย

ประเทศมีรายได้เข้าประเทศโดยอาศัยสัตว์ป่าเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ชักจูงชาวต่างประเทศให้เข้ามาท่องเที่ยว โดยทำรายได้ให้มากกว่ารายได้จากทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ก็หาล่าสัตว์ป่าอันเป็นสัญชาติญาณของมนุษย์มาแต่โบราณก็ยังเป็นกีฬาที่นิยมกันอยู่ทั่วโลก นอกจากนั้นสัตว์ป่ายังคงมีบทบาทที่สำคัญในด้านการค้าอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยได้ส่งสัตว์ป่าออกไปจำหน่ายทั่วโลก เช่น ส่งไปประเทศญี่ปุ่น ประเทศในภาคพื้นยุโรปและอเมริกาเหนือปีละมาก ๆ มีตั้งแต่ลูกช้างไปจนกระทั่งนกต่าง ๆ รวมถึงสัตว์เลื้อยคลานหลายชนิด ในปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ส่งสัตว์ป่าออก ๑๖๓ ชนิดจำนวน ๒๗๙,๕๓๒ ตัว คิดเป็นมูลค่า ๑๗,๒๕๘,๖๓๘ บาท ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ส่งสัตว์ป่าออก ๓๐๐ ชนิด ๔๗๓,๕๓๗ ตัว คิดเป็นมูลค่า ๒๓,๕๓๘,๕๕๓ บาท และในปัจจุบันก็ยังมีการส่งจำหน่ายต่างประเทศกัน

อยู่อย่างเดิม นอกจากประโยชน์เกี่ยวกับเศรษฐกิจ
ของประเทศแล้ว สัตว์ป่ายังให้ประโยชน์ทางอ้อม
ซึ่งคนเราอาจมองข้ามไป คือ สัตว์ป่าจำพวกนก
ต่าง ๆ เป็นสัตว์ที่ช่วยทำลายแมลงและสัตว์อื่น ๆ
ที่เป็นศัตรูของมนุษย์ และช่วยสร้างความสมดุลย์
ทางธรรมชาติได้ทีละเล็ก สัตว์ป่าโดยทั่วไปเมื่อได้พบ
เห็นตามธรรมชาติ จะทำให้ผู้พบเห็นเกิดความ
ตื่นเต้นเร้าใจ เป็นการผ่อนคลายความตึงเครียด
ของคนเราได้เป็นอย่างดีอีกทางหนึ่งด้วยเช่นกัน

เมื่อพิจารณาถึงคุณประโยชน์ของทรัพยากร
ธรรมชาติด้านสัตว์ป่าแล้วก็อยากกล่าวถึงสภาวะ
ของสัตว์ป่าในประเทศไทยปัจจุบันเสียที ประเทศไทย
ไทย เป็นประเทศหนึ่งในทวีปเอเชีย ที่เคยอุดม
สมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ผืน
แผ่นดินไทยเหมาะแก่การกสิกรรม ภาคเหนือมี
ภูเขาสลับซับซ้อนอุดมไปด้วยป่าไม้ที่มีค่าและเป็น
บ่อเกิดต้นน้ำลำธารที่จะแจกจ่ายน้ำลงสู่ที่ราบเพื่อ
การกสิกรรมทางภาคกลาง เราเคยมีสัตว์ป่านานา
ชนิด ราษฎรส่วนใหญ่ในถิ่นที่ไกลความเจริญ
เคยใช้ประโยชน์จากป่าไม้ และสัตว์ป่าเพื่อการ
ครองชีพมาแต่โบราณกาลเราเคยมีสัตว์ป่าจำพวก
กวางที่ทั่วโลกยอมรับว่าเป็นกวางที่มีเขาสวยงาม
มากที่สุดชนิดหนึ่ง คือเนื้อสมันซึ่งเป็นกวางที่มี
อยู่เฉพาะในประเทศไทยเราเท่านั้น

แต่เงาแห่งความวิปริตได้เกิดขึ้นแก่บรรดา
สัตว์ป่าของเมืองไทยไม่นานมานี้เอง คือเมื่อสอง

ความโลภครั้งที่สองได้เสร็จสิ้นลง ความเจริญทั้ง
ในด้านวัตถุและประชากรได้เพิ่มขึ้นตามลำดับ
อย่างรวดเร็ว การคมนาคมที่เคยเป็นอุปสรรคใน
การติดต่อ ระหว่างท้องถิ่นได้ถูกปรับปรุงขึ้นจน
เป็นผลเสีย อย่างหนึ่งแก่สวัสดิภาพของสัตว์ป่า
เพราะป่าที่เคยเป็นที่อยู่อาศัยได้ถูกคนเข้าบุกรุก
แผ้วถางลงเป็นนาเป็นไร่ ปัจจุบันนี้ยากจะหาที่
ที่คนไม่อาจเข้าถึงได้ ความเจริญในด้านการประ
หารอาหารทำให้มีอาวุธที่ทันสมัยออกสู่ท้องตลาด
มากมายรวมถึงยานพาหนะที่สามารถถึงพริกแกว
สัตว์ เข้าไปได้ทุกหนทุกแห่งในป่าแม้จะเป็นท้อง
ที่ที่ทุรกันดารเพียงใดก็ตาม สัตว์ป่าของเราจึงถูก
ฆ่าตายลงอย่างน่าอนาถใจยิ่ง และยังไม่มีการ
ให้ความคุ้มครองแต่อย่างใด จนกระทั่งสัตว์ป่า
บางชนิดเช่น เนื้อสมัน ซึ่งเป็นกวางที่สวยงาม

และมีเฉพาะในที่ราบลุ่ม ทางภาคกลางของเราเท่านั้น ได้ถูกตามล่าจนสูญพันธุ์ไปจากโลกนี้แล้ว ด้วยฝีมือของคนไทยเราเอง นี่เป็นเรื่องน่าเศร้าอย่างยิ่งที่ไม่อาจเรียกร้องให้กลับคืนมาได้ อีกต่อไป นอกจากเนื้อสมันแล้วยังมีสัตว์ป่าอื่น ๆ อีกหลายชนิดที่กำลังจะสูญไปจากผืนแผ่นดินไทย เช่น แรด ควายป่า คูปรีหรือโคไพร เนื้อทราย ละมั่ง ละมั้ง ตลอดจนสัตว์ป่าจำพวกนกบางชนิด เช่น นกกระเรียน ขอให้เราท่านคิดกันเอาเถอะว่าสัตว์ป่าเป็นสมบัติของผู้ใด ทุกคนคงจะต้องตอบว่าทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวเป็นของคนไทยทุกคน และเป็นสิ่งที่พึงหวงแหนไว้เพื่ออนุชนรุ่นต่อไปด้วยเช่นกัน เมื่อเราไม่รู้จักการสงวนรักษาหรือการใช้ทรัพยากรให้ถูกต้องแล้ว เราก็ไม่อาจจะรักษาสิ่งที่ธรรมชาติประทาน

ให้อยู่สืบไปเพื่ออนุชนรุ่นหลังๆ ได้ นับเป็นเรื่องน่าเสียดายยิ่ง ความสำเร็จในการอนุรักษ์สัตว์ป่าหายากที่กฎเกณฑ์ ซึ่งออกมาในรูปกฎหมายไม่ปัจจุบันนี้ เราได้มีพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าแล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๓ แต่กฎหมายอย่างเดียวไม่อาจใช้บังคับให้ได้ผลตามจุดประสงค์ได้ ความร่วมมือร่วมใจจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งที่จะทำให้ทรัพยากรด้านนี้จะคงอยู่หรือสูญสิ้นไป

ปัญหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นปัญหากว้างขวางมาก เพราะได้รวมถึงปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของเราในยุคปัจจุบันนี้ไว้ด้วย ทรัพยากรที่ป่าไม้อันเป็นที่อยู่อาศัยเพาะพันธุ์ของสัตว์ป่ายังคงถูกทำลาย สภาพของสัตว์ป่าก็ไม่อาจจะดีขึ้นมาได้ การล่าสัตว์ป่าในทางที่ผิดกฎหมาย ยังคงปรากฏอยู่ทุกหนทุกแห่ง เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติด้านนี้เพียงพอ ทั้งนี้รวมตลอดถึงมาตรการของตัวบทกฎหมายที่จำเป็นจะต้องแก้ไข ออกช่องโหว่เพราะมักจะมีการหลีกเลี่ยงกันอยู่เสมอ การสูญเสียของสัตว์ป่าในปัจจุบันนี้ นอกจากการล่าเพื่อเอาเนื้อ หนัง มาขายหรือล่าเล่นเพื่อความสนุกโดยไม่หวังผลทางการค้าแล้ว ยังมีอีกหลายทางที่ทำให้สัตว์ป่าต้องมีจำนวนลดน้อยลง คือการจับสัตว์ป่าเป็น มาขาย พิจารณากันอย่างผิวเผินแล้วไม่น่าจะ

เป็นเรื่องที่ต้องวิพากษ์วิจารณ์แต่อย่างใด แต่ข้อมูล จากตัวเลขที่ได้รับ จากสถิติการดักจับสัตว์ป่า มาขาย จะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องที่น่ากลัวอยู่มาก เพราะสัตว์ป่า ที่มีประโยชน์ต่อมนุษย์ในด้าน ต่าง ๆ กัน ต่างต้องล้มตายลงปีละมาก ๆ ขณะนี้ ค่า ในปัจจุบันนี้หายากเต็มทีในป่าต่าง ๆ เพราะถูก ชาวบ้านตามล่าเพื่อเอาลูกมาขายเนื่องจากมีราคา ที่สูงกว่าจะได้ลูกชนิดนี้ลูกค่าสักหนึ่งตัว พ่อแม่ พี่น้องของมันต้องถูกยิงตายหลายสิบตัว อย่ว่า แต่การฆ่าแม่เพื่อเอาลูกจากสัตว์เล็ก ๆ เช่น ชะนี หรือค่างเลย แม้กระทั่งสัตว์ใหญ่ ๆ เช่น ช้างป่า ก็ยังคงมีการปฏิบัติกันทำนองเดียวกัน แม่ช้างป่า ที่มีลูกอ่อนในปัจจุบัน ตกอยู่ในสภาวะที่น่ากลัว มาก เพราะลูกช้างเป็นสินค้าขายออกไปต่าง ประเทศที่มีราคาสูง การที่จะได้ลูกช้างมาหนึ่งตัว ผู้จับจำเป็น จะต้องฆ่าแม่ช้างหรือพี่น้องภายใน ผู่ช้างเพื่อให้ได้ลูกมา เรื่องนี้เป็นเรื่องน่าเวทนา อย่างยิ่งสำหรับชีวิตสัตว์ป่า ในเมืองไทยปัจจุบัน เพราะ ผู้ปฏิบัติหาทางเล็ดลอดจากช่องโหว่ของ กฎหมาย ที่ไม่อาจจะเอื้อมมือเข้าไปให้ความ กู้มครองได้เพียงพอ

ผู้เขียนได้เคยท่องเที่ยวไปในต่างประเทศ หลายแห่ง สหรัฐอเมริกาซึ่งเราถือว่าเป็นประเทศ ที่เจริญแล้วประเทศหนึ่งในโลก ก็ยังคงประสบ ปัญหาเหล่านี้ ครั้งหนึ่งเคยมีนกเขาวนชนิดหนึ่งคือ พาสเซนเจอร์ พิงัน หลายล้านตัว แต่ก็ต้อง ถูกฆ่าตายลงจนหมดสิ้น ต้องสูญพันธุ์ไปจากโลก

นี้ มีเหลือไว้ให้คนอเมริกันได้เห็นกันอยู่ใน ปัจจุบันก็เพียงแต่รูปภาพเท่านั้น งานด้าน การอนุรักษ์ธรรมชาติ และสัตว์ป่าจึงเป็นงานที่ ขึ้นหน้าขึ้นตามากในประเทศนี้ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งประชาชนให้ความร่วมมือต่อทางรัฐบาล ของชาติมาก ทุกอย่างมีบังคับอยู่ในกฎเกณฑ์ แน่นนอนว่าผู้ละเมิดก็ต้องมีบ้างเป็นธรรมดา แต่ ก็เป็นส่วนน้อยเต็มที ประชาชนส่วนใหญ่มีจิตใจ จดจ่อกับธรรมชาติและสิ่งที่ธรรมชาติประทานให้ แต่ทั้งนี้ต้องใช้เวลานานพอสมควรกว่าจะทำให้ จิตใจของประชาชนเข้าอยู่ในระดับนั้นได้ โดย อาศัยปัจจัยหลายอย่างมาประกอบเข้าด้วยกัน ทั้ง ในทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา เป็นต้น

ผู้เขียนเคยหวังอยู่เสมอว่าเมืองไทยเป็นเมือง พุทธศาสนา ประชาชนคนไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ ที่รู้จักบุญบาป และให้ความปรานีต่อสัตว์โลก การทำลายล้างทรัพยากรด้านนี้เกิดกับบุคคลบาง จำพวกที่มีความเห็นแก่ตัวเท่านั้น ดังนั้นจึงอยาก ขอให้ทุกคนที่อ่านช่วยเป็นกำลังใจ ตลอดเวลา ให้สัตว์ป่าทั้งหลายของเราจงได้อยู่อย่างร่วมเย็น เป็นสมบัติของอนุชนรุ่นหลังต่อไปด้วยเถิด ไม่ว่า จะโดยทางใดหรือวิธีใดก็ตาม ๑

สมทบ มีชัยพันธ์

ผู้เขียน สำเร็จการศึกษาจากคณะวนศาสตร์ มหา วิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปัจจุบันประจำกรมป่าไม้ ฝ่ายจัดการอุทยานแห่งชาติทำหน้าที่ค้นคว้าเกี่ยวกับ พืชและสัตว์ในอุทยาน โดยมีความสนใจในการ ศึกษาเรื่องนกเป็นพิเศษ

บริษัทศึกษีสยาม จำกัด ขอแจ้งให้ท่านทราบว่า หนังสือ Design from Scandinavia No. 4 ประจำปี ๑๕๑๑-๑๒ ได้ตีพิมพ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว ขณะนี้ บริษัทได้ส่งเข้ามาจำหน่ายแล้ว คาดว่าจะได้รับหนังสือประมาณเดือนมกราคมศกหน้า

เช่นเดียวกับปีก่อน ๆ บริษัทเปิดโอกาสให้ท่านของหนังสือ Design from Scandinavia No. 4 ในราคาพิเศษ คือ เล่มละ ๕๐ บาท (แปดสิบบาทถ้วน) โดยขอให้ท่านส่งเงินล่วงหน้าให้กับบริษัทได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไปหรืออย่างช้าก่อนวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๔ หากพ้นกำหนดนี้แล้ว บริษัทจะคิดราคาขายเล่มละ ๑๐๐ บาท (หนึ่งร้อยบาทถ้วน) ทุกท่านที่สั่งจองจะได้รับหนังสือก่อนออกวางขายในตลาด

หนังสือ Design from Scandinavia No. 4 นี้ เป็นหนังสือออกแบบและตกแต่งภายในที่ดีที่สุดในจำนวนไม่กี่เล่มที่มีจำหน่าย ภายในเล่มมีแบบเครื่องประดับบ้านและวัสดุศิลปตกแต่งที่ทันสมัยที่สุด พิมพ์ด้วยกระดาษอาร์ต ภาพประกอบภายในเล่มเป็นภาพสีตีพิมพ์ด้วยความประณีตและงดงามกว่า ๒๐๐ ภาพ เหมาะสำหรับเป็นคู่มือของท่านในการออกแบบภายในสำนักงานและอาคารบ้านเรือนทั่วไป ท่านที่เคยมีเล่มก่อน ๆ แล้ว จึงไม่ควรพลาดเล่มใหม่นี้

หากท่านสนใจที่จะดูตัวอย่างหนังสือ ขอท่านได้โปรดมาแวะชมได้ที่บริษัท

๑๕๑๔ พระราม ๔ สาขานาน ตรงข้ามประตูศิวาลัย โทร. ๕๐๑๖๐๐

นิตยสารทางการศึกษา
รายสามเดือน

เสนอแนวคิดใหม่ทาง
การศึกษา เพื่อปฏิรูป
การศึกษาสำหรับชาว
บ้าน นิสิตนักศึกษา
วิทยาลัยวิชาการศึกษา
รวมกัน จัดทำขึ้นด้วย
ความประณีต

หนังสือรวมเรื่องสั้น บทละคร และร้อยกรอง
ของวิทยากร เชียงกูล ชื่อ ดนใจมหาความหมาย และตำนานเชิงวิจารณ์ งานเขียนวรรณกรรม ของคนรุ่นใหม่
โดย สุชาติ สวัสดิ์ศรี มีชายที่ สำนักพิมพ์สมาคมสังคมนักเขียนแห่งประเทศไทย สศึกษีสยาม ดวงกมล
สหกรณ์มหาวิทยาลัย และแผงหนังสือบางแห่ง
หรือสั่งซื้อได้ที่ กมล กมลตระกูล ๑๕๕๖ ซอยธนารักษ์ ๔ เจริญนคร คลองตันใต้ ก.ท. ๖ ราคาเล่มละ
๗ บาท

กวีต่างแดน

МАЯКОВСКИЙ

วลาดีมีร์ มายาก็อฟสกี (Vladimir Mayakovsky) เกิดที่เบกดาดี ใกล้กับเมืองตุโดส ในรัฐจอร์เจีย เมื่อปี ค.ศ. ๑๘๙๓ สมัยเป็นนักศึกษาเขาได้เข้าเกี่ยวข้องกับกาปฏิวัติรัสเซียและถูกจับถึงสามครั้ง จนเรียนหนังสือไม่สำเร็จ ภายหลังออกจากคุกแล้ว ได้เข้าโรงเรียนศิลปะ และได้ทำงานให้สำนักข่าว “ รอสตา ” ในระหว่างเกิดสงครามกลางเมือง ขณะเดียวกันก็เริ่มศึกษาวรรณคดีอย่างจริงจัง ลักษณะภาษาและความนึกคิดแบบสัญลักษณ์นิยม (Symbolism) ซึ่งเป็นลักษณะร่วมสมัยของรัสเซียขณะนั้น ; หาได้มีอิทธิพลกับมายาก็อฟสกีไม่ เพราะเขาสนใจกับศิลปะในลักษณะซึ่งเป็นอนาคตนิยม (Futurism) มากกว่า ในปี ๑๙๑๐ บทกวีสองบทของเขาได้รับการตีพิมพ์ในนิตยสาร *ซวอดอค ซเคย์* ซึ่งเป็นนิตยสารแนวอนาคตนิยมของรัสเซียระชนั้น

ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๑๒ มายาก็อฟสกีรับอิทธิพลอนาคตนิยมอย่างเต็มที่ โดยเป็นผู้หนึ่งซึ่งลงนามในคำประกาศที่รื้ออนาคตนิยมของรัสเซีย ว่า “เราเท่านั้นที่เป็นโฉมหน้าในยศของเรา” หลังจากปี ๑๙๑๔ มายาก็อฟสกี มีผลงานทางกวีนิพนธ์

ปฏิกิริยา

บทบาทของรัฐกับค่าบริการ อุดมศึกษา

ปฏิกิริยาของคุณนิธิ เอียวศรีวงศ์ เรื่อง
“ความเป็นธรรมทางการศึกษา” ใน สังคมศาสตร์

ปริทัศน์ ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑ ซึ่งมีต่อบทความเรื่อง
“บทบาทของรัฐกับค่าบริการอุดมศึกษา” ของ
ผู้เขียน* ได้ยังความปิติแก่ผู้เขียนไม่น้อย ใน
ข้อที่ว่า อย่างน้อยที่สุด ก็มีผู้พิจารณาข้อเสนอ
ในบทความนั้นอย่าง ค่อนข้าง ละเอียดยุ่หนึ่ง
ท่าน แม้ว่าปฏิกิริยาดังกล่าวจะอยู่นอกประเด็น
ที่ผู้เขียนกล่าวถึงเป็นส่วนใหญก็ตาม

* สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๔ (มีนาคม-พฤษภาคม ๒๕๑๔) หน้า ๕๘-๖๖

ออกมาหลายชิ้นเช่น “กลุ่มเมฆในกางเกง” (The Cloud in Trousers) ซลักรชกสันหลัง (The Backbone Flute) คน (Man) และ สงครามและโลก (War and the World) รวมทั้งเขียนบทละครที่มีชื่อมากคือ ตัวเรือด (The Bedbug) และ โรงอาบน้ำ (The Bath-House) ในปี ๑๙๒๓ เขาได้ออกนิตยสาร เลฟ (Lef) ซึ่งมีแนวที่จะประยุกต์เทคนิคของกวีนิพนธ์สมัยใหม่ เพื่อการพัฒนาสังคม มายาถือฟสะกเชื่อว่า สังคมใหม่ควรจะสะท้อนออกมาด้วยรูปแบบใหม่ทางศิลปะ เพื่อเชื่อมโยงระหว่างอนาคตนิยมและความต้องการของสังคมโซเวียตยุคใหม่ ในขณะที่เขากำลังพยายามที่จะปิดช่องว่างระหว่างสังคมเก่าอันล้าหลังกับโลกสมัยใหม่ ซึ่งเป็นโลกของเทคนิคและอุตสาหกรรมด้วยศิลปะทางกวีนิพนธ์

ในยุคสตาลินเรื่องอำนาจ กวีนิพนธ์ของเขามีแต่ความตึงเครียดและสงสัยในวิถีทางใหม่ที่รัฐเข้ามาควบคุมจนไม่สามารถทนได้ มายาถือฟสะกฆ่าตัวตายเมื่อเดือนเมษายน ๑๙๓๐ โดยใช้ปืนพกประจำตัว บทกวีเรื่อง ๑ นาฬิกา ที่นำมาแปลในที่นี้เป็นงานชิ้นสุดท้ายที่เขาเขียนก่อนยิงตัวตาย เมื่อค้นพบในกระเป๋าของเขา มันยังชุ่มไปด้วยเลือด ©

๑ นาฬิกา

๑ นาฬิกาว่างไปแล้ว

คุณต้องไปนอนเสียที่

ทางข้างเตียงเวลาค่าคืนพาค่าหน้าเหมือนกระแสรู้เงินทอง

ไม่รีบร้อน

ฉันจะไม่ปลุกให้คุณตื่นขึ้นมาหรอก

ด้วยโทรเลขสายฟ้าจะบอกข้อความสั้นของคุณให้แตกกระเจิง

คงที่พวกเขาแล้วกัน

นั่นคือคอนจบของเรื่อง

อ่านแห่งความรักได้ผลกละเอือกลงแล้วเมื่อกระทบหินใต้น้ำแห่งชีวิต

เราหมดยุคของเราแล้ว และเราไม่ต้องการสร้างชิ้นใหม่

ความปวดร้าวร่วมกันแห่งเรา

มันคุดมัน และโตกเสิร์ฟ

มองเห็นโลกนอนนิ่งอยู่ในความเงิบ

ห้องห้ามอบกลางคืนให้มีดาวกระจายทั่ว

ในบิวโมงเซ่น

ชั่วกาลเวลา ประวัติศาสตร์ และสากลจักรวาล

ใครคนหนึ่งค้นขึ้นมาบอกข่าว

วลาดีมีร์ มายาถือฟสะก

กวีรัสเซีย

จุดหมายสำคัญของปฏิภพของคุณนิรันดร์นั้น มุ่งที่จะชี้ให้เห็นว่า ความไม่เป็นธรรมในโอกาสแห่งการศึกษา..... เป็นปัญหาที่ร้ายแรงเสียยิ่งกว่าเรื่องนักเรียนล้นที่เรียน และ “ด้วยเหตุฉะนั้น ในการพิจารณาปัญหาของเรา ความเป็นธรรมในโอกาสแห่งการศึกษาควรมาเป็นอันดับหนึ่ง และการป้องกันมิให้คนล้นที่เรียนมากเกินไปควรเป็นอันดับสอง” ความข้างต้นนี้ ผู้เขียนเห็นด้วย

อย่างยิ่ง และเป็นสมมุติฐานข้อหนึ่งของข้ออภิปรายในบทความที่อ้างถึงโดยตลอด ผู้เขียนยังนึกไม่ออกว่า มีข้อความตอนใดในบทความนี้ที่ขัดแย้งกับข้อความข้างต้นนี้ ในขณะที่คุณนิรันดร์ให้ความสนใจแก่ปัญหาที่ว่า อะไรเป็นลำดับความสำคัญของปัญหาการอุดมศึกษาในเมืองไทย บทความของผู้เขียนมุ่งชี้ให้เห็นความไม่เป็นธรรม บางประการในระบบการอุดมศึกษา

อันเนื่องจากการนำภาษีอากรที่เก็บจาก *คนทั่วไป* ไปอุดหนุนการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัยของ *คน* *บางคน* ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า การอุดมศึกษามีใช้ การศึกษาภาคบังคับ และเป็นการศึกษาในระดับ ซึ่งสูงกว่าระดับอันจำเป็นแก่การครองชีพประการ หนึ่ง กับเป็นระดับการศึกษาที่ก่อประโยชน์ให้ แก่สังคมได้น้อยกว่าระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อันเนื่องจากขาด neighbourhood effect อีกประการหนึ่ง ผู้เขียนเสนอให้เก็บ *ภาษีบัณฑิต* เพื่อขจัดความไม่เป็นธรรมในชั้น กับเสนอให้ขึ้นอัตราค่าบริการการอุดมศึกษา เพื่อให้ผู้รับบริการเป็นผู้รับภาระรายจ่ายทั้งหมดหรือ เกือบทั้งหมด ข้อเสนอประการหลังนี้ยังมีส่วน ขจัดปัญหาให้นักเรียน 'ตกค้าง' อีกด้วย ดังนั้นจะเห็น ได้ว่า หากไม่พิจารณาถึงข้อสังเกตปลีกย่อยที่มี ต่อบทความของผู้เขียนแล้ว ปฏิบัติการที่คุณนิธิ มีต่อบทความของผู้เขียน ก็เป็นคนละเรื่องกับเนื้อหา ในบทความของผู้เขียน ในข้อใหญ่ใจความ คุณนิธิไม่ได้กล่าวถึงแม้แต่น้อยว่า ข้อเสนอเกี่ยวกับ *ภาษีบัณฑิต* จะช่วยขจัดความไม่เป็นธรรม ดังที่ผู้เขียนกล่าวถึงจริงหรือไม่ คุณนิธิเพียงแต่ ไม่เห็นด้วยกับวิธีการกำหนด *อัตรา ภาษีบัณฑิต* ตามที่ผู้เขียนเสนอ (ซึ่งเรื่องนี้เถียงกันได้มาก) แต่การที่คุณนิธิเห็นด้วยกับ ข้อเสนอของสตีเฟน เมอเรตต์ ทำให้เชื่อว่า อย่างน้อยที่สุด คุณนิธิ ก็เห็นด้วยกับ *หลักการ* ของการเก็บ *ภาษีบัณฑิต* อย่างไรก็ตาม คุณนิธิไม่เชื่อว่า การเพิ่มอัตราค่า

บริการการอุดมศึกษาจะช่วยขจัด 'ปัญหา' นักเรียน 'ตกค้าง' ได้ แต่น่าสังเกตว่า ถ้าหากคุณนิธิจะไม่ ตั้งข้อรังเกียจวิธีการวิเคราะห์ โดยอาศัยหลักในเรื่องตีความและชีพหลายตั้งแต่ต้นแล้ว ความ พยายามที่จะเข้าใจเรื่องนี้ก็คงง่ายขึ้น

ถึงคุณนิธิจะเห็นว่า ความเป็นธรรมใน โอกาสแห่งการศึกษา เป็นปัญหาสำคัญที่มีความ สำคัญเป็นลำดับหนึ่ง แต่คุณนิธิก็ได้กล่าวถึง แม้แต่น้อยว่า ข้อเสนอของผู้เขียนได้ยังผลให้ ปัญหา 'ดวงปัญญาอันสุกใสอีกจำนวนมากที่ ถูกปล่อยปละละเลยไว้ในท้องนา' เพิ่มขึ้นจาก ระดับที่เป็นอยู่ในปัจจุบันหรือไม่ ถ้าหากข้อ เสนอของผู้เขียน ทำให้ขนาดของปัญหาดังกล่าว เพิ่มขึ้นจริง ข้อเสนอของผู้เขียนก็สมควรแก่การ โจมตี ส่วนหนึ่งของบทความนี้จะพยายามตอบ คำถามนี้ อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตสำคัญบาง ประการที่สมควรจะกล่าวถึง ณ ที่นี้ คือ

ประการแรก ความเป็นธรรมในโอกาสแห่ง การศึกษาชั้นมหาวิทยาลัยนั้น จะไม่สมบูรณ์ ถ้าหากไม่มีความเป็นธรรมในโอกาสแห่งการศึ กษาชั้นประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษา ถึงการ ศึกษาชั้นมหาวิทยาลัย จะเปิดโอกาสให้แก่ัก เรียนที่จบชั้นมัธยมโดยทั่วหน้า (นั่นคือ ต่อให้ มีมหาวิทยาลัยอย่างรามคำแหงอีกสิบแห่ง ฯลฯ แต่จะมีประโยชน์อันใดเล่า ถ้าหาก 'ดวง ปัญญาอันสุกใส' ต้องตกหล่นอยู่ในชนบทเป็น

จำนวนมากตั้งแต่ชั้นประถมหรือชั้นมัธยม เพียงเพราะความไม่เป็นธรรมในโอกาสทางการศึกษา ในสองระดับนั้น ปัญหาหนึ่งจะเป็นปัญหาร้ายแรง แต่ก็ยังเป็นปัญหาใหญ่เกินกว่าที่จะแก้ไขได้ในระยะสั้น เพราะเกี่ยวพันกับการดำเนินนโยบายทางการเมือง (ความสำคัญถึงความร้ายแรงของปัญหาในฝ่ายบริหาร ฯลฯ) ทางเศรษฐกิจ (มาตรฐานการครองชีพและความอยู่ดีกินดี ตลอดจนการกระจายรายได้ของประชาชน ฯลฯ) และทางสังคม (ความสำคัญในความสำเร็จของการศึกษาในหมู่ประชาชน ฯลฯ)

ประการที่สอง ในการวางนโยบายเพื่อบรรลุเป้าหมาย หรือแก้ปัญหานั้นอย่างใดอย่างหนึ่ง จำเป็นจะต้องมีเครื่องมือที่จะแก้ปัญหานี้ หรือนำไปสู่เป้าหมาย เป็นจำนวน *อย่างน้อย* เท่ากับจำนวนเป้าหมาย หรือจำนวนปัญหานั้น^๒ ตามตัวอย่างในบทความของผู้เขียนได้แก่ การใช้ *ภาษีบัณฑิต* และอัตราค่าบริการเป็นเครื่องมือแก้ไขความไม่เป็นธรรม ในเรื่องภาระรายจ่าย และเครื่องมืออันหลัง ยังใช้แก้ไข 'ปัญหานักเรียนตกค้าง' ได้อีกด้วย แต่อะไรเล่าคือ 'ความเป็นธรรมในโอกาสทางการศึกษา' อย่างว่าแต่จะให้กล่าวถึงเงื่อนไขอันพอเพียง (sufficient conditions) เลยแม้แต่เงื่อนไขจำเป็น (necessary conditions) ที่จะนำมาซึ่ง 'ความ

เป็นธรรมในโอกาสทางการศึกษา' ก็ครั้นที่จะอ้างถึงอย่างไม่หวาดไม่ไหวเสียแล้ว คุณนิธิคงสำนึกถึงความ 'ใหญ่' ของปัญหานี้ดี จึงมิได้หาอุเสนอนโยบาย อันนำมาซึ่งเป้าหมาย เพราะถึงจะมีการกระจายรายได้ได้อย่างเท่าเทียมกัน (นั่นคือการกระจายรายได้ที่อยู่บนเส้น ๔๕ ของ Lorenz Curve ซึ่งไม่มีในโลกนี้) ก็ยังไม่มีหลักประกันว่าจะมี 'ความเป็นธรรมในโอกาสทางการศึกษา' ในเมื่อการสอบเข้ามหาวิทยาลัยยังคงมีการเล่นพรรคเล่นพวกกันอยู่เป็นขบวนการอยู่เนือง ๆ (กรณีมหาวิทยาลัยมหิดลเมื่อเร็ว ๆ นี้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อปีการศึกษา ๒๕๐๙ กับบางมหาวิทยาลัย ซึ่งพยายามดึงนักกีฬาที่มีชื่อเข้ามหาวิทยาลัย รวมทั้งธรรมศาสตร์ในปีการศึกษา ๒๕๑๐ นับเป็นอุทาหรณ์อันดี) หรือแม้แต่รัฐสวัสดิการ (Welfare state) อย่างอังกฤษ ซึ่งให้เงินอุดหนุนแก่นักศึกษาทุกคน ก็ยังมีเสียงร้องทุกข์ อยู่ตลอดเวลาว่า ยังขาด 'ความเป็นธรรมในโอกาสทางการศึกษา' เหตุนี้ ผู้เขียนจึงพอใจที่จะแก้ไขปัญหาลึก ๆ ที่มีความสำคัญพอประมาณ ค้ำยันกันดีว่า แก้ไขปัญหาใหญ่ขนาดนั้น เป็นสิ่งซึ่งเป็นไปได้ยากในชั่วคนรุ่นนี้

ประการที่สาม การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ มักถูกตั้งข้อรังเกียจ ในแง่ที่ว่า

^๒ J. Tinbergen, *On the Theory of Economic Policy* (Amsterdam, 1952) Chapters IV and V

วิเคราะห์เหล่านั้นมักจะมีมูลค่าสิ่งต่าง ๆ เป็นตัวเงิน คุณนิธิจัดได้ว่าอยู่ในผู้รังเกียจกลุ่มนี้ มิใช่จะต้องกล่าวว่าข้อรังเกียจดังกล่าวนี้ เป็นข้อรังเกียจที่ปราศจากเหตุผลเพียงใด ถึงเงินจะมีใช้พระเจ้า แต่เงินในฐานะสื่อกลางแห่งการแลกเปลี่ยน ได้อำนวยประโยชน์และความสะดวกแก่มนุษย์โลกเพียงใด และแน่นอนที่สุด การตีค่าสิ่งของเป็นเงิน ย่อมช่วยให้การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์สะดวกขึ้น ข้อซึ่งควรพิจารณาอยู่ที่ว่า การตีราคาคงกล่าวเป็นไปอย่างสมเหตุสมผลหรือไม่ มิใช่การตั้งข้อรังเกียจการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ตั้งแต่ต้นมือ จริงอยู่ การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์บางครั้งมิได้ใช้วิจารณ์คุณค่า (value judgement) แต่เราก็ไม่ควรด่วนสรุปว่า การวิเคราะห์ที่ใช้วิจารณ์คุณค่าในเรื่องคุณค่าเป็นการวิเคราะห์ที่มีประโยชน์ และการวิเคราะห์ที่มีได้ใช้วิจารณ์คุณค่าเป็นเรื่องคุณค่า เป็นการวิเคราะห์ที่ไร้ประโยชน์ การอภิปรายถึงเรื่อง 'คุณค่า' บางครั้งต่อความยาวสาวความยืด และหาข้อสรุปไม่ได้ ในภาวะซึ่งจำเป็นต้องเลือกนโยบายและเครื่องมือ อันจักนำไปสู่เป้าหมายของนโยบายในบางกรณี การกล่าวถึงวิจารณ์คุณค่าในเรื่องคุณค่าจึงเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นประโยชน์มากนัก

ความไม่พยายามที่จะเข้าใจ และการปฏิเสธความเห็นที่ว่า การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์

ก็เป็นประโยชน์อยู่บ้าง จึงทำให้คุณนิธิตีความข้อเสนอของผู้เขียน ในสภาพที่บิดเบือนไปบ้าง ทั้งนี้ นอกเหนือจากภาษาอันไม่สุจริตมาของผู้เขียนก็มีส่วนทำให้คุณนิธิเห็นเช่นนั้น แม้แต่ภาษาซึ่งเป็นสื่อแลกเปลี่ยนความคิด บ่อยครั้งก็ยังทำให้ผู้เขียนและผู้อ่านเข้าใจกันคนละทิศทางการที่ผู้เขียนไม่พยายามใช้ภาษาอย่างที่ชาวบ้านเข้าใจกัน มิใช่ความคัดจริตของผู้เขียนแต่ประการใด หากแต่สำนึกดีว่า หากไม่ใช้ศัพท์เฉพาะวิชาแล้ว อาจยังผลให้ความหมายบิดเบือนไป ตัวอย่างสำคัญได้แก่ คำว่า 'การบริโภค' และ 'การลงทุน' ในขณะที่ผู้เขียนใช้ศัพท์ทั้งสองตามนัยทางเศรษฐศาสตร์ คุณนิธิกลับเข้าใจตามภาษาชาวบ้าน เหตุนี้ ข้ออภิปรายของคุณนิธิหลายตอน จึงเกิดจากความหลงผิดในความหมายแห่งภาษา การที่คุณนิธิกล่าวว่า ผู้เขียนพิจารณาการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัยในรูปของการลงทุน เหมือนการลงทุนธุรกิจนั้น นับเป็นอุทาหรณ์อันดี เพราะ 'การลงทุน' ตามความเข้าใจของคุณนิธิ คือ 'การหวังผลในกำไร' แต่คำจำกัดความของคำว่า 'การลงทุน' ตามนัยทางเศรษฐศาสตร์นั้น ไม่จำเป็นต้องหวังผลในกำไรเสมอไป ทั้งข้อกล่าวหาข้างต้นนี้ก็มิใช่เป็นธรรมแก่ผู้เขียนนัก เพราะผู้เขียนมิได้พิจารณาการศึกษามหาวิทยาลัย ในรูปการลงทุน (ทางเศรษฐศาสตร์) เพียงอย่างเดียว ผู้

เขียนยังพิจารณาการศึกษามหาวิทยาลัย ในรูป การบริโภคอีกด้วย (หน้า ๖๗) ซึ่งนับว่ากว้าง พอที่จะครอบคลุมความมุ่งหมาย ในการเข้ามาหา มหาวิทยาลัยทุกข้อ ไม่ว่าจะเป็น 'เกียรติยศทางสังคม' 'อาชีพที่มีหลักประกันมั่นคงที่สุด' 'ความพอใจส่วนตัว' หรือเพื่อการศึกษาในตัวของมันเอง

ข้อสังเกตของคุณนิธิที่ว่า วิชาที่ไม่มี neighbourhood effect ในประเทศตะวันตก อาจมีสิ่งนี้ในประเทศด้อยพัฒนานั้น นับเป็นข้อสังเกต ที่ตกเตียงกันได้มาก ชะรอยคุณนิธิประจักษ์แก่ใจ คีจึงกล่าวในตอนท้ายว่า 'เป็นการคาดคะเนที่ไม่มี การสำรวจยืนยัน' ศาสตราจารย์มิลตัน ฟรีดแมน (Milton Friedman) ให้คำจำกัดความคำว่า neighbourhood effect ว่าเป็น 'สถานการณ์ ซึ่งการกระทำของเอกชนคนหนึ่ง ได้ยังผลให้เกิด ต้นทุนมหาศาลแก่คนอื่น ๆ โดยที่เอกชนคนนั้น ไม่อาจชดใช้ต้นทุนดังกล่าวนี้ หรือสถานการณ์ ที่การกระทำของเอกชนคนหนึ่ง ได้ก่อให้เกิด ผลประโยชน์อย่างใหญ่หลวงแก่คนอื่น ๆ โดยที่ ฝ่ายหลังไม่อาจชดเชยฝ่ายแรกอย่างคุ้มค่า'^๓ การที่โรงงานอุตสาหกรรมถ่ายเทสิ่งโสโครกลงแม่น้ำ เจ้าพระยา ย่อมทำให้ผู้ใช้ น้ำในแม่น้ำนั้น จำต้องใช้น้ำเสียแทนน้ำดี 'ต้นทุน' ที่คน เหล่านั้นสูญเสียไปมากมายเกินกว่าที่เจ้าของโรง

งานอุตสาหกรรมจะชดเชยได้ ทั้งผู้ใช้ น้ำเหล่านี้ ก็ไม่อาจเรียกร้อง ค่าเสียหายจากเจ้าของโรงงานเป็นรายบุคคล ปรากฏการณ์เช่นนี้ เรา เรียกว่า 'neighbourhood effect' การที่ นาย ก. ไม่ยอมเรียนวิชาแพทยศาสตร์ สังคมไม่ได้ สูญเสียสิ่งหนึ่งสิ่งใด จากการไม่กระทำของนาย ก. นั้น และถึงนาย ก. จะตัดสินใจเรียนวิชา แพทยศาสตร์ นาย ก. ก็ได้ก่อประโยชน์ให้ แก่สังคม 'อย่างมหาศาล' จนกว่า นาย ก. จะ ใช้วิชาชีพให้เป็นประโยชน์อย่างจริงจัง แต่ก็ ยังมีข้อถกเถียงว่า ประโยชน์ที่นาย ก. ก่อ ขึ้นนั้น เป็นประโยชน์ที่มีต่อบ้เจกชน หรือ ต่อมหาชน จริงอยู่ 'ความรู้ทางแพทยศาสตร์ อาจมีส่วนช่วย ลดอัตราของโรคพยาธิในลำไส้ โรคผิวหนัง เนื่องจากการขาดอาหารของคนภาค เหนือก็ได้' แต่การสรุปว่า วิชาแพทยศาสตร์ ก็น่าจะมี 'neighbourhood effect' นั้น น่า จะเป็นข้อสรุปทั่วไปที่ไม่ถูกต้อง แม้ในกรณีเฉพาะ ตามตัวอย่างที่คุณนิธิยกขึ้นมา นั้น ก็ยังมี ข้อ ชวนสงสัยว่าจะมีแพทย์สักกี่คนที่ออกไปให้ความ แนะนำเรื่องเหล่านั้นแก่ชาวบ้าน และถึงจะออกไปให้คำแนะนำ ก็ไม่มีหลักประกันว่า 'ชาวบ้าน' จะปฏิบัติตามหรือเข้าใจคำแนะนำเหล่านั้น เพราะความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้ จำต้องอาศัย ความรู้ทางวิทยาศาสตร์หรือสุขศึกษาระดับหนึ่ง

^๓ Friedman, "The Role of Government in Education" in *Capitalism and Freedom* (Chicago: The University of Chicago Press; 1969), pp. 85-6.

หากประชาชนส่วนใหญ่ยังมีการศึกษาค่าเช่นนี้ ก็ยังทำให้มีข้อชวนสงสัย เกี่ยวกับตัวอย่างของคุณานิธิมากขึ้น และท้ายที่สุดแม้ประชาชนส่วนใหญ่จะมีระดับการศึกษาสูงพอแก่การเข้าใจเรื่องเหล่านั้น การเปลี่ยนแปลงนิสัยที่ฝังรากลึกมานานจนเกือบเป็น ประเพณี โดยเฉพาะในเรื่องอาหารการกิน ก็มีใช้เรื่องง่ายตายเลย เหตุฉะนั้นผู้เขียนจึงเห็นด้วยกับศาสตราจารย์ฟร็ดแมนว่า การศึกษาวิชาอาชีพเป็นการศึกษาที่ไม่มี neighbourhood effect และประโยชน์ที่สังคมจะได้รับจากการศึกษาของประชาชนคนหนึ่งคนใด จะมีมากที่สุดในการศึกษาระดับต่ำสุด และน้อยลงในการศึกษาระดับสูงขึ้น^๔ นี่เป็นสมมติฐานสำคัญสองประการ ในข้อเสนอของผู้เขียน และตรวจเท่าที่ยังไม่สามารถพิสูจน์ ให้เห็นจริงว่า สมมติฐานสองข้อนี้ผิด ก็ยากที่จะกล่าวได้ว่า ข้อเสนอของผู้เขียนไร้เหตุผล

ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อเสนอของผู้เขียน คุณนิธิก็มีได้ย่อความอย่างถูกต้องเพราะดังผู้เขียนจะเห็นว่า มหาวิทยาลัยไม่ควรเป็นสโมสรของผู้มีมือนจะกิน แต่ก็มิได้เห็นวามมหาวิทยาลัยเป็นสมาคมผู้รังเกียจคนมั่งมี การให้เงินกู้จึงควรเปิดโอกาสให้แก่คนจนคนมี เพราะยังไม่เคยปรากฏว่า มีหลักเกณฑ์ที่เที่ยงธรรมใด ๆ ที่ตัดสินว่าใครรวยใครจน เพียงแต่ให้มีเสรีภาพในการเลือกมากขึ้น “การให้เงินกู้จึงควรเป็นไปตาม

ความสมัครใจของนักศึกษาแต่ละคน นักศึกษาที่ร่ำรวยอาจจะเลือกชำระค่าบริวารอุดมการศึกษารองโดยไม่ขอกู้เงิน” (หน้า ๗๕) และโดยที่คำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่า รัฐอาจมีเงินทุนไม่เพียงพอที่จะจัดสรรให้แก่นักศึกษา *ทุกคน* และการเปิดโอกาสให้เลือก ควรจะเป็นไปอย่างเป็นธรรม เพราะฉะนั้นผู้เขียนจึงขอเสนอหลักเกณฑ์ในการกำหนด *อัตรา* ภาษีบัณฑิต ด้วยการบวกดอกเบี้ยในอัตราตลาดเข้าไป “มิฉะนั้น ถ้าอัตราภาษีต่ำเกินไปแล้ว แม้ผู้ที่มีฐานะจะเสียค่าบริการเองได้ ก็จะถูกหักขอกู้เงินจากรัฐกันหมด” (หน้า ๗๕)

น่าประหลาดใจที่คุณนิธิเห็นว่า ข้อเสนอของลิตเฟน เมอร์เรตต์ ‘เป็นทางออกที่ดีที่สุด’ ขณะเดียวกัน กลับเห็นว่า การเพิ่มค่าเล่าเรียน และจัดสรรเงินกู้ในสภาพของสังคมไทยจะไม่ช่วยให้คนจนที่มีสมมติได้เรียนมหาวิทยาลัย’ จริงอยู่ แม้ข้อเสนอของเมอร์เรตต์จะมีได้กล่าวถึงการเพิ่มค่าเล่าเรียน แต่การที่เมอร์เรตต์เสนอให้รัฐจัดสรรเงินทุน แก่ผู้ที่มีคุณวุฒิเหมาะสมกับการอุดมศึกษาทุกคน และเก็บ *ภาษีบัณฑิต* ภายหลังนั้น แสดงให้เห็นว่า ข้อเสนอของผู้เขียนได้แนวความคิด จากข้อเสนอของเมอร์เรตต์ในประเด็นสำคัญ ต่างแต่ว่าเมอร์เรตต์มิได้ให้หลักเกณฑ์ในกำหนด *อัตรา* ภาษี ในขณะที่ผู้เขียนเสนอว่า *อัตรา* “ภาษีที่เก็บควร

^๔ *Ibid.*, pp. 88-9

จะสูงพอสมควร ซึ่งเมื่อคำนวณกับรายได้โดยเฉลี่ย และอายุการทำงานโดยเฉลี่ยของบัณฑิตในแต่ละสาขาวิชาแล้ว จำนวนภาษีที่เสียทั้งสิ้น ควรเท่ากับหรือใกล้เคียงกับจำนวนเงินที่บวกกับดอกเบี้ยในอัตราตลาด” ไม่มีข้อความตอนใดเลยที่ผู้เขียนเสนอให้ชำระเงินกู้คืนในรูปแบบเงินก้อน เงินกู้คืนชำระคืนในรูปแบบภาษีบัณฑิตนั่นเอง ซึ่งถ้าหากด้เฉลี่ยตามหลักเกณฑ์ข้างต้นนั้น ผู้เขียนเชื่อว่า จะตกเพียงเดือนละไม่กี่บาท เพราะฉะนั้นการที่คุณนิธิเห็นว่า ข้อเสนอของเมอร์เรตต์เป็นทางออกที่ดีที่สุด แต่กลับไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้เขียน จึงเป็นความเห็นที่ขัดกันเอง คุณนิธิอาจจะหลงผิดคิดว่า ผู้เขียนเสนอให้ชำระเงินกู้คืนในรูปแบบเงินก้อน ธรรมดา จึงเห็นว่าข้อเสนอผู้เขียน ‘จะไม่ช่วยให้คนจนที่มีสมรรถนะได้เรียนมหาวิทยาลัย’ เพราะถ้าหากเทียบกับสภาพในปัจจุบันซึ่งคนจนเกือบไม่มีโอกาสเรียน มหาวิทยาลัยเลยนั้น ข้อเสนอของผู้เขียนย่อมเปิดโอกาสให้คนเหล่านั้นมากขึ้น เพราะเขาเกือบจะไม่ต้องใช้จ่ายอะไรเลยในปัจจุบัน เพียงแต่มีภาระที่จะชำระภาษีบัณฑิต ซึ่งเฉลี่ยตลอดชีวิตการทำงานจริงอยู่ ข้อเสนอของเมอร์เรตต์มิได้เสนอให้เพิ่มค่าเล่าเรียน แต่ปัญหาที่มีอยู่ว่าจำนวนภาษีบัณฑิตซึ่งเก็บจากบัณฑิต จนกระทั่งเลิกเก็บนั้น มีมูลค่าเท่ากับค่าเล่าเรียนตลอดหลักสูตรหรือไม่ ถ้าหากจำนวนภาษีนั้นมีมูลค่าสูงกว่าค่าเล่าเรียน อัตรา

เต็มตลอดหลักสูตรแล้ว ก็แสดงว่ามีการเพิ่มค่าเล่าเรียนอย่างแอมแปง หรืออย่างน้อยก็มีการคำนวณอัตราดอกเบี้ยเข้าไปด้วย ซึ่งเห็นจะไม่มีใครตอบคำถามเหล่านี้ ได้ดีไปกว่าตัวนายเมอร์เรตต์เอง การที่ผู้เขียนเสนอให้เพิ่มค่าเล่าเรียนนั้น ก็เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมระหว่างผู้ที่กู้เงิน (ซึ่งฐานภาษีคิดจากต้นทุนแท้จริง) กับผู้ที่ไม่ได้กู้เงิน นอกเหนือจากความเป็นธรรมระหว่างผู้ที่เข้าเรียนกับผู้ที่ไม่ได้เข้าเรียน จริงอยู่แม้ข้อเสนอเช่นนั้น จะทำให้โอกาสแห่งการเรียนมหาวิทยาลัยของคนจนน้อยลง แต่ผู้เขียนก็ได้คิดแก้ไขช่องโหว่นี้ ด้วยการให้รัฐจัดสรรเงินทุนดังกล่าวข้างต้น ถึงคนบางคนจะมีได้เรียนมหาวิทยาลัยโดยมุ่งหารายได้ในอนาคตเป็นสำคัญ (ซึ่งจะมีสักกี่คน?) ถึงจะมุ่งเรียนเพื่อ ‘เกียรติยศทางสังคม’ ก็ดี เพื่อความพอใจส่วนตัวก็ดี หรือเพื่อหวังความก้าวหน้าทางวิชาการก็ดี เขาก็ควรจะต้องเสียในอนาคต ไม่มีเหตุผลใดๆ เลยที่จะให้มหาชนรับภาระเหล่านั้นแทนเขา (ยกเว้นแต่การวิจัยค้นคว้า เพื่อการก้าวหน้าทางวิชาการซึ่งผู้เขียนเห็นว่า รัฐคือสถาบันการศึกษาควร จะจัดสรรเงินทุนประเภทให้เปล่า) และท้ายที่สุด ดังที่ได้กล่าวแล้ว เงินที่รัฐจัดสรรให้ นั้นมิใช่เงินให้เปล่า เพราะฉะนั้นจึงไม่มีการผูกมัดให้ทำงานตามกระทรวงทบวงกรม ตามที่คุณนิธิตีตนไปก่อนไข้ ด้วยเหตุผลทั้งหมดนี้

ผู้เขียนเชื่อว่าข้อเสนอของผู้เขียนจะไม่ทำให้ปัญหา ‘ดวงปัญญาอันสุกใสอีกจำนวนมากที่ถูกปล่อยปลະละเลยไว้ในท้องนา’ เพิ่มขึ้น ตรงกันข้ามขนาดของปัญหาจะลดลง แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ‘เงื่อนไขที่พอเพียง’ ที่ว่า จะต้องมีความเป็นธรรมในช่องโอกาสแห่งการศึกษาในระดับประถมและระดับมัธยมศึกษา

คุณนิธิไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่า การเพิ่มค่าเล่าเรียนจะช่วยแก้ปัญหา ‘นักเรียนตกค้าง’ เพราะความต้องการเรียนมหาวิทยาลัยในปัจจุบันเกิดจากเหตุผลสำคัญที่ว่า “การเป็นบัณฑิตในสังคมไทยเป็นการประกันอาชีพที่มั่นคงที่สุด” (น่าสังเกตว่า ข้อความตอนนี้ขัดแย้งกับข้ออภิปรายก่อนหน้าที่ว่า ‘มีคนจำนวนมากเลือกเรียนวิชาบางอย่างไม่เพราะหวังในผลกำไรที่ตัวจะได้เมื่อสำเร็จการศึกษา’) คุณเหมือนคุณนิธิจะไม่ยอมพิจารณาข้อเท็จจริงที่ว่า การที่ตีمانต์เพื่อเข้ามหาวิทยาลัยทุกวันนี้มีมากเกินไปจน (ความต้องการ) มิใช่ตีมานต์ เพราะตีมานต์คือความต้องการที่มีอำนาจซื้อหนุนหลัง) เหตุผลส่วนหนึ่งเป็นเพราะค่าเล่าเรียนถูกจนเหมือนได้เปล่า เพราะฉะนั้นถ้าปล่อยให้ค่าเล่าเรียนถูกลงเสียบ้าง ถึงจะมีการประกันอาชีพที่มั่นคงเพียงใด ตีมานต์ย่อมจะต้องลดลง เพราะการขึ้นค่าเล่าเรียน ย่อมทำให้ marginal purchaser ออกจากตลาด marginal purchaser ในที่

นี้ หมายถึง ผู้ที่มีฐานะดีพอที่จะซื้อบริการเมื่อยังไม่ขึ้นค่าเล่าเรียน แต่ไม่ดีพอที่จะเสียค่าเล่าเรียนระดับใหม่ที่สูงกว่าเดิม กับหารวมถึงผู้มีสมองขี้เลื่อย ซึ่งเดิมอยู่ในฐานะที่จะเสียค่าเล่าเรียนเป็นเวลา ๘ ปี (ในขณะที่คนอื่นเรียนเพียง ๔ ปี) ตามค่าเล่าเรียนอัตราเดิม แต่ไม่อาจอยู่ในฐานะเช่นนั้นเมื่อค่าเล่าเรียนสูงขึ้น คุณนิธิให้อรรถาธิบายว่า คนจะกระเสือกกระสนเข้ามหาวิทยาลัยจำนวนมาก จนตีมานต์มากกว่าชีพหลายเสมอไป ไม่ว่าจะเพิ่มค่าเล่าเรียนให้สูงเท่าไร ออกจะเป็นการยากลำบากที่จะเข้าใจอรรถาธิบายตอนนี้ คุณนิธิมิได้กล่าวอย่างกระฉ่างชัดเลยว่า การที่ ‘ตีมานต์มากกว่าชีพหลายเสมอไป’ นั้นเกิดจากอะไร เกิดจากการเคลื่อนไหวของตีมานต์ไปทางข้างมาก ตามเส้นตีมานต์เส้นเดิม (a movement along the demand curve) หรือเกิดจากการเคลื่อนไหวจากตีมานต์เส้นเก่าไปยังตีมานต์เส้นใหม่ (a shift in demand) ถ้าหากอรรถาธิบายของคุณนิธิหมายถึงประการแรก ก็เท่ากับว่า คุณนิธิเห็นว่า บริการอุดมศึกษาเป็น Giffen Goods (สินค้าซึ่งเมื่อราคาสูงขึ้น คนจะกลับมีตีมานต์มากขึ้น) เท่าที่ผู้เขียนทราบ ยังไม่เคยมีหลักฐานใดๆ ที่จะยืนยันความเห็นข้างต้นนี้ เพราะฉะนั้นประเด็นนี้จะถูกต้องก็ต่อเมื่อมีผลยืนยันจากการศึกษาจากสภาพที่เป็น (empirical studies) ถ้าหากอรรถาธิบายของคุณนิธิหมายถึงประการที่สองก็ดูจะไม่มีความ

ผลมากขึ้น ในการที่สมมติว่า การเพิ่มค่าเล่าเรียน
วิชาหนึ่ง ทำให้ดีมานด์เพื่อการศึกษาวิชานั้น
เคลื่อนไปยังเส้นดีมานด์ที่สูงกว่า เพราะการ
จะเป็นเช่นนั้นได้ ต้องมีการเปลี่ยนแปลงใน
ตัวแปรค่าอื่น ๆ (ceteris paribus) เหตุฉะนั้น
ความเห็นที่ว่า การเพิ่มค่าเล่าเรียนจะไม่ช่วย
แก้ปัญหา 'นักเรียนตกค้าง' นั้น จึงเป็นความ
เห็นที่ค่อนข้างคลุมเครือ อย่างไรก็ตามผู้เขียน
ออกจะเห็นด้วยกับคุณนิธิในประเด็นที่ว่า การ
เพิ่มค่าเล่าเรียนและการเก็บภาษีบัณฑิตจะ 'ต้อง
ระวังมิให้มหาวิทยาลัยหมดเสน่ห์จนคนมีปัญหา
เลิกคิดเรียนมหาวิทยาลัย' อนึ่ง คุณนิธิคงไม่
อาจปฏิเสธได้ว่า ในประเทศที่มีงบประมาณ
รายจ่ายทางทหารมากกว่าทางการศึกษา เช่น
ประเทศไทยนี้ การเพิ่มค่าเล่าเรียนจะช่วย
ให้มหาวิทยาลัยมีความคล่องตัวทางการเงินและ
ขยายงานได้ในอัตราอันสมควร ส่วนการหวัง
พึ่งงบประมาณแผ่นดิน เพียงอย่างเดียวนั้นออก
เป็นความหวังที่ค่อนข้างเลือนลาง

ข้อทักท้วงของคุณนิธิที่นับว่าสมเหตุสมผลที่
สุด ตามความเห็นของผู้เขียนเห็นจะเป็นส่วนที่
เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย โดยที่ตลาดเงินตลาด

ทุนของเราเป็นตลาดที่ไม่สมบูรณ์ เพราะฉะนั้น
จึงก่อให้เกิดความสับสนแท้ๆ ได้ว่า 'ดอกเบี้ยใน
อัตราตลาด' นั้นเป็นเงินใด อย่างไรก็ตาม
เจตนาารมณ์เดิมของผู้เขียน คึงใจให้เป็นอัตรา
ดอกเบี้ยใน ระยะยาว และถ้าจะให้ตรงเป้าเลย
ทีเดียว ก็หมายถึง อัตราดอกเบี้ยพันธบัตร
รัฐบาล ถ้าหากไม่มีการคำนวณอัตราดอกเบี้ย
รวมในภาษีบัณฑิต แม้คนที่อยู่ในฐานะที่จะ
เสียค่าบริการเองได้ ก็จะต้องเงินจากรัฐ ขณะ
เดียวกันอาจนำเงินซึ่งควรเสียเป็นค่าเล่าเรียนแต่
แรก ไปซื้อพันธบัตรรัฐบาล ผลประโยชน์ที่
ได้อย่างน้อยที่สุด คือ ดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล

คุณนิธิกล่าวว่า "ความยากจนของชาวนา
ไทยนั้น ไม่ได้อยู่แต่เพียงไม่มีเงินส่งบุตรหลาน
เล่าเรียนเท่านั้น แต่เขาจนถึงขนาดที่ไม่มีทุน
เพียงพอจะขาดแรงงาน ของครอบครัวไปในโรง
เรียนหรือมหาวิทยาลัย" ใครก็ตามที่เชื่อถือข้อ
ความตอนนี้ ย่อมจะไม่เชื่อว่า ระบบเศรษฐกิจ
ฝ่ายการเกษตรของไทยเรามีการว่างงานแฝง
และใครก็ตามที่เชื่อถือในทฤษฎีการว่างงานแฝง
ย่อมจะไม่เชื่อถือข้อความข้างต้นนี้ ๑

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์

๘
 ทเพลงกะเหรี่ยง

“ครูผมขึ้นข้างซ้ายมือ เวลาสอนครูจะโบกมือไปมา แล้วก็ชอบขึ้นท้าวสะเอว ข้างบนเป็นแฮลิกอปเตอร์ มาที่หมู่บ้านเราหลายครั้งแล้ว เสียงมันดังมาก บางทีมีคำร้องถือปืน บางทีมีฝรั่งมาด้วย รอบๆ หมู่บ้านเราก็เป็นป่ามีต้นไม้เยอะแยะ แล้วข้างล่างก็เป็นรูปคน เขาไม่ค่อยมีความสุข บางคนหัวข้าว บางคนเจ็บท้อง บางคนเจ็บหัว”

ภาพวาดเส้น ของ ด.ช. อิศวน และ ด.ช. สีมอ อายุประมาณ ๘ ปี นักเรียนชาวกะเหรี่ยงจากศูนย์กลางแห่งอินทนนท์

จากชนกลางแห่งอินทนนท์

เพลงเถยสาว

- ๑) เยหน้าชนฟ้าเห็นดาวกะพริบ
จะไปหาดาวก็ไปไม่ได้
येหน้าชนฟ้าเห็นดาวดำขาว
จะไปหาดาวก็ไปไม่ถึง
เห็นของสูง เอาได้ยาก
ดั่งเช่นเขม่นตมบนผาสูง
เห็นของดี เอาไม่ได้
ดั่งเช่นรังผึ้งถูกเขาเอาไป

เพลงส่น

- ๑) สาวเอย ลูกชนมาเกิด
เจ้าทักดอกไม้ไว้ข้างหู
ปล่อยกลั่นขจรจาย
ให้ใครใครเขาตามถึง

เพลงกล่อมเด็ก

- ๑) โอ้เจ้าดอกทานตะวันป้า แก้วก้านไปดนมลม
นกน้อยนอนในดอกไม้ เจ้านอนในเปล
แม่แกว่งไกวให้เจ้า
- ๑) ใครหัวเราะ ใครร้องไห้ ใครมาพูดกับเว
เราก็มหัวให้

เพลงส่นๆ

- ๑) ลูกไก่ บอกแม่
แม่จ๋า แม่จ๋า ลูกหิวนม
แม่ตอบว่า
ลูกเอียนนมแม่ไม่มีออก
มาเกิด ให้แม่ห่มผ้าให้
ลูกห่ม บอกแม่
แม่จ๋า แม่จ๋า ลูกหนาวอยากห่มผ้า
แม่ตอบว่า
ลูกเอ๊ย ผ้าห่มแม่ไม่มี
มากินนมแม่เถอะ

คำรวม คณะศิลป รวบรวมและถ่ายทอด
จากภาษากะเหรี่ยง

วิจารณ์หนังสือ

เผยวิกฤต ๓ สถานการณ์ภาคใต้

เดช กฤษเดช

(ร.พ. ทวีต หาดใหญ่)

๒๕๐ หน้า ราคา ๑๐ บาท

เมื่อเดินทางไปหาดใหญ่ครั้งนี้ ได้ถือโอกาสเที่ยวเดินชมร้านหนังสือหลายแห่งในเขตอำเภอ เพื่อหาหนังสือที่เขาพิมพ์ขายกันตามต่างจังหวัดมาอ่านบ้างตามประสาคนชอบอ่าน ปรากฏว่าได้พบหนังสือซึ่งพิมพ์ที่หาดใหญ่เองเล่มหนึ่งชื่อ “เผยวิกฤต ๓ สถานการณ์ภาคใต้” เขียนโดย เดช กฤษเดช จึงลองเปิดพลิกดู ก็เห็นว่า เป็นหนังสือที่น่าจะสนใจอ่านเสียให้จบเล่ม ทั้งหนังสือหนาประมาณ ๒๕๐ หน้า ราคา ๑๐ บาท ก็เป็นสิ่งที่น่าจะขอหาไว้อ่านเสียด้วย ครั้นกลับมาถึงกรุงเทพฯ อันจบแล้ว ให้นึกอยากเขียนถึงหนังสือเล่มนี้

ในเล่มของ “เผยวิกฤต ๓ สถานการณ์ภาคใต้” ซึ่งจะขอเรียกสั้น ๆ ว่า “๓ สถานการณ์” ก็ปรากฏว่าเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับผู้ก่อการร้ายภาคใต้นั้นเอง

ผู้เขียน (เดช กฤษเดช) ได้แบ่งเนื้อเรื่องข้างในเล่มออกเป็นสามภาคใหญ่ๆ เขาเริ่มภาคแรกด้วยการบรรยายถึงกองโจรจีนที่ภาคใต้ นับตั้งแต่ความเป็นมาและกำเนิดของคอมมิวนิสต์มลายู ซึ่งเป็นองค์การนอกกฎหมายที่ต่อมา ในระยะเวลาที่ญี่ปุ่นครอบครองมลายู ได้เปลี่ยนนโยบายไปต่อต้านญี่ปุ่น จวบจนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่สองสงบ และกองโจรนี้ได้เกิดขัดใจกับรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่กลาง จนต้องเดินเข้าป่าไปอีก ว่าถึงเนื้อเรื่องตอนนั้นผู้เขียนเขียนลำดับเหตุการณ์ได้ดีพอสมควร ยิ่งตอนที่บรรยายถึงเงินเบงหัวหน้าโจรจีนนั้นก็เขียนได้กระชับอ่านดูได้ความว่า เงินเบงเป็นลูกเงินที่เกิดในมลายู เรือนจบจากบั้งแล้วไปเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์มลายู จึงเห็นได้ว่า เงินเบงร่วมงานกับพรรคคอมมิวนิสต์มาตั้งแต่ยังหนุ่ม และตลอดเวลาที่อยู่ในพรรคหรือในโลกน้อย ๆ ของคอมมิวนิสต์นั้น เงินเบงก็ได้รับความเจริญก้าวหน้ามาตามลำดับ ทำงานไม่ทันถึง ๑๐ ปี ก็ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์มลายู ก็คงจะจริงในเรื่องนี้ เพราะเงินเบงเป็นคนมีความรู้พอตัวได้รับการศึกษามาก่อน

ใครที่เคยฟังเรื่องโจรจีนที่ภาคใต้แล้วยังนึกภาพไม่ออก ถ้าอ่านหนังสือเล่มนี้ถึงตอนที่เขาแจกแจงรายละเอียดพื้นที่ปฏิบัติงานของโจรจีนแล้วก็คงจะนึกออก ผู้เขียนว่าไว้อย่างนี้ “...ภาคใต้ของไทยโจรจีนเข้ามาทั้งหมด ๓ กวม...” แต่ละครมหรือหน่วยก็มีเขตปฏิบัติการแยกกันออกไปตามเขตจังหวัดรวม ๓ จังหวัด มีดังนี้

“กรรมที่ ๘ มีพื้นที่อิทธิพลในจังหวัดสงขลา ....
กรรมที่ ๑๐ มีพื้นที่ปฏิบัติการอยู่ที่จังหวัดนราธิ
วาส ....

กรรมที่ ๑๒ เขตปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดยะลา...”
ทุกหน่วยที่เข้ามามีแผนปฏิบัติการอย่างรัดกุม
พอตัว นายกองโจรตัวสำคัญเข้ามาคุมกันทั้งนั้น แม้น
นายโจรเงินใหญ่อย่างนายโจร จีนเปง ก็เข้ามา แผน
งานของเขามุ่งทั้งการเมืองและศาสนา อ่านดูต้นตอ
ดี แต่ไม่ทราบว่าข้อมูลที่เขาเขียนว่าไว้นั้นได้มาจากที่ใด
เชื่อถือได้ขนาดไหน ที่พูดเช่นนั้นได้หมายความว่า
ผู้เขียนบิดเบือน แต่เนื่องจากข้อความที่มียุ่บนั้นมัน
เป็นเรื่องที่ไม่น่าจะทราบได้ง่ายๆ และเนื้อความที่ผู้
เขียนบันทึกไว้นั้น ก็มีวิธีการวิเคราะห์ที่จะแสดงแค่
ความคิดความอ่านของผู้เขียนแต่เท่านั้น

การบันทึกในเล่มนี้ที่น่าสนใจมากที่สุดคือตอนที่ผู้เขียน
เล่าถึงการสู้รบระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายปราบปราม
กับพวกโจรเงิน โดยอาชีพของผู้เขียนซึ่งเป็นนักหนังสือพิมพ์ทำให้มีโอกาสร่วมเดินทางไปกับเจ้าหน้าที่
จึงได้เห็นการปฏิบัติงานจริง ๆ เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น
ข้อความที่เขียนเอาไว้จึงมีชีวิตชีวา และการปิดท้าย
โจรเงินที่เขาอ้างถึงนั้นก็ทำให้คนเชื่อว่าโจรเงิน
อาศัยอยู่ในแผ่นดินไทยจริง

ในภาคที่ ๒ ของเรื่อง ผู้เขียนได้นำไปให้รู้จักกับ
ผู้ก่อการร้ายที่มุ่งร้ายต่อไทย โดยได้รับการสนับสนุน
จากภายนอกประเทศ เรื่องนี้จึงเป็นเรื่องคนละอย่าง
กับเรื่องแรก เพราะเรื่องแรกเกี่ยวข้องกับโจรเงินนอก
ประเทศที่มาอาศัยดินแดนไทยเป็นฐาน ภาค ๒ นี้
ผู้เขียนตั้งชื่อไว้คู่กัน คงจะด้วยความเกลียดว่า “โจร
ภาคเมือง” เขาหมายถึงพวกที่ปฏิบัติการแบ่งแยก
ดินแดนไปตั้งสาธารณรัฐปัตตานี นั่นเอง

ความเป็นมาของเรื่องนี้สั้นไปหน่อย และเรื่อง
นี้ก็ยังไม่มีการเขียนวิเคราะห์ให้เป็นความรู้ความเข้าใจ
อย่างชัดเจนเสียที่ ยิ่งประวัติ เป๊าะแยะ ที่มีอยู่เพียง
ไม่ถึงสองหน้า เป็นเรื่องที่คนอ่านค่อนข้างจะผิดหวัง
จะดีมากก็ตรงเก็บเอาใบปลิว หรือแถลงการณ์ของ
พวกแยกดินแดนมาตีพิมพ์ให้อ่านกันจริง ๆ

ภาคที่สาม เป็นเรื่องเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์ภาคใต้
ผู้เขียนกล่าวถึงบุคคลที่ถูกหมายหัวว่าเป็นคอมมิวนิสต์
หลายคน แต่ก็ไม่มีรายละเอียดมากมายนัก อย่าง
เช่นกล่าวถึงสุพร อ่อนเรือง และ ช้าง แซ่ซึ้ง ว่าเป็น
หัวหน้าหน่วยที่สำคัญ ก็น่าจะให้รายละเอียดต่อไป
ด้วย ในภาคนี้ที่น่าสนใจมากที่สุดตอนที่ผู้เขียนบันทึก
การปฏิบัติการของผู้ก่อการร้ายเอาไว้มากมาย รวม
ทั้งการปะทะและการทำลายค่ายของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
ไม่ว่าจะเกิดขึ้นที่พัทลุง นาสาร หรือชะอวด เป็น
เรื่องที่น่าสนใจทางสั้น

หนังสือเล่มนี้ถ้ามีใครถามว่าดีไหม ก็เห็นจะ
ตอบยาก แต่ถ้าถามว่าน่าอ่านไหม เห็นจะตอบได้
เลยว่าน่าอ่าน ยิ่งคนที่สนใจเหตุการณ์อยู่ที่ภาคใต้
ของบ้านเมืองเรายิ่งไม่ควรผ่าน ถึงผู้เขียนท่านไม่ได้
วิเคราะห์เรื่องราวไว้อย่างกระชับ ท่านก็ยังบันทึก
อะไรรัดอะไรที่ท่านได้เห็นและได้ยินเอาไว้ให้อ่านกัน
พอสมควร ส่วนที่ท่านพูดไม่ได้ก็ขอให้เข้าใจ
เพราะก็ได้ออกตัวไว้แต่แรกแล้วว่า “.....มีอีกมากที่
ผมเขียนไม่ได้ พุดกันตรงๆ อีกนั่นแหละ มันเป็นเรื่อง
เรื่องนี้อาจเสื่อมเสียแก่ทางราชการ หรือเป็นความ
ลับต่อทางราชการ....” แต่ก็โดยเฉพาะรูปประกอบ
ผู้เขียนเลือกามาได้ทีเดียว สมที่เป็นนักหนังสือ
พิมพ์

นรมิตี เศรษฐบุตร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การปฏิรูปที่ดิน

ปัทมา สุทธิประภา - รวบรวม

(ศูนย์การพิมพ์ ๒๕๑๔)

๒๒๒ หน้า / ๒๕ บาท

การปฏิรูปที่ดินได้รับความสนใจจากนักวิชาการและบุคคลหลายฝ่ายเป็นอย่างมากในระยะหลัง ๆ นี้ ดูเหมือนจะมีข้อเสนอว่า นโยบายปฏิรูปที่ดินเป็นสิ่งจำเป็นในประเทศไทยในการพัฒนาเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามความเข้าใจอันสับสนเกี่ยวกับเรื่องนี้ยังมีอยู่เสมอ เช่นการให้ความหมายของการปฏิรูปที่ดินในแง่ต่าง ๆ กัน หรือความเชื่อที่ว่า สิ่งนี้จะเป็นตัวแก้ปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งดูเหมือนยังตั้งอยู่บนเหตุผลที่ยังไม่เด่นชัดนัก

หนังสือ การปฏิรูปที่ดิน ซึ่งรวบรวมบทความเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน (ที่เคยลงพิมพ์ในต่าง ๆ กัน) โดยบุคคลที่อยู่ในวงการด้านนี้ คือ ศักดิ์ ไทยวัฒน์ ไชยวงศ์ ชูชาติ เสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ อารี อธิวิภชม ม.ล. ประชุม เสนิงศ์ฯ จงเจริญ อนันตวิบูล ชาติ สังข์ทอง อำนวย ชุมสมุทร และ ปัทมา สุทธิประภา ดังนั้นจึงนับเป็นหนังสือที่ควรได้รับความสนใจจากบุคคลหลายฝ่าย

ผู้รวบรวมหนังสือเล่มนี้เชื่อว่า เมื่ออ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว ผู้อ่านจะเข้าใจในเรื่องต่างๆต่อไปนี้ คือ ก) ความหมายของการปฏิรูปที่ดิน ข) การปฏิรูปที่ดิน อาจจะมีได้ในประเทศเสรีประชาธิปไตย และอาจใช้เป็นอาวุธเพื่อปราบปรามการคุกคามบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์ได้ ค) การปฏิรูปที่ดินเป็นสิ่งที่จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและการปกครอง และ ง) ประเทศไทยควรมีการปฏิรูปที่ดินได้แล้ว

ผู้วิจารณ์จึงขอพิจารณาหนังสือเล่มนี้ ตามหัวข้อทั้ง ๔ ประการ ที่ผู้รวบรวมกล่าวไว้

สำหรับ ความหมายของการปฏิรูปที่ดินนั้น ผู้อ่านอาจจะทราบได้จากบทความของ จงเจริญ อนันตวิบูล ที่ยกเอาคำนิยามจากเอกสารอ้างอิงอื่น ๆ เป็นความหมายที่สมบูรณ์ดีพอสมควรคือ

“ --- เกี่ยวกับ การปรับปรุงสถาบันเศรษฐกิจ การเกษตร (economic institutions) เช่น กรรมสิทธิ์ และการเช่าที่ดินของเกษตรกร ค่าเช่าที่ดิน การเสียภาษีสำหรับที่ดิน หรือรายได้อันเกี่ยวกับที่ดินของเกษตรกร เศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิต ตลาดและการปรับปรุงเทคนิคต่างๆ ของเกษตรกร ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน และการพัฒนาที่ดิน การบำรุงรักษาทรัพยากร วิธีการและระดับของการผลิต และปัญหาเกี่ยวกับبودสาหรณกรรรมในชนบท รวมถึงปัญหาต่างๆ ที่คล้ายคลึงกับที่กล่าวมานี้ ”

จากคำนิยามจะเห็นว่า การปฏิรูปที่ดินมีความหมายที่กว้างมาก เพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงสถาบันเศรษฐกิจ การเกษตรในหลายๆ ด้าน จึงน่าจะขจัดความสงสัยของหลายคนที่เข้าใจว่า การปฏิรูปที่ดินนั้นเป็นเรื่องของการจัดแบ่งที่ดินให้แก่เกษตรกรเท่านั้น การปรับปรุงกฎหมายค่าเช่า และภาษีที่ดินต่างๆ หรือการตั้งสถาบันสินเชื่อเพื่อพัฒนาที่ดิน ก็เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปที่ดินด้วยเช่นเดียวกัน

สำหรับความเข้าใจที่ผู้อ่านจะได้รับจากหนังสือเล่มนี้เกี่ยวกับว่า การปฏิรูปที่ดินอาจจะทำในประเทศประชาธิปไตยได้ และยังเป็นเครื่องมือป้องกันการคุกคามของคอมมิวนิสต์นั้น อาจจะพิจารณาจากบทความของไชยขงศ์ ชูชาติ หรือบทความที่เกี่ยวกับประสบการณ์ด้านการปฏิรูปที่ดินในประเทศอื่นๆ ไชยขงศ์ ชูชาติ เขียนสรุปในตอนท้ายว่า

“โครงการสมบูรณแบบชนคินนี้แหละ ที่อะแมนคอลลี “คอมมิวนิสต์” กลัวมันกลัวหนา...และไม่ยอมเข้ามาว่าวปลดแตกให้แก่พี่น้องชาวไร่ชาวนาของเราอีกต่อไป”

ความเข้าใจในข้อนี้เกี่ยวข้องกับข้อ ๓ ที่ว่า การปฏิรูปที่ดินมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากบทความของศักดิ์ ไทยวัฒน์ ไชยขงศ์ ชูชาติ อำนวย ชุมสมุทร ม.ล. ประชุม เสนอวงศ์ฯ และ ปุณณะ สุทธิประภา ผลของการปฏิรูปที่ดินที่สำคัญ ก็คือ ทำให้มีประสิทธิภาพในการผลิตดีขึ้น การสะสมทุนมากขึ้น และทำให้มีการกระจายรายได้ที่เสมอภาคมากขึ้น ผู้เขียนหลายท่านอธิบายถึง การปฏิรูปที่ดินในได้เห็นว่าทำอย่างไร และประสบความสำเร็จแค่ไหน ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะการปฏิรูปที่ดินในได้เห็นนับเป็นตัวอย่างของความสำเร็จและการดำเนินงานของโครงการนั้นเป็นไปอย่างรัดกุม เป็นขั้นๆ ไม่กระทบกระเทือนแต่ละฝ่ายมากนัก นอกจากนั้นเรื่องการปฏิรูปที่ดินในอิหร่าน ญี่ปุ่น และฟิลิปปินส์ ก็ควรแก่การศึกษาอย่างยิ่ง เพราะบางประเทศที่เอ่ยชื่อมาได้ปฏิรูปที่ดินแล้ว

เมื่อพิจารณาถึง ปัญหาการถือครองที่ดินที่เกิดขึ้นในประเทศไทยแล้ว ผู้เขียนหลายท่านสรุปว่า การปฏิรูปที่ดินในเมืองไทยนั้น เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจ และเป็น การช่วยเหลือให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ดีขึ้น แนวนโยบายของการปฏิรูปที่ดินในเมืองไทยนั้น ไชยขงศ์ ชูชาติ ได้เสนอให้มีการปฏิรูปที่ดินแบบไทยๆ ที่น่าสนใจ ข้อเสนอแนะพอสรุปได้คือ เราควรใช้มาตรการด้านภาษีที่ดิน

คือ จัดเก็บภาษีตามราคาที่ดิน เพื่อป้องกันการเก็งกำไรในที่ดิน อีกประการหนึ่งก็คือ ควรจะมีการปรับปรุงนโยบายด้านการเงินและการคลัง เพื่อช่วยให้มีการใช้ทรัพย์สินอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องของการ การระดมทุนเพื่อพัฒนาการเกษตร โดยธนาคารแห่งประเทศไทย ควรจะมีบทบาทสำคัญมากขึ้น กลยุทธ์ไทยในปัจจุบันนี้ไม่มีสถาบันการเงินช่วยเหลือมากมายเหมือนคนในอาชีพอื่น ๆ ธนาคารที่คิด เป็นสิ่งที่น่าส่งเสริมจะเพิ่มขึ้น เพื่อให้สนับสนุนการเกษตรในการปรับปรุงและพัฒนาที่ดิน

สิ่งที่ขาดไปในหนังสือเล่มนี้คือ ความล้มเหลวและสาเหตุของความล้มเหลวของโครงการปฏิรูปในบางประเทศ ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานตามโครงการปฏิรูปที่ดินนั้นดีมาก แต่บทความในหนังสือเล่มนี้ยังไม่ได้กล่าวถึงไว้ ข้อเสนอสำคัญที่เราได้ก็คือถึงเวลาแล้วที่เราจะมีการปฏิรูปที่ดินในประเทศไทย ดังนั้นสิ่งที่เราควรสนใจต่อไปก็คือ โครงการนี้ถ้าหากมากขึ้น เราควรจะดำเนินการในรูปแบบใดจึงจะเหมาะสมกับประเทศของเรา

ข้อที่ควรระวังไว้เสมอก็คือ โครงการปฏิรูปที่ดินเป็นโครงการหนึ่งที่จะดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจ ความสำเร็จของโครงการนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ หรือมาตรการด้านอื่น ๆ อีกหลายด้าน จึงไม่ควรหวังว่า โครงการนี้จะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้ดีขึ้นอย่างมาก โครงการอื่นๆ เช่น โครงการพยุงราคา หรือประกันราคาพืชผล โครงการชลประทาน โครงการสินเชื่อการเกษตรและโครงการการศึกษาและส่งเสริมการเกษตร ย่อมยังมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน เราได้ลงทุนในโครงการเหล่านี้ไปบ้างแล้ว น่าจะทำต่อไปให้มากขึ้น เมื่อมีการปฏิรูปที่ดินกันจริงจึงจะได้ช่วยให้ผลทุกอย่างดำเนินไปสู่เป้าหมายรวดเร็วยิ่งขึ้น อย่างน้อยที่สุด การปฏิรูปที่ดินแบบไทยๆ ที่ไชยขงศ์ ชูชาติ เสนอมานั้น ก็ควรจะดำเนินการอย่างรีบด่วนได้แล้ว

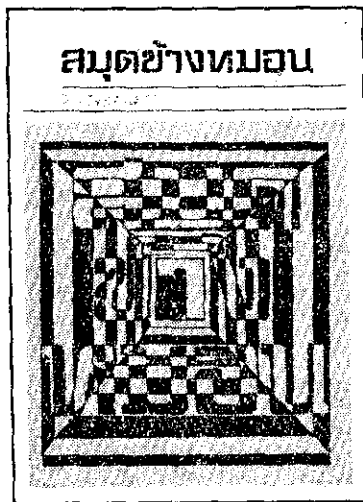
ทองโรจน์ อ่อนจันทร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมุดข้างหมอน

ส. ศิวรักษ์

(ศีกษิตสยาม)

๒๑๖ หน้า ๓๕ บาท

หนังสือเล่มนี้เป็นบันทึกการท่องเที่ยวอันเนื่องมาจากผู้เขียนได้รับเชิญจาก International House of Japan ให้ไปเยือนญี่ปุ่นเดือนหนึ่งและได้มีโอกาสเที่ยวตระเวนออกไกลอีกบางประเทศ แล้วจึงเดินทางต่อไปยังยุโรปอีกด้วยจึงรวมเป็นเวลาทั้งหมดเกือบสองเดือน ซึ่งเป็นเวลานานพอที่จะได้เป็นตัวเองอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ต่างออกไปจากเดิม ทำให้ได้คิดผิดแปลกไปจากระบบความคิดและระบบงานอันเคยชินและทำให้ได้รู้จักตนเองและสังคมของคนกระจำงัน เป็นโอกาสให้ผู้เขียนทำบันทึกเอาไว้โดยให้ชื่อว่า "สมุดข้างหมอน" เป็นการเขียนชื่อหนังสือ The Pillow Book of Sei Shonagon อันมีชื่อของญี่ปุ่น

เส้นทางเดินครั้งแรกในหนังสือเล่มนี้ไปหยุดที่ญี่ปุ่น แล้วย้อนมาร่วมสำเนาหนังสือพิมพ์ที่ฮ่องกง หลังจากนั้นไปแคว้นที่ไต้หวันและเกาหลีแล้วจึงกลับไปสู่ญี่ปุ่นอีกครั้งหนึ่ง ต่อมาเดินทางผ่านมอสโคว์ไปสู่นิวซีแลนด์ แล้วไปแคว้นที่บอร์เนียวและลอนดอนก่อนจะกลับเมืองไทย ผู้เขียนรำพันว่าเมืองนอกนั้นจะคล้าย

ไรก็ไม่เหมือนบ้านเกิดเมืองนอนของตน และยกตัวอย่างบรรดาผู้สำเร็จราชการอังกฤษ ที่ไปปกครองเมืองจีนต่าง ๆ ว่าพากัน รอคอยวันปลดเกษียณเพื่อกลับไปอยู่กระท่อมมุงแฝกตามชนบทอังกฤษ เหมือนกับทูตญี่ปุ่นผู้หนึ่งซึ่งเขียนกลอนมีความว่า แม่ชีวิตนักการทูตจะมีความหรรษาอยู่ในนครหลวงต่าง ๆ ของโลก แต่ตนก็ตั้งตารอวันที่จะได้กลับไปกินอาหารง่าย ๆ ในเกาะญี่ปุ่นอย่างคนทั้งหลาย

เมื่อแรกถึงญี่ปุ่นก็ชมว่าในด้านการบริการ ในด้านความสุขของผู้คน และในด้านความสะอาดอันเป็นสีกขาบทข้อแรกของลัทธิชินโตนั้น ญี่ปุ่นขณะต้องงด้วยประการทั้งปวง แต่บ่นว่าขาดน้ำช็อกถนน ที่พักของผู้เขียนได้แก่อาคารสำหรับนานาชาติซึ่งใช้เป็นที่กินอยู่หลับนอน คั้นคว่ำวิชัยและเสาะแสวงหาความรู้เกี่ยวกับญี่ปุ่น

ผู้เขียนบรรยายถึงเมืองต่าง ๆ ที่ได้ไปเที่ยว โดยเอ่ยถึงโตเกียวมิวัง วัด กับพิพิธภัณฑ์ และมีสวนสาธารณะงาม ๆ หลายแห่ง เมื่อเช้าวันหนึ่งในวันพระราชสมภพของพระจักรพรรดิ ได้ชมปราสาทเก่าซึ่งมีคูล้อมรอบว่าใหญ่โตโอฬาร แม้บ้อมปราการและกำแพงศิลาหนาทึด ๆ ก็รักษาไว้ และพ้นจากนั้นไปจะศูนย์กลางพาณิชย์และดึกขามใหญ่ ๆ เขาก็ยังรักษาบริเวณพระราชวังไว้อย่างสง่าสมศักดิ์ศรี ขององค์พระประมุข

ที่นารา ผู้เขียนแสดงความคิดใจในกวาง สวน และวัดชินโต ส่วนที่นาคิโก สิ่งที่ชอบเป็นพิเศษมิใช่อื่น หากเบนบาสนซึ่งปลูกไว้ถึง ๑๖,๐๐๐ ต้น กินระยะทางสองข้าง ๓๗ กิโลเมตร และกล่าวถึงวัดไทย-ญี่ปุ่นที่นาโงยา ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งอุปราชาอินเดียอัญเชิญจากกบิลพัสดุ์ถวายแด่พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แล้วแบ่งพระราชทานให้ญี่ปุ่นอีกต่อหนึ่ง ผู้เขียนยังได้รำลึกถึงการเดินทางในเที่ยวก่อนเมื่อจบบรถไฟสายเร็วที่สุดในโลก (ฮิคาริ) ไปกรุงโตเกียว " ... ผู้หญิงญี่ปุ่นใส่ชุดกิโมโนมา

โค่งค่านับกันอย่างโบราณ ในขณะที่รถสายเร็วที่สุด
เคลื่อนออกจากสถานี....” ที่โตเกียว อาจารย์ อิชิวะ
แห่งศูนย์วิจัยอาชีวอนามัยมหาวิทยาลัยโตเกียว ซึ่ง
รู้ภาษาไทยดีมากต้อนรับ พาไปดูคูวังและจัดให้ได้คั้ง
ที่โรงเคียวอย่างญี่ปุ่น (เรียวคัง) ถูกใจหมดทุก
อย่าง นอกจากนั้นยังได้ไปสัมมนาเรื่องเมืองจันทเมือง
สยามมาซึ่งอยู่ริมทะเล มีพระราชวังฤดูร้อนตั้งอยู่
กลางภูมิประเทศอันสวยงามอีกด้วย

ผู้เขียนเล่าถึงความสงบที่ได้ออกไปค้างแรมที่วัด
โศงจิซึ่งเป็นวัดเซนอยู่ที่เมืองสุริมิ นอกกรุงโตเกียว
ห้องที่อยู่โล่งสะอาดร่มรื่น (ตามาจิ) ปลูกผักถั่วงอก
และมีประดูล้อมกรกระดาศ ส่วนผนังด้านหนึ่งก็มี
บานเลื่อนเป็นตู้เก็บหมอนและที่นอน เป็นที่เหมาะ
สำหรับหลบความอลวนไปหาความสงบ นอกจากนั้น
ยังได้ไปแสวงหาบุญที่วัดโกยาसान อันเป็นประตูล
ภูเขาพระพุทธรูปของญี่ปุ่น มีธรรมชาติอันสวยงาม
เรียงรายไปด้วยสนต้นโตอายุราว ๆ พันปีบนนั้น

ว่าถึงวรรณคดีญี่ปุ่น ผู้เขียนได้เล่าถึง ยาสุนาวิ
กาวาบาตะนักเขียนรางวัลโนเบล และยูกิโอะ มิซึมา
ซึ่งความท่องทำฮาราวะถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓

ในบทว่าด้วยการสัมมนาเรื่อง สาธารณรัฐประ
ชาชนจีน ผู้เขียนแสดงความเห็นว่าระบบกบฏซู่และ
ระบบคอมมิวนิสต์กับแบบไทยไม่ได้ แต่ก็ยอมรับและ
ให้เกียรติแก่เขาเหล่านั้น ในการทูลว่าอะไรคือสาระ
อะไรคืออสาระ อย่างน้อยเขาเข้าใจว่าสาระในทาง
สังคมนั้น ประการต้น คนจะต้องมีกินมีใช้และชีวิต
จะต้องมีความหมาย

แต่สำหรับชีวิตในญี่ปุ่นนั้น ผู้เขียนเห็นว่ายาก
ที่จะหาความสุขได้ เมื่อเงินมีมาก ของก็แพงขึ้น
ของที่ไม่จำเป็นแก่ชีวิตก็ต้องคิดหาเอามาให้หนักขึ้น
เพราะตกอยู่ใต้อิทธิพลการโฆษณาสินค้าอันมีอยู่ทุก
แห่งหน เวลาสำหรับจะอุทิศให้ครอบครัวก็น้อยลง
เพราะมีหัวหน้าไว้ชื่อของที่ไม่จำเป็นแก่ชีวิต เวลา
ว่างก็หาไม่ได้เพราะมีวุ่นวายในทางผิด ๆ เมื่อเทียบ
ชีวิตที่ได้ประสบทั้งในเมืองไทยและญี่ปุ่นแล้วผู้เขียน
ก็สรุปไว้อย่างน่าฟังว่า การสร้างสวรรค์จริงใจ ให้
จะต้องรู้แต่ของเราเท่านั้น หากยังต้องรู้จักลมรสของ

ค้ของงามของชาติอื่นอีกด้วย ถ้าได้ทั้งสองอย่าง จะ
เดินทางสายกลางได้ถูกต้อง กล่าวคือ ไม่ชาตินิยม
เกินไป และในขณะที่เดียวกันก็ไม่ได้ถูกความเป็นชาติ
ของตนเองด้วย พร้อมกันนั้นก็มีความกว้างขวางสมเป็น
ชาวโลก สมเป็นมนุษย์ซึ่งรู้จักเลือกหาความงามความ
ดีจากทุกสิ่ง ที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์กันขึ้นมาจนเป็น
มรดกในทางวัฒนธรรมของโลก

ในบท “สัมมนาหนังสือพิมพ์ฮ่องกง” ผู้เขียน
ได้สรุปถึงหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ว่า จะต้องถือ
ศีลอย่างพระ ต้องมีความรู้อย่างอาจารย์ ต้องกล้าคัด
สินใจยิ่งกว่านักการเมือง ต้องรู้จักรักษาของเก่าแก่ๆ
กับรู้จักนำของใหม่มาใช้ให้เป็นประโยชน์ และต้อง
เขียนให้ผู้อ่านรู้ในสิ่งที่ยังไม่รู้ และคิดในสิ่งที่ยังไม่
เคยคิด หน้าที่หนึ่งให้เขียนในทางปรับปรุงและปฏิวัติ
สังคมซึ่งไม่ได้หมายถึงเรื่องปฏิวัติอย่างโจ๋อาวู แต่
เป็นไปในทางการใช้ความคิดหรือคิดให้ถูก คิดให้
งาม ผู้เขียนได้เห็นว่าการปฏิวัติที่สำคัญที่สุดคือต้อง
คิดปฏิวัติตัวเราให้โกรธน้อยลง โลกน้อยลง และ
หลงน้อยลง แต่ให้ขยายความรัก ความใจใหญ่ใจ
กล้า และความเสมอภาคออกไปยังคนอื่น ๆ ด้วย
ที่ฮ่องกงนี้ ผู้เขียนแสดงความพอใจว่าเพียงข้ามไปมา
ระหว่างฮ่องกงกับเกาสุน ก็เป็นนครท่องเที่ยวที่เพลิดเพลิน
เพลินพออยู่แล้ว เพราะได้เห็นภูมิประเทศอันงดงาม
เห็น อ่าว ภูเขา ทะเล เรือสำเภา ท้องอากาศกับวิสุทธิ
สดชื่น

เมื่อแวะที่ไต้หวัน ผู้เขียนไม่ได้บรรยายอะไร
มากนัก แต่ได้มีโอกาสเข้าเยี่ยมชมค่านับประธานาธิบดี
เจียงไคเช็คซึ่งเป็นผู้คนชา กานเฟ้ เหล่าและบหรี
แต่มีนิสัยตนเขาแต่ดีหาและทำงานได้เรื่อย แม้อายุ
จะ ๘ รอบแล้วก็ไม่ม้ท่าทางว่าแก่เลย ว่าถึงความ
สำร็จอันสำคัญของจีนคณะชาตินี้ ผู้เขียนเห็นว่า
ได้แก่การปฏิรูปที่ดิน

สำหรับเกาหลี แม้ผู้เขียนจะจัดทำอากาศยานที่
ซูลว่าแล้วกว่าที่โหนดหมด ทั้งในด้านบริการและความ
แออัด แต่ก็ชมเมืองซูลว่าแบบระเบียบเรียบร้อยกว่า
ไทเป ประกอบด้วยภูมิประเทศที่เป็นเขาเขาดงงาม
และมีโบราณสถานอันเก่าแก่คู่บ้านคู่เมือง

จากญี่ปุ่นข้ามทวีปไปยุโรป เข้ากรุงปารีสซึ่ง
 “... คนฝรั่งเศสก็พยายามดิ้นรนแข่งกัน...” ผู้
 เขียนบันทึกไฮเตลบางแห่งแม้มีห้องน้ำ ก็ไม่มีสบู่ให้
 บางที่ห้องส้วมไม่มีกระดาษชำระเสียซ้ำ กระบวน
 สกปรกแล้วผู้เขียนเลยเป็นอันยกให้ฝรั่งเศส ถึง
 กระนั้นปารีสก็ยังมีข้อดีให้ชม “...ออกไปเดินสุด
 อากาศตอนเช้าของกรุงอันรุ่งเรืองแห่งนี้ ถึงจะบ่นว่า
 ปารีสอย่างไร ในยามเช้าถนนกว้าง การจราจรยังไม่
 จอแจ อากาศบริสุทธิ์ ไม่หนาวเกินไป ไม่ร้อนเกินไป
 ต้นไม้ข้างทางสองข้างทาง วนากังาม...” ผู้เขียน
 ชมปารีสว่าใหญ่โตโอฬารกว่าเมืองหลวงไหน ๆ ใน
 ยุโรป ชมคนฝรั่งเศสว่า ไม่ขอมเป็นทาสเครื่องจักร
 ยนต์เช่นชาติอื่น ๆ และชมชาวปารีสว่ารู้จักกันรู้จัก
 หุคกลางวัน ทีละสองชั่วโมงเป็นอย่างน้อย

ก่อนกลับเมืองไทย ผู้เขียนเล่าว่าได้แวะที่ลอน
 ดอนอีกแห่งหนึ่งเป็นโอกาสให้มีการสัมภาษณ์ทวีต
 บับซ์ ซึ่งได้นำลงพิมพ์ไว้แบบทศตวรรษก่อนภาค
 ผนวกด้วย จากการศึกษาสถานการณ์โดยทั่วไป
 ผู้เขียนกล่าวว่าตนมีความหวังในคนรุ่นใหม่ที่จะถูก

เป็นอันมาก เห็นว่าเขาพยายามคิดอย่างเป็นตัวของ
 ตัวเอง อย่างรับผิดชอบ อย่างมีจริยธรรมและสรุป
 ว่าในภาวะการที่ปรากฏอยู่นั้น คนอังกฤษจะต้อง
 ทำงานมากขึ้น

หนังสือเล่มนี้จบลงด้วยภาคผนวกซึ่งเป็นคำแปล
 ปาฐกถาของผู้เขียน แก่ผู้ฟังชาวญี่ปุ่นในหัวเรื่อง
 “ญี่ปุ่นในทัศนะของคนไทย” ซึ่งผู้เขียนตั้งใจและ
 มีโอกาสพูดความจริงต่าง ๆ โดยมีข้ออ้างถึง ยอร์ช
 เบอร์นาร์ด ชอร์ ซึ่งแนะไว้ว่าถ้าไม่รู้ว่าจะพูดว่า
 กระไรดี ก็ให้พูดความจริง

สมมติว่าหมอมัน นับได้ว่าเป็นหนังสือสนทนากับผู้อ่าน
 จะคิดหาสาระออกมาได้มากพอควร เหมาะแก่ผู้ที่ยัง
 มิได้เดินทางไปประเทศเหล่านั้น และผู้ที่ผ่านมาแล้ว
 เพื่อทบทวนเปรียบเทียบกับประสบการณ์และความ
 รู้สึกนึกคิดของตน แม้ตัวสะกดการันต์จะมีผิดและ
 ตกหล่นอยู่บ้างมาหลายแห่งก็ตาม

นิจ วิทยุธีระนันท์
 สำนักพิมพ์เมือง

The Second Indochina War:
Cambodia and Laos
 Wilfred G. Burchett
 International Publishers: New York, 1970
 pp. 204 \$ 1.95

เบอทรัน รัสเซล เคยกล่าวไว้ว่า “วิลเฟรด
 เบอเชทเป็นผู้มีส่วนกระตุ้นความนึกคิดของโลกตะวันออก

ตกเกี่ยวกับสงครามเวียดนาม ข้าพเจ้าเองเข้าไปมี
 ส่วนพัวพันเป็นปากเสียงให้ประชาชนเวียดนามก็
 เพราะได้อ่านหนังสือของเบอเชท เบอเชทได้ประสาน
 ความผูกพันทางศีลธรรม และการเมืองเข้าด้วยกัน
 ไว้ในหนังสือหลายๆ เล่ม ผลงานของเบอเชทเป็น
 สิ่งที่น่าทึ่งสำหรับประวัติศาสตร์ปัจจุบัน

เบอเชทเขียนหนังสือมาแล้วหลายเล่มเกี่ยวกับ
 “ฝ่ายตรงข้าม” โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับผู้ที่
 เป็น
 ประชัญของอเมริกาในอินโดจีนงานเขียนของเบอเชท
 ดูเหมือนจะมีได้มีจุดประสงค์ ที่จะทำเป็นหนังสือ
 วิชาการ แต่เป็นเรื่องเล่าลำดับเหตุการณ์และประสบ
 การณ์จริง ๆ ของแก ทั้งนี้เพราะเบอเชทอาจจะได้
 เปรียบบันทึกเขียนอื่น ๆ ที่เขียนเกี่ยวกับอินโดจีน คือ
 แกสามารถจะเข้าไปหาข้อมูลและ ประสบการณ์ชีวิต
 จริงของ “ฝ่ายตรงข้าม” ในดินแดนต้องห้าม เา
 มาเขียนให้อ่านได้ พุดง่าย ๆ ก็คือแกเป็นนักเขียน
 ฝ่ายซ้าย

หนังสือเล่มล่าสุดของเบอเซท เป็นเรื่องเกี่ยวกับเขมร และ ลาว โดยตรง ที่น่าสนใจคือ เรื่องลาว และเขมรนั้นดูเหมือนจะมีคนเขียนให้อ่านกันน้อยเหลือเกิน นักเขียนส่วนมากไปมุ่งอยู่กับเวียดนาม จนในบางครั้งลืมไปว่าสงครามเวียดนามนั้นหาใช่มีส่วนอยู่แต่ในเวียดนามไม่ ทั้งลาวและเขมรเป็นส่วนหนึ่งที่พัวพันกันอย่างแยกไม่ออก ถ้าจะเรียกชื่อสงครามนี้ให้เหมาะก็คงจะต้องเรียกว่า สงครามอินโดจีน เบอเซทกล่าวไว้ในคำนำว่า “เมื่อกองทัพอเมริกัน-เวียดนามได้บุกเข้าไปในเขมรเมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๑๓ สงครามอินโดจีนแนวที่สองก็เกิดขึ้น นับแต่นั้นก็ไม่มีการแยกระหว่างสงครามพินดินในเวียดนามใต้ สงครามอากาศในเวียดนามเหนือ หรือ “สงครามลับ” ในลาว ทั้งหมดได้รวมเป็นแนวรบเดียวกันเหมือนดังที่เป็นมานับแต่ก่อนสนธิสัญญาเจนีวาปี ๒๕๑๖

ครั้งแรกของหนังสือเล่มนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับเขมร ส่วนมากเป็นการบรรยายประวัติความเป็นมาของเขมร นับแต่ได้เอกราชจากฝรั่งเศส ความพยายามของสีหนุที่จะกั้นมิให้สงครามเวียดนามลามเข้าประเทศ และความไม่พอใจของอเมริกาต่อนโยบายความเป็นกลางของสีหนุ ซึ่งอเมริกามองเห็นว่าเป็น “อันตรายและ ผิดศีลธรรม” เบอเซทพยายามอธิบายว่าอเมริกา มีส่วนทำให้เขมร เข้าไปร่วมในสงครามเวียดนาม ทั้งนี้ โดยสนับสนุนฝ่ายทหารเขมรให้โค่นสีหนุ กล่าวโดยย่อคือ เบอเซทเห็นว่ารัฐประหารล้มสีหนุและการที่รัฐบาลลอนดอนเข้าร่วมกับอเมริกานั้น เป็นผลของการเมืองระหว่างประเทศ มุ่งคือการสืบราชการลับซีไอเอของอเมริกา เป็นตัวจักรอยู่เบื้องหลัง ข้อถกเถียงนี้แม้จะมีมูลความจริงอยู่บ้าง ไม่น่าสงสัยก็ตาม แต่ก็มิได้พยายามอธิบายเหตุการณ์การเมืองภายในของเขมรแต่อย่างใด เบอเซทมิได้พยายามอธิบายเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างกองทัพกเขมร และ สีหนุ หรือความไม่พอใจของกลุ่มชนชั้นสูงที่ต่อต้านนโยบายทางเศรษฐกิจและการเมือง

ของสีหนุ ในคอนทักของครั้งแรกของหนังสือ เบอเซทจะใช้อารมณ์และความผูกพันทางการเมืองของตนมากไปหน่อย ดังนั้นจึงทำให้ผู้อ่านซึ่งไม่รู้จักลักษณะบางของการเมืองเขมรเข้าใจงานเขียน ได้ยาก

ในบทที่เกี่ยวกับลาว ดูเหมือนเบอเซทจะทำงานหนักหน่อย และสามารถดับเหตุการณ์ได้ชัดเจนขึ้น โดยเริ่มจากการที่ลาวต่อสู้เพื่อเอกราช ความขัดแย้งของผู้นำลาวในการนำประเทศ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งความพยายามของอเมริกาที่จะสนับสนุนลาวฝ่ายขวาทำลายลาวฝ่ายซ้าย เรื่องบางเรื่องเกี่ยวกับลาวนี้อาจจะเป็นเรื่องค่อนข้างใหม่สำหรับผู้อ่านที่อยู่ในค่ายโลกตะวันตก สงครามลาวแม้จะมีมานาน มีข่าวสารระแคะระคาย แต่ก็ยังเป็นสงครามที่เรียกว่า “สงครามลับ” ดังนั้นรายละเอียดและข้อเท็จจริงจึงไม่ค่อยจะปรากฏต่อสายตาโลก ถ้าจะข้มคำพิงเพชรมากล่าว ก็เห็นจะเป็นว่า “ในเวลาของสงครามนั้น ความจริงคือผู้ขาดเจ็บคนแรก”

ในเรื่องลาวนี้ เบอเซทได้กล่าวถึงบทบาทของซีไอเออย่างมากมาขย คลุมไปถึงบรรดานักการทูตและผู้เชี่ยวชาญจากเอไอดี หรือองค์การอื่น ๆ เบอเซทกล่าวว่าพวกนี้เป็นหน่วยสืบราชการลับที่มาในรูปขององค์การช่วยเหลือต่างๆ กัน เรื่องนี้ถ้าหากเบอเซทพูดเมื่อ ๒-๓ ปีก่อนก็อาจจะไม่มีคนเชื่อสนิทนัก แต่ในปัจจุบัน สิ่งเหล่านี้ได้รับการยืนยันจากทางอเมริกาเอง หัวหน้าหน่วยเอไอดีในลาวก็ยอมรับต่อรัฐสภาอเมริกันว่า องค์การของตนเป็นเพียงเครื่องบังหน้าให้ ซีไอเอ และยังเมื่อเร็ว ๆ นี้มีการเบ็ดโป่งเอกสารลับของกระทรวงกลาโหมอเมริกัน สิ่งต่างๆ ที่เบอเซทพูดไว้ในหนังสือเล่มนี้เกี่ยวกับความพยายามของอเมริกาที่จะกำจัดลาวซ้ายหรือแม้แต่ลาวกลาง (เมื่อไม่เป็นประโยชน์) ก็ยิ่งปรากฏจากข้อสงสัย

มีหัวข้อที่น่าสนใจอยู่ ๒ ข้อในหนังสือเล่มนี้ ข้อที่ ๑ คือเรื่องขบวนการลาวต่อต้านฝรั่งเศส (ตรงกับสมัยรัชกาลที่ ๕ ของไทย) และเรื่องกองทัพ

แม้ว่าในลาวซึ่งชื่อไอเอ สนับสนุน เบอเซทแล้วว่าเมื่อฝรั่งเศสเข้ายึดครองจัมปาศักดิ์ (เมื่อปลายสมัย ร.๕) นั้น มีขบวนการกู้ชาติเกิดขึ้นทันที ทั้งนี้ภายใต้การนำของคนลาวชื่อ Komadome ขบวนการนี้ต่อต้านฝรั่งเศสอยู่หลายสิบปี ฝรั่งเศสต้องใช้เครื่องบินบอมบ์ กำลังทหารมากมาย ใช้ทั้งช้างและหมาอัสเซ่ เช่นตามเข้าใจคือขบวนการกู้ชาติในป่าลึก ที่น่าสนใจก็คือดูเหมือนเรื่องลาวกู้ชาติ แต่สมัยโบราณนี้ไม่ค่อยจะมีคนกล่าวถึง มักจะคิดว่าลาวยอมกับฝรั่งเศสง่าย ๆ เอาแต่ต้นมือ ข้อที่ ๒ ก็คือกองทัพลาวซึ่งชื่อไอเอสนับสนุน เรื่องนี้ทำให้นักตั้งนโยบายของประเทศอาณานิคมเก่า คือในอดีตอังกฤษและฮอลันดาเคยใช้ชนกลุ่มน้อยในประเทศอาณานิคมเพื่อ

สนับสนุนอำนาจหรือนโยบายของตน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือการที่อังกฤษใช้คนกะเหรี่ยงเป็นกำลังทหารไว้คอยปราบปรามคนพม่า พวกกะเหรี่ยงนี้จะได้รับการศึกษาและเครื่องมือเครื่องมือน้อยกว่าอังกฤษ เบอเซทพยายามเปรียบเทียบนโยบายแบบอาณานิคมเก่านี้กับนโยบายของอเมริกาที่ใช้แม้ว่าในการปฏิบัติการในลาว

หนังสือเล่มนี้ของเบอเซท ออกพร้อมกันทั้งภาษาอังกฤษ และ ฝรั่งเศส เล่มภาษาฝรั่งเศสดูจะมีอะไรเพิ่มเติมมากกว่าหน่อย บทผนวกรวมลำดับเหตุการณ์อย่างย่อ ๆ ซึ่งเล่มภาษาอังกฤษไม่มี

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ
มหาวิทยาลัยคอร์เนล

ประวัติและงานพระยารัชฎาฯ

ขุนเสนาณรงค์ศักดิ์
(ไทยวัฒนาพานิช)
๑๑๕ หน้า ๒๐ บาท

หนังสือเล่มนี้ผู้อ่านสามารถศึกษาได้ทั้ง ในแง่ประวัติบุคคลที่ “ผุดผ่องไปจากนักบริหารปกครองแบบเก่า เพราะมีความคิดเห็นก้าวหน้าตามแผนใหม่ทุกระยะ” (คำไว้อาลัย ของศาสตราจารย์ อิว จิน บี้

กันแต่ปี หน้า ๑๐๕) และในแง่วิธีการแก้ปัญหา ตลอดจนการปกครองท้องถิ่น ในระยะที่ประเทศไทยเริ่มปรับปรุงประเทศทุกด้าน ในยุคล่าอาณานิคม สมัยรัชกาลที่ ๕

ในด้านการศึกษาการปกครองท้องถิ่น เนื่องมาจากสมัยนั้นเป็นระยะที่ไทยเริ่มปรับปรุงการปกครองเป็นแบบ ศูนย์รวมอำนาจอยู่ที่ส่วนกลางอย่างแท้จริง การปกครองท้องถิ่นของพระยารัชฎาฯ ซึ่งพยายามนำเอาวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ จึงต้องประสบกับปัญหามากมาย ทั้งในด้านงบประมาณ ระเบียบปฏิบัติราชการ และปัญหาการให้ชาวบ้านยอมรับวิธีการใหม่ ๆ

ในระยะที่พระยารัชฎาฯ เป็นสมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต ซึ่งครอบคลุม ๘ จังหวัดคือ ภูเก็ต ตรัง พังงา กระบี่ ตะกั่วป่า ระนอง และสตูล ได้ใช้วิธีการปกครองที่น่าสนใจ และมีหลายโครงการที่สำเร็จโดยไม่ต้องใช้เงินงบประมาณแผ่นดิน แต่ใช้วิธีวางเงื่อนไขกับบริษัทเหมืองแร่ ฟอสฟอรัส และนักลงทุนจากต่างประเทศ โดยให้บุคคลเหล่านั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนาบ้านเมืองด้วย เช่น งานสร้างท่าเรือ (หน้า ๒๐)

ด้วยวิธีการดังกล่าว ทำให้ท่านสามารถพัฒนาบ้านเมืองได้อย่างรวดเร็วและน่าจะเป็นบทเรียนได้อย่างดี สำหรับข้อแก้ตัวของนักปกครองที่มักอ้างถึงอุปสรรคในการพัฒนาท้องถิ่นว่า “งบประมาณไม่พอ” และนั่งรอนงบประมาณจนไม่สามารถสร้างสรวงงานใหม่ๆ ได้ แต่แน่นอนว่า การใช้วิธีเช่นของพระยาวิชิตฯ นี้ ต้องใช้ความสามารถวิงวอน ชักชวนนักลงทุนทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ต้องมีการต่อรองเพื่อให้ท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการลงทุนนั้น และต้องให้ความมั่นใจ สำหรับนักลงทุนต่าง ๆ

ด้วยการมองการณ์ไกล พระยาวิชิตฯ ได้เร่งให้สร้างถนนสายต่าง ๆ ในมณฑลภูเก็ต เพื่อประโยชน์ในการคมนาคมขนส่งสินค้า แต่การตัดสินใจดังกล่าว มีหลายคนไม่พอใจ เพราะถนนตัดผ่านสวนมะพร้าว ไร่พริกไทย บ้านเรือนราษฎร และมีการเกณฑ์แรงงานราษฎร มีการเก็บภาษีหนึ่งสัตรีผ่านค่าน้ำ จึงมีผู้ยื่นฎีกาทูลเกล้าถวายพระพุทธรเจ้าหลวง เมื่อเสด็จเลียบบึงขี้ได้ ประมาณ ร.ศ. ๑๑๕ พระพุทธรเจ้าหลวงได้ทรงรับพิจารณาฎีกานั้น และเมื่อมีการสอบสวน พระยาวิชิตฯ ได้กราบทูลว่า “พวกที่ขึ้นฎีกาเหล่านี้ ส่วนเป็นคนเกียจคร้านหลักเลียงงาน คิดแต่จะได้ประโยชน์ส่วนตัวเป็นประมาณ ไม่มีน้ำใจที่จะช่วยเหลือบ้านเมืองอันเป็นส่วนรวม ความจริงข้อกล่าวหาขี้มีมากกว่านั้นออกทั้งนี้ขอได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เรียบคนทูลเห็นความจริงมาทรงสอบสวน เพราะข้าพระพุทธเจ้ามิได้กระทำการใดอันเป็นประโยชน์ส่วนตัวแม้แต่อย่างหนึ่งประการใดเลย การที่ได้กระทำไปแล้วล้วนแต่จะเกิดประโยชน์แก่พวกลูกหลานหัวานเครือของพวกทนายฎีกาทงสิ้น ถ้าผิดจากความจริงที่ได้กราบบังคมทูลมานี้ ข้าพระพุทธเจ้าขอรับพระราชอาญาใส่เกล้าฯ” (หน้า ๒๕) เมื่อพระพุทธรเจ้าหลวงได้ทรงสอบสวนโดยต้องแท้ ก็ได้รับความสมจริงดังที่พระยาวิชิตฯ กราบทูล จึงโปรดให้ยกฎีกาของราษฎรเหล่านั้นเสีย

ด้านการวิงวอนหานักลงทุนจากต่างประเทศมาลงทุนในท้องถิ่นนี้ พระยาวิชิตฯ ทำได้ผลมาก เนื่องจากชายฝั่งทะเลของเกาะภูเก็ต มีดื่บุกอุดมสมบูรณ์ แต่การทำเหมืองในทะเลต้องใช้ทุนมาก เกินความสามารถของคนพื้นเมือง พระยาวิชิตฯ จึงชักชวนบริษัทเหมืองแร่จากต่างประเทศมาลงทุน ตอนแรกมีบริษัทใหญ่ ๆ มาลงทุน ๒ บริษัท คือ บริษัทหุงคาซาเบอร์ และบริษัทหุงคาค่าเปานด์ ต่อมาได้ชักชวนให้บริษัทสแควด เทรดิง เข้ามาตั้งสำนักงานซื้อแร่ เมื่อธุรกิจการค้ามีมากขึ้น ทำให้จำเป็นต้องมีสถาบันทางการเงินสมัยนั้นไม่มีธนาคารในต่างจังหวัด พระยาวิชิตฯ จึงชักชวนธนาคารชาเตอร์ให้มาตั้งสาขาในภูเก็ต โดยจัดตั้งสำนักงานให้เป็นหลักฐานพร้อมกับที่พักของผู้จัดการ เสมียนพนักงาน โดยระยะแรกเรียกเก็บค่าเช่าอย่างถูกที่สุด ต่อเมื่อกิจการเจริญขึ้นแล้ว จึงตั้งเป็นอควาสงขณตามลำดับ (หน้า ๔๖) ธนาคารดังกล่าวยังคงมีอยู่จนทุกวันนี้

ผลประโยชน์จากการชักชวนให้บริษัทต่างประเทศมาลงทุนสมัยนั้นคือ บริษัทหุงคาคาซาเบอร์ ทำสัญญาขุดลอกท่าเรือภูเก็ตปีละครั้ง บริษัทเอเซียติกที่ตะกั่วป่า รับสัญญาทำถนนจากอำเภอกะปอง ถึงตลาดย่านยาว ที่ตั้งเมืองตะกั่วป่าปัจจุบันนี้ บริษัทหุงคาค่าเปานด์ตกลงทำสัญญารับก่อสร้างสถานที่ทำการรัฐบาลและบ้านพักข้าราชการ สถานที่ราชการเรือนจำบ้านพัก และอื่น ๆ ที่ได้ก่อสร้างขึ้นด้วยรายไดพิเศษนี้ ได้สร้างขึ้นตามแบบแปลนที่ทันสมัยในครั้งนั้น คือได้แบบอย่างมาจากต่างประเทศทั้งสิ้น ข้อสำคัญอยู่ที่ว่า พระยาวิชิตฯ ได้ก่อสร้างสิ่งสำคัญไว้เป็นสมบัติของบ้านเมือง โดยไม่ต้องขอเงินงบประมาณจากกระทรวงพระคลังเลย (หน้า ๔๘)

เกี่ยวกับอาชีพของประชาชน แยกจากสมัยนั้นราคาพืชผลตกต่ำท่านจึงได้บุกเบิกการทำสวนยางพารา เริ่มตั้งแต่การนำเมล็ดพันธุ์เข้ามาในประเทศไทย ซึ่งทำได้ยากลำบากเพราะทางมะลายูหวงห้ามพันธุ์ยางพารามาก เมื่อได้พันธุ์ของพารามาแล้ว ก็

ต้องหาวิธีการให้ชาวบ้านยอมรับเปลี่ยนแปลงใหม่มา
ปลูกยางพารา โดยนำเมล็ดพันธุ์ยางมาให้กำนัน ผู้
ใหญ่บ้านปลูกพันธุ์ยางแจกจ่ายราษฎรตามตำบลต่างๆ
ชักชวนให้พ่อค้าข้าราชการ ตลอดจนเสนาบดีทำสวน
ยางตัวอย่าง เช่น สมเด็จพระนครินทร์ราชานุกาฬ มี
สวนยางที่ตำบลกะช่อง พระองค์เจ้าจรูญฯ ซึ่งสมัย
นั้นเป็นเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม มีสวนยางที่
ตำบลกันตัง นอกจากนั้น พระยารัษฎาฯ ได้บังคับ
ให้กำนันผู้ใหญ่บ้านทำสวนยางด้วย (หน้า ๔) ในที่
สุดยางพาราก็แพร่หลายกลายเป็นสินค้าสำคัญของ
ประเทศ

ปัญหาเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติราชการนั้น เนื่อง
จากรายได้ของท้องถิ่นต้องส่งเข้าพระคลัง พระยา
รัษฎาฯ จึงขอเงินค่าบำรุงเมืองที่เก็บจากเจ้าของ
เหมืองแร่ ขออนุญาตเก็บไว้ที่มณฑล ไม่ต้องส่งเข้า
พระคลังซึ่งเป็นที่ได้เปรียบกันมากในที่ประชุมเทศา
มนตรีท่านได้ให้เหตุผลจนคณะเสนาบดีเห็นใจ หนังสือ
พิมพ์ สเตรทส์ไทม์ วิจารณ์ไว้ว่า “การที่สมเทศา
ภิบาลคนใด ที่จะมาสืบตำแหน่งแทนท่านต่อไปใน
อนาคตจะมีอำนาจและอิทธิพลเท่าเทียมพระยารัษฎาฯ
นั้นคงเป็นได้ยาก ยิ่งกว่านั้นผู้ที่มาสืบตำแหน่งก็
จะไม่อาจขัดแย้งเห็นการปกครองบ้านเมือง อันเป็น
หัวใจสำคัญในการติดต่อกับกระทรวงและทบวงกรม
ต่างๆ ไว้ให้ได้เหมือนเดิม ....” (หน้า ๑๑๐)

นอกจากนั้นในหนังสือเล่มนี้ ยังมีเรื่องที่น่าสนใจคือ การจัดศึกษาภิบาล ตัวอย่างในจังหวัด
ภูเก็ต โดยจัดเก็บภาษีค่าล้อเลื่อนตามถนน ภาษีโรง

เรือน ภาษีตลาดสด ภาษีสัตว์ อาญาบัตรฆ่าสัตว์
โรงโสเภณี (ครั้งนั้นมีผู้หญิงมาเก็เป็นจำนวนมาก ร้อย
ผู้หญิงญี่ปุ่น มลายูอีกมาก) และรายได้เบ็ดเตล็ด
อื่น ๆ อีกมากมายหลายอย่าง สุขาภิบาลตัวอย่างจึงมี
เงินเหลือเป็นทุนสำรองจ่ายเป็นจำนวนแสนๆ ซึ่ง
นับว่ามากมายในสมัยนั้น วิธีการจัดศึกษาภิบาล โดย
จัดตั้งกรมการพิเศษ ซึ่งสมัยนี้เรียกว่าเทศมนตรี
โดยมีปลัดมณฑล นายอำเภอ กำนันท้องที่พ่อค้า
ทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ร่วมกันเป็นกรรมการ
ศึกษาภิบาล

หนังสือเล่มนี้เป็นบันทึกจากความทรงจำของขุน
เสนาณรงค์ภักดี ซึ่งเป็นเลขานุการมณฑลสมัยพระยา
รัษฎาฯ ถึงแม้จะเป็นการรวบรวมที่ไม่ค่อยสมบูรณ์
เพราะขาดเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับการบริหารงานของ
พระยารัษฎาฯเอง แต่ผู้รวบรวมก็สามารถบันทึกได้
ละเอียดพอสมควร ในฐานะที่ใกล้ชิดกับพระยา
รัษฎาฯผู้หนึ่ง และประกอบด้วยบันทึกของบุคคลและ
หนังสือพิมพ์ทั้งของไทยและต่างประเทศ เช่น บันทึก
ของพระยาสมันตรัฐบุรินทร์ พระยามหาอำมาตยา
ธิบดี ศาสนาจารย์ฮิว จิน บั ดัน แต้ ปักตันสไมล์
หนังสือพิมพ์สเตรทส์ไทม์ หนังสือพิมพ์บังกาลูเซต
หนังสือพิมพ์บางกอกไทม์ ฯลฯ จึงทำให้ผู้อ่านทราบ
ทัศนะเกี่ยวกับพระยารัษฎาฯ ทั้งในสายตาของคน
ไทย และต่างประเทศได้ดีพอสมควร

ธนศักดิ์ จริยะโสภิต
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ฉบับหน้า

โดยทั่วไปแล้วจะเป็นการว่าถึง ประเทศด้อยพัฒนา และมีเรื่องอื่น ๆ ที่ท่านจะได้ อ่านด้วยคือ สถาปัตยกรรม
ว่าด้วย คนชั้นกลางไทย สนทนาโดย พัทธา สายหู อนุช อาภาภิรม ลิขิต ชีวเวทิน และ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา
พี่น้อง ไชล์แอนด์ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ บอร์จ แจ็คสัน นิโกรอเมริกัน ผู้เขียนจดหมายจากลูกเรือ Soledad
Brothers เรื่องสั้นจากนักเขียนอาฟริกา บทวิเคราะห์เรื่อง ภาพยนตร์ต้องห้าม ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่ถูกคณะกรรมการ
การเซ็นเซอร์ห้ามฉายในเมืองไทยภายในปี ๒๕๑๔ โดย เสฐียร จันทิมาธร

สังคมศาสตร์ปริทัศน์ รายเดือน มีจำหน่ายตามสถาบันต่างๆ ต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		มหาวิทยาลัยมหิดล	
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	อาจารย์ แสงอรุณ รัตกลีกร	คณะวิทยาศาสตร์	อาจารย์ ขงบุษย บุทรวงศ์
คณะวิทยาศาสตร์	อาจารย์ ระวี ภาวิไล	มหาวิทยาลัยศิลปากร	
คณะเศรษฐศาสตร์	อาจารย์ ไพฑูรย์ สันตารัตน์	คณะจิตรกรรม	อาจารย์ ถกต ปรีชาคณิตพงศ์
คณะรัฐศาสตร์	อาจารย์ พัทยา สายหู	คณะมัณฑนศิลป์	อาจารย์ มาโนช กงกชนันท์
	อาจารย์ กมล สมวิเชียร	คณะอักษรศาสตร์ (ทับแก้ว)	อาจารย์ กุสุมา รัตนมณี
คณะพาณิชยศาสตร์	อาจารย์ สุธี เอกะทิดานนท์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		คณะศึกษาศาสตร์	อาจารย์ ปราโมทย์ กระจมุต
คณะรัฐศาสตร์	อาจารย์ เสน่ห์ งามวิถิ		อาจารย์ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
	อาจารย์ นรมิต เศรษฐบุกร	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	ประทีป วาทิกินกร
คณะเศรษฐศาสตร์	อาจารย์ ภีมย์ จันทาวร	วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จ	อาจารย์ อารมย์ เข็มขจรวิญ
คณะพาณิชยศาสตร์	อาจารย์ แม้งน้อย ใจอ่อนน้อย	วิทยาลัยวิชาการศึกษาบางพลี	อาจารย์ วิวัฒน์ เคนรีพันธ์
แผนกวารสารศาสตร์	อาจารย์ เทนม ศิริสัมพันธ์	วิทยาลัยครูสวนสุนันทา	อาจารย์ วิยะดา สอนวงศ์
คณะศิลปศาสตร์	อาจารย์ นีออน สนิทวงศ์	วิทยาลัยครูจันทระเกษม	อาจารย์ เปี่ยมศรี นาคพัฒน์
หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		วิทยาลัยครูเทคนิค	อาจารย์ จรูญ หลังน้ำสงข์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์		วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี	อาจารย์ ถุศมภ์ ปวีตสินทิ
คณะรัฐประศาสนศาสตร์	อาจารย์ อมร รัตนาศักดิ์	วิทยาลัยครูยะลา	อาจารย์ สวรรค์ แก้วเหล็ก
คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ	อาจารย์ ไพจิตร เอื้อทวีกุล	วิทยาลัยครูสงขลา	อาจารย์ วิจิตร จันทรงกุล
คณะบริหารธุรกิจ	อาจารย์ ศรีปวิญญา งามโกลม	วิทยาลัยครูสุทรศักดิ์	อาจารย์ ทศนีย์ ทองศิริ
มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย	แผนกจัดหาแบบเรียน	วิทยาลัยครูระยอง	อาจารย์ เสาวนีย์ รุจิระอำพร
มหามกุฏราชวิทยาลัย	แผนกจำหน่ายหนังสือและห้องสมุด	วิทยาลัยเทคนิค กรุงเทพฯ ๔	อาจารย์ ธรรมรส โชติคุณุช
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	อาจารย์ บุญเอก พองอาภา	วิทยาลัยเทคนิค ธนบุรี	อาจารย์ หวีต สุคนธร
	อาจารย์ จงจิตร ศรีพรวง	วิทยาลัยเกษตรกรรมแม่โจ้ เชียงใหม่	อาจารย์ อภิชาติ รัตนวราหะ
	อาจารย์ ณัฐ ฆพานนท์	วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร	อาจารย์ วิชญ์ ทับเที่ยง
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	อาจารย์ กวี จิตกุล		อาจารย์ วีระยุทธ วิเชียรโชติ
	อาจารย์ สายศรี จุติกุล	ปทุมวัน	อาจารย์ ประชา พานิช
	อาจารย์ ไพโรจน์ สโมสร	พระนคร	อาจารย์ พลศักดิ์ โพธิ์ศรีทอง
	อาจารย์ สมัย สมนอง	บางแสน	อาจารย์ สวัสดิ์ เวียงวิเศษ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	อาจารย์ นิพนธ์ คันชเวช	มหาสารคาม	อาจารย์ สดภาพ พันธมณี
	อาจารย์ วารินทร์ วงศ์หาญเชาว์	พินดโลก	อาจารย์ อารี หยวิกรม
		วิทยาลัยเทคนิคตะวันออกเฉียงเหนือ	อาจารย์ ประกายศรี ไชยสูงเนิน
		โรงเรียนนายร้อย จปร.	อาจารย์ สะอาด อินทรสาลี
		โรงเรียนเตรียมทหาร	อาจารย์ ถาวร ชนงษ์
		โรงเรียนพาณิชย์การ คิงครองจิต	อาจารย์ บรรเจิด อินทุจันทร์นง

ร้านหนังสือในพระนคร

ก้าวหน้า แพรวพิทยา โอเดียนสโตร์
และร้านอื่น ๆ ในบริเวณวังบูรพาภิรมย์
ศึกษภัณฑ์ กรมการศาสนา สหกรณ์จุฬาฯ
สหกรณ์ธรรมศาสตร์ฯ พัฒนบริหารศาสตร์
มหามกุฏฯ มหาจุฬาฯ ไทยวัฒนาพานิช
นิพนธ์ เฉลิมนิจ สุวิซหานันท์ สายรุ่ง
เด็กเฮง กลังสมุคกรวิศเตียน แบบบิส
สมประสงค์ สักมิตสยาม ดวงกมล และ
ศูนย์การค้าสยามและโรงแรมชั้นนำต่าง ๆ

ร้านหนังสือนอกพระนคร

เชียงใหม่ สุวีวงศ์บุคเซ็นเตอร์
รามานุคสโตร์
นครศรีธรรมราช นิวเซ็นเตอร์
ทุ่งสงบรรณาการ
พัทลุง อุดมพานิชกิจ
อยุธยา อุดมดี
อัมพร
สุราษฎร์ ไทยวัฒนาพานิช
ขอนแก่น ไทยกันเอง

ข่าวในวงการหนังสือ

นิทรรศการเรื่องสั้นของชมรมวรรณศิลป์จุฬาฯ ประสบความสำเร็จมากพอสมควร นับเป็นครั้งแรกที่มีการรวมกำลังคนมาวิจารณ์นักเขียนเรื่องสั้นของไทยทั้งหมด (ความจริงยังมีตกหล่นอยู่บ้าง) อย่างจริงจัง ๆ แม้ว่าคุณภาพของงานวิจารณ์แต่ละชิ้นจะเหลื่อมล้ำกันอยู่บ้าง เนื่องจากการใช้นักวิจารณ์ที่มีภูมิหลัง และความสันตจิตใจที่ต่าง ๆ กันออกไป แต่ก็ต้องนับว่าเป็นความอุตสาหะของผู้จัดโดยแท้ การสนทนาอภิปรายกับนักเขียนและนักวิจารณ์ก็ได้รับความสนใจเป็นอย่างดี แต่ละวันมีผู้มาร่วมฟังและออกความคิดเห็นกันอยู่เสมอ รวมทั้งการที่นักเขียนอาชีพบางคนก็เริ่มสนใจที่จะเป็นฝ่าย “ฟัง” ด้วย

หนังสือที่น่าสนใจเล่มหนึ่งจากคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คือรวมผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ในภาคเหนือของประเทศไทย ชื่อว่า “สังคมและวัฒนธรรมลานนาไทย” ซึ่งมี สุเทพ สุนทรเกษม เป็นบรรณาธิการ มีบทความของนักวิจัยตะวันตก (ส่วนใหญ่อเมริกัน) ๗ ชิ้นด้วยกัน กับบทนำของบรรณาธิการอีก ๑ ชิ้น เนื่องจากบทความที่รวบรวมมาเป็นการแปลตัดตอนมาจากหนังสือและวิทยานิพนธ์ต่าง ๆ เป็นหลัก บางครั้งจึงเต็มไปด้วยรายละเอียดแตกแขนงกันออกไปจนไม่ค่อยเชื่อมโยงเป็นหนังสือเล่มเดียวกันนัก แต่แม้กระนั้นก็เป็นการเสนอข้อมูลที่ครอบคลุมกว้างขวางพอสมควรทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และศาสนา

หนังสือออกใหม่ที่น่าสนใจจากคณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ คือ *ประชากรศาสตร์* ของ นิพนธ์ เทพวัลย์ (ไทยวัฒนาพานิช จัดพิมพ์) ให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวิชาประชากรทั่วไป อย่างกระชับรัดและเข้าใจได้ง่ายดี รวมทั้งพูดถึงกรณีศึกษาในประเทศไว้ด้วย *วารสารการบริหาร* ของคณะรัฐศาสตร์ ซึ่งออกมาหลายฉบับแล้ว พูดถึงปัญหาแรงงานสัมพันธ์ การบริหารค่าจ้าง การนัดหยุดงานในประเทศไทย บทบาทและฐานะของสำนักงานประมาณ ฯลฯ ไว้ที่น่าสนใจ ผู้สนใจจะติดต่อวารสารนี้ได้ที่ พิพัฒน์ ไทยอารี หรือ อิศระ สุวรรณเบล สำหรับจุลสารเบื้องหลังเหตุการณ์ปัจจุบัน ฉบับที่ ๓๒ เรื่อง *การเจรจาระหว่างนักกึ่งกับอสังขัตน์ในปัญหาอาเซียน* โดย ชูชาติ กังวาลกิจมงคล ก็น่าสนใจมาก

ข้าวสั้น

ดอกไม้อ้อยดอกเริ่มหุบในมหาวิทยาลัย มหิดลสาร ถูกปิด ด้วยเหตุผลคล้าย ๆ กับจตุรัส คือผิด พ.ร.บ. การพิมพ์ *อิสรัทัศน์* ของแผนกสื่อสารมวลชน เชียงใหม่ ฉบับ ๕ ธันวาคม ถูกสั่งเก็บเพราะมีข้อความวิพากษ์วิจารณ์การรัฐประหาร *ชมรมหนังสือดวงกลม* ต้องการรับพิมพ์เรื่องจากนักเขียนหน้าใหม่ ประกาศรับซื้อเรื่องพิมพ์เป็นเล่ม ใครที่ยังมองหาที่พิมพ์งานของตัวเองน่าจะลองเดี๋ย ๆ ไปถามไต่ดูกับ “สุข สูงสว่าง” เจ้าของโครงการ ‘สร้างนักเขียนใหม่’

หนังสือใหม่

หนังสือทางวิชาการที่ออกใหม่เป็นราย ๓ เดือน นอกจาก *วารสารธรรมศาสตร์* และ *ปาจารย์สาร* ซึ่งเคยโผล่ออกมาเล่มหนึ่งแล้ว อีกไม่ช้า จะมีหนังสือใหม่ราย ๒ เดือน ของสมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม ออกมาในชื่อว่า *อนาคต บรรณาธิการคือ สุลักษณ์ ศิวรักษ์* หวังว่าคงจะว่าด้วยเรื่องของอนาคตจริง ๆ ส่วนทางสำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์ ฯ ระยะเวลาใหม่นี้ก็คึกคักมากขึ้น โดยไม่ต้องใช้วิธีลดครึ่งราคาแบบที่อื่น แต่จะให้หนังสือของสำนักพิมพ์แถมฟรี ๑ เล่ม ถ้าสมัครเป็นสมาชิกใหม่ของ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* เสียก่อน ภายในสิ้นเดือนมกราคม ศกหน้า ๑

ผู้สื่อข่าววรรณกรรม

How should I know what rice is ?
How should I know who knows what it is ?
I' re no idea what rice is.
I only know its price.

Trader's Song : Bertolt Brecht

ฉันจะรู้ได้อย่างไรว่าอะไรคือข้าว
ฉันจะรู้ได้อย่างไรว่าใครรู้ว่าข้าวคืออะไร
ฉันไม่ได้คิดเสียด้วยซ้ำว่าอะไรคือข้าว
ฉันรู้แค่เพียงราคาของมันเท่านั้น

บทเพลงของพ่อค้า : เบอโทลด์ เบเรคท์

บรรณาธิการ

ครับ ถ้าเริ่มต้นด้วยประโยคสุภาพตามแบบหนังสือพิมพ์รายวันเช่นว่า ก็ต้องเป็นลางดับบอกว่า เหตุการณ์บ้านเมืองยังเป็นปกติสุขอยู่ ชาวเนกากำลังเที่ยวชิวๆต่อไปด้วยความสงบ รถมอเตอร์ยังคงแน่นอยู่ตามเดิม โรงหนังในเมืองหลวงมีเพิ่มขึ้นแทบไม่น่าเชื่อ ประกาศาอ่อนในงานวชิราวุธก็ผ่านไปแล้ว ใครเป็นนางงามก็รู้กันแล้ว ก.ต.ภ. ขอมรับว่าคอร์ปชั่นยังมีอยู่ เรื่องเงินภาษีไม่มีทางเก็บได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยหรอก วันวาฬก็ถึงรัฐธรรมนุญของชาติที่ผ่านมายังให้ออกาสเราหยคนอนพักผ่อนเล่นแก้เหงา เมื่อยามลมหนาวพัดแผ่วมาเยือนพร้อมกับการประกาศแถลงการณ์ของคณะปฏิวัติ ให้ยุบเทศบาลที่มีอยู่เดิม รวมจังหวัดพระนคร-ธนบุรีขึ้นเป็นนครหลวง ชาววันก็พาไทยได้เหรียญทอง เป็นที่ ๑ ในกีฬาแหลมทองที่มาเลเซีย ก็มาถึงเราพร้อม ๆ กับข่าวสดของชาวพุทธ อันเนื่องจากการสูญเสียของคัมเด็จพระสังฆราชประมุขทางศาสนา

ครับ อีกไม่ช้า ตัวเลขในปฏิทินข้างฝาที่ห้องทำงานแคบ ๆ ของเราก็จะเปลี่ยนเป็นศก ๒๕๑๕ แล้ว ใครที่นึกอธิษฐานอยากได้ตำแหน่งอะไรก็ ไม่ช้าก็จะได้หรือก คำสัญญาของคณะปฏิวัติที่บอกประชาชนว่า จะจัดตั้งคณะรัฐบาลขึ้นปกครองประเทศภายใน ๓ หรือ ๔ เดือนที่กล่าว ก็กระชั้นชิดเข้ามาอย่างไม่ต้องพะวงสงสัย

ในสำนักงานของเรา นอกจากจะต้องเร่งทำหนังสือออกมาให้ทันเดือนต่อเดือนแล้ว ยังคอยสลับข่าวลือต่าง ๆ ทำนองว่า “ไหนเขาว่า สังคมศาสตร์ปริทัศน์ โดนปิดไปแล้ว —” ผมงักว่า “ไม่หรือกมั้ง —” แล้วเสียงก็ขาดหายกล่ากลอนอยู่ในลำคอคล้ายกับรู้สึกคนเดินเข้ามาอย่างบอกไม่ถูก “— เขาคงไม่ทบทวนหัวเราหรือก” ผู้ช่วยคนหนึ่งของเราแล้วเสริมขึ้นมาจริงใจใจขึ้น ว่าแล้วก็ทำหน้าที่ต่อไปเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น แต่บางครั้งเราก็ซัดโมโห พร้อมกับนึกอยากหาเรื่องขึ้นมาหัวเราะ เพื่อว่าบรรยากาสแบบบัญญัติาษาที่เขาให้ฉายามาแต่ยุคแรก ๆ จะได้ครุ่นเครงกันเสียบ้าง อันที่จริงเสียงหัวเราะเป็นสมบัติสากลของคนทุกคน แต่ทำนองของเสียง เวลาเงยหูฟังจะผัดกันอยู่บ้าง เสียงหัวเราะของชาวนาเวลาชายข่าวไม่ออก ย่อมผัดแฉกไปจากเสียงหัวเราะของเจ้าของโรงแรมสามร้อยห้อง ทำนองเดียวกัน เสียงแม่ค้าที่วิ่งหน้าตัวรถ ก็ย่อมผัดไปจากเสียงตัวรถที่วิ่งไล่จับจีปัดอะไรทำนองนั้น เป็นเรื่องที่เห็นได้ง่ายจะตาย ยกตัวอย่าง เช่นหัวหน้าข้างเรียงที่โรงพิมพ์ เขาหัวเราะอี ๆ ขึ้นมาหาผม พร้อมกับพูดว่า ตั้งแต่เป็นช่างเรียงให้กับสังคมศาสตร์ปริทัศน์ มา ๕ ปีเขานแล้ว ยังไม่เห็นเรื่องไหนเรียงได้ง่ายมือเหมือน บทนี้ว เมื่อฉบับก่อนเลย ผมงักตอบว่า ขอโทษเถอะ ตอนนั้นไม่ได้ตั้งใจจะให้มันง่ายอย่างนั้นหรือ แล้วก็ไม่ได้อยากเหยอะไรด้วย ตอนนั้นเตรียมตัวจะเขียนให้เต็มท่อยเหมือนกัน แต่เวลาที่กระชั้นเข้ามาจะทำให้หนังสือออกไม่ทันตามกำหนดที่สัญญาไว้กับผู้อ่าน ประกอบกับรู้สึกขเกยอยู่บ้าง มันเลยออกมาง่าย ๆ อย่างนั้น เรื่องความง่ายควมว่างเป็นสมบัติสากลของคนแหละ ผมไม่ได้คิดอะไรมากมายเหมือนคนอื่น ๆ เขา ไหน ๆ มันก็ผ่านมาแล้ว ขออภัยในความขเกยจของผมนะ อ้อเข้าใจผิด โยนบาปไปให้แกคนอนเขาเลย หัวหน้าข้างเรียง หัวเราะ หึ ๆ ขึ้นมออก เขาบอกว่าว่าง ๆ อย่างนี้หงเลมก็จะดี ว่าแล้วก็เดินลงบันไดไปอย่างคนอารมณ์ดี

ว่าถึง ปริทัศน์ ฉบับนี้ ตามที่เกริ่นไว้ท้ายเล่มก่อน ว่าจะเปลี่ยนเป็นฉบับขึ้นปีที่ ๑๐ โดยเริ่มนับฉบับนี้เป็นฉบับที่ ๑ ใหม่ นั้น เจตนากเพื่อความสะดวกในการนับเดือนไม่ให้คาบกัน และเพื่อความสะดวกกับผู้ที่เก็บรักษาหนังสือไว้เพื่อรวมเก็บเล่มเป็นปกแข็งในโอกาสต่อไป การเปลี่ยนแปลงนี้ ผู้สมัครเป็นสมาชิกมาแต่เดิมแม้ว่าจะอยู่คาบปี ท่านก็จะได้รับหนังสือครบทั้ง ๑๒ เล่ม โดยถือกำหนดหมดอายุตามเดือนที่ท่านเริ่มขอรับเป็นสมาชิก ส่วนผู้ที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกใหม่ ก็ขออย่าได้มั่งนอนใจ หากท่านเริ่มเสียตั้งแต่ฉบับเดือนมกราคม

นี้ ท่านก็ยังมีโอกาสใช้สิทธิพิเศษเรียกหนังสือถิ่นหนาการของสำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์ฯ เป็นของขวัญปีใหม่ฟรี ๑ เล่ม ดังรายละเอียดที่ผู้จัดการคนชั้นของเราแนบมาภายในเล่ม ส่วนผู้ต้องการจะสมัครเป็นสมาชิกใหม่ แต่ยังไม่ใบบอกถิ่นหนาการ จะขอใบบอกถิ่นหนาการ โดยสมัครเป็นสมาชิกโดยตรงกับกองจัดการที่สำนักงาน ถนนพญาไท ก็ย่อมทำได้ ทั้งนี้ โอกาสพิเศษของท่านมีถึงวันสิ้นเดือนมกราคมเท่านั้น เลขกำหนดแล้ว ผู้จัดการของเราคงไม่ยอมมีอารมณ์สนุกแจกหนังสือให้ท่านฟรีอีกเป็นแน่

พร้อมกับฉบับนี้ ท่านคงเห็นใบแทรกหนังสือใหม่ราย ๒ เดือน ชื่อ อนาคต ของสมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะออกใหม่ราวต้นปีใหม่นี้แล้ว ผมและคณะผู้จัดทำจึงขอต้อนรับและขอแสดงความยินดีไว้ ณ ที่นี้ด้วย ท่านผู้อ่านที่เป็นแฟนสังคมศาสตร์ปริทัศน์กันมานาน ยากจะรู้ว่า ใครเป็นบรรณาธิการหนังสือเล่มนี้อ่านใบแทรกแล้ว ก็คงจะมาถึงบางอ้อเอง

เอาละครับ ไม่มีอะไรจะพูดอีกแล้ว จะขอจบความสุขปีใหม่ ตามรูปแบบที่เขาใช้ ๆ กันก็ให้รู้สึกกระตือรือร้นเพียงแต่ว่า ผมขอขอบคุณในอุปการะที่ท่านผู้อ่านติดตามเราเสมอมา มีจดหมายตีชมมาบ้างสักรับ เขียนเรื่องส่งมาให้เราพิจารณาบ้าง ก็คงจะทำให้เรามากำลึงใจทำหนังสือให้ท่านอ่านยิ่งขึ้น

สวัสดิ์ปีใหม่ครับ (ไม่นาฬิกา ที่ปกหลังของเรา ก็ขอส่งความสุขมาให้ท่านด้วย) ©

สมาชิกในต่างประเทศสมัครรับและชำระค่าบำรุงได้ที่ผู้แทนของเราตามรายชื่อบริษัทต่อไปนี้ โดยโอนเงินตราในประเทศนั้น ๆ

ค่าสมาชิก	กระดาษปอนด์	บิลละ ๑๕๐ บาท
	กระดาษปรุพิมพ์	บิลละ ๑๒๐ บาท
ชายปลีก	กระดาษปอนด์	เล่มละ ๑๖ บาท
	กระดาษปรุพิมพ์	เล่มละ ๑๒ บาท

หนังสือสังคมศาสตร์ปริทัศน์ รายเดือน มีจำหน่ายตามตัวแทนและร้านหนังสือต่างประเทศต่อไปนี้

Our Agents

U.K.

The Treasurer Wat Thai, 99 Christ Church Road, East Sheen, S.W. 14.
Prayote Mankongdee C/O Samaggi Sara 28 Princes Gate London S.W. 7 U.K.
Rungsun Thanapornpun Churchill College Cambridge, CB 3 ODS.

FRANCE

Dhawatchai Dhanabatara, Ambassade Royale de Thaïlande 8, rue Greuze, Paris XVI ème.

AUSTRIA

V. Jayanama Royal Thai Embassy Renggasse 1, Vienna 1010

CANADA

Mrs. Dan Usher 153 Collingwood St. Kington, Ontario.

INDIA

Rainan Arunrungsi 17 Mumtaz Hostel Aligarh Muslim University (U.P.)

JAPAN

Tanya Phonanan, C/O Morimoto San, 2-150 Higashi-Okubo, Shinjuku, Tokyo 160

LAOS

(1500 KIPs)

Leo S Sudham, Suchinda, 64, Sihom Rd. Vientiane.

PHILIPPINES

Chanchai Ungpakorn, Student Department Royal Thai Embassy, Commercial Center, P.O. Box 49, Makati, Rizal, D-708.

U.S.A.

Anan Ganjanapan, 306 Steward Ave., Ithaca, N.Y. 14850

Charles Keyes, Dept. of Anthropology, Washington University, Seattle.

Boonchoo Kulvarayudha, 308 E 18 th St N.Y.C. (Apt 4 A).

Koson Srisang, Divinity School, University of Chicago, Chicago Ill. 60302

Herbert Philipps, Dept. of Anthropology, University of California, Berkley.

Shalardchai Ramitanondh 102 Cornell Quarters, Ithaca, N.Y. 14850

Aran Patanothai, Agronomy Dept. College of Agriculture Iowa State University, Ames Iowa 50010

Vanich Pluwangkhum, Box 60116 N.W. Station, Oklahoma City, Okla 73106

Apichai Puntasen C/O Graduate Program in Economic Development, Garland Ave., Vanderbilt University, Nashville, Tennessee 37203
Chai-Siri Samuthawanich 914 A Egle Heigh Apartment Madison, Wisconsin 53705

T. Aphornsuwan, River Station, Box. 5264, Rochester, N.Y. 14627

สังคมศาสตร์ปริทัศน์

THE SOCIAL SCIENCE REVIEW, MONTHLY

No. 1

Vol. 10

January 1972

President Pusey Ungphokorn
Chairmen of Editorial-Board: Sulak Sivaraksa
Editorial-Board: Chakkap Nartsupha, Noranit Sethabutr,
Warin Wonghancheo, Varayute Vi-
chianchoi, Yongyoth Yothavong,
Suchart Sawadri
Editor in Chief: Suchart Sawadri

The Social Science Review
is Printed by Sivaphorn Limited Partnership
74 Soi Rajjaprapha, Makkasan
Bangkok, Thailand
Tel. 513752

	4	About this issue
	6	Letters to the Editor
	8	Leading Article
	13	Chinese Guerrilla at Be Tong (Tr)
	16	Dialogue
		Thai middle Class
<i>Pansak Vinyaratn</i>	26	The Changing of Strategies in South East Asia
<i>Wittayakorn Chiengkul</i>	36	Bangla Desh
<i>Suchart Sawadri</i>	42	Man and Theatre / Jean-Paul Sartre
<i>George Bernard Shaw</i>	50	• Our Lost Honesty
<i>Chalerm Yoowiengchai</i>	56	Literary Circle / Manas Chanyong: His life and Works
		The Third World
<i>Charnvit Kasetsiri</i>	34	Bomb-War in Indochina
		Poetry
<i>Jumpol Apisuk</i>	49	Angry Water
<i>Srisuro, Wiroj</i>	71	Rotten Brain
<i>Kamron G. Tilaka.</i>	89	The Songs of Karen
		The Wind-Wall
<i>Likit Theerawekin</i>	66	Poor Paradise
		Man and Environment
<i>Somtop Chaiyapan</i>	72	Wild Life in Thailand
	78	Note and Comment
	90	Book Reviews
	102	Book-shelf News
	104	Editor

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์ศิริพร นายจรัส วันทนทวี ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๑๔

๑๔ ซอยรัชฎาภิเศก วังเวียงมังกะสัน พระนคร โทร. ๕๑๕๑๕๒, ๕๒๒๖๐๘